AYŞE'NİN GÜNLERİ

GÜLSÜM CENGİZ

ROMAN

evrensel ilk gençlik kitaplığı

11. BASIM

evrensel ilk gençlik kitaplığı

DOĞA BASIN YAYIN
Dağıtım Ticaret Limited Şirketi
Tarlabaşı Blv. Kamerhatun Mah. Alhatun Sk. No: 25 Beyoğlu / İstanbul
T: 0212 255 25 46 F: 0212 255 25 87
www.evrenselbasim.com - info@evrenselbasim.com

Evrensel Basım Yayın **48**
Evrensel İlk Gençlik Kitaplığı **6**
Ayşenin Günleri: Gülsüm Cengiz

Resimleyen: Semih Poroy
Kapak Tasarım: Bahar Eroğlu
Logo Tasarım: Vahit Akça
Kapak Fotoğrafı: Ali Öz

ISBN 978-975-7837-56-5
© Evrensel Basım Yayın 2002 - Sertifika No: 11015

Birinci Basım Ekim 1993 - On İkinci Basım Nisan 2013 • İstanbul

Baskı: Ezgi Matbaacılık Tekstil Pors. İnş. San. Tic. Ltd. Şti.
Sanayi Cd. Altay Sok. No: 14 Yenibosna / İstanbul • Sertifika No: 12142
T: 0212 452 23 02 - www.ezgimatbaa.net

Gülsüm Cengiz

AYŞE'NİN GÜNLERİ

Resimleyen
Semih Poroy

Roman

Fotoğraf: İsa Çelik

GÜLSÜM CENGİZ; eğitimci, şair, yazar ve gazetecidir. Isparta Sütçüler'de doğdu. İstanbul İlköğretmen Okulu'nu bitirdi. Balıkesir ve İstanbul'da 14 yıl öğretmenlik yaptıktan sonra, öğretmenlikten ayrılarak çeşitli kuruluşlarda editörlük ve çocuk yayınları yönetmenliği yaptı. Evrensel gazetesinde, elinizdeki romana esin kaynağı olan *İpini Kopartan Uçurtma* başlıklı çocuk sayfasını hazırladı. Radyo ve televizyon programları hazırlayıp sundu.

Yazarın yayınevimizde yayınlanmış kitapları şunlardır:

Şiir: *Eylül Deyişleri*, *Sevdamız Çiçeklenir Zulada, Mayısta Üzgün Gönlüm, Akdeniz'in Rengi Mavi*. Şiir antolojisi: *Selam Yaratana, Ellerimiz Günışığı* (Emek şiirleri, Eray Canberk ile birlikte), *Kadınlar İçin Söylenmiştir*. Çocuk ve gençlik romanı: *Ayşe'nin Günleri*, *İpini Kopartan Uçurtma*.

Yetişkinler için üç tiyatro kitabı olan yazarın değişik yaş gruplarındaki çocuklar için Türkiye'de ve Almanya'da yayınlanmış 81 kitabı bulunmaktadır.

Yazarın çevrilen kitapları şunlardır: *Ayşe'nin Günleri*, Almancaya çevrilerek İsviçre, Avusturya'da yayınlanmış; Almanya; Mainz'deki ESELSOHR dergisi tarafından Fallt Aus Dem Rahmen- Sıradışılık Ödülü kazanmıştır-1997. 13 öyküsü Almancaya çevrilerek Almanya'da Verlag Anadolu tarafından iki dilli kitaplar dizisinde yayınlanmıştır. Bunun dışında *Lamba Şişesi Nasıl Ampul Oldu?-Die Lampe; İpek Giysi-Das Seidenkleid; Köprü Olmak İsteyen Çivi-Der Nagel; Sihirli Köpükler-Der Zauberschaum; Ayakkabının Öyküsü-Die Schuhe; Çikolatalı Pasta-Der Schokoladenkuchen* adıyla Almanca'ya çevrilerek Almanya'da Freie Akademie tarafından yayınlanmıştır. Yazarın yurtiçinden ve dışından olmak üzere 8 ödülü bulunmaktadır.

AYŞE'NİN GÜNLERİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KAYIT

Ayşe'nin gözleri gördükleri karşısında iri iri açılmıştı. Bu okul, köydeki okula hiç benzemiyordu. Arkasındaki ağaçların göründüğü yüksek duvarlarla çevriliydi. Süslü, kocaman bir kapısı vardı. Kapının üstü bir köprü gibiydi. Üzerinden yemyeşil yapraklı sarmaşıklar, renk renk çiçekler sarkıyordu.

Ayşe, şaşkınlıkla daha önce hiç görmediği bu kapıya bakarken annesinin sesiyle kendine geldi.

"Yürüsene biraz. Ne bakınıp duruyorsun öyle?"

Ayşe, hiç sesini çıkarmadan annesinin arkasından yürüdü. Kapı kocaman bir bahçeye açılıyordu. Bahçenin ortasında da saraylara benzeyen beyaz bir bina yükseliyordu. Üç katlı bu binanın oymalı bir kapısı ve pencereleri vardı.

Ders saati olduğu için okul bahçesi bomboştu. Yalnız okulun kapısında yaşlı bir adam vardı. Adam, Ayşe ile annesini görünce ayağa kalkarak ne istediklerini sordu.

"Çocuğu okula yazdıracağız da..." dedi Ayşe'nin anne-

si. Adam şaşkınlıkla Ayşe'ye bakarak "Bunu mu?" dedi. Annesi sesini çıkarmadı. Ayşe'nin canı sıkıldı.

Adamcağız şaşırmakta haklıydı. Çünkü Ayşe, bir metreyi birkaç santim ancak geçebilen boyu, incecik narin vücuduyla çok ufak tefek bir çocuktu. Küçücük yüzündeki iri kara gözleri pırıl pırıl parlıyor, yüzüne zeki bir anlatım veriyordu. Minicik kalkık bir burnu, biçimli bir ağzı vardı. Dalgalı kumral saçları fazla uzun değildi. Buna karşın bir bölümü tepede bir kurdeleyle toplanıp bağlanmıştı. Üzerinde, dizlerine dek inen siyah bir önlük vardı. Elleri, ayakları da ufacıktı.

Hademe, bir süre onun kısacık boyunu, minicik ellerini, ayaklarını inanmaz bakışlarla süzdükten sonra, "Benimle gelin," dedi. Ayşe ile annesi onu izlediler. Ayşe'nin sıkıntısı iyice artmıştı. Kendisini okula alıp almayacaklarını merak ediyor, içten içe üzülüyordu. Yaşlı adamın arkasından beyaz mermer merdivenleri çıkarken üzüntü ve heyecanı artmış, kalbi hızlı hızlı çarpmaya başlamıştı. Acaba müdür ne diyecekti? Kendisini okula alacak mıydı?

Ayşe, üzüntüyle içini çekerek köydeki okulunu anımsadı. Köyde, yaşı küçük olmasına karşın onu kayıtsız olarak okula almışlardı. Ayşe, yıl sonunda sınıftaki öteki arkadaşlarıyla birlikte okuma yazma öğrenince öğretmeni onu ikinci sınıfa geçirmişti. Köyde kalsalardı şimdi ikinci sınıfta okuyor olacaktı. Oysa ailece İstanbul'a göçmüşlerdi ve şimdi yeni bir okulda okumaları gerekiyordu. Ama Ayşe'nin 2. sınıfa kaydı konusunda bir karışıklık olduğundan, okul açıldığı gün ablasıyla birlikte bu yeni okula gelememişti. Üstelik boyu da çok küçük olduğu için, kimse onun ikinci sınıfa gideceğine inanmıyordu. Müdür, annesine okul açıldıktan bir hafta sonra çocukla birlikte gelmesini söylemişti.

Bu nedenle Ayşe, kentteki bu yeni okulu ilk kez görüyordu. Tanımadığı müdürden, öğretmenden ve hatta yeni tanıdığı hademeden bile çok korkuyordu. Acaba onu okula kabul edecekler miydi? Ayşe, bunları düşünürken büyük bir kapının önünde durduklarını gördü. Annesi kapıyı vururken Ayşe heyecandan titriyordu. Kapı açılınca annesi Ayşe'yi elinden tutarak içeri soktu. Ayşe, çekinip utandığı için çevresine bakamıyordu. Bu nedenle yürürken yalnız önünü görüyordu. Yerdeki kırmızı desenli halı çok güzeldi. Ayşe, halının bittiğini ve bir masanın ayaklarını görünce, çekinerek yavaş yavaş başını kaldırdı. Pencerenin önündeki kocaman oymalı masayı ve masanın başındaki kadını görünce birden çok şaşırdı. Müdür masasında orta yaşlı, şişman, sert yüzlü bir kadın oturuyordu. Kadın, yer yer beyazlanmış saçlarını tepesine toplamıştı. Ayşe'nin annesini görünce başını kâğıtlardan kaldırdı. Pek belli etmemeye çalışarak Ayşe'ye bakıp sordu:

"Getirdin mi çocuğu?"

Ayşe kadının ciddi yüzünden, sesinden çok korkmuştu. Annesinin arkasına saklanmak istedi, ama kendini tuttu.

Müdür, annesinin uzattığı kâğıtları aldı, inceledi. Ayşe'nin köydeki öğretmeninin verdiği karneye baktı. Odada uzun bir sessizlik oldu. Ayşe soluğunu tutarak, müdürün ne diyeceğini merakla bekledi.

"Okuma yazma biliyor musun Ayşe?" diye sordu kadın ansızın. Ayşe kendisine soru sorulmasını hiç beklemediği için birden şaşırdı. Kıpkırmızı oldu yanakları. Hiçbir şey söyleyemedi. Yalnızca önüne bakıp sustu.

"Biliyor müdire hanım," dedi annesi hemen. O da Ayşe'yi ikinci sınıfa almayacaklar diye çok korkuyordu.

“Çok küçük,” dedi müdire hanım düşünceli düşünceli. “Üstelik sınıflarımız çok kalabalık. Bakalım, ikinci sınıf öğretmenleri ne diyecekler?”

Müdire hanım bunları söyledikten sonra bir zile bastı. Biraz sonra içeri yaşlı hademe girdi.

“Ahmet efendi, 2-A sınıfının öğretmeni Celal beye odama gelmesini söyle,” dedi. Hademe çıkıp gittikten sonra odada kimse konuşmadı. Müdire hanım önündeki kâğıtları inceliyor, bir şeyler okuyordu. Ayşe, bir yandan onu süzerken bir yandan da merak ve heyecanla gelecek olan öğretmeni bekliyordu. Acaba nasıl bir öğretmen gelecekti?

Kapı açılınca Ayşe çekinerek arkasına döndü. İçeri otuz yaşlarında zayıf, sarışın bir adam girmişti. Özenli giyimi köydeki öğretmenine hiç benzemiyordu. Adamın sinirli bir hâli vardı. Ayşe belli etmemeye çalışarak onu izlemeye başladı.

“Buyurun müdire hanım. Beni istemişsiniz.”

Müdire hanım, bir süre önündeki kâğıtlara baktıktan sonra, “Nakil gelen bir öğrencimiz var. Sizin sınıfınızın durumu uygun. Onu size vermeyi düşünüyorum,” dedi.

Öğretmen dönerek Ayşe’yi baştan ayağa süzdü. Birden yüzü asılmıştı. Sinirli bir sesle “Bu mu?” dedi.

“Evet. Çok küçük görünüyor, ama okuma yazmayı öğrenmiş.”

“Nereden geliyor?”

“Tokat’ın Reşadiye ilçesinden.”

Öğretmenin kaşları çatılmıştı. Bir süre daha Ayşe’yi süzdükten sonra sinirli bir şekilde konuşmaya başladı.

“Alamam. Sınıfım çok kalabalık. Hem zaten bu çocuk köyden geliyor. Hiçbir şey öğrenmemiştir. Öbür sınıfa verin.”

Öğretmen bunları söylerken Ayşe’ye ters ters bakıyordu. Müdire hanımın canı çok sıkılmıştı. Ayşe’ye ve annesine baktı. Her ikisi de öğretmenin bu konuşmalarından ürkmüşler, seslerini çıkarmadan önlerine bakıyorlardı. Öğretmenin bu karşı çıkışına müdire hanım hem sıkılmış hem de kızmıştı. Önündeki kayıt defterine bakarak kararlı bir sesle konuştu.

“Öbür sınıfa veremem. Sizden çok daha kalabalık. Bu öğrenciyi size vermek zorundayım.”

Birden öğretmenin yüzü kıpkırmızı oldu. Mavi gözleri de çakmak çakmak yanıyordu. Çok öfkelenmişti. Bağırarak konuşmaya başladı.

“Alamam. Sınıfım çok kalabalık. Zaten bu hiçbir şey bilmiyordur. Hem siz de hep böyle döküntüleri bana veriyorsunuz.”

Müdire hanım öğretmenin bu çıkışı karşısında donup kalmıştı. Şaşkınlıkla, inanmazlıkla öğretmene baktı. Bir öğretmenin nasıl olup da bir çocuğun, öğrencinin yanında böyle konuşabildiğine şaşıp kalmıştı. Bir yandan da çocuğun düştüğü durumu düşünüyordu. Sıkıntıyla, çocuğa ve annesine baktı. Öğretmen çocuğa döküntü demişti. Ancak çocuğun pek öyle bir hâli de yoktu. Gerçi okullarına gelen öteki çocuklara pek benzemiyordu, ama temiz bir çocuktu. Birden öğretmene çok sinirlendi. Sözleriyle hem çocuğu ve annesini yaralamış, hem de kendisine karşı çıkmıştı. İstese zorla çocuğu onun sınıfına verirdi. Yetkisi vardı. Hem öğretmene de sözünü geçirmiş olurdu. Ama

çocuğu düşünmesi gerekiyordu. Çocuk kendisinden döküntü diye söz eden öğretmeni sevebilecek; onun sınıfında mutlu, başarılı olabilecek miydi?

Müdire hanım bunları düşünürken yine Ayşe'ye baktı. Küçük kız da annesi de suskunluk içindeydiler. Çocuğun yanakları kıpkırmızı olmuştu. Korkunç bir düş kırıklığına uğradığı her hâlinden belliydi. Bir öğretmenin böyle olabileceğini bir türlü aklı almıyordu Ayşe'nin. Köydeki öğretmenini anımsadı ansızın. Halil öğretmen Ayşe'yi çok severdi. Derslerde kendisiyle ilgilendiği gibi, ders aralarında, yolda, sokakta gördüğü zaman da mutlaka yanına çağırır, sever okşardı. Öteki öğretmenler de çok severdi Ayşe'yi. Bazen okul bahçesinde arkadaşlarıyla oynarken bir elin kendisini yakaladığını duyar, korkuyla irkilirken kendisini öğretmenlerden birinin kucağında bulurdu. Okulun en küçük öğrencisi olduğu için öğretmenleri onunla böyle oynamaya bayılırlardı. Oysa bu öğretmen...

Bunları düşünürken Ayşe'nin gözleri dolmuştu. Neredeyse ağlayacaktı. Müdire hanım, onun bu durumunu sezince kararını verdi. Müdür olduğunu anımsatan bir ses tonuyla konuştu.

"Sizinle bu konuyu sonra konuşacağım Celal bey. Şimdi sınıfınıza gidebilirsiniz."

Öğretmen odadan çıktıktan sonra, bu kez 2-B sınıfının öğretmeni Nuran hanımı çağırttı. Ayşe, öğretmenin gelişini beklerken üzüntü ve umutsuzluk içindeydi. Kim bilir bu gelecek olan nasıl bir öğretmendi? Bakalım, o kendisini sınıfına kabul edecek miydi? Buradaki öğretmenler köydeki öğretmenlere hiç benzemiyordu. Keşke buraya hiç gelmeselerdi.

Ayşe düşüncelerine dalmışken bir kadın sesiyle irkildi. İçeriye otuz beş yaşlarında, şişman, uzun saçlı bir kadın girmişti. Ayşe, biraz korku biraz da merakla bu kez onu gözlemeye başladı.

Müdire hanım, karşısındaki koltuğa oturan öğretmene Ayşe'nin durumunu anlattı. Kadın dönerek Ayşe'yi incelemeye başladı. Bir süre yüzünü, saçını, başını, giysilerini, ayakkabılarını ve Ayşe'nin annesini süzdükten sonra, kuşkulu bir tavırla konuşmaya başladı.

"Bilmem ki, sınıfın seviyesine uyabilecek mi? Çok da küçük. Hiç ikinci sınıfta okuyacak bir öğrenciye benzemiyor. Birinci sınıfa devam etmesi daha uygun bence. Hem köyde pek iyi öğretim yapmıyorlar. Doğrusu okuma yazma bildiğinden bile kuşkuluyum. Hem, biliyorsunuz, sınıfım çok kalabalık. Son gelen öğrenciyi bana vermiştiniz. Alsam bile onu oturtacak yerim yok."

Müdire hanımın canı sıkılmıştı. Bir süre elindeki kalemle oynayarak düşündü. Sonra Ayşe'nin annesine, "Görüyorsunuz ki, sınıfların durumu pek uygun değil. Birinci sınıfa alalım onu. Hem daha iyi yetişir. Zaten boyu da yaşı da pek küçük," dedi.

"Ama okuma yazma biliyor müdire hanım. Bir yılına yazık olacak. Bir şeyler yapamaz mısınız?" dedi telaşla Ayşe'nin annesi.

Ayşe üzüntüsünden ölecek gibiydi. Kimse kendisini istemiyordu.

"Keşke köyde kalsaydık," diye geçirdi içinden. Müdire hanım, bir süre yine çocuğu süzdü. Sonra öğretmene "Bir sınav yapalım Nuran hanım. Eğer çocuk okuma yazma biliyorsa sınıfınıza alırsınız. Bilmiyorsa birinci sınıfa kayde-

deriz. Bakın, geçen yılki karnesi pek de kötü değil," dedi.

Öğretmen karneyi alıp baktı; yine de kararsızdı.

"Bilmem ki, köyle burası bir değil, ama sizin dediğiniz gibi olsun. Bir sınav yapalım. Eğer başarırsa alırım. Bir yerlere sıkıştırırız. Biraz uğraşacağım, ama ne yapalım," dedi.

Müdire hanım, yanındaki dolaptan bir ikinci sınıf dergisi çıkararak masanın üzerine koydu.

"Haydi gel bakalım Ayşe. Şurayı oku."

Ayşe, sınav sözünü duyduğundan beri tir tir titriyordu. Ya bilemezse? Ya okuyamazsa? Gerçi okuma yazma öğrenmişti, ama aradan koca yaz tatili geçmişti. Bildiklerinin birçoğunu unutmuştu. Ama okuması gerekiyordu. Yüreği küt küt atarak müdire hanımın masasına yaklaştı. Öğretmen de yanına geldi. Ayşe'nin heyecanı iyice artmıştı. Dergiye baktı. Yazılar gözünün önünde oynuyordu sanki. Baktı... Baktı... Yazıları yerine oturtmaya çalıştı. Annesi kolundan çekiştirip duruyordu kaygılı kaygılı. "Okusana haydi," diye fısıldıyordu bir yandan da.

Öğretmen, bir süre onun okumaya çalışmasını izledi; sonra "Bilmiyor, baksanıza," dedi.

Müdire hanım, dergideki yazıyı parmağıyla gösterip sakin bir sesle konuştu: "Haydi kızım, bak şurası. Heceleyerek oku."

Müdire hanımın sesinin yumuşaklığı Ayşe'yi yüreklendirmişti. Gösterilen yere baktı. Harfler oynamıyordu artık. Alçak sesle ve heceleyerek okumaya başladı: "Ü ni te Bil gi si. Ay lık okul der gi si."

Ayşe'nin annesi birden rahatlamıştı. Eliyle derginin başka bir yerindeki yazıyı gösterdi. "Haydi şurayı da oku."

Ayşe, gözlerini iyice açarak yazıya dikkatle baktı ve yazıyı bu kez hecelemeden okudu. “Okul hayatımız.”

“Görüyorsunuz, okuyor. İsterseniz başka yerden de sorun,” dedi Ayşe’nin annesi.

Öğretmen çocuğu sınıfına almaya gönüllü görünmüyordu. “Pek iyi değil ama. Benim sınıfımın seviyesi bundan çok yüksek. Bilmem ki, sınıftaki öteki çocuklara yetişebilecek mi?” diye mırıldandı.

Ayşe’nin annesi heyecanla atıldı. “Yetişir öğretmen hanım, yetişir. Biz çalıştırırız. Ablası var.” Yardım umar gibi müdire hanıma baktı.

Müdire hanım, biraz düşündükten sonra kararlı bir sesle konuştu: “Çocuğu sınıfınıza kaydediyorum Nuran hanım.” Sonra Ayşe’nin annesine döndü. “Siz de söz verin bana. Çocuğu çalıştıracaksınız. Öğretmeninden şikayet duymayacağım. Haydi Ayşe, öp bakalım öğretmeninin elini. Şimdi birlikte sınıfınıza gideceksiniz. Derslerine çalış, öğretmeninin sözünü dinle, arkadaşlarınla iyi geçin.”

Sevinç ve heyecandan Ayşe’nin yüreği kuş gibi çarpıyordu. Öğretmeninin yanına yaklaştı. Nuran hanım da çocuğa gülümsedi. Ayşe birden onun çok güzel olduğunu düşündü. Öğretmenin elini öptükten sonra, annesi onu müdire hanıma doğru itti. Ayşe, müdire hanımın da elini öptükten sonra, öğretmenle birlikte odadan çıktılar. Sınıfa giderken heyecandan çevresini bile göremedi.

Sınıfın kapısı açıktı ve çocuk sesleri koridora taşıyordu. Gürültüyü duyunca öğretmenin yüzü asıldı.

Çocuklar öğretmeni sınıfın kapısında görünce, birden sus pus oldular. Gözleri öğretmenin yanındaki Ayşe’ye takılmıştı.

Öğretmen onları fazla merakta bırakmadı. Yanakları kıpkırmızı olmuş, önüne bakan çocuğu sınıfın ortasına getirerek öğrencilerine tanıttı:

"Çocuklar, bu Ayşe arkadaşınız. Bundan sonra sınıfımızda okuyacak," dedi. Sonra Ayşe'yi oturtacak bir yer aramaya başladı. Boyu küçük olduğu için ön sıralarda oturması gerekiyordu. Ama ön sıralar doluydu. Hem çocuğun kılığı...

Öğretmen Ayşe'yi geçici olarak, o gün boş olan bir sıraya oturttu. Bir süre sonra da ders anlatmaya başladı. Öğretmenin sesini dinlerken Ayşe'nin içini bu kez yeni bir korku ve merak kaplamıştı. Acaba arkadaşları nasıldı? Onu sevecekler, onunla oynayacaklar mıydı?

DÜŞ KIRIKLIĞI

İlk çekingenliği geçtikten sonra Ayşe yanındaki arkadaşını süzmeye başladı. Sıra arkadaşı sarı saçlı, ufak tefek bir kızdı. Saçları atkuyruğu biçiminde tepesinde toplanmıştı. Başını kocaman beyaz bir kurdele süslüyordu. O da ilgiyle Ayşe'ye bakıyor, sınıfa gelen bu yeni arkadaşı inceliyordu. Sonra yavaş bir sesle sordu:

"Senin adın Ayşe mi?"

"Evet."

"Benimki de Selin."

Ayşe hiç sesini çıkarmadı. Daha önce hiç böyle bir ad duymamıştı.

Arkadaşını incelemeyi sürdürdü. Selin'in üstünde pırıl pırıl siyah kumaştan çok güzel bir önlük vardı. Yakası beyaz danteldendi. Ayşe sıkıntıyla kendi giysilerine baktı. Üzerinde geçen yıl giydiği önlüğü vardı. Gerçi önlüğü temiz ve ütülüydü, ama eskiydi. Yakası da beyaz patiskadandı. Gözleri ayakkabılarına takıldı. Geçen bayram alınan ayakkabılarının biçimi bozulmuştu.

Ayşe sıkıntıyla içini çekti. Sonra başını kaldırarak çevresine bakındı. İşte o zaman, sınıftaki öteki çocukların da gizli gizli kendisini süzdüğünü gördü. Kuşkusuz, çocuklar da yeni gelen bu arkadaşı merak ediyorlardı. Öğretmen ders anlatırken sınıfa arkasını dönünce hemen ona, giysilerine bir göz atıyorlardı. Ayşe, kendisine bakan bazı çocukların aralarında fısıldaştıklarını gördü... Acaba ne diyorlardı? Yoksa onu beğenmemişler miydi? Acaba onunla oyun oynayacaklar mıydı?

Ayşe, binbir kuşku ve merakla çevresini süzerken zilin çaldığını duydu. Sınıf birden arı kovanına döndü. Öğretmen çıkıp gitmişti. Çocuklar birer ikişer Ayşe'nin başına toplanmaya başladılar. Önce onu hiç ses çıkarmadan süzdüler. Sonra bazıları arkalarını dönüp gittiler.

Çocuklardan biri Ayşe'ye nereden geldiğini sordu. Ayşe yavaş bir sesle "Köyden, Reşadiye'den," diye yanıtladı çocuğu. Köy sözünü duyunca birkaç çocuğun burun kıvırıp yüzlerini ekşittiğini gördü.

"Aa, sen köylü müsün?" dedi bir çocuk.

"Köyden geldiğini söyledi. Tabi köylüdür," dedi onun yanındaki. Ayşe çok sıkılmıştı. Yanaklarının kıpkırmızı olduğunu yüzüne basan ateşten anladı.

"Reşadiye köy değil ki, kasaba," dedi yavaş bir sesle.

"Olsun. Yine de köy sayılır. Bak, sen de köy diyorsun."

"Köy diyorum ama köy değil. Öyle işte." Ayşe sıkıntıyla çevresine bakındı yardım ister gibi. Ama çocukların ona olan ilgileri birden azalmıştı. Bazıları kendi aralarında konuşuyorlardı.

"Ne kadar da küçük. Öğretmen bunu nasıl aldı acaba okula?"

“Hem köyden gelmiş. Giysilerine baksana.”

“Köylü olduğu konuşmasından belli. Baksana nasıl konuşuyor.”

“Amaan, boşverin şimdi onu. Bahçeye çıkıp oyun oynayalım biraz. Şimdi nerdeyse zil çalacak.”

Çocuklar birer ikişer sınıftan çıkıp gittiler. Ayşe’nin yanında oturan Selin de öteki çocuklarla birlikte çıkmıştı. Ayşe sırasında yapayalnız kalmıştı. Çok üzgündü. Okuldaki bu ilk günü hiç de hoş başlamamıştı. Ne öğretmenler ne de arkadaşları onu iyi karşılamışlardı. Birden Reşadiye’deki arkadaşlarını ve öğretmenlerini anımsadı yine. Öğretmenleri onu çok severlerdi. Arkadaşlarıysa pek çoktu. Hem kendi sınıfındaki hem de öteki sınıftaki çocuklar ona çok iyi davranırlardı. Arkadaşları o olmadan oyuna başlamazlardı. Okul bahçesinde koşmaca oynar, ip atlarlardı. Başka sınıftan büyük çocuklar “altın beşik” yapıp onu kollarının üstüne alırlar ve okul bahçesinde gezdirirlerdi. Ah, o günler ne güzeldi. Okulları böyle büyük ve güzel değildi, ama mutluydu Ayşe. Gerçi orada da, kendisini başkalarından üstün gören çocuklar vardı, ama sayıları pek çok değildi. Çocukların çoğunluğunun arasında güzel bir arkadaşlık havası egemendi.

Ayşe içini çekerek çevresine bakındığında, sınıfta başka çocukların da olduğunu gördü. Onlar da ilgiyle Ayşe’ye bakıyorlar, ama yanına gelmiyor, sıralarında oturuyorlardı.

Öteki derslerde ve ders aralarında da bir değişiklik olmadı.

Ayşe sırasında yapayalnız oturdu. Eve gidiş zili çalınca da yerinden kalkmadı. Ablasının gelip onu almasını bekledi. Ablası öğretmenden, Ayşe için gereken kitap ve

defterlerin listesini aldı. Evde yapması gereken çalışmaları defterine yazdı.

Okul eve çok yakındı. Okuldan eve giderken çiçeklerin ve ağaçların süslediği geniş bir çayırdan geçiliyordu. Çayırın ortasındaki toprak yol, ellerinde çantalarıyla evlerine koşan çocuklarla doluydu. Çocukların bazıları da yol kenarına çantalarını koymuş, oyun oynuyorlardı.

Ayşe ve Aynur da eve giden çocukların arasına karıştılar. Daha arkadaşları olmadığı için, iki kardeş oyun oynayan çocukların arasından seslerini çıkarmadan geçtiler. Çocukların bazıları iki kardeşle alay etti. İrice bir oğlan çocuğu Ayşe'ye bakıp güldü.

"Şuna bakın. Kundaktan mı çıkarıp getirmişler bunu okula?"

Ayşe kıpkırmızı oldu. Ablası da hiç sesini çıkarmadı. Kısacık önlüğü ve kabarık beyaz kurdeleleriyle pek şık olan bir kız çocuğu, ablasının saç örgüleriyle alay etti. Saçları başının iki yanında kuyruk yapılmış bir kız da Aynur'un uzun önlüğünü göstererek "Gecelik gibi önlük giymiş," dedi. Aynur'un sınıfından bir kız da "Ne olacak? Bunlar köylüymüş. Sınıfta nasıl konuşuyordu duymadın mı?" diye söze karıştı.

Kızın bu sözlerine öteki çocuklar gülmeye başladılar. İki kardeş ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Adımlarını sıklaştırdılar. Bir an önce buradan uzaklaşmak, eve gitmek istiyorlardı. Çocukların kendilerine takılmayı sürdürdüklerini görünce koşmaya başladılar. Eve geldiklerinde koşmaktan yanakları kızarmıştı. Soluk soluğa kapıyı çaldılar.

Anneleri onları bu halde görünce şaşırmıştı.

“Ne bu hâliniz? Yoksa kavga mı ettiniz?” diye sordu telaşlı telaşlı.

Çocuklar onun sorusunu yanıtlamadılar. Küskün, kırgın bir tavırla içeri girip önlüklerini çıkardılar.

“Ne oluyor?” dedi yine anneleri.

Annesi bir kez daha sorunca bu kez Ayşe dayanamadı. Ağlamaklı bir sesle yakınmaya başladı.

“Çocuklar bana dedi ki... Ablamın örgüleriyle alay ettiler...”

Aynur köşede somurtup oturmuştu. Anne bu kez ona döndü.

“Kim? Ne dedi?”

“Bizim sınıftan bir kız ‘Önlüğün gecelik gibi uzun,’ dedi. Öyle utandım ki. Anne ne olur, şu önlüğümü kısalt biraz.”

“Baban kızar. Sen çocukların söylediğine bakma.”

“Ama hep alay ediyorlar. Geldiğimden beri. Bak, bugün Ayşe de gördü.”

“Bana da dediler ki, kundaktan mı çıktın geldin okula? Anne burasını hiç sevmedim.

Neden geldik sanki buraya? Köyde bizimle kimse alay etmiyordu. Arkadaşlarım vardı orada. Neden okulumuzu değiştirdik sanki?”

“Ne yapalım kızım? Gelmemiz gerekiyordu. Baban burada işe girdi.”

“Babam orada çalışsaydı...”

“Baban da Reşadiye’de çalışmak istiyordu. Ama orada iş yok.”

“Oradakiler ne yapıyor?”

“Onların bahçesi, tarlası var. Onları ekip dikip para kazanıyorlar. Bizim ekip dikecek yerimiz yok. Biliyorsunuz, babanız burada araba tamircisinin yanına girdi. Hem bu işi bile zor buldu. Onun için artık burada yaşamak zorundayız. Zamanla alışırsınız. Arkadaşlarınız da olur.”

“Ama çocuklar bizimle hep alay ediyorlar,” diyecek oldu Ayşe. Annesi onu susturdu.

“Tamam. Etsinler. Duymazlıktan gelin. Sizin kızmadığınızı görünce onlar da alay etmekten vazgeçerler. Şimdi bırakın artık bunları da bana yardım edin. Sofrayı kuralım. Babanız neredeyse gelir.”

Anneleri bu sözü söyledikten sonra mutfağa gitti. Ayşe ile Aynur birbirlerine baktılar. Bir süre konuşmadılar. Sonra Aynur kendi kendine mırıldandı.

“Biz de ne çok seviniyorduk, İstanbul’a geliyoruz diye. Hiç de sevinilecek bir yer değilmiş.”

“Ne bilelim? Ben İstanbul’a gidiyoruz deyince Reşadiye’deki çocuklar bile kıskanmışlardı. ‘Ah, keşke biz de şehre gitsek,’ diye.”

“Haklısın. Orada mahalledeki çocuklar da öyle demişti. Oysa burası hiç de öyle özenilecek bir yer değilmiş. Çocuklar insanla alay ediyorlar.”

Ayşe hiç sesini çıkarmadı. İçten içe kendisiyle hesaplaşıyordu. Çünkü buraya gelirken arkadaşlarına övünmüştü. Onların kendisini kıskançlıkla dinlemeleri hoşuna gitmiş, İstanbul hakkında bilir bilmez bir sürü şey anlatmıştı. Oysa şimdi... O arkadaşlarını, içtenliklerini, oyunlarını öyle özlüyordu ki...

“Buradaki çocuklar çok kötü,” dedi öfkeyle. “Burayı hiç sevmiyorum.”

“Ne yapalım? Annemin dediğini duydun. Burada yaşamamız gerekiyormuş. Onun için çocukların söylediklerini duymazlıktan geliriz. Belki zamanla yaptıklarının kötü bir şey olduğunu anlarlar. Ya da bizim aldırmadığımızı görünce vazgeçerler.”

“Çok zor. Hem okulda öyle yalnızım ki.”

“Ben de yalnızım. Okula başlayalı bir hafta oldu, hiç arkadaşım yok. Ama olsun. Biz de birbirimize yardım ederiz. Ders aralarında bahçede birlikte oluruz. İkimiz oyun oynarız. Belki zamanla arkadaşımız da olur.”

Aynur bunları söyledikten sonra kardeşine sevgiyle baktı. Ayşe’nin yüzü gülmüştü. O da ablasına sevgiyle baktı ve tatlı tatlı gülümsedi. Artık karar verilmişti. İki kardeş gizli bir dayanışma duygusuyla bakıştılar. Düş kırıklığı yenilmişti.

AYŞE İLE LUSİ

Kısa bir süre sonra, Ayşe sınıfta yalnız olmadığını anladı. Sonbahar yağmurları başlamıştı. Çocuklar ders aralarında, artık bahçeye çıkamıyorlardı. Bazıları okulun en alt katındaki salonda oynuyor, bazıları da sınıflarında oyalanıyorlardı. Ayşe zaman zaman kapalı salona iniyor, çoğunlukla da sınıfta oturup dergi ve kitaplarındaki öyküleri okuyordu. Bir süre sonra, kendisi gibi ortalarda fazla dolaşmayan başka çocukların da olduğunu ayrımsadı. Bunlardan biri de, arkasındaki sırada oturan Lusi'ydi. Ayşe onun adını ilk kez duyduğunda çok şaşırmıştı. Lusi! Ne değişik bir ad... Daha sonra, sınıfındaki değişik adlı öteki arkadaşlarını da tanıdı. Viktorya, Mari, Rebeka, İzak, Dimitra, Stefan, Sarkis, Artin ve ötekiler...

Bir süre sonra, onların yalnız adlarının değil, konuşma biçimlerinin de değişik olduğunun ayrımına vardı. Ayşe bunun üstünde fazla durmamıştı. Ancak, sınıftaki çocukların bazıları sık sık arkadaşlarının konuşmalarıyla alay ediyorlardı.

Bir gün, matematik dersinde öğretmen Lusi'yi tahtaya kaldırıp ondan çarpım tablosunu okumasını istedi. Lusi, bir süre susup düşündükten sonra öğretmenin istediği bölümü okumaya başladı. O okurken, öğretmenin karşısındaki sırada oturan çocuklardan bazıları gülmeye başladılar. Öğretmen, onlara kaşlarını çatarak bakınca da sustular. Ancak, zil çalıp öğretmen sınıftan çıkınca çocuklar, Lusi'nin çevresine toplanıp onunla alay etmeyi sürdürdüler. Lusi, hiç sesini çıkarmadan sırasında oturuyor, konuşmadan öylece önüne bakıyordu. O sırada, sınıfın arka sıralarında oturan uzun boylu bir kız gelip çocuklara söylendi.

"Ne oluyor size? Rahat bırakın Lusi'yi..."

Ayşe dönüp kıza baktı. O da tıpkı Lusi gibi konuşuyordu. Ayşe, dönüp Selin'e sordu.

"Niye öyle konuşuyor?"

"Bilmiyor musun? Yahudi onlar. Ondan öyle konuşuyorlar. Ne komik değil mi?"

Selin bunları söyledikten sonra kıkır kıkır güldü.

Bir an kızın konuşması Ayşe'ye de çok komik geldi. Gülecekti. Ancak birden, çocukların kendi konuşmasıyla da alay ettiklerini anımsadı. Bir insanın konuşmasıyla alay etmenin kötü bir şey olduğunu düşündü. Gülmedi. Yeniden Selin'e dönüp sordu:

"Yahudi ne demek?"

Selin şaşkınlıkla mavi gözlerini açarak ona baktı.

"Bilmiyor musun?"

"Hayır. Sen biliyor musun?"

"Tabi. Ee, şey. Yahudi gavur demek. Yani onlar bizim gibi değil."

“Nasıl?”

“İşte... Ne bileyim, annem öyle söyledi...”

Selin, Ayşe’nin sorusunu yanıtlamak için bocalayıp dururken öğretmen içeri girdi. Selin, söylemek istediklerini anlatamayınca kestirip attı. “Şşt. Sus artık, öğretmen geldi.”

Bunun üzerine Ayşe, sessizce kitabının üzerine eğildi. Ama kafasında hâlâ binbir soru uçuşup duruyordu. Yahudi, gavur, bizim gibi değil... Ne demek bunlar? Onlar da insan değil mi?

Ayşe, arkasına dönüp Lusi’ye baktı. “Pekala da bizim gibi işte...” diye düşündü ve kızı incelemeye başladı. Zayıf esmer bir küçük kızdı Lusi. Kıvırcık siyah saçları vardı. Başının tam üstünde kocaman bir lüle yapılmıştı. Gözleri biraz çukura kaçmıştı. Bu ilgisini çekti Ayşe’nin. Değişik olan yanı bu mu? İyi ama, teyzesinin kızının da gözleri Lusi’nin gözlerine benziyor...

Ayşe, Lusi’yi incelemeye iyiden iyiye koyulmuşken, öğretmenin sesiyle yerinden sıçradı.

“Ayşe!”

Ayşe dönüp şaşkın gözlerle öğretmene baktı. Dersi izlemediği için kızmıştı öğretmen. Sinirli bir sesle konuştu.

“Sen oku bakalım...”

Ayşe, şaşkın şaşkın kitaba baktı. Acaba neresini okuyacaktı? İzlememişti çünkü. İçinden kendi kendine kızdı. Çek cezanı bakalım...

“Haydi okusana. Ne bakıp duruyorsun yüzüme?” dedi öğretmen kızgınlıkla.

Ayşe yardım ister gibi Selin’e baktı. Selin sesini çıkarmadan parmağıyla kitabın üstündeki bir yeri gösterdi.

Ayşe anlamıştı. Kitabında aynı yeri bularak okumaya başladı. Bir yandan da içinden Selin'e teşekkür ediyordu.

Zil çalıp öğretmen dışarı çıkınca Ayşe, heyecanla yine Selin'e yanaştı. Kafasını kurcalayıp duran soruların yanıtlarını öğrenmek istiyordu.

"Şeyy. Demin onlar bizim gibi değil demiştin ya. Ne demek bu? Nasıl bizim gibi değil onlar?"

"Basbayağı bizim gibi değil. Onlar gavur."

"Gavur ne demek?"

"Ee, şey... Ermeni, Rum, Yahudi demek. Onların adları başka, konuşmaları başka. Onlar domuz eti yerler. Hem biliyor musun, onlar için neler neler söyleniyor?"

"Ne söyleniyor?"

Selin Ayşe'ye biraz daha yaklaştı ve bir sır açıklarmışcasına sesini alçaltıp konuşmaya başladı. Neler anlatmadı ki Ayşe'ye... Çevresindeki yetişkinlerden, öteki çocuklardan duyduğu yarım yamalak, yalan yanlış bir sürü ürkünç şey... Kapılarının önünden geçerken çocukları içeri çektiklerinden, evlerinin altında korkunç mahzenler bulunduğundan söz etti; anlattıklarının etkisini artırmak için bire bin katarak...

Ayşe, Selin'in anlattıklarını, tıpkı anneannesinin anlattığı masalları dinlerken kapıldığı duygulara benzer duygularla dinledi; biraz korku biraz merak... Bu arada Selin de kendi anlattıklarından büyük bir korkuya kapılmıştı. Mavi gözleri kocaman kocaman açılmıştı. Anlatısını şu sözlerle noktaladı:

"Sakın onların evlerinin önünde gezme, onlarla arkadaşlık etme."

Selin, söyleyeceklerini bitirdikten sonra bilgiç bilgiç başını salladı. Eh, öğüt de vermişti. Görevini yapmış olmanın verdiği rahatlıkla, simit almak için sınıftan çıkıp gitti.

Ayşe duyduğu bu yeni ve korkunç şeylerle sırasında başbaşa kalmıştı. Yavaş yavaş başını yine arkaya çevirip Lusi'ye baktı. Kızcağız sessiz sessiz önündeki dergiyi okumaya çalışıyordu. Ayşe, onunla konuşup konuşmamakta kararsızdı. Bir süre süzdü, inceledi kızı. "Konuşsam ne olur? Burada bir şey yapamaz," diye geçirdi içinden. Zaten Lusi de kendine bakıldığını sezmiş, başını kaldırmıştı. Bir an iki çocuk gözgöze geldiler. Ayşe sonunda, onunla konuşmanın pek de tehlikeli bir şey olmadığına karar verdi.

"Nerede oturuyorsunuz siz?"

"Caminin arkasında," dedi Lusi yavaş bir sesle.

"Senin arkadaşların var mı?"

"Var. Rebeka, İzak, Yakup bir de bizim mahallede bir Mari var."

Lusi, Ayşe ile konuşurken pek rahat değildi. Biraz şaşkın biraz da ürkek bakıyordu kıza. Onun kendisiyle konuşmak istemesini pek almamıştı aklı galiba.

Ayşe'nin aklı fikri, Selin'in anlattıklarındaydı. Acaba Lusilerin evinde de öyle korkunç bir mahzen var mıydı? Bir an bunu Lusi'den sorup öğrenmeyi düşündü. Sustu. Baktı. Sonra vazgeçti. Onun önündeki kitaba eğilerek "Ne okuyorsun?" diye sordu.

"Çam Kozalakları'nı," diye yanıtladı Lusi onu. Kız kendisiyle ilgilenilmesinden hoşlanmıştı. Şimdi biraz daha korkusuz bakıyordu Ayşe'ye.

Söyleşileri daha da sürecekti, ama zil çaldı. Selin elindeki yarım simidi dişleyerek içeri girdi. Ayaktaki çocuklar telaşla yerlerine oturdular.

Dördüncü saat Resim-İş dersiydi. Çocuklar istek ve heyecanla resim defterlerini, boyalarını çıkardılar. Masaların üzeri renk renk boyalarla, beyaz kâğıtlarla kaplanmıştı. Selin kalkıp kapının arkasındaki çöp kutusunun yanına gitti. Boyalarının ucunu açmaya başladı. Selin'in tam 24 çeşitten oluşan çok güzel bir kuru boya takımı vardı. Ayşe beğeniyle baktı boyalara. Ona, gökkuşağının ana renklerinden oluşan altı çeşitlik bir boya alınmıştı. Ama Ayşe bu boyalar alındığı gün de çok sevinmişti. Onlarla çok güzel resimler yapıyordu.

Öğretmen konuyu verdikten sonra geçip masasına oturdu. Şimdi sınıfta çıt çıkmıyordu. Çocuklar büyük bir istekle "Pazarda Sonbahar" konulu resmi çizmeye çalışıyorlardı. Öğretmen de masasının üzerindeki gazeteyi okuyordu. Bir süre sonra çocuklar yavaş seslerle konuşmaya başladılar.

"Okan, mavi kalemini versene."

"Benim sarı boyamın ucu kırılmış. Selin seninkini verir misin?"

Bir yandan resimler çizilip boyanırken bir yandan da bu tür alışverişler sürüyordu. Ayşe'nin gözü Selin'in boyalarındaydı. Onda kendisinde olmayan bir sürü renk vardı. Bir an onun eflatun boyasını istemek geçti içinden. Sonra vazgeçti. Aklına kendisiyle nasıl alay ettikleri, kendisini nasıl küçümsedikleri geldi. Sonra bugün Lusi ile de alay etmişlerdi. Birden Lusi'nin ne yaptığını merak etti. Dönüp arkasına baktı. Kız öylece oturuyordu. Resim defterine

kurşun kalemle bir şeyler çizmişti. Elinde bir yanı mavi, öteki yanı kırmızı olan bir kalem vardı. Onunla resmin bazı yerlerini boyamıştı. Çevresine bakınıp duruyordu.

"Resmini neden boyamıyorsun?" diye fısıldadı Ayşe.

"Boyalarımı evde unutmuşum," dedi Lusi yavaşçacık.

"Neden kimseden istemiyorsun?"

Lusi kara gözlerini Ayşe'nin gözlerine dikip sustu. Ayşe onun ne demek istediğini bu bakışlardan anlamıştı. İstese de kimse boya vermezdi ki. Kalkıp arka sıraya da gidemezdi.

"Ben boya verebilirim sana. İster misin? Al, bak sarı. Üzümleri boyarsın," dedi Ayşe ve sarı boyayı Lusi'ye uzattı.

Kız şaşkın şaşkın Ayşe'ye bakıyordu. Hiç sesini çıkarmadı. Aldı boyayı. Gözlerinde sonsuz bir teşekkür ve gönül borcunun anlatımı vardı.

"Onunla boya. Öteki renkleri de veririm," dedi Ayşe. Sonra dönüp resmini boyamaya başladı. Şimdi kendi boyaları ona öyle güzel, öyle değerli görünüyordu ki. İçinde de yardım etmenin verdiği mutluluk, rahatlık vardı. Selin'in kendisine şaşkın şaşkın bakmasına aldırmadan, büyük bir keyif içinde resmini boyamayı sürdürdü.

O günden sonra, ders aralarında Lusi ile Ayşe birlikte oynamaya başladılar. İyi arkadaş olmuşlardı. Bir gün, okul çıkışında Lusi, Ayşe'ye evlerini gösterdi.

"Sana da bir şey gerekirse, bize gel," dedi içtenlikle. Ayşe sesini çıkarmadı, yalnız başını salladı. Bu eve gelip gelmeme konusunda bir düşünce oluşmamıştı henüz kafasında. Ancak bir süre sonra, bu konuda bir karar vermesi gerekti.

Birkaç gün sonra, Türkçe ödevini yaparken bir sözlüğe gereksinimi oldu. Ablasının da sözlüğü yoktu.

“Ne yapacağım ben şimdi?” diye sızlandı; sözlük almak için annesinden para istedi. Annesi, “Param yok kızım. Baban gelinceye dek, kitapçı kapanır. Bir arkadaşından bul,” dedi.

Ayşe’nin henüz, evine gidip bir şey isteyebileceği bir arkadaşı yoktu. Uzun süre sözlüğü nereden bulabileceğini düşünüp durdu. Ansızın Lusi geldi aklına. Ondan isteyebilirdi sözlüğü. Annesinden izin alıp çıktı evden. Doğrusu, Lusi’lerin evine giderken, Selin’in söylediklerini düşünmüyor değildi. Ama kapıyı çalıp arkadaşının gülümseyen yüzünü görünce, aklındaki bütün kötü düşünceler silinip gitti.

“İçeri gel istersen,” dedi Lusi. “Ya da gidip getireyim sözlüğü.”

Ayşe, içeri girmezse arkadaşının düş kırıklığına uğrayacağını düşündü.

“Annem, ‘çok geç kalma,’ dedi, ama biraz girebilirim. Eğer annen kızmazsa...”

“Kızmaz,” diye yanıtladı Lusi sevinçle. Sonra kapıyı açıp arkadaşını içeri aldı.

Kapı geniş bir sofaya açılıyordu. Yerde ince uzun bir halı vardı. Ayşe, büyük bir ilgiyle inceledi çevresini. Hayır, öyle mahzene inen bir merdiven filan yoktu. Kendilerininkine benzeyen bir evdi işte. Yalnız, konuk odasındaki eşyalar kendi evlerindekinden daha değişikti. Oymalı konsollar, büyük aynalar ve gösterişli koltuklar vardı.

Lusi’nin annesi Ayşe’yi güleryüzle karşıladı. Lusi’ye çok benzeyen zayıf, esmer bir kadındı.

“Hoş geldin yavrum. Lusi seni anlattı bize,” dedi sıcak bir sesle.

Ayşe, saygıyla elini öptü kadının. Az sonra Lusi’nin annesi elinde bir tepsiyle içeri girdi. Tepside iki bardak çay ve kurabiye dolu bir tabak vardı. İki çocuk, çaylarını içip kurabiyelerini yerken; Ayşe, Lusi’nin babasının da bir kuyumcunun yanında çalıştığını, tıpkı kendi babası gibi çok çalıştığı için akşamları eve geç geldiğini öğrendi. Daha sonra, Lusi’nin odasında biraz oyun oynadılar.

Ayşe, Lusi’den aldığı sözlükle eve dönerken çok neşeliydi. Arkadaşıyla iyi vakit geçirmiş olmasının yanı sıra, ondan korkması için hiçbir neden olmadığını öğrenmek de sevindirmişti onu. İnsanların kendilerinden değişik düşünen, konuşan; değişik dinlere inanan, değişik adları olan öteki insanlara karşı neden önyargıyla yaklaştığını da hiç, ama hiç anlamıyordu.

YERLİ MALLAR HAFTASI

Okulun açılmasının üstünden üç ay geçmişti. Ayşe, artık sınıfa ve arkadaşlarına alışmıştı. Havalar iyice soğuduğu için, çocuklar bahçeye çıkamıyorlardı. Ayşe, ders aralarında okulun kapalı salonunda Lusi ve yeni arkadaş olduğu Emine ile birlikte oyun oynuyordu. Emine sınıfa Ayşe'den sonra nakil gelmişti. O da Trabzon'un bir köyündendi. Onun da kendi yörelerine özgü bir konuşması vardı. Çocuklar bu kez onunla ilgilenmişler, onun konuşmalarını yansılamışlardı. Ancak, bir süre sonra Diyarbakır'dan Hasan adlı bir çocuk gelince bu kez de ona yöneltmişlerdi ilgilerini. Kapkara kıvırcık saçları ve parlak gözleri olan Hasan'ın da çok değişik bir konuşması vardı. Çocuklar uzun süre onun konuşma biçimiyle ve kullandığı sözcüklerle alay ettiler. Ayşe, Emine, Lusi ve arkadaşlarıysa, bütün bu olanları uzaktan sessizce izlediler.

Eminelerin evi, Ayşelerinkine çok yakındı. O yüzden çok iyi arkadaş oldular. Emine sarı saçlı, mavi gözlü, ufak yapılı bir kızdı. Sarı saçlarını iki örgü hâlinde tarıyorlar-

dı. Onun önlüğü de, sınıftaki öteki kızların önlüklerinden uzundu.

Sınıfa ilk geldiği günlerde öteki çocukların tersine, Ayşe ona yakınlık gösterdi. Ders aralarında birlikte oynuyor, eve giderken de birlikte çıkıyorlardı. Emine'nin annesiyle Ayşe'nin annesi de tanışmıştı. Birbirlerine gidip geliyorlardı.

Havalar soğuyup günler kısaldığı için, ders saatleri ve dinlenme süreleri yeniden ayarlanmıştı. Dinlenme süreleri kısaltılmıştı. Yalnız beslenme saati biraz uzundu. Ayşe, kendisi için yeni bir durum olan beslenme saatine de oldukça güç alışmıştı.

Annesi Ayşe'ye ve Aynur'a pazardan birer beslenme çantası almıştı. Ayşe'ninki kırmızı, Aynur'unki sarıydı. Gerçi sabahları kahvaltı yapıyorlardı, ama yine de acıkıyorlardı. Zaten beslenmek için bir şeyler getirmelerini öğretmen zorunlu kılmıştı. Annesi beslenme çantalarına bazen zeytin ekmek, bazen ekmek peynir, bazen de ekmek yumurta koyuyordu.

Beslenme saatinde herkes gibi Ayşe de, çantasını açıp yiyeceklerini masanın üzerine yaydığı peçetenin üstüne koyuyordu. Bu Ayşe'nin hiç hoşuna gitmiyordu. Yediği şeyleri herkesin görmesini istemiyordu. Çünkü öğretmenin verdiği listede yazılı olan şeyleri getiremiyordu. Neler yoktu ki bu listede... Paket süt, havuç, muz, elma, yumurta, peynir, zeytin, domates vb... Sınıftaki çocuklardan bazıları öğretmenin verdiği listedeki bu yiyecekleri getirebiliyorlardı. Zerrin, İnci, Selin, Okan, İlker, Yeşim, Selçuk, Derya her gün verilen listeye uygun yiyecekler getiriyorlardı. Hatta bundan fazla olarak salam, sucuk,

sosis, çikolata gibi şeyler de bulunuyordu beslenme çantalarında. İşte bu nedenle Ayşe, beslenme saatlerini hiç sevmiyordu. Kendisi getirdiği peynir ekmek, zeytin ekmek vs. yiyeceklerini yerken öteki masaların bazılarından sınıfa mis gibi kokular yayılıyordu. Ayşe yiyecekleri kokusundan anlıyordu. Çünkü ona, başkalarının sofralarına bakmanın açgözlülük, görgüsüzlük olacağı öğretilmişti. Arkadaşlarının getirdiği yiyeceklere hiç bakmazdı. Ama bazen öteki masalara baktığında, sınıftaki çocukların birçoğunun kendisi gibi ekmek içine zeytin ya da peynir koyup yediğini görürdü. İşte bunun için üzülüyordu Ayşe. Kendisi başkalarının yediklerine imrenmemeyi öğrenmişti –ya da öyle sanıyordu– ama ya sınıftaki öteki çocukların canı çekerse... Şu İnci'ye de ne kadar kızıyordu. Çikolatasını herkesin göreceği biçimde yavaş yavaş ve sınıfın ortasında dolaşarak yiyordu. Bir kez, dolaşarak bir şey yenmez... Bir de, yediğin şey başkasında yoksa ya paylaşırsın ya da hiç değilse gizli gizli yersin. Gösterip özendirmezsin. Ama İnci öyle mi? Hem yalnız İnci de değil. Bu tür yiyecek getirenlerin hepsi de öyle. İçlerinde yalnız Selin biraz düşünceli. Ara sıra getirdiği yiyeceklerden Ayşe'ye de vermek istiyor, ama Ayşe kararlı bir biçimde bunu geri çeviriyordu. Çünkü kendisine yabancıların elinden bir şey almaması, hiç kimsenin sofrasına oturmaması, arsızlık yapmaması söylenmişti. Ayşe bu söylenenleri titizlikle uyguluyordu.

Bir gün yine, beslenme saatinde sınıfta oturmuş yiyecekerini yiyorlardı. Öğretmenin, elinde çay bardağıyla sınıfa girdiğini gördüler. Öğretmen de, bu saatte öğretmenler odasında, öteki öğretmenlerle birlikte bir şeyler yiyordu kuşkusuz.

Öğretmen, hemen yerine oturmadı. Sıraların arasında

dolaşarak çocukların beslenmelerini denetledi. Sonra gidip yerine oturdu.

"Çocuklar biliyorsunuz, bu hafta Tutum, Yatırım ve Türk Malları Haftası. Bu nedenle yarın sınıfımızda bir kutlama yapacağız. Annelerinize söyleyin. Hepiniz yarın sınıfa elma, armut, muz, portakal, ayva gibi meyveler ya da incir, üzüm, fındık, ceviz gibi kuru yemişler getireceksiniz. Öteki öğretmenlere bir masa hazırlayacağız. Tabi siz de yiyeceksiniz. Ama herkes bir şeyler getirecek sakın unutmayın."

Öğretmen bunları söyledikten sonra derse başladı. Duydukları Ayşe'nin kafasını karıştırmıştı. Reşadiye'de böyle bir şey yapmamışlardı.

Türkçe dersinde öğretmen Okan, İlker, Zerrin, Selin, Derya ve Selçuk'a ezberlemeleri için bazı şiirler verdi. Yapacakları şeyleri, giyecekleri giysileri uzun uzun anlattı. Her çocuk bir meyve ya da yemişi simgeleyecekti. Çocuklar görev alan arkadaşlarına imrenerek baktılar. Öğretmenin verdiği şiirleri alan çocuklar yerlerine dönerken pek mutluydular. Birbirlerine gülücükler yağdırıyorlardı.

Ayşe eve dönerken kafasındaki soruları Emine'ye sordu. Ama yanıt alamadı. Çünkü Emine de ilk kez böyle bir şeyle karşılaşıyordu.

"Biz öğretmenin istediklerini getirelim de..." dedi Emine.

"Tabi, tabi. Yarın öğreniriz nasıl olsa."

İki arkadaş birbirlerine iyi günler dileyip ayrıldılar. Aynur da okula kendi sınıfından bir kızla gidip geliyordu. Bunun için Ayşe Emine'den ayrıldıktan sonra yalnız yürüdü.

Eve girdiğinde, annesinin pazardan aldığı sebze ve

meyveleri gördü. Annesi iki file dolusu sebze ve meyveyi girişteki masanın üzerine koymuştu. Ayşe hemen filelerin yanına koşup elmaları incelemeye başladı. Onun bu hâli annesinini gözünden kaçmamıştı.

“Ne oldu Ayşe? Ne yapıyorsun o elmalarla öyle?” diye sordu.

“Yarın okula elma götürmemiz gerekiyormuş. Öğretmen söyledi.”

“Olur. Yarın bir tane koyarsın beslenme çantana.”

“Ama öğretmen ‘bir kilodan az olmasın,’ dedi.”

“Herkes mi getirecek?”

“Evet.”

“Ne yapacakmış öğretmen o kadar elmayı?”

“Herkes elma getirmeyecek. ‘Herkes başka başka şeyler getirecek,’ dedi öğretmen. Hem yarın bir kutlama yapacakmışız. Anne, bu elmaları götüreyim mi okula?”

Annesi pek bir şey anlamamıştı. Ama fazla uzatmadı.

“O elmalar olmaz. Onları ev için aldım. Baban gelince ona söylersin,” dedi.

Biraz sonra Aynur geldi. O da annesinden aynı şeyi istedi. Onun öğretmeni de meyve getirmelerini söylemişti.

“Tamam. Babanıza söylerim,” dedi anneleri.

Okuldan birer kilo elma istenmesinden babası da bir şey anlamamıştı.

“Götürmeseniz olmaz mı?” diye sordu.

“Olmaz,” dedi Ayşe. “Öğretmen, ‘herkes getirecek,’ dedi.”

“Yarın Tutum, Yatırım ve Türk Malları Haftasını kutlaya-

cağız," dedi Aynur da. Sonra tutumlu olmanın, yerli malı kullanmanın gereği üzerine bir şeyler anlattı.

Babaları artırma, yerli malı kullanma, tutumlu olma konularıyla okula elma götürme arasında pek bir bağ kuramamıştı. Bir süre düşündü. Çocukların istediğini yapmak gerek. Ama hiç yoktan masraf. Hem de ayın şu gününde... Kızlara baktı İkisi de babalarının ne diyeceğini merakla bekliyorlardı. Baba, elini cebine soktu. Çıkardığı kâğıt parayı anneye verdi.

"Al şunu. Yarın sabah okula giderken birer kilo elma alır verirsin," dedi. Çocuklar sevinçle gülümsediler. Ayşe, babası kabul etmezse, sınıfta arkadaşlarının gözünde küçük düşer diye çok korkmuştu. Ama işte tamam, babası kabul etmişti. Yarın okula o da meyvesiyle gidecekti. Öteki arkadaşlarından geri kalmayacaktı.

Ayşe, o gece rahat uyudu. Sabah okula hazırlanırken de pek heyecanlıydı. Evden anneleriyle birlikte çıktılar. Çarşıya uğramak için okul yolunu uzattılar. Annesi ayrı ayrı kesekâğıtlarına koydurduğu birer kilo elmayı kızlara verdi. Sonra eve gitmek üzere onlardan ayrıldı.

Ayşe ile Aynur, okulun kapısından girerken öteki çocukların da elleri kolları dolu dolu geldiğini gördüler. Ama içleri rahattı. Öğretmenlerinin istediğini yapmışlardı. Okulun bahçesinde elleri paketlerle dolu anneler de vardı. Hatta bazıları üstü örtülü tepsiler taşıyorlardı.

Ayşe ablasından ayrılıp sınıfa girdiğinde öğretmenini sınıfta buldu. Zil çalmamasına karşın öğretmen, masasının başındaydı. Çevresi çok kalabalıktı. İyi giyimli, makyajlı, saçları yapılı kadınlar, ellerindeki paketlerle masanın çevresine dizilmişler, öğretmenle konuşuyorlardı.

“Size yardım edelim Nuran hanım. Kim bilir ne çok yoruluyorsunuz bizim yaramazlarla,” dedi kadınlardan biri.

“Çok doğru. Biz evde bir tanesiyle başa çıkamıyoruz. Siz burada kırk tanesini idare ediyorsunuz,” dedi onun yanındaki.

Nuran hanım kadınlara gülümseyerek bir şeyler söyledi. Sonra sınıfa dönüp “Getirdiğiniz yemişleri buraya bırakın çocuklar,” dedi.

Öğretmenin çağrısını duyan çocuklar hareketlendiler. Ayşe de elindeki bir kilo elmayı götürüp öğretmenin masasına bıraktı. Acaba öğretmeni ve arkadaşları onun getirdiğini görmüşler miydi? Çünkü öğretmenin masası ve çevresi öyle kalabalıktı ki. Gerçekten o hay huy arasında kimin ne getirdiği pek belli değildi. Ancak belli olanlar da vardı. Bunlar çok büyük, süslü paketlerle gelen yiyeceklerdi. Onları da çocuklar getirmiyordu. Anneler kendileri getirip veriyordu öğretmene.

Bir süre sonra öğretmen ve anneler, sınıftaki masaları birleştirerek uzun bir sofra oluşturdular. Anneler çantalardan tabak, bardak, çatal, peçete çıkararak bunları masaların üzerine dizmeye başladılar.

Masalar kurulmuştu ki, elinde büyük bir tepsiyle içeri bir kadın girdi. Herkes dönüp ona baktı. Onun arkasından da süslü, şişman bir kadın elinden tuttuğu küçük kızıyla içeri girdi. Derya, kadına doğru koştu. Onları görünce öğretmen ayağa kalktı, öteki kadınlar da onlara doğru döndüler. Öğretmen, kadını, ayakta güleryüzle karşıladı. Küçük kızı sevdi. Tepsiyi getiren kadın Deryaların hizmetçisiydi. Tepsiyi bırakıp çıktı. Öğretmen Derya’nın annesine yer gösterdi. Kadın küçük kızıyla birlikte öğretmenin gösterdiği yere oturdu.

Öğretmen ve ona yardım eden kadınlar, çocukların getirdiği meyvelerin en parlak, iri olanlarını seçip tabaklara yerleştirdiler. kuru yemişleri tabaklara koydular. Sonra bütün tabakları masaların üzerine dizdiler. Çocuklar bu hazırlıkları büyük bir ilgiyle izliyorlardı. Tepsiler boşaltıldı, pasta kutuları açılıp pastalar dilimlendi. Derya'nın annesinin getirdiği baklava tabaklara yerleştirildi. Masaların üzeri tıka basa tatlı, kuru yemiş ve pastayla dolmuştu.

Öğretmen çocukları, ayaklarına dolaşmasın diye sınıfın en arkasındaki sıralara dörder dörder oturttu. Sınıfta annesi olan çocuklar annelerinin yanında yer aldılar. Zaten onlar görevliydiler. Öğretmene yardım eden kadınlar bir sepete doldurdukları elma ve portakalları, sınıfta dolaşarak çocuklara dağıtmaya başladılar. Her çocuğa birer elma ve portakal verildi. Çocuklar hazırlanan sofradaki pasta, kuru yemiş, çeşitli meyve ve baklavaya merakla bakıyorlardı. Kuşkusuz kendilerine de bu yiyeceklerin verilip verilmeyeceğini merak ediyorlardı. Ama hayır. Elma ve portakallar dağıtıldıktan sonra bir daha sıraları dolaşan olmadı.

Öğretmen masayı son kez denetlerken kapı çalındı ve içeri bir sepet dolusu kolalı içecek getiren yaşlı hademe girdi. Anneler içecekleri de önceden masanın üzerine dizdikleri bardaklara boşalttılar. Şişeleri de pencerenin kenarına koydular. Onlar bu işi yaparken çocuklar yine merakla izlediler. Hayır, kendilerine içecek de verilmemişti.

Nuran hanım her şeyin hazır olduğunu görünce Derya ile Selin'i müdürü ve öğretmenleri çağırmaya gönderdi. Az sonra öğretmenler birer birer geldiler. Sınıflarında kalan öğrencilerine ödev vermişlerdi. Hazırlanan uzun masaya oturdular. En son müdire hanım geldi. Hemen bütün öğ-

retmenler ayağa kalkıp yer gösterdiler. O, Nuran hanımın gösterdiği yere, masanın baş köşesine yerleşti. Öğretmen kısa bir konuşma yaptı. Arka sıralarda oturan çocuklara meyvelerini sessizce yemelerini, kabuklarını yere atmamalarını söyledi.

Konuklar, meyve ve yemişlerini yerken öğrenciler de hazırladıkları programı sunmaya başladılar. Anneleri okudukları şiire uygun giysiler hazırlamıştı. Sırayla tahtanın önüne portakal, mandalina, elma, fındık, ayva, incir, üzüm çıktı. Şiirlerini okudular. Anneleri çocuklarına beğeniyle bakıyorlardı. Çocuklar çok çok alkışlandılar. Görevi biten masadaki annesinin yanına gidiyordu. Böylece masadaki o çeşitli yiyeceklerden yeme şansına da kavuşmuş oluyordu.

Ayşe, getirilen onca yiyecekten kendilerine yalnız birer portakal ve elma verilmesine çok şaşmıştı. Bir kendi önündekilere bir de hazırlanan masadaki yiyeceklere bakıyordu. Doğrusu o yiyeceklere çokça imrenmişti. Ne kadar bakmamaya çalışsa da gözü gidip pastalara, muzlara, baklavaya takılıyordu. Aslında öteki çocuklar da aynı durumdaydı.

Öğretmenlerin bazıları, yiyeceklerini yerken çocukların kendilerine bakışlarını yakalamışlardı. Dönüp çocukların yiyeceklerine baktılar. Rahatsız olmuşlardı. Bazılarıysa neşe içinde yiyeceklerini yiyor, birbirlerine şakalar yapıyorlardı. Özellikle Derya'nın küçük kardeşi Yelda'yı seviyorlar, kucaktan kucağa gezdiriyorlardı. Ayşe içinde bir kıskançlık duygusunun başkaldırdığını sezdi. Kendileri sınıfın en arkasında unutulmuşlardı. Yalnız ara sıra, çocuklar gürültü edince öğretmen onları susturmak için uyarıyordu.

Müdire hanım genellikle sessizdi. Pek konuşmuyor, kendisine anlatılanları dinliyordu. Yalnız, bir ara önündeki bardakta bulunan kolalı içeceğe bakıp Nuran hanıma, "Nuran hanım kola aldırmışsınız. Bu nasıl yerli malı kutlaması?" diyerek takıldı. Nuran hanım kıpkırmızı oldu, hiçbir şey diyemedi. Öğretmenlerin bazıları gülüştüler.

Dinlenme zili çaldığında Nuran hanım müdire hanımı ve öğretmen arkadaşlarını uğurladı. Bu arada 3-A sınıfının öğretmeni, öteki ders kendisinin kutlama yapacağını arkadaşlarına anımsattı. Öğretmenler midelerini tutarak, "Yerimiz kalmadı, ama düşünürüz," dediler. Sonra gülüşerek çıktılar. Annelerden bazıları masaları toplamak için sınıfta kalmıştı.

Ayşe, bir süre onların masaları toplamalarını izledi. Sonra düşünceli düşünceli sınıftan çıktı. İyice kafası karışmıştı. Yabancı içeceklerin, türlü türlü yiyeceklerin yendiği bir kutlamayla, artırmanın, tutumlu olmanın ve yerli malı kullanmanın nasıl sağlanacağını anlayamamıştı. Aklı da hâlâ hazırlanan o görkemli masadaydı.

BAYRAM GİYSİSİ

O yıl kış fazla uzun sürmedi. İlkyazın gelmesiyle birlikte havalar ısınmıştı. Artık, çocuklar okul saatlerinin dışında okul yolundaki çayırlıkta oyunlar oynayabiliyorlardı. Zaman zaman Ayşe ile Emine ve Aynur da bu oyunlara katılıyorlardı. Sık sık da çayırdaki iri papatyalardan toplayarak öğretmene armağan ediyorlardı. Öğretmen bazı günler çocukları alıp kıra çıkarıyordu. Resim-İş, Müzik, Beden Eğitimi gibi dersleri çayırda yapıyorlardı.

Güneşli bir nisan günü yine çayırda şarkı söylüyorlardı. Öğretmen çocuklara "Altın yüzlü papatyalar" adlı şarkıyı öğretti. Sonra çocukları, "Şimdi herkes dikkatli bir şekilde beni dinlesin," diye uyardı. Çocuklar ilgiyle öğretmenin çevresine toplandılar. Öğretmen;

"Biliyorsunuz. 23 Nisan Çocuk Bayramı yaklaşıyor. Bu bayram için bizim de hazırlanmamız gerekiyor. Sınıfımızı bayramdan birkaç gün önce süsleyeceğiz. Ama şiir ve giysilerin önceden hazırlanması gerekiyor. Bunu annelerinize anlatacağım. Onun için yarın öğleden sonra anneleriniz okula gelsin. Onlarla konuşacağım," dedi.

Ertesi gün Ayşe, annesinin okuldan dönüşünü beklerken büyük bir merak içindeydi. Acaba öğretmen annesine ne diyecekti? Bir giysi sözü etmişti, ama ne olduğunu çocuklara açıklamamıştı. Belki de bayram giysisi dikilmesini isteyecekti. Acaba babası giysi almaya razı olur mu ki?

Ayşe bir yandan bunları düşünüp bir yandan ödevlerini yapmaya çalışırken kapının açıldığını duydu. Annesi gelmişti. Anne, başörtüsünü ve pardösüsünü çıkardıktan sonra gidip divana oturdu. Ayşe onun konuşmasını merakla bekliyordu. Sonunda annesi konuştu:

"Bayram için giysi istiyorlar. Hiç yoktan masraf. Bakalım baban ne diyecek?" dedi. Ayşe çok heyecanlandı. Annesine giysiyi tarif ettirdi. Bir an düşlere daldı. Kendini o giysi içinde düşledi. Sonra aklına babasının ne diyeceği geldi.

"Anne, ne olur. Babama söyle, diktirsin o giysiyi," diye yalvardı.

"Ben de isterim giymeni. Sınıftaki arkadaşlarından geri kalmanı istemem. Ama babanın kabul edeceğini sanmıyorum. Yine de söylerim," dedi annesi.

Ayşe bütün bir öğleden sonrayı umut ve kaygı arasında gidip gelen düşüncelerle geçirdi. "Sınıfta herkes bayram giysisi giyecek. Bir tek ben giymezsem kimselerin yüzüne bakamam. Hele o kendini beğenmiş Derya ile Zerrin ne der? Benimle alay ederler yine. Yavaş yavaş oyunlarına alıyorlardı. Artık almazlar. Ama belki babam giysi diktirmeyi kabul eder." Ayşe'nin yüzü bu umutla biraz gülmüştü.

Yemekten sonra konu babaya açıldı. Ama baba böyle bir şeye kesinlikle karşıydı. Bir kere böyle bir giysi aileye fazladan bir masraf yüklüyordu. İkincisi, öğretmen giy-

sinin eteğinin dizkapağının üstünde olmasını söylemişti. Böyle bir şey kesinlikle olamazdı. Ayşe böyle kısa bir giysi giyemezdi.

"Bunu bana bir daha açmayın," diyerek kestirip attı baba. Sonra gazetesini okumaya başladı.

Ayşe korkunç bir düş kırıklığıyla odanın bir köşesine çekildi. Ağlamamak için kendini güç tutuyordu. Ağlarsa babasının çok kızacağını biliyordu. Bunun için kendini tuttu ve Türkçe kitabını alarak bir okuma parçasını okumaya başladı. Kitapta 23 Nisan bayramını kutlayan çocukların resimleri vardı. Hepsi çeşitli giysiler içindeydi. Kimi prenses, kimi gelin, kimi çiçek, kimi bir masal kahramanı kılığına bürünmüştü. Ayşe özlemle içini çekti. Yazıları okumaya çalıştı. Bir süre sonra da orada uyuyakaldı. Düşünde kendini bir prenses kılığında gördü. Üzerinde mavi organzeden kabarık etekli, karpuz kollu çok güzel bir giysi vardı. Saçlarını minik mavi çiçekler süslüyordu. Ayşe çok mutluydu. Çevresindekiler gülümseyip duruyordu. Arkasında pembe giysiler içinde –ama Ayşe'ninki kadar güzel olmayan– altı tane nedimesi vardı. Bunlar Selin, Zerrin, Derya, Aysun, Beyhan ve Oya'ydı. Ayşe'nin arkasında yürüyorlar, o geçerken eğiliyorlardı. Ayşe mutlulukla gülümsedi. Kendisi için hazırlanan güzel bir arabaya binmek üzereyken birinin seslendiğini duydu.

"Ayşe kızım, kalk yerine yat. Burada üşüyeceksin," diyordu annesi.

Ayşe gördüklerinin yalnız bir düş olduğunu anlayınca sıkıntıyla yüzünü buruşturdu. Kendisine bayram giysisi alınmayacağını anımsadı yine. Yatağa girdiğinde kendini pek mutsuz sayıyordu. "Gerçekte, prenses Derya ya da

Selin olur. Ötekiler de onun nedimeleri olurlar. Ben giysi yaptıramayacağım için öğretmen bayram yürüyüşüne katılmama bile izin vermez," diye düşündü acı acı. Sonra yorganı yüzüne çekerek uyumaya çalıştı.

Ertesi gün okula isteksiz gitti. Derste anlatılanlarla pek ilgilenmedi. Dalgınlığı nedeniyle öğretmeni onu sık sık uyarmak zorunda kaldı. Ayşe kendini çok mutsuz duyumsuyordu. Sınıfta, derste, dinlenmede, sürekli bayramdan, bayram hazırlıklarından, giysiden söz ediliyordu. Herkes çok heyecanlıydı. Bayrama bir hafta kalmıştı. Ayşe bu konuşmalara ve heyecana katılamıyordu. Bir köşeye çekiliyor, fazla göze çarpmamaya çalışıyordu. Kendisine giysisiyle ilgili sorular yöneltilince de ya duymazdan geliyor ya da geçiştiriyordu. Ama bu konuyu Emine ile konuşmaktan kendini alamadı.

Öğlen, okuldan çıkmış eve gidiyorlardı. Ayşe yine suskundu. Emine ise onun durumunun farkına varmadığı için konuşup duruyordu. Büyük bir sevinçle, kendisine giysi için bugün kumaş alınacağını anlatıyordu. Bir ara Ayşe'ye dönüp sordu:

"Senin kumaşın alındı mı?"

Ayşe bu soruyu duymamış gibi bir süre sustu. Sonra yavaş bir sesle yanıtladı Emine'yi.

"Hayır. Babam giysi almıyor bana."

"Ama öğretmen ne der? Giysin olmazsa bayram törenine katılamazsın."

"Biliyorum, ama babam kabul etmiyor. Hem paramız yok hem de babam 'Öyle kısa giydirmem,' diyor."

Bu sözleri duyunca Emine'nin de neşesi kaçmıştı.

“Benim de giysimin eteklerinin kısa olmasını istemiyorlar. Eteği uzun olacak. Giysimi teyzem dikecek. Benim babam da ‘Kısa olursa giydirmem,’ dedi.”

İki arkadaş bir süre sessizce yürüdüler. Sonra Ayşe Emine’den ayrılıp eve doğru yürüdü. Aynur daha önce eve gelmişti. Onun da öğretmeni 23 Nisan için giysi istemiş, ama babası ona da hayır demişti. Aynur suskun bir çocuk olduğu için böyle zamanlarda içine kapanır, bir köşeye çekilirdi. Belki de isteğinin yerine getirilmeyeceğini bildiği için, durumu sessizce kabullenirdi.

Ayşe önlüğünü çıkardıktan sonra hazırlanmış olan sofraya oturdu. Suratı asıktı. Bir süre sessizce yemeğini yedi, sonra patladı:

“Bana bayram giysisi almazsanız okula gitmem ben de!”

Annesi şaşkınlıkla kızına baktı. Aynur da kardeşini soru dolu gözlerle süzüyordu. Ayşe durdu duramadı, ağlamaklı bir sesle söylenmeye başladı:

“Sınıfta herkes bayram giysisi alacak. Emine’ye bugün kumaş alınıyor. Teyzesi dikecekmiş. Sınıfta giysisi olmayan bir tek ben olacağım. Öğretmen beni bayram törenine almayacak. Kim bilir belki sınıfta bile bırakır.”

Annesi onun bu sözleri karşısında şaşırıp kalmıştı. Çocukların durumuna çok üzülüyordu. Arkadaşlarının yanında boynu bükük kalmalarını istemiyordu. Ama yok işte, elde avuçta para yok. Babanın kazandığı para ancak ev kirasına ve yiyecek parasına yetiyor. Yetmiyor ya, neyse... Köyden gelen tarhana, bulgur olmasa paranın hiç yeteceği yok. Bir de böyle fazladan masraflar çıkınca baba haklı olarak karşı çıkıyordu. Hem birine yapsan, öbürünün boynu bükülecek...

“Alamayız kızım, anla biraz. İkinizin giysisi için bir sürü para gerek. Bizim bu kadar paramız yok. Hem öğretmen niye almasın seni törene? Tertemiz giydirir gönderirim ben sizi okula. Size giysi alırsak boğazımızdan kesmek zorunda kalacağız. Bunu da yapamayız. Yemek yemeden durabiliyor musunuz?”

Ayşe öfkeyle ayağını yere vurdu. “Yemem ne olacak!” Ablası şaşkın şaşkın Ayşe’yi süzüyordu. Onun şımarık şımarık davranmasına tepki gösterdi sonunda.

“Ona alırsanız ben de isterim.”

“Yeter, susun! İki lokma ekmeği boğazıma tıktınız. Siz kendinizi ne sanıyorsunuz? Ne olur giymezseniz? Bir yeriniz mi eksilir?”

Anne, çaresizliğin verdiği öfkeyle bağırmaya başladı çocuklara. Ayşe, bu konuyu sürdürmenin gereksizliğini anlayarak sofradan kalktı. Annesi de çıkıp Eminelere gitti.

O akşam anne, konuyu yeniden babaya açtı. Nasıl yaptıysa yaptı, babayı Ayşe’ye giysi alınması konusunda razı etti. Ama baba yalnız Ayşe’ye giysi alınmasını kabul etmişti. Aynur büyümüştü, kısa giyemezdi. Hem de ikisinin masrafını kaldıramazlardı. Bu bile çok gelecekti ya neyse. Dikiş parası vermeyecekler diye razı olmuştu biraz da.

Ertesi gün çocuklar okuldayken anne gidip kumaşı aldı. Öğleden sonra hep birlikte Eminelere gidildi. Beyaz kumaş Ayşe’nin üzerinde prova edilirken, küçük kızın yüzünde bir utku gülümsemesi vardı. Aynur ise, kardeşine tanınan bir haktan kendisinin yoksun bırakılmasına üzülmüştü. Kumaşın kesilişine, Ayşe’nin üzerinde prova edilişine ezik ezik bakıyordu. Ayşe çok mutlu olduğu için ablasının bu durumunun farkında bile değildi. Onun tek derdi,

eteğinin öğretmenin istediği kadar kısa olmamasıydı. Ama artık ona da göz yumulacaktı. Emine'nin giysisi de onunki gibiydi.

Bayrama üç gün kalmıştı. Okulda bayram hazırlıkları bütün hızıyla sürüyordu. Sınıfa sürekli bayrak, balon, krepon kağıdı, fener gibi süsler taşınıp duruyordu. Çocuklar ellerine geçen bütün parayı bu gibi şeylere harcıyorlardı. Ayşe de sınıfa iki bayrak götürdü. Öğretmeninin kendisine "Aferin!" diyeceğini umuyordu. Ama o gün öğretmenin çok işi vardı. Ayşe bayrakları masanın üzerine koydu. Öğretmen başını eğmiş bir şeyler yapıyordu. Ayşe'nin bayrak getirdiğini görmemişti. Ayşe üzgün, kırık yerine oturdu.

İkinci derste öğretmen elinde kırmızı, beyaz krepon kâğıtlarıyla sınıfa girdi. Onun arkasından 5. sınıftan bazı kızlar geldiler. Öğretmen krepon kâğıtlarını belirli büyüklükte kesti. Bir kenarından dilimlere ayırdı. Bunu yaparken büyük kızlara nasıl yaptığını gösteriyor, bir şeyler anlatıyordu. Dilimlenen bölümler kurşun kalemle kıvırıldılar. Her dilim önce kaleme sarılıyor, sonra sıkıştırarak kalem çıkarılıyordu. Sonra sarı kâğıtlardan küçük tohumlar yapıldı. Sarı tohumlar kıvrılan kırmızı ya da beyaz kâğıtların ortasına konarak, kâğıtlar sarıldı. Böylece ortaya çok güzel kırmızı ve beyaz güller çıkmıştı.

Ayşe de bu güllerden yapmaya can atıyordu. Ama öğretmen küçüklere "Bozarsınız!" diyerek el sürdürmüyordu. İşte bunu almıyordu Ayşe'nin aklı. Öğretmenin yaptıklarını dikkatle izlerken tıpkı onun gibi güller yapabileceğine öylesine inanıyordu ki...

Güllerin hazırlanması o gün öğlene dek sürdü. Öğretmen bu gülleri kızların bayram giysilerine takacaktı. Onun

için çok sayıda gül üretildi. Ertesi gün de sınıfların süslenmesiyle uğraşıldı. Öğretmen bu iş için de 5. sınıf öğrencilerinden yararlandı. Kedi merdivenlerini, zincirleri hep onlar yaptılar. Tahtaya süslü yazılar yazdılar. Pencereleri, kapı kenarlarını, Atatürk resmini süslediler. Küçüklerse bütün bu hazırlıkları biraz sabırsızlıkla, biraz kıskançlıkla izlediler. Eline küçük bir kâğıt parçası geçiren hemen bir zincir ya da kedi merdiveni yapmaya kalktı. Öğretmense, bütün bu işlerden son derece yorulmuştu ve çok da sinirliydi. Sık sık çocuklara bağırıp durdu. Son dersteyse, hazırlanan süslerin bozulacağı kaygısıyla hepsini okul bahçesine çıkarmakta buldu çareyi.

Bayram sabahı annesi Ayşe'yi erkenden kaldırdı. Ayşe uyandığında Aynur'un kalkıp hazırlanmış olduğunu gördü. Onun saçları uzun olduğu için annesi onu daha önce kaldırmıştı. Ayşe'ye bayram giysisi giydirildi. Saçları özenle tarandı. Beyaz bir kurdele takıldı. Ayşe çok mutluydu. Öğretmen sabah erken gelmelerini söylediği için, erkenden okul yolunu tuttular. Anneleri de onlarla birlikte geldi.

Bayram sevinci daha okula gelmeden seziliyordu. Okul bahçesinden çocuk sesleri, anne babaların gürültüleri taşıyordu sokağa. Ayrıca okulun bütün pencereleri bayraklarla, kâğıt zincirlerle süslenmişti.

Okul bahçesinde kardeşler birbirlerinden ayrıldılar. Ayşe sınıfına girince orasının da çok kalabalık olduğunu gördü. Sınıf, erkenden gelen çocuklarla ve annelerle doluydu. Öğretmen Ayşe ve Emine'nin giysilerini görünce biraz yüzünü buruşturdu. Giysilerinin uzunluğu canını sıkmıştı. Üstelik ikisi de, boylarının kısalığı nedeniyle sınıfın önünde yürüyecekti.

Neyse ki, öğretmenin fazla üzülmesi gerekmedi. Bu sırada kapı açıldı ve içeri annesiyle birlikte Derya girdi. Derya'yı gelin giysileri içinde görünce çocukların solukları kesildi bir an. Derya beyaz ipekler ve tüller içinde çok güzel olmuştu. Saçları bukle bukle yaptırılmış, gözleri ve dudakları da büyüklerinki gibi boyanmıştı. Çocuklar onun giysisine dalmışken öğretmenin sesiyle bu kez arkadan gelen Yelda'yı gördüler. Yelda da tıpkı ablası gibi tüller ve ipekler içindeydi. Çocuklar bu iki kardeşe imrenerek, kıskanarak baktılar. Yelda, daha okula başlamamıştı, ama işte bayram törenine özel giysilerle katılıyordu.

Onların gelişiyle sorun çözülmüştü. Artık sınıfın en önünde Ayşe ve Emine olmayacaktı. Yelda'nın boyu çok kısaydı. Derya'nın ise giysisi değişikti. Bunun için, sınıfın en önüne iki kardeşi yerleştirdi. Bu, Ayşe'nin hiç hoşuna gitmemişti. Derya'nın uzun boyu nedeniyle önünü göremiyordu. Yelda'yı ise kıskanmıştı. Ama yapacak hiçbir şey yoktu.

Okuldaki törenden sonra, önlüklü çocuklar evlerine gittiler. Özel giysili çocuklar okulun çevresindeki caddelerde yürüyüş yaptılar. Cicili bicili giysileri içinde marşlar söyleyerek geçen çocukları gören insanlar, yol kenarlarında durup onları alkışladılar. Pencerelerden, balkonlardan yürüyüşü izlediler.

Evlerinin bulunduğu sokağa geldiklerinde, Ayşe başını kaldırıp annesine ve ablasına baktı. Gözleri Aynur'un üzgün bakışlarına takılınca ilk kez içi burkuldu. Neden bu sevinci ablası da tatmamıştı? Bu bayrama çocuk bayramı diyorlardı. Acaba çocuk bayramı bütün çocukların sevineceği biçimde kutlanamaz mıydı? Bunları düşünürken Ayşe birden Reşadiye'deki bayramı anımsadı. Geçen yıl da böy-

le giysili bir bayram kutlamışlardı. Ama öğretmenleri herkesin giyinmesini istemişti. Bunun için de giysiler krepon kağıdından yapılmıştı. Ayşe'nin giysisi turuncu, Aynur'unki de yeşildi. Giysilerini Halil öğretmenin karısı dikmişti. Bu iş için para filan almamıştı. Sonra bütün çocuklar kasaba sokaklarında yürüyüşe çıkmışlardı. Gerçi kızların giysileri yürüyüş sona ermeden orasından burasından yırtılmıştı, ama çocukların hepsi çok mutluydu. Ayşe "Keşke burada da öyle kutlasaydık," diye düşünürken öğretmenin kendisini uyaran sesini duydu.

"Ayşe, önüne bak! Adımlarını arkadaşlarına uydur," dedi öğretmen.

Ayşe, düşüncelerinden sıyrılarak buruk bir mutlulukla, arkadaşlarının arkasından yürüdü.

YAZ GÜNLERİ

Ders yılının sonu gelmişti. Öğretmen karne yazma hazırlıkları içndeydi. Öğrenim programının uygulanması bitmiş, artık kitaplardaki bütün konular işlenmişti. Birkaç gün sonra sınıfını geçenler ve kalanlar belli olacaktı.

Ayşe, öğrenim yılının başında, sınıfa yeni geldiği için uzun süre güçlük çekmişti. Bu nedenle ilk karnede birkaç zayıfı vardı. İkinci dönemde evdekiler onunla daha çok ilgilendiler, derslerini düzeltmesi için yardımcı olmaya çalıştılar. Ayşe'nin dersleri yavaş yavaş düzeliyordu ki, bu kez kızamığa tutulmuş, üç hafta okula gidememişti. Bu durum, onun yeniden arkadaşlarından geri kalmasına neden olmuştu. Ailesi de Ayşe'nin durumunun iyi olmadığını biliyordu. Bu yüzden annesi kaygılar içindeydi. Babası akşamları geç saatlere dek çalıştığı için, öğretmenlerle görüşmeye okula anne gidiyordu.

Karnelerin verilmesine bir hafta kala, Ayşe'nin annesi okula gitti. Öğretmenle konuşup Ayşe'nin durumunu soracaktı. Hatta gerekirse onu sınıfta bırakmasın diye öğret-

mene rica edecekti. Öğretmen, böyle yıl sonunda okula gelinmesine çok kızmıştı. Sinirli sinirli söylendi:

"Bütün yıl hiç çocuklarınızla ilgilenmiyorsunuz. Yıl sonunda 'Öğretmen hanım sınıfını geçir,' demeye geliyorsunuz. Böyle olmaz."

Ayşe'nin annesi öğretmenin bu çıkışından ürkmüştü. Ama gerilemedi.

"Yaşı küçüktür öğretmen hanım. Sonra yıl içinde hasta oldu, okula gelemedi. Yoksa başarırdı. Size söz veriyorum. Yazın biz onunla ilgileniriz," diyerek uzun uzun dil döktü.

Öğretmen önceleri razı olmak istemedi, ama sonunda Ayşe'nin annesinin yalvarmalarına dayanamadı. Nuran hanım, yufka yürekli bir kadındı. Ayşe'nin annesinin özellikle yoksulluklarını öne sürerek çocuğu geçirmesini istemesi ona dokunmuştu. Kararsız bir sesle;

"Bir şeyler yaparım. Peki. Ama siz de onu bütün yaz çalıştıracaksınız. Yoksa üçüncü sınıfta başarılı olamaz," dedi.

Öğretmenin bu sözleri karşısında, Ayşe'nin annesi nasıl teşekkür edeceğini bilemedi. Onun sevinçli hâlini gören Nuran öğretmen, iyi bir iş yaptığına bir kez daha inandı. Ama Ayşe'yi tatilde çalıştırmaları gerektiğini anımsatmaktan geri kalmadı.

Böylece Ayşe, o yıl sınıfını ortayla da olsa geçti. Ama onun çalışması gerektiğini kimse unutmuyordu. Bu, her an ona anımsatılıyordu. Oyun oynamak için sokağa çıkacak olsa, hemen içeri çağırılıyor, "Kitabını oku," deniyordu.

Bir gün, yine evde ders çalışırken postacının kendi kapılarını çaldığını gördü. Aynur koşup kapıyı açtı. Mektup Reşadiye'deki anneannesindendi. Anneanne, Ayşe'nin

çok zayıf olduğunu, biraz şişmanlaması için onu kendi yanına göndermelerini istiyordu. “Burada taze meyve sebze yer, süt içer. Biraz yüzüne kan gelir. Temiz havayla toparlanıp iyileşir, bana da arkadaşlık eder,” diyordu.

Ayşe, bunları duyunca çok heyecanlandı. Doğrusu Reşadiye’yi ve oradaki arkadaşlarını çok özlemişti. Çimenlerde yuvarlanmak, ağaçlara tırmanmak; dallarından dut, erik, kiraz yemek unutulacak şeyler değildi.

“Anne ne olur gideyim,” diye sızlandı.

“Baban bilir. Akşam gelsin, sorarız,” dedi annesi.

Ayşe o gün akşamı zor etti. Kendisini göndersinler diye sürekli dersleriyle ilgilendi. Sokakta oynamaya çıkmadı. Aynur, onun neden böyle yaptığını anlamıştı, ama sesini çıkarmadı.

Babası, Ayşe’nin Reşadiye’ye gönderilmesine karşı çıkmadı. Yalnız gidiş dönüş masrafını, bir de Ayşe’nin kiminle gönderileceği konusunu tartıştılar annesiyle. Annesi biraz kaygılanıyordu. “Ya Ayşe orada ders çalışmazsa. Öğretmenine söz verdik,” diyordu. Ayşe, annesinin bu kaygısının yolculuğunu tehlikeye düşüreceğini sezince, çalışacağına yeminler ederek annesini razı etti.

Annesi razı olmuştu, ama Ayşe’nin Reşadiye’ye kiminle gideceği belli değildi. Ayşe, kaygılar içindeydi. Acaba birlikte gidebileceği kimse bulunacak mıydı?

Ayşe çok beklemedi. Birkaç gün sonra babası, Gültepe’de oturan kızkardeşinin yanına gitti. Oradan iyi bir haberle döndü. Çocukların okulu tatil olduğu için, onlar da kasabaya gideceklerdi. Üstelik Ayşe’yi de yanlarında götürmeyi kabul etmişlerdi.

O günden sonra yoğun bir hazırlık başladı. Annesi Ayşe’nin yazlık giysilerini yıkadı, söküklerini dikti. Çama-

şırlarını hazırladı. Bir de küçük mavi çiçekli basmadan güzel bir giysi diktirdi. Ayşe'ye boş bir defter alındı. Çantasına okuma kitabı, defter ve kalem kondu. Dersini çalışması için annesi Ayşe'yi iyiden iyiye sıkıladı.

"Geldiğinde bu defteri dolu göreceğim. Yazı yazacaksın. Kitabını okuyacaksın," dedi birkaç kez.

"Tamam," dedi Ayşe. Gözleri ışıl ışıldı. Ayakları yere basmıyordu sanki. Çok sevinçliydi.

Yolculuk günü hep birlikte Haydarpaşa garına gittiler. Ayşe'nin halası ve iki kızı da oradaydı. Biletlere bakarak yerlerini buldular, valizleri yerleştirdiler. Su şişeleri, yiyecek paketleri kolay alınacak yerlere kondu. Ayşe'nin annesi, babası, Aynur ve halayı geçiren enişteşi de vagondaydı. Birden trenin çığlık çığlığa düdük çalmaya başladığını duydular. Ayşe yerinden sıçradı. Aslında trenle yolculuk yapmaya alışıktı, ama yine de korkmuştu.

Düdük sesinden sonra, yolculardan başka herkes perona indi. Yolcular da onları görebilmek için cam kenarına dizildiler. Tren kalkıncaya ve istasyondakiler gözden yitinceye dek orada kaldılar. Ayşe'nin; annesinden, ablasından ve babasından ayrıldığı için biraz gözleri doldu, ama yanındaki kızlar onu avuttular.

Hüsniye ile Nazmiye Ayşe'den birkaç yaş büyüktü. İkisi de okula gidiyorlardı. İstanbul'dayken sık sık görüşemezlerdi. Yol boyunca çok iyi arkadaş oldular. Bu nedenle yolculuk neşeli geçti. Halası da fazla yorulmadı. Zaman zaman çocuklara aç olup olmadıklarını sordu. Çıkardığı azıklarla onları doyurdu. Birlikte trenin tuvaletine gittiler.

Ayşe, daha önceki yolculuklarından anımsadığı tünelleri, köprüleri görünce çok seviniyor, tren bozkırlardan

geçerken düşlere dalıyordu. Zaman zaman şarkılar söylediler. Üç çocuk geç saatlerde uyuya kaldılar. Sevim hala, kalın hırkalarla çocukların üzerini örttü. Çünkü bozkırda geceler soğuk oluyordu.

Tren Turhal'a sabaha karşı girdi. Güneş bozkırın üstünde pembe, kızıl yükseliyordu. Sevim hala, çocukları uyandırdı. Yolculuğun bundan sonrasını otobüsle yapacaklardı. Bavulları, valizleri indirdiler. Çocuklar da paketlerin taşınmasına yardım ettiler. İstasyonun bekleme salonunda hala çocuklara birer parça börek verdi. Böreği Ayşe'nin annesi yolda yesinler diye yapmıştı. Karınlarını doyurduktan sonra hep birlikte garaja gittiler. Buradan yakın köylere, ilçelere giden otobüs ve minibüsler kalkıyordu. Reşadiye'ye giden otobüse bindiler.

Çocuklar uykusuz olduklarından otobüs yolculuğu sırasında uyudular. Yolculuk, arabanın bir kez çamura saplanması dışında olaysız geçti. O zaman da bütün yolcular inmiş ve araba itilerek çamurdan çıkarılmıştı. Hafif bir yağmur başlamıştı. Sevim hala, çocuklara yiyecek bir şeyler verdi.

Reşadiye'ye geldiklerinde öğlen olmak üzereydi. Ayşe'nin anneannesi onları çarşıda karşıladı. Otobüs biraz geciktiği için kaygılanmıştı. Ayşe'yi sevgiyle bağrına bastı. Ayşe, Hüsniye ile Nazmiye'den ayrılacağı için biraz üzgündü. Kızlar da onu çok sevmişlerdi. Birbirlerini arayacaklarına söz vererek ayrıldılar.

Ayşe ile anneannesi, çarşıya yakın olan evlerine geldiklerinde ikisi de yorgundu. Ayşe, iki katlı ahşap eve, sebze fideleriyle ve çiçeklerle dolu bahçeye bakarken çok mutluydu. Anneanne önde, Ayşe arkada merdivenleri çıktılar.

Anneanne onu içeri sokarken sevgiyle başını okşadı.

"Gel yavrum," dedi. "Sen geleceksin diye katmer pişirdim."

Yaz günleri büyük bir neşe içinde geçti. Ayşe, geçen yılki sınıf arkadaşlarını aradı. Birlikte oyunlar oynadılar. Çocuklar ona İstanbul ile ilgili bir sürü soru sordular. Ayşe, merak ve ilgiyle dinlenildiğini görünce büyük bir keyifle oradaki yaşantısını anlattı. Ama hep İstanbul'un güzel ve iyi yanlarından söz ediyordu. Sözgelimi, orada uğradığı düş kırıklığından, yeni arkadaşlarından ve öğretmenlerden hiç söz etmedi. Anlatılarını yüksek evler, karınca sürüsü arabalar, kentin renkli yaşamı, komşu evdeki televizyon dolduruyordu.

Ayşe birden eski arkadaşlarının gözünde çok büyüdüğünü sezdi. Çocuklar görmedikleri, duymadıkları bir sürü şeyi bilen Ayşe'ye büyük bir saygı gösteriyorlardı. Bu saygı nedeniyle, yeni kurulan bir salıncağa ilk Ayşe biniyor, herkesten çok sallanıyor; oyunlarda da öncelik hep ona veriliyordu. Ayşe bu durumdan son derece hoşnuttu. Eski arkadaşlarının saygınlığını artırmak için o da bazı çabalarda bulunuyordu. Örneğin, Zeynep ile Suna onun mavi çicekli giysisini çok beğenmişlerdi. Ayşe bu olanağı kaçırmadı. Önemsemez bir tavırla, "Benim bundan başka birçok giysim var. Bunun bir de kırmızılısını dikti annem," dedi hemen. Oysa kırmızılı bir giysisi yoktu. Olmasını çok istiyordu, ama yoktu. Kızlar inanmazlıkla yüzüne bakıp "Yaa!" dediler. Ayşe, salıncaktan nazlı nazlı sallanırken "Tabi. Hem bayram için bir giysi daha dikecek annem," dedi. Sonra uzun uzun 23 Nisan giysisinden söz etti. Arkadaşları sessizce kendisini dinlerken içinde adlandıra-

madığı bir şeyler duydu Ayşe. Yalan söylediği için birden rahatsız olmuştu. Zeynep ile Suna'nın, yıkana yıkana rengi kaçmış eski giysilerine bakarken yalan söylediği için üzüldü. Birden İstanbul'daki arkadaşlarının giysileri nedeniyle kendisiyle alay ettiklerini anımsadı. Sustu. O günden sonra da pek fazla övünmedi Ayşe.

Çocuklar, uzun yaz günleri boyunca binbir çeşit oyun bularak günlerini renklendirdiler. Zeynep, Suna ve Hasan Ayşe'nin anneannesine yakın oturuyorlardı. Onun için her gün birlikteydiler. Bir gün kiraz ağacına tırmanıp kiraz koparıyorlar, bir gün fırın yaparak üzerinde bahçelerden aşırdıkları taze fasulyeyi pişiriyorlar, bir gün küçük dereciklerin önüne makara ya da ısırılmış elma koyarak su çarkı yapıyorlardı.

Ayşe, on beş gününü de yaylada geçirdi. Anneannesinin kardeşi her yılki gibi yaylaya çıkmıştı. Yayla yaşamı çok değişik ve ilginçti. Bütün gün büyük teyzenin torunu Ali ile hayvan peşinde koşuyorlardı. Ali, koyun ve keçileri otlatıyordu. O da Ayşe gibi üçüncü sınıfa geçmişti. Ama bir işe yaramanın verdiği gururla kendini Ayşe'den büyük sayıyordu. Sürekli onu koruyor, ona öğütler veriyordu. Ayşe yaylaya çıktığında harman zamanıydı. Ali ile birlikte dövene bindiler, harman sürdüler. Dövenin harmanda dönenip durması çok hoştu. Ama saman tozları enselerinden içeri girerek onları uzun süre kaşındırmıştı.

Ayşe, Reşadiye'ye döndüğünde çok sağlıklıydı. Yaylanın havası, yayık ayranı, taze tereyağı, süt ve yumurta ona yaramıştı. Yanakları pembe pembe olmuştu. Anneannesi onu böyle görünce çok sevindi.

“Gördün mü bak, buranın havası sana nasıl yaradı. Geldiğin çok iyi oldu. Hem sana iyi bir haberim var. Annenden mektup geldi.”

Ayşe sevinç ve heyecanla atılıp mektubu kapar gibi aldı. Hemen okumak, annesinin ne yazdığını öğrenmek istiyordu. Ama o da ne? Satırlar sanki gözlerinin önünde oynuyor gibiydi. Bu kez heceleyerek zorla annesinin mektubunu okudu. Onun iyi okuyamadığını anneannesi de sezmişti. Annesi mektubunda, birkaç satırda bir derslerini çalışıp çalışmadığını soruyor, çalışması için sıkılıyordu. Ders sözü Ayşe’nin beynine bir bıçak gibi girdi. Birden bütün keyfi kaçtı. Burada bulunduğu sürece hiç, ama hiç ders çalışmamıştı. Getirdiği defter bomboş, olduğu gibi duruyordu.

Annesinin mektubundan sonra biraz ders çalıştı. Deftere biraz yazı yazdı. Ama olacak gibi değildi. Defterin dolması olanaksızdı. Zaten tatilin bitmesine çok az bir zaman kalmıştı. Annesi mektubunda bundan da söz ediyordu. Bir hafta, on gün sonra annesiyle Ayşe’nin birlikte İstanbul’a gelmelerini istiyordu. “Okul açılmadan birkaç gün önce gelirseniz, biraz da burada çalışırsın,” diyordu mektubunda.

Anneanne gidip gitmemekte kararsızdı. Burada yalnızdı ve yapacak bir işi yoktu. Ama damadının durumunu biliyordu, gidip ona yük olmak istemiyordu. Kararsızdı, ama kızı kesinlikle gelmesi gerektiğini yazmıştı.

Bir sabah, Ayşe uyandığında anneannesini göremedi. Önce çok korktu, telaşla sağına soluna bakındı. Ama ocağın önündeki kendisi için hazırlanmış kahvaltı tepsisini görünce korkusu geçti. Anneannesi herhalde bir iş için dışarı çıkmıştı. Ayşe elini yüzünü yıkayıp kahvaltısını yaptı. Ders

çalışmakla sokağa çıkıp oynamak düşünceleri arasında bocalarken anneannesi geldi.

“Ee. Ayşe hazırlan bakalım. Artık gidiyoruz,” dedi yaşlı kadın. Ayşe şaşırmıştı. “Hemen mi?” diye bağırdı.

“Yarından sonra. Biletlerimizi aldım. Hemen hazırlanmaya başlayalım. Ancak yetiştiririz.”

Ayşe, anneannesindeki bu değişikliğe şaşırmıştı. Önceleri İstanbul’a pek gitmek istemeyen yaşlı kadındaki bu değişikliğin nedeni neydi acaba? Anneannesi bu sabah nereye gitmişti? Bu sorular Ayşe’nin kafasını bir süre kurcaladı, ama sonra hazırlık telaşına kaptırdı kendisini.

Anneanne önceden hazırladığı tarhana, bulgur, kuru patlıcan, fasulye, biber, erik, armut gibi şeyleri bez torbalara doldurdu. Dut pekmezini ve erik pestilini kaplara boşalttı. Ayşe’nin giysilerini yıkayıp hazırladı. Ayşe, defter ve kitaplarını çantasına yerleştirirken, ödevini yapmamış olmanın rahatsızlığı içindeydi. Ödevini yapmadığı için hem okuma yazması gerilemiş, hem de annesine verdiği sözü tutmamıştı. Bu durumda öğretmeni de kendisine kızacaktı. Ayşe büyük bir pişmanlık içindeydi.

Bu duygu yol boyunca da Ayşe’nin peşini bırakmadı. İçten içe kendini sezdirerek Ayşe’yi sürekli rahatsız etti. Bu nedenle annesine, ablasına ve babasına kavuşmanın sevincini bile yeterince duyamadı. Ancak ilk iki sayfası yazılmış boş defteri görünce annesinin de yüzü öfkeyle ve üzüntüyle asıldı. Sözünü tutmadığı için Ayşe’yi azarladı. Ayşe, pişmanlık içinde bundan sonra düzenli ders çalışacağına yeminler ederken kadının yüzü kaygı içindeydi.

ANNEDEN AYRILIŞ

Okullar açılalı birkaç hafta olmuştu. Ayşe, yazın dersleriyle pek ilgilenmediği için sınıfa uymakta biraz güçlük çekti. Gerçi öteki çocuklar da pek çalışmamışlardı, ama Ayşe'nin durumu daha da kötüydü. Bu durum çocuğun canını sıkıyor, neşesini kaçırıyordu. Üstelik evde de anlayamadığı birtakım garip olaylar yaşanıyordu. Anneannesi İstanbul'a gelmek istememesine karşın gelmiş ve yanlarında kalmıştı. Anlaşıldığına göre daha da kalacaktı. Anneannesiyle annesi bazen fısıltıyla bir şeyler konuşuyorlar, çocukların yaklaştığını görünce de susuyorlardı. Babasının da canı sıkılıyordu. Zaten akşamdan akşama görürlerdi onu, fazla konuşmazdı; ama şimdi iyice suskunlaşmıştı.

Ayşe de Aynur da buna bir anlam veremiyorlardı. Neler olup bittiğini anlamak için ikisi de can atıyor, ama bir şey öğrenemiyorlardı.

İki kardeş bir gün eve döndüklerinde, annelerini ve anneannelerini büyük bir heyecan içinde buldular. Heyecandan iki kadın da, çocukların yanlarında olduklarını unutmuşlardı.

“Hemen hazırlanmalısın,” dedi anneannesi. Sonra da yakınmaya başladı. “Ah kızım. Nerden geldi aklına bu düşünce? Bak, kocan da pek istemiyor. Sonra sensiz bu çocuklar ne olacak?”

Yaşlı kadın artık gizliliğin gereksizliğini anlamıştı. Aynur ile Ayşe bir anneannelerine bir annelerine baktılar. Neler olup bittiğini anlamaya çalışıyorlardı. Sonunda Aynur dayanamadı.

“Ne oluyor? Annem bir yere mi gidiyor?”

Aynur’un sorusu bir süre yanıtsız kaldı. Anne ve anneanne bakıştılar. Sonra anneleri kızları yanına oturttu. Derin derin içini çektikten sonra, üzgün bir sesle konuşmaya başladı.

“Aynur, Ayşe siz artık küçük sayılmazsınız. Onun için anlatacaklarımı anlarsınız. Görüyorsunuz, babanızın aldığı para çok az. Onunla geçinemiyoruz. Babanızın burada başka iş bulması da çok zor. Yazın teyzemin kızı, hani Sevim ablanız, Almanya’dan izinli gelmişti. Fabrikalarında dikiş bilen işçi arıyorlarmış. ‘Sen biraz bilirsin. İyi de para veriyorlar. Gel yazıl. Orada biraz yer ettikten sonra kocanı ve çocuklarını da aldırırsın,’ dedi. Babanla konuştuk. Önce pek razı olmadı, ama sonra burada böyle geçim sıkıntısı çekmektense, gidip çalışmamı kabul etti. Geçen ay bir dilekçeyle başvurmuştum. İşte bugün çağrı kağıdı geldi. Bugüne dek üzülmeyesiniz diye sizden sakladık, ama artık bilmeniz gerekiyor. Bir hafta sonra Almanya’ya gidiyorum. Anneanneniz buraya onun için geldi. O sizin yanınızda kalacak. Ben de kısa bir süre sonra sizi yanıma aldırırım. Hep birlikte oluruz.”

Aynur ile Ayşe duyduklarından şaşkına dönmüşler-

di. Gözleri kocaman kocaman açılmış, inanmaz bir yüzle annelerine bakıyorlardı. Anneanneyse yakınmalı bir sesle söylenip duruyordu.

"Kim bilir ne zaman olur bu? Dillerini bilmezsin. Hiç tanımadığın yer. Elin memleketinde ne yapacaksın? Bu çocuklar ne olacak? Ben sonuna dek burada kalamam ki."

"Anne, bırak şimdi bunları. Orada Sevim ablanın yanında kalacağım. Kaldıkları yerde bizim gibi birçok Türk varmış. Dillerini de zamanla öğrenirim. Sevim abla, iyi çalışırsam kısa zaman sonra Feyzullah'la çocukları da yanıma aldırabileceğimi söyledi. Sen de o zamana dek burada kalırsın. Hem Reşadiye'de tek başına ne yapacaksın? Burada birbirinize destek olursunuz."

Anneanne hiç sesini çıkarmadı. Aynur ile Ayşe durumun kötülüğünü o zaman anladılar. Anneleri gidiyordu, hem de taa Almanyalara. Onları burada bırakıp çalışmak için Almanya dedikleri bilinmez ülkeye gidiyordu. Annesiz geçecek günlerin acısı birden içlerine çöktü, daha anneleri karşılarında dururken. Aynur suskun bir yüzle bir köşeye çekilerek içine kapandı. Ayşe ise gözyaşlarını saklamaya gerek duymadı. Kendisini bırakıp gideceği için annesine kızdığından gidip anneannesinin kucağına sığındı. Anneanne onun başını okşayarak tatlı sözlerle avutmaya çalıştı.

O gece iki kardeş, uzun süre uyuyamadılar. Yer yatağında birbirlerine sarılıp ağladılar. Sonra Aynur, abla olduğunu anımsayarak kardeşini avuttu.

"Bizim sınıfta bir Fatma var. Onun da annesi Almanya'da. Annesi yazın gelirken bir sürü boya kalemi, giysi getirmiş ona. Bir de gözleri açılıp kapanan ve mama isteyen bir bebeği var. Ağlama. Annem de bize onlardan getirir. Arkadaşlarımızla oynarız."

Annesinin uzun süre bilinmedik bir yere gideceği düşüncesi Ayşe'yi çok üzmüştü. Avunacak gibi değildi. Yine de, gözleri açılıp kapanan ve mama isteyen sarı saçlı bir bebeği olmasının çok hoşuna gideceğini düşünmekten kendini alamadı. O gece, bebek düşüne hiç tanımadığı bir Alman çocuğu olarak girdi. Çocuk annesini kendisinden alıyor, annesi o çocuğu kucaklıyor, okşayıp seviyordu. Ayşe o geceyi kan ter içinde ve sayıklamalarla geçirdi. Birkaç kez sesine anneannesi uyandı, gelip onu avuttu.

Ertesi gün ve daha sonraki günler annesi yol hazırlığıyla uğraştı. Ayşe'nin aklının ermediği bazı yerlere gitti, geldi. Bazı kâğıtları yaptırdı. Hazırlıklar ilerledikçe herkes ayrılığın biraz daha yaklaştığını seziyordu. Baba çok mutsuz ve suskun görünüyordu. Karısını hiç bilmediği bir yere çalışmaya göndermek zorunda kalması onu çok üzüyordu. Üstelik anne gidince evin işleri, çocukların bakımı hep sorun olacaktı. Anneanne çok yaşlıydı. İşlerin yapılmasında ve çocukların bakımında güçlük çekecekti. Karısı yalnız başına o yaban ellerinde ne yapacaktı? Baba bunları düşünüp düşünüp içini çekiyordu. Yine de karısına gitme diyemiyordu. Çünkü aldığı paranın yarısından çoğu ev kirasına gidiyordu. Yol parası, yiyecek, giyecek derken bunaldıkça bunalmışlardı. Almanya çıkar yoldu aile için.

Yolculuk sabahı herkes büyük bir üzüntü içindeydi. Sabah kahvaltısında hiç kimsenin canı bir şey yemek istemedi. Çocuklar o gün okula gitmediler. Baba, işyerinden izin almıştı. Anne evinden ayrılacağı için üzgündü, ama yine de ailesinin kendisinden sonraki durumunu düşünmekten geri kalmıyordu. Annesine, kocasına ve çocuklara iyi bakmasını; çocuklara büyüklerinin sözünü tutmalarını, derslerini çalışmalarını söyleyip duruyordu. Özellikle Ayşe için çok kaygılanıyordu.

Anne kaygılanmakta haksız sayılmazdı. Çocuğun sağlığı pek iyi değildi. Sık sık hastalanıyordu. Ayrıca okul durumu için de üzülüyordu. Yazın da çalışmamıştı. Bu durumda sınıftaki arkadaşlarına yetişebilecek miydi?

Anne Ayşe'nin sağlığı için kocasını ve annesini uyardı. Aynur'a da kardeşinin derslerine yardımcı olmasını söyledi. Gidiş saati yaklaşıyordu. Bavullar, çantalar hazırlanıp kapının önüne çıkarılmıştı. Treni kaçırmamak için erkenden yola çıktılar. Arabaya binip Sirkeci garına gitmek, çocuklar için büyük bir değişiklikti. Burası çok kalabalıktı. Bir yandan uzun yola gidecek olan yolcular ve yakınları heyecanlı heyecanlı koşuştururken, banliyö yolcuları da tıklım tıklım olan trenlere binmeye çalışıyorlardı.

Almanya'ya gidecek yolcular büyük bir telaş içindeydiler. Vagonların önünde kalabalık gruplar bekleşiyor; eli çantalı, valizli kişiler biletlerine bakıp yerlerini arıyorlardı.

Yolcuların arasına karıştıklarında kalabalıktan ve gürültüden Ayşe'nin bir an başı döndü. Çevresinde sanki her şey uğulduyordu. Aynur da ilgiyle çevresini süzüyordu. Babası bilete bakarak annenin gideceği vagonu buldu. Kalabalık arasından kendilerine güçlükle yol açarak vagona çıktılar. Anneanne çok yaşlı olduğu için yorulmuştu. Giderayak kızına söylenmekten kendini alamadı. Anne onun yakınmalarını duymazdan geldi. Vagonda Almanya'ya gidecek bir aile daha vardı. Baba, annenin yerini buldu. Valizleri ve fileleri raflara yerleştirdi. Anneanne yorulduğu için geçici olarak annenin yerine oturdu. Ayşe ile Aynur'un hiç sesi çıkmıyordu. Baba da anne de, çok üzgün ve suskundu. Anneanne kompartımandaki komşularını süzdü bir süre. Sonra hemen karşısındaki kadınla dostluk kurdu. Gidecekleri yeri öğrendi; onlar da

annenin gideceği yere gidiyorlardı. Anneanne buna çok sevindi. Onlardan, kızına gözkulak olmalarını istedi. Kadın ve kocası hemen yakınlık gösterdiler. Anneanneyle biraz söyleştiler. Onu rahatlattılar.

"Bak Fatma, yol arkadaşların da senin gideceğin yere gidiyormuş. Artık birlikte yolculuk edersiniz," dedi anneanne rahatlamış bir sesle. Yol arkadaşları iyi insanlara benziyordu. Buna anne ve baba da çok sevindiler. Baba da onlarla biraz konuştu. Anne, Ayşe ve Aynur'la konuşuyordu ki, birden tiz bir düdük sesiyle irkildiler. Tren, çığlık çığlığa ayrılık zamanının geldiğini haber veriyordu. Düdükle birlikte kompartımanlarda büyük bir hareket başladı. Yolcuları geçirmeye gelenler aceleyle sarılıp vedalaştılar. Anne, kızlarını bağrına basarak öptü, kokladı. Onları üzmemek için, gözlerinde biriken yaşları göstermemeye çalışıyordu. Çocuklar da ağlamaklıydılar. Anne, anneannenin elini öptü, kocasıyla vedalaştı. Önce anneanne indi trenden. Sonra baba ve çocuklar birer birer indiler. Ayşe'ye annesinin elini bırakmak çok zor gelmişti.

Yolcular trenin camlarına ve kapılarına koştular hemen. Yakınları peronda sıralanmış, onlara bakıyorlardı. Tren, üst üste birkaç düdük daha öttürdükten sonra yavaş yavaş hareket etti. Sonra giderek hızlandı.

Hızlanan trenle birlikte, trenin camlarından sarkan yolcular yakınlarına el sallamaya başladılar. Ayşe, Aynur, baba ve anneanne de, kendilerine trenin penceresinden el sallayan anneye el salladılar. Tren hızla uzaklaşıyor, annenin görüntüsü gittikçe küçülüyordu. Bir süre sonra, vagonlar iyice görünmez oldular. O zaman, yolcuları geçirmeye gelenler üzgün ve ağlamaklı bir yüzle yavaş yavaş çıkışa doğru yürümeye başladılar.

Ayşe ile Aynur hâlâ giden trenin arkasından bakıyorlardı. İşte anne gitmişti. Kim bilir onu bir daha ne zaman göreceklerdi? Garın kalabalıklığına karşın, Ayşe o anda annesizliğin acısıyla kendini yapayalnız duyumsadı. Gözleri yaşlarla dolmuştu.

"Haydi evimize gidelim!" dedi anneanne. Yorulmuştu yaşlı kadın.

Ayşe ablasının elinden tutarak babasının ardından yürüdü. Eve dönerken üşüyor, tir tir titriyordu. Ablası ona destek olmak ister gibi Ayşe'nin avucundaki elini sıktı.

YENİ DOSTLAR: KİTAPLAR

Ayşe, annesinin gidişinden iki gün sonra hastalandı. Okula gidemedi. Ateşler içinde yanıyor ve kendini bilmeden yatıyordu. Uykusunun arasında sürekli annesini sayıklıyor, zaman zaman sıçrayarak uyanıyordu. Onun bu durumu evdekileri hem üzmüş hem de telaşlandırmıştı. Baba işe gitmek zorunda olduğu için, Ayşe'ye anneannesi bakıyordu. Fakat yaşlı kadın, hem ev işlerinden hem de hasta bir çocuğa bakmaktan bunalmıştı.

Ayşe'nin hastalığını önceleri soğuk algınlığı sandılar. Anneanne ıhlamur kaynatarak Ayşe'ye içirdi. Zorla kocaman bir gripin yutturdu. Ancak bunların hiçbir yararı olmadı. Ayşe'nin ateşi düşmedi. Anneanne çok üzülüyordu. Yaşlı kadının elinden fazla bir şey gelmiyordu. Aynur okuldan gelir gelmez kardeşinin başına koşuyordu. Derslerini yaptıktan sonra da, ev işlerinde anneannesine yardım ediyordu. Babası da akşamları Ayşe'nin durumunu kaygıyla izliyordu.

Böylece iki gün daha geçti. Ayşe'nin ateşi düşmüyor, sayıklamaları durmuyordu. Anneanne kendilerini görmeye gelen komşu kadınlara ve akrabalara yakınmaya başlamıştı.

“Benim kızımda hiç akıl yok. Çocuklarını bırakıp elin memleketine gitti. Bu çocukların hâli ne olacak? Ben kaç gün bakabilirim? İşte çocuk hasta oldu. Allah bilir ya çocuk üzüntüden hastalandı.”

O gün Ayşe’nin sınıf arkadaşı Emine’nin annesi de oturmaya gelmişti. Kadın, çocuğun hasta olduğunu duyunca bir tencere çorba yapıp getirmişti. Anneanne, sıcacık pirinç çorbasını çocuğa içirmeye çalıştı. Ama Ayşe hiçbir şey yiyemedi. Hüsniye teyze bu sırada Ayşe’yi inceliyordu.

“Bu çocuk çok hasta komşu. Onu doktora götürmeniz gerek,” dedi anneanneye. Bunun üzerine anneanne yine söylendi.

“Ben ne yapayım komşu? Annesi para için elin memleketine gitti. Babası da gündüz çalışıyor. Ben yol bilmem iz bilmem. Kime gidip ne diyeyim. Akşam babasına yine söylerim.”

Emine’nin annesi onu avutmaya çalıştı. Sonra geç olduğunu söyleyerek kalkıp gitti. Anneanne, hasta çocukla baş başa kalmıştı. Çocuk iyileşmediği için kaygıları biraz daha artmıştı. Eline aldığı bir tülbentle çocuğun alnında biriken boncuk boncuk terleri sildi. Çamaşırlarını değiştirdi. Yaşlı kadın çok yorulmuştu. Eğilip kalkarken beli, sırtı ağrıyordu. Çocuklarına bakmak için kızına söz verdiğine bin pişman olmuştu.

Akşam Ayşe’nin babası gelince, onunla konuşarak çocuğu doktora götürmesini söyledi. Ayrıca kendisinin burada sürekli kalamayacağını da belirtti. Adam hiç sesini çıkarmadı. Durum onu da çok üzüyordu, ama yapabileceği bir şey yoktu. Yalnız ertesi gün Ayşe’yi doktora götürmeye karar verdi.

“Sabah işyerine telefon edip geç gideceğimi söylerim.

Ayşe'yi çarşının içindeki dispansere götürürüm," dedi anneanneye.

Kardeşinin hastalığı Aynur'u da çok üzüyordu. Bir yandan da anneannesinin söylenmesine canı sıkılıyordu. O yakınıp durmasın diye derslerini bitirir bitirmez ev işlerine yardım ediyordu. Aslında o da çok küçüktü. Yaşıtları sokakta oynuyordu, ama annesi giderken ona "Babanı ve kardeşini sana emanet ediyorum benim akıllı kızım," demişti. Bu nedenle Aynur kendini evin annesi sayıyordu. Ayşe'nin bir an önce iyileşmesini diliyordu içinden. Babasının onu dispansere götüreceğini söylemesi Aynur'u da çok sevindirdi.

Ertesi sabah, baba her zamanki gibi erkenden kalkıp hazırlandı. Anneannesi de Ayşe'yi hazırladı. Çocuğun çamaşırlarını değiştirdi. Üzerine temiz giysiler giydirdi. Ayşe, birkaç gün içinde sararıp solmuştu; ateş onu iyice zayıflatmıştı.

Babası dispansere kadar Ayşe'yi kucağında taşıdı. Kendini bilmediği için Ayşe çevresinde olup bitenlerin ayrımında değildi. Yalnız belli belirsiz şekilde kalabalık bir yere geldiklerini, sırada oturan insanları, koridorlarda dolaşan beyaz gömlekli adamları ayrımsadı. Bir de burnuna gelen keskin ilaç kokusunu.

Sıraları gelince, onlar da doktorun yanına girdiler. Çocuk doktoru, beyaz saçlı yaşlı bir adamdı. Onları güleryüzle karşıladı.

"Şuraya oturt bakalım çocuğu," dedi Ayşe'nin babasına.

Sonra, Ayşe'nin babasının çocuğun hastalığıyla ilgili anlattıklarını dinledi. Ateşini ölçtü. Eliyle boğazı ve kulak arkasını yokladı. Eline parlak kaşığa benzer bir alet aldı ve Ayşe'nin ağzını açtırdı. Aletle Ayşe'nin dilini bastırarak

boğazını inceledi. Bu işleri yaparken hiç sesi çıkmıyordu. Bir süre sonra sıcak bir sesle konuştu.

"Üzülecek bir şey yok. Çocuk kabakulak olmuş. Bak, yavaş yavaş kulağının altı şişiyor. Korkacak bir şey yok. Ama yine de iyi bakmanız gerekli. Çocuğu hiç üşütmeyeceksiniz. Çünkü iyi bakılmazsa, bu hastalık başka hastalıklara da yol açar," dedi. Bir reçete yazıp Ayşe'nin babasına verdi.

"Yazdığım ilaçları da düzenli olarak çocuğa verirsiniz. Unutmayın, bu bulaşıcı bir çocuk hastalığıdır. Başka çocuklarınız varsa ve bu hastalığı geçirmemişlerse kardeşlerinden uzak dursunlar. Ayrıca çocuk iyileşse bile 21 gün okula gitmeyecek," dedi.

"İyileşse de gidemez mi? Derslerinden geri kalacak ama," dedi Ayşe'nin babası.

"Olsun. O akıllı bir çocuğa benziyor. Ödevlerini alır, evde çalıştırırsınız. Bol bol kitap okur, arkadaşlarına yetişir. Ben şimdi bir rapor yazıyorum. Bunu da öğretmenine götürürsünüz. Devamsız sayılmasın."

Ayşe'nin babası, doktorun yazdığı reçeteyi ve raporu alıp cebine koydu. Sonra Ayşe'yi kucaklayarak oradan ayrıldı. Eve giderken bir eczaneden ilaçları aldı. Raporu da evde bıraktı. "Yarın Aynur bunu Ayşe'nin öğretmenine götürsün," dedi anneanneye. Ona doktorun dediklerini anlattı. Sonra işine gitti.

Ayşe'nin uzun süre okula gidemeyeceğini duyunca anneannesinin iyice canı sıkıldı. O, çocuk iyileşince memleketine dönmeyi düşünüyordu. Bunu damadına açacaktı, ama bu durumda bir şey diyemedi.

Ayşe'nin sağ kulağının altı iyice şişmişti. Hastalığın böyle dışa vurması ve doktorun verdiği ilaçlar Ayşe'yi bi-

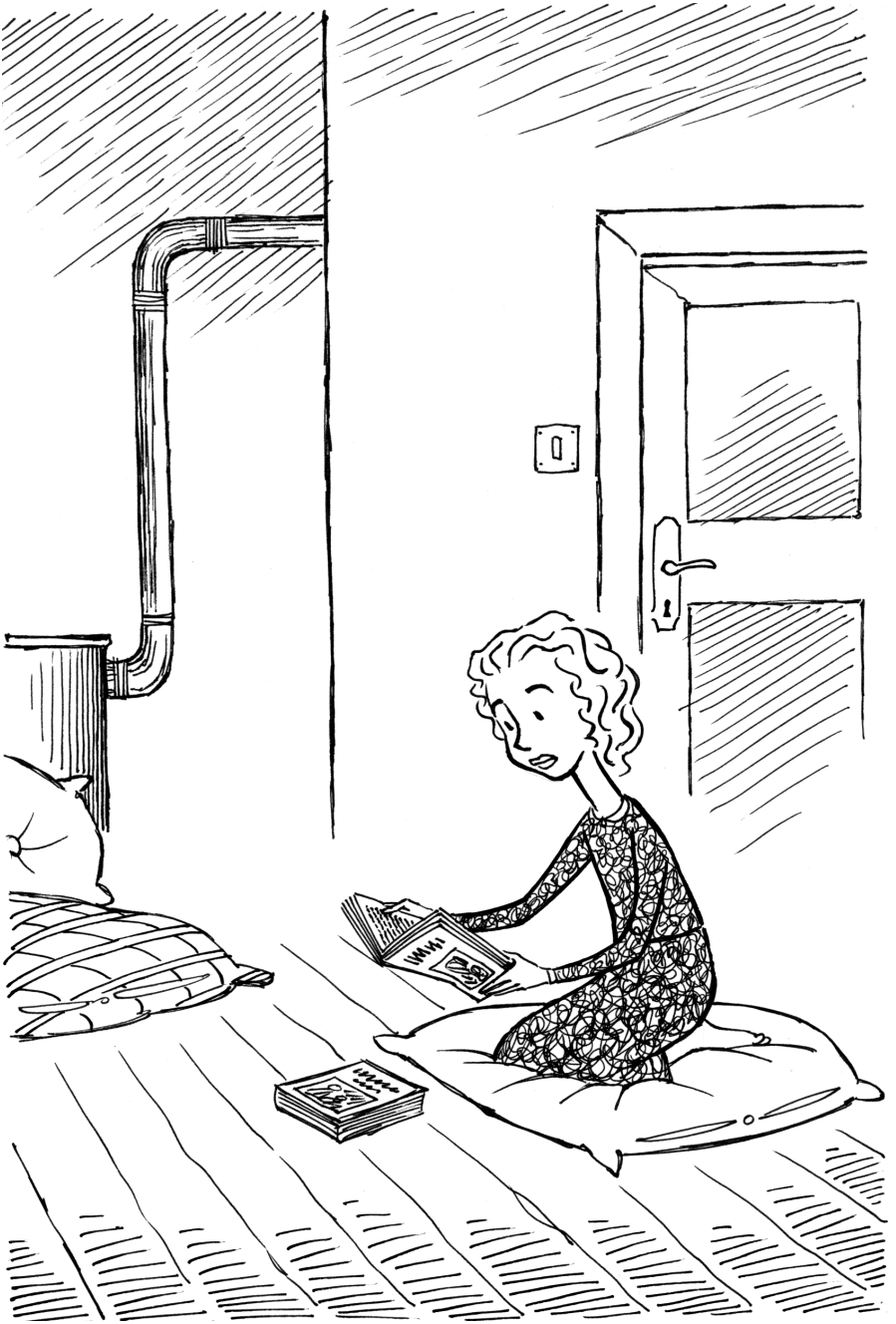
raz rahatlattı. Bir süre sonra ateşi düştü. Artık, uykusunda sayıklayıp sıçramıyordu. Yalnız geceleri yine biraz hastalanıyordu. Bir süre sonra bu da geçti.

Ayşe iyileşince evde sıkılmaya başladı. Ama okula gidemiyordu. Hastalık bulaşıcı olduğu için arkadaşları da gelemiyordu. Aynur, her gün sınıfına uğrayıp öğretmeninden ödevlerini alıyordu. Böylece Ayşe, düzenli olarak ödevlerini yapmaya başladı. Ama ablası okula gittiğinde, sabahları yine canı sıkılıyordu. Bu kez kitaplarında ödev verilmeyen yerleri de okumaya başladı. Kendi kitaplarını bitirdikten sonra, Aynur'un evde bıraktığı kitapları okudu. Bir süre sonra onları da bitirdi.

Ayşe, evdeki kitapları okuyup bitirince yine sıkılmaya başladı. Bir akşam babasına kendisine kitap almasını söyledi. Çocuğun hastalığına üzülen babası, onun zamanını okumayla geçirmesine sevinmişti. Ayşe'yi kırmadı. Ertesi gün gelirken ona iki tane öykü kitabı getirdi.

Kitaplardan birinin adı 'Kırmızı Laleler'di. Ötekinin adı da 'Temiz Yusuf'tu. Ayşe bunları heyecanla aldı. Önce kapağındaki renkli resimlere baktı. Sonra içindeki öyküleri okumaya başladı. Ayşe kitapları okurken; can sıkıntısının ve annesinden uzakta olmanın verdiği üzüntünün azaldığını ayrımsadı. Okumak onu mutlu ediyordu. Kendini öykülerdeki olaylara kaptırıyor; heyecanlanıyor, üzülüyor, seviniyordu. Okuduğu kitap sayısı arttıkça okuma düzeyi de gelişmişti. Artık okurken hecelemiyor ve okuduklarını anlıyordu. Anladığı için de okumaktan zevk alıyordu.

Ayşe, babasının getirdiği kitapları okuyup bitirince yine kitap istedi. Kardeşini çok seven ve ona yardım etmeye çalışan Aynur, sınıf kitaplığından aldığı kitapları getirmeye başladı. Okumak, iki kardeşin ortak tutkusu hâline gel-

mişti. Kitaplarını değişerek okuyorlardı. İkisi de okurken içinde bulundukları durumu unutuyorlardı. Bu durum yine anneannenin yakınmasına neden oldu. Aynur, okumaya daha çok zaman ayırdığı için, ev işlerine eskisi gibi yardım edemiyordu.

Ara sıra akrabaları onları görmeye geliyor, bazen çocuklara harçlık bırakıyorlardı. Eskiden Ayşe kendisine verilen paralarla ciklet, şeker, çikolata gibi şeyler alırdı. Gerçi şeker ve tatlı yemeyi yine seviyordu, ama artık kitap alabilmek için parasını biriktiriyordu.

Ateşi düşüp kendini toplayınca, babası sokağa çıkmasına izin verdi. Bir gün Aynur ile birlikte çarşıya çıktılar. Önce pastaneye uğrayıp acıbadem kurabiyesi aldılar. Sonra çarşıdaki kitapçıya gittiler. Burada öyle çok kitap vardı ki! Birçok masal ve öykü kitabı, renk renk kapağıyla ve ilginç resimleriyle Ayşe'ye gülümsüyordu. Ayşe ve Aynur birer kitap aldılar. Ayşe bir an önce eve dönüp kitabını okumak istiyordu. Kitabının adı "Ay Dedenin Kızı"ydı. Ayşe öyküyü büyük bir merakla okudu. Çok ilginç geldi. Bu, Ayşe'nin kendi parasıyla aldığı ilk kitaptı. O yüzden çok değerliydi. Onu da öteki kitaplarının yanına koydu. Ayşe öykü kitaplarını eski çantasının içinde saklıyordu.

Ayşe'nin kitap okumayı sevdiğini gören babası, ona ara sıra kitap almaya başladı. Aynur da kendi harçlığıyla aldığı kitapları getiriyordu. Bazen kardeşine kitap armağan ediyordu. Ayşe için bunlar çok değerli armağanlardı. Artık kendisine anne özlemini, yalnızlık ve can sıkıntısını unutturacak yeni arkadaşlar bulmuştu. Bu nedenle, eskisi kadar mutsuz değildi.

EV SAHİBİ

Sürekli kitap okumak, Ayşe'yi geliştirmişti. Artık, dersleri eskisi gibi kötü değildi. Ödevlerini günü gününe yapıyordu, arkadaşları ile arasındaki açığı kapatmıştı. Onun gösterdiği bu umulmadık gelişme, öğretmenini de şaşırtmış ve sevindirmişti.

Ayşe, yıl sonunda sınıfını geçti. Annesinin özlemine karşın çok mutluydu. Çünkü, bu kez sınıfını kendi çabasıyla geçmişti. Okulun son günü; Ayşe, elinde karnesiyle sevinç içinde eve geldiğinde şaşırıp kaldı. Aynur, kapının önünde ağlıyordu. Ayşe, onun neden ağladığını bir türlü kestiremeden sessizce yanına oturdu. Bir süre onun bir açıklama yapmasını bekledi. Sonunda dayanamayıp sordu.

"Neden ağlıyorsun? Ne oldu? Kaldın mı yoksa?"

Aynur ona ters ters baktı. Ayşe de sorduktan sonra sorusunun yersizliğini anlamıştı. Çünkü Aynur çok çalışkandı. Notları hep pekiyiydi. Sınıfta kalmış olamazdı. Ne olmuştu peki?

Aynur onun bu sorusunu duymuş gibi, başını kaldırıp kardeşine baktı.

“Anneannem gidiyor. Bizi bırakıyor. Biz şimdi ne yapacağız kendi başımıza? Annemizden de bir haber yok.”

Aynur sözlerini tamamlar tamamlamaz tekrar ağlamaya başladı. Ayşe, yalnız kalınca ne yapacaklarından çok, ablasını nasıl avutacağını düşünüyordu.

“Boş ver gitsin. Ne yapalım yani? Zorla tutamayız ya onu.”

Ayşe, kendisi hastayken anneannesinin ona söylene söylene bakmasına çok içerlemişti. Bir türlü de unutamıyordu. Bu nedenle, anneannenin gitme kararı onu pek üzmedi. Onun sakinliği, Aynur’u da etkiledi. Önlüklerini çıkarıp oyun oynamak için çayıra gittiler.

Babaları akşam eve döndüğünde, sevinçli ve üzücü olayları bir arada yaşadı. Çocukların sınıflarını geçmesine çok sevinmiş, anneannenin gitme kararına da canı sıkılmıştı. Gerçi yaşlı kadın, geldiğinden beri gideceğim diye tutturmuştu; ama çocukları bırakıp gidemez diye düşünüyordu baba. Anneannenin kararıysa kesindi.

“Haftaya köye gideceğim. Çocuklara bakacak birini bul,” dedi damadına daha kapıdan içeri girerken.

Ayşe ile Aynur, babalarının sıkıldığını anladılar ve sessizce bir köşeye çekilip oturdular. Akşam yemeği neşesiz geçti. Oysa Ayşe neler ummuştu. Karnesini görünce babasının çok sevineceğini, onları gezmeye götüreceğini, dondurma ısmarlayacağını filan düşünmüştü. Ama düşündüklerinin hiçbirisi olmamıştı işte. O gece yatağa büyük bir düş kırıklığı içinde girdi. Düşünde annesini gördü. Annesine sınıfını geçtiğini anlattı. Ondan sarı bukleleri olan, yatırınca ağlayan bir bebek istedi. Annesi gülümseyerek ona tıpkı istediği gibi bir bebek uzattı. Ayşe, tam bebeği alacakken annesi kalabalık içinde kayboldu. Ayşe

bağırdı, çırpındı, seslendi. Ama annesini bulamadı. O insan kalabalığı içinde yapayalnız kalmıştı. Korkuyla bağırdı.

"Anne!"

Aynur onun bağırtısına sıçrayıp uyandı. Kardeşini kan ter içinde görünce üzüldü. Ayşe'yi avutmak için güzel sözler söylemeye başladı.

"Üzülme, annemden yakında mektup gelir. Ona sınıfımızı geçtiğimizi yazarız. Kim bilir ne sevinir. Hem yakında izine gelir. Bize giysiler, oyuncaklar getirir..."

Ayşe, bunları dinleyerek yeniden uykuya daldı. Ertesi sabah, tatil olduğu halde baba yine erkenden çıkıp gitti. Anneanne yol hazırlıklarına başladı. Ayşe ve Aynur da tatilin ilk gününün tadını çıkardılar. Akşam, baba ikisine de birer öykü kitabı getirdi. Hafta boyunca, onlar kitaplarını okuyup oyun oynarken baba durumlarına çözüm aradı. Sonunda uzaktan akrabaları olan yaşlı bir kadın, çocuklara bir süre bakmaya razı oldu.

Fatma teyze, anneanne gider gitmez geldi. Ama, ancak bir hafta kalabildi. Ufak tefek işleri Aynur ile Ayşe yapıyordu; ama evin temizliği, yemek, çamaşır, bulaşık kadına ağır geldi. Bir sabah, giysilerini koyduğu naylon torbayı alıp gitti. Bunun üzerine baba, onları karşısına alıp durumlarını anlattı ve kendisine yardımcı olmalarını istedi. Ayşe'nin içi güvenle dolmuştu. Babası onlardan yardım istiyordu. Sonunda bir işe yarayacaklardı.

"Ben ortalığı toplar, evi süpürürüm," diye bağırdı heyecanla."

"Ben de bulaşığı yıkarım," dedi Aynur.

Baba, ikisine de sevgiyle baktı. Gözleri dolu dolu olmuştu.

“Zaten yakında annenizden bir haber alırız. Sonra biz de oraya gideriz.”

O günden sonra aile, kendi başının çaresine bakmaya başladı. Baba akşamdan yiyeceklerini hazırlıyordu. Çorba, yemek yapıp bırakıyordu. Onlar da evin öteki işlerini görüyorlardı. Gerçi bu arada bazı anlaşmazlıklar da olmuyor değildi. Ayşe, evi süpürmeyi unutup sık sık oyuna dalıyor, Aynur ona işini anımsatınca da kızıyordu.

Çamaşırları, annelerinin uzak akrabası olan Emine teyze yıkıyordu. Ayşe’nin oyuna düşkünlüğü kadını zaman zaman çileden çıkarıyordu. Emine teyze, suyu leğene koyup çamaşırı sabunlayınca, Ayşe, her şeyleri unutuyordu. Leğen, bembeyaz köpüklerle doluyordu. Ayşe leğenden köpük çalıp üflemeye bayılıyordu. Üfledikçe köpüklerden baloncuklar çıkıyordu. Baloncukların üzeri renk renkti. Sonra baloncuklar patlıyor, o zaman Ayşe, yeniden köpük almak için leğene yanaşıyordu. İşte o zaman Emine teyze çileden çıkıyordu. Kadıncağız işini bir an önce bitirip evine gitmek istiyordu. Bu yüzden Ayşe’nin ayak altında dolaşmasına kızıyordu. Ama, Ayşe yüzünde şakacı bir gülücükle yanına yaklaşıp onu öpüverince de her şeyi unutuyordu.

Günler böylece geçip gidiyordu. Aile, artık bu yeni düzene ayak uydurmaya başlamıştı. Herkes işini biliyor, görevini yapıyordu.

Bir gün Ayşe, oyun oynamaktan döndüğünde, evde bir konukla karşılaştı. Adam bir şeyler anlatıyor, babası da sessizce başını sallıyordu. Babasının yüzü asıktı. Ortada can sıkıcı bir şeyler döndüğünü anladı Ayşe. Hemen mutfaktaki Aynur’un yanına gidip neler olduğunu sordu. Aynur içerdeki konuğa kahve yapıyordu.

“Ev sahibiymiş, evden çıkmamızı istiyor,” dedi Aynur kardeşine yavaşça.

Ayşe, sessizce içeri girip bir köşeye oturdu ve konuşulanları dinlemeye başladı.

“Ben uzakta olduğum için durumunuzu bilmiyordum. Sağolsun komşular söylediler. Kadınsız ev olur mu? Bu çocuklar ne yapabilirler? Yemek yapmak isteseler evi yakarlar. Kusura bakmayın. Ben evimi böyle çoluk çocuğun eline bırakamam.”

Baba suskundu. Bir süre düşündükten sonra sıkıntıyla konuştu.

“Çocukların, ateşle ocakla işleri yok. Yemeklerini ben yapıyorum. Zaten anneanneleri buradaydı. Reşadiye’ye gitti. Yine gelecek.”

“Olsun. Bunlar çocuk. O gelinceye kadar evime bir şey olursa ben yanarım. Zaten hanımın bir akrabası evleniyor. Bize ev lazım. Size ay başına kadar zaman. Ay başında evimi boş isterim.”

“Nereye çıkalım? Ev yok. Aramak için zaman gerekir. Ben çalışıyorum. Bize anlayış gösterin.”

“Hayır. Ay başında anahtarı isterim. Nereye çıkarsanız çıkın. O benim sorunum değil. Evimi boşaltın!”

Ev sahibi bunları söyledikten sonra kalkıp gitti. Ayşe, adamın arkasından kötü kötü baktı. Baba, oturduğu yerde saatlerce düşündü durdu. Akşama doğru da ceketini alıp çıktı.

“Ben kahveye gidiyorum. Belki oralarda birilerine rastlarım. Siz yemeğinizi yiyin.”

İki kardeş yemeklerini yerken büyük bir üzüntü içindeydiler. Ayşe, pencerenin önüne oturup babasını beklerken bir yandan da gökyüzüne bakıyordu. Ne çok yıldız vardı, ne çok. Pırıl pırıl. Acaba şimdi anne ne yapıyor? Onların

bu duruma düştüğünü biliyor mu? Acaba o da göğe, yıldızlara bakıp kendisini özlüyor mu?

O gece babaları eve çok geç geldi. Çocuklar yatıp uyumuşlardı. Baba, onlara sevgiyle baktı. Üzerlerini örttü.

Ayşe'nin babası o günden sonra sürekli eve çok geç gelmeye başladı. Gündüzleri çalıştığı için, ancak geceleri ev arayabiliyordu. Arkadaşlarına, tanıdıklara gidiyor, kendilerine uygun boş bir evin olup olmadığını araştırıyordu. Akşamları hemşerilerinin çıktığı kahveleri dolaşıyor; tanıdıklarından yardım istiyordu. Sonunda ay başı gelip çattı. Babanın bütün çabaları boşa çıkmıştı. Kirasını ödeyebileceği bir ev bulamamıştı. Baktığı evlerin çoğunun kirası babanın aylığının iki-üç katı kadardı nerdeyse...

Baba, işyerindeki arkadaşlarına ve ustasına da anlatmıştı durumunu. Son gün büyük bir çaresizlik içinde işe geldi. Arkadaşlarına dert yandı. Ne yapacağını bilemiyordu. Ev sahibi, yarın gelip kendilerini sokağa atacaktı. Onun bu durumuna arkadaşları da üzülüyorlardı. Birlikte çözüm ararken birden usta babaya sordu:

"Senin eşyaların çok mu?"

"Hayır. Ev eşyası işte. Birkaç yatak, kap kacak. Soba filan..."

"İyi öyleyse. Hiç değilse eşyalarını koyacak bir yer bulduk..."

Baba, şaşkın şaşkın ustasının yüzüne baktı. Usta bulduğu çareyi beğenmiş ve neşelenmişti. Gülerek konuştu.

"Şu bizim motorsuz otobüs var ya... Kaportası sağlam, kapıları, camları da iyi. Birkaç kırık var, ama yenilersin. Kapılara da birer kilit vurduk mu, işte sana eşyaları koyacak yer. Sokağa dökülmekten çok iyidir..."

Babanın şaşkınlığı hâlâ geçmemişti, önce pek yanaşmadı bu çözüme, ama bir süre düşündükten sonra onun da aklı yattı bu işe... Sevinçle bakındı arkadaşlarına.

“Ev buluncaya kadar siz de kalırsınız içinde...” dedi bir arkadaşı...

“Tabi. Neden olmasın?.. Gerekirse o da olur.”

Ertesi sabah baba, Aynur ile Ayşe’yi halalarına götürdü. Sonra tamirhanenin kamyonetlerinden biriyle eşyalarını yeni barınaklarına taşıdı. Eski otobüs, tamirhaneden biraz uzakta, bir sebze bahçesinin kıyısındaydı. İşe yarar bütün parçaları çıkarılmış, yalnız kaportası kalmıştı. İçinde birkaç koltuk vardı. Baba, otobüsü yıkayıp temizledi. İçindeki, koltukların yerini değiştirerek oturma yerleri yaptı. Otobüsün camlarına perde yerine çarşafları astı. Çünkü perdeleri yetişmemişti.

Baba, eşyaları otobüse yerleştirdikten sonra Aynur ile Ayşe’yi görmeye gitti. Sebze, meyve götürdü onlara. Kızkardeşiyle konuşarak, ev buluncaya kadar çocuklara bakıp bakamayacağını sordu. Sevim hala, çocukların kalabileceğini, onların kendisinin de çocukları sayıldığını söyledi. Bunu duyunca babanın içi biraz rahatlamıştı. Yemekten sonra Aynur ile Ayşe’yi alarak gezmeye götürdü. Onlara dondurma ısmarladı ve bir süre halalarının evinde konuk kalacaklarını söyledi. “Halanızı yormayın, beni utandırmayın,” dedi. Bu haber Ayşe’yi çok üzmüştü. Ama babasını üzmemek için hiçbir şey söylemedi. Böylece iki kardeş halalarının evinde kalmaya başladılar. Halalarının kızlarıyla çok iyi anlaşıyorlardı. Tabi, zaman zaman araya kıskançlıklar, anlaşmazlıklar da giriyordu. Ama sorunlar çabucak çözümleniyordu. Çocukların yaşıt olması, çok iyi anlaşmalarını sağlıyordu.

ARABADA GEÇEN GÜNLER

Günler; sofada evcilik, sokakta seksek, beştaş, saklambaç oynayarak, neşe içinde geçiyordu. Bazen de sinemacılık oynuyorlar ya da televizyon dizilerini canlandırıyorlardı. Ancak Ayşe mutlu değildi. Annesinden sonra babasından da ayrı kalmak onu sarsmıştı. İştahı kesilmişti. Güçlükle ve çok az yemek yiyordu. Sürekli zayıflıyordu. Halası ona yemek yedirebilmek için türlü oyunlar yapıyordu. Bütün bunlara karşın Ayşe, gün geçtikçe içine kapanıyor ve zayıflıyordu.

Onları haftada bir görmeye gelen babası da, Ayşe'nin durumunun ayrımına varmıştı. Ancak elinden bir şey gelmiyordu. Çünkü, sürekli aramasına karşın henüz bir ev bulamamıştı. Son gelişinde yine kızlaryla konuşup biraz daha dayanmalarını istedi. Çocuklar hiç seslerini çıkarmadılar. Baba kaygıyla Ayşe'nin incelen yüzüne, bileklerine bakıp içini çekti. Çocukların yüzüne baktı. İkisi de bakışlarıyla "Bizi yanına al," der gibiydiler.

"Burada rahat değil misiniz?"

“Rahatız, halam bize çok iyi bakıyor. Ama seni ve annemi özlüyoruz babacığım.”

Ayşe sözünü bitiremeden ağlamaya başladı. Onun bu hâli babaya dokunmuştu. Kararını verdi.

“Peki, sizi götüreceğim. Ev buluncaya kadar arabada birlikte kalırız...”

Böylece Ayşe ile Aynur babalarının yanına, araba eve yerleştiler. Böyle bir yerde yaşamak onları pek etkilememişti. Oradaki her şey Ayşe’ye oyun gibi geliyordu. Sarılı mavili otobüsü sevmişti. Otobüsün içinde, babanın kendileri için hazırladığı yerde yatıyorlar, ortadaki küçük masada yemek yiyorlardı. Baba otobüsün ön kısmını mutfak hâline getirmişti. Kap-kacak orada duruyor, yemeklerini orada hazırlıyorlardı. Çocuklar yemek yapamadıkları için, baba yakındaki lokantadan bir şeyler getirtiyordu. Bazen de yakındaki sebze bahçesinden domates, salatalık, kavun, karpuz alıp onları yiyorlardı.

Baba, tamirhanede çalışırken Ayşe ile Aynur’un günleri oyun oynamakla geçiyordu. Kendilerine hemen arkadaş bulmuşlardı. Sebze bahçesindeki bahçıvanın kendileriyle yaşıt iki oğlu vardı. Hakan ile Orhan, Ayşe ile Aynur’a çok iyi davranıyor; hep birlikte sebze bahçesinde türlü türlü oyunlar oynuyorlardı.

Bazen küfelerin üstüne binip savaşa gidiyorlar, bazen sebze sandıklarını gemi yapıp açık denizlere açılıyorlardı. Bazen de ağaçlardan kopardıkları meyveleri hem yiyip hem satarak manavcılık oynuyorlardı.

Ayşe ile Aynur’un düş gücü çok zengindi. Her gün yeni bir masal uyduruyorlar, bahçedeki araçlarla yeni yeni oyunlar oynuyorlardı. Bazen bahçıvan Ali amcayı kızdır-

dıkları da oluyordu. Adamcağız yeni sürdüğü tarhların üstünde küçük küçük ayak izleri gördüğünde deliye dönüyor, elinde sopası yalancıktan bağırıp çağırarak onları kovalıyordu. O zaman sebze bahçesini neşeli kahkahalar, heyecanlı çığlıklar dolduruyordu. Ali amca, ya yakalarsa?

Bahçıvan Ali amca çocukları seven, çok iyi kalpli bir insandı. Ayşe ile Aynur'un durumunu biliyor, onlara sevgi ve anlayışla davranıyordu. Üstelik Hakan ile Orhan, arkadaş buldukları için, sebze bahçesinden uzaklaşmıyorlar, gözünün önünde oluyorlardı.

Ayşe, Ali amcayı çok seviyordu. Kendilerine her zaman güleryüz gösteriyor, hoşgörülü davranıyordu. Ali amca, onların meyveleri koparıp yemesine bile kızmıyordu. Yalnız bazı ağaçlardan meyve koparmayı özellikle yasaklamıştı. Çünkü onları böceklere ve kurtlara karşı ilaçlamıştı. Çocuklar yanlışlıkla yiyip zehirlenecekler diye ödü kopuyordu. Ama Orhan ile Hakan bahçeyi tanıyorlardı. Bunun için yalnız babalarının gösterdiği ağaçlara çıkıyor, dibi çıkmış küfelerle oynuyorlardı.

Ayşe'nin en çok sevdiği oyunlardan biri de kızılderililikti. Orhan, kümesten tavuk tüyleri getiriyor, Hakan yumuşak değneklerden ok ve yaylar yapıyordu. Sonra başlarına tüyleri takıp çığlıklar atarak savaş dansına başlıyorlardı. Savaş dansından sonra da gerçek bir savaşa tutuşuyorlardı. Bir grup kaçıyor, öbür grup kovalıyordu. Ayşe, çok hızlı koştuğu için onu kimse yakalayamazdı. Çok sıkıştığı zaman bahçedeki en yüksek, en dik ağaçlara tırmanıyordu. Zayıf olduğundan en ince dalların uçlarına kadar gidebiliyordu. Böyle olunca öbürleri onu izleyemiyordu. Ayşe, ince dalların ucuna kuş gibi tüneyip aşağıdakileri kızdırıyordu. Şarkılar söylüyor, maniler düzüyor, hepsini tek tek kızdırıyordu.

Onu öyle ağacın tepesinde görünce bahçıvan Ali amcanın yüreği ağzına geliyordu. Ondan sonra Ayşe'yi aşağı indirebilmek için epey bir dil dökmesi, Ayşe'yi tutsak almayacaklarına ilişkin ötekilerden söz alması gerekiyordu. Çocuklar, Ali amcaya verdikleri bu yürek çarpıntılarının yanı sıra ona yardımcı da oluyorlardı. Zaman zaman Ali amca arabasına sebzeleri yükleyip satışa çıktığında, bahçeye gelen müşterilerle çocuklar ilgileniyorlardı. Hakan ile Aynur sebzeleri tartıyor, para üstü veriyor, Ayşe ile Orhan da onlara içerdeki sandıklardan sebze ve meyve taşıyorlardı. Ali amca onlara böyle bir iş yapmalarını söylememişti. Çocuklar bunu, bir rastlantı sonucu kendileri akıl etmişlerdi. Ali amcanın bahçede olmadığı bir anda bahçeye gelen bir kadın, bekleyemeyeceğini söyleyince çocuklar istediklerini verip parasını almışlardı. Bu, Ali amcanın hoşuna gidince de sürdürdüler. Ayşe, kendisini seven bu insanların arasında çok mutluydu. İştahı daha iyiydi. Ara sıra annesinden gelen mektuplar da onu çok sevindiriyordu.

İKİ İYİ HABER

Yaz günleri, yeni arkadaşlarla birlikte neşe içinde geçti. Araba evdeki bütün güçlüklere karşın çocuklar mutluydular. Zaten, sadece öğlen yemek yemeye ve akşam yatmaya geliyorlardı. Ama bir süre sonra, araba evde bütün bir gün oturmak zorunda kaldılar.

Sonbahar, beraberinde soğuk rüzgârları ve yağmuru da getirmişti. Artık eskisi gibi her gün bahçeye çıkamıyorlardı. Ayşe ile Aynur, bütün gün arabanın içinde oturup sıkıntıdan patlıyorlardı. Bahçeye gittiği bir gün Ayşe, derdini Ali amcaya açtı.

"Bütün gün öyle sıkılıyorum ki. Keşke buraya gelip sana yardım edebilsem," dedi içtenlikle.

Bahçıvan Ali amca, sevgiyle gülümsedi ona.

"Bize gelsenize, eve. Orhan ve Hakan da sevinir. Onlar da evde sıkıntıdan patlıyorlar. Havalar soğudu. Artık buraya gelemezsiniz. Hasta olursunuz. Ama eve gelip konuğumuz olursanız çok seviniriz," dedi.

"Bilmem ki?.. Babamdan izin almam gerek."

Ayşe, o akşam babasına Ali amcanın çağrısından söz etti.

Babası bahçıvan Ali amcayı tanıyordu. Akşamları iş çıkışı çocukları almak için sebze bahçesine gittiğinde uzun uzun konuşurlardı. Çok iyi insanlar olduğunu biliyordu. Onun için gitmelerine izin verdi. Evde terbiyeli davranmaları ve yatalak büyükanneye saygı göstermeleri konusunda çocukları sıkıladı.

Ertesi gün Ayşe ile Aynur, Ali amcaların kapısını çaldılar. Ayşe heyecan içindeydi. Acaba Ali amcanın karısı onları nasıl karşılayacaktı? Yaşlı büyükanne nasıldı?

Ayşe, bunları düşünürken iki katlı evin sokak kapısı açıldı. Orta yaşlı bir kadın çocukları güleryüzle karşıladı.

"Gelin yavrularım. Yukarı çıkın."

Merdivenlerden yukarı çıkarken Ayşe merakla çevresini süzüyordu. Ev, gördüğü öteki evlere benzemiyordu. Merdivenin altında koca koca toprak küpler vardı. Sofa ve merdivenler belirgin bir küf kokusuyla doluydu. Bu kokuya küplerden gelen turşu kokusu da karışıyordu. Ayşe, o kadar çok turşunun ne yapılacağını düşünerek kadını izledi. Ali amcanın karısı onları, içinde oymalı, süslü eşyaların bulunduğu bir salondan geçirerek yatalak büyükannenin odasına götürdü.

Ayşe, korku ve merakla yatağın içindeki yaşlı kadına baktı. Yatalak büyükanne, arkasındaki yastıklara dayanmış onlara bakıyordu. Elinde açık bir kitap vardı. Ayşe ile Aynur yaklaştılar. Aynur kadının elini öptü. Ayşe de korku içinde kendisine uzatılan zayıf kemikli eli öptü. Sonra kafasını kaldırıp yaşlı kadının yüzüne baktı. Onun gözlerindeki sevgiyi görünce korkusu uçup gitti.

Orhan ile Hakan evde yoklardı. Bu arada büyükanne

Ayşe ve Aynur ile söyleşti. Onların kitapları çok sevdiğini öğrendi. Onlara Orhan ile Hakan'ın kitaplarını okuyabileceklerini söyledi. Ayşe, ağzı kulaklarında, duyduklarına inanamaz bir şekilde baktı büyükanneye. Uzun süredir düzensiz yaşadıkları için kitap okuyamıyorlardı. Karşılarına çıkan bu yeni olanak, onları çok mutlu etmişti.

Orhan ile Hakan geldiklerinde, onları odalarına götürüp kitaplarını gösterdiler. Kitaplardan istediklerini seçebileceklerini söylediler. Ayşe büyük bir keyifle rafları inceledi. Sonra ciltli, içinde renkli resimleri olan Dünya Masalları adlı bir kitap seçti. Hemen oracıkta kitabın üstüne kapanıp okumaya başladı. Aynur ile Ayşe, o gün Ali amcaların yemekte de konuğu oldular. Ondan sonra da Ayşe sık sık kitap almak ya da büyükanne ile söyleşmek için bu eve gitti. Bu aileden gördüğü yakın ilgi, orada yeniden kavuştuğu eski arkadaşları yüreğini ısıtmıştı. Ayşe yine çok mutluydu.

Bir süre sonra okul açıldı. Ayşe ile Aynur yine eski okullarına gidiyorlardı. Yalnız biraz daha çok yürümeleri gerekiyordu. Artık eskisi gibi Hakan ve Orhan'ı göremiyor, oyun oynayamıyorlardı. Okulun açılması ve havanın soğumasıyla yaşam koşulları birden çok güçleşti. Araba evde okula iyi hazırlanamıyorlar, yol çamurlu ve uzun olduğu için derse geç kalıyorlardı. Ayrıca üstleri başları da pek iyi durumda değildi. Araba evde sık sık yıkanıp çamaşırlarını da yıkayamıyorlardı.

Vakitleri yolda ve evdeki zorunlu bazı işleri yaparak geçtiği için Ayşe derslerine çalışamıyor, öğretmenin verdiği ödevleri bile yapamıyordu. Bu yüzden hemen her gün tahtanın başında ve kapı arkasında tek ayak durma cezasına çarptırılıyordu. Üstü başı pek temiz olmadığı için,

arkadaşları onu oyunlarına da almıyorlardı. Ayşe bir süre sonra bunların hepsine alıştı. Ne öğretmenin sürekli azar ve yakınmalarını ne de arkadaşlarının kendisini oyuna almamalarını umursuyordu. Üzerine bir uyuşukluk gelmişti sanki.

Bir gün öğretmen, işledikleri üniteyle ilgili olarak bazı koleksiyonlar yapmalarını istedi. Ayşe, yaprak koleksiyonu yapmaya karar verdi. Okuldan çıkınca Ali amcanın bahçesine gitti. Orada kimi yeşil, kimi sararmış, kimi kırmızı renkte yapraklar buldu. Araba eve gidince yaprakları ablasından aldığı bir dosya kağıdına yapıştırdı. Sonra gidip Ali amcanın evinin kapısını çaldı. Aile onu çok sıcak karşıladı. Ayşe, Ali amcadan yaprakların hangi bitkilere ait olduğunu öğrendi. Hepsinin adını altına yazdı. Kendisine sunulan çay ve bisküviye teşekkür edip oradan ayrıldı.

Ayşe o gece, üşümesine karşın çok rahat uyudu. Ertesi gün, öğretmen ödevlere bakarken gururla çıkarıp ödevini gösterdi. Öğretmen, bir an bu koleksiyonu onun hazırladığına inanamadı. Ayşe, nasıl hazırladığını anlatınca da başını salladı.

“Biliyorum, akıllı kızsın. Ah, hep böyle çalışsan ne iyi olur.”

Öğretmenin bu sözleri Ayşe’yi sevindirdi. Tahtaya cezaya çıkanlar arasında olmamak da çok güzeldi. Hele öğretmen Ayşe’nin ödevini duvardaki panoya astığında, Ayşe’nin mutluluğuna diyecek yoktu. Ayşe, içinden artık derslerini sürekli çalışacağına, ödevlerini günü gününe yapacağına söz verdi.

Ancak araba evde yaşamak gittikçe güçleşiyordu. Akrabaları, babasına söylenip duruyorlardı. “Hiç, kız çocukları

böyle bir yerde yaşar mı? Kış da geliyor. Donacak çocuklar...” Baba, bunları sesini çıkarmadan dinliyor, bir yandan da ev aramayı sürdürüyordu. Çünkü havalar soğuduğu için bu teneke evde yaşamak çok güçleşmişti. Çok soğuk oluyordu. Baba, arabanın ortasına bir soba kurmuştu. Ama odun, tahta parçası vb. yaktıkları için iyi ısınmıyordu içerisi. Koyacak yer olmadığı için kömür alamıyordu. Bu yüzden baba, ev bulmak için büyük bir çaba harcıyordu.

Bir gün Ayşe ile Aynur, okuldan döndüklerinde babalarını çok keyifli gördüler. Babalarının yüzü gülüyordu. Neşe içinde, çocuklara buradan taşınacaklarını söyledi.

“Anlat baba. Ne oldu? Nereye gidiyoruz?”

“Ev mi buldun?”

Baba, bu soru bombardımanı karşısında hoşgörüyle gülümsedi. Sonra, bir hemşehrilerinin bahçeli bir evi olduğunu, bunun bahçesine bir gecekondu yapmalarına izin verdiğini anlattı.

“Ne zaman taşınıyoruz?”

“Hemen. Evi yapar yapmaz.”

“Peki baba, annem bizi orada bulur mu?”

Ayşe’nin bu sorusuna baba ve Aynur güldüler. Ayşe ters ters yüzlerine bakarak, neden güldüklerini anlamaya çalıştı.

“Annem mektuplarını nereye gönderiyor?” dedi Aynur.

“Babamın iş yerine...”

“Eh, o zaman sorun yok. Ben işimde çalıştığım için annen bizi bulur.”

“Ah, yine bir mektup gelse...”

“Gelir, gelir. Haydi, siz şimdi uyuyun.”

Ayşe ile Aynur, üşümemek için birbirlerine sarılarak yattılar. Uzun süre fısıltıyla konuştular. Ayşe, düşünde bahçeli bir evin içinde annesiyle kucaklaştıklarını gördü.

Ertesi gün ve sonraki günler heyecan içinde annesinden mektup bekledi. Mektup gelince, annesine taşınacaklarını yazacaktı. Beklenen mektup, taşınacaklarından bir gün önce geldi. Beklenmedik bir haber taşıyordu. Hepsi mektubu yutar gibi okudular. Anne, izine çıkma hakkı kazandığını, bir aya kadar yanlarında olacağını yazıyordu. Kızların uslu durup babalarını üzmemelerini öğütlüyor; onlara sevecekleri armağanlar aldığını yazıyordu.

O gece, heyecandan geç vakitlere dek uyuyamadılar. Baba, karısının çocukları bu durumda görmeyeceğini düşünerek seviniyor, bir an önce taşınmak için planlar yapıyordu. Aynur ile Ayşe ise, annelerine neler anlatacaklarını kuruyor, armağanların neler olduğuna ilişkin tahminlerde bulunuyordu.

Aile, o gece soğuğa karşın çok rahat ve mutlu uyudu. İki iyi haber yaşamlarını birden değiştirmiş, yüreklerinde yeni umutlar doğmuştu.

İKİNCİ BÖLÜM

YENİ EV

Ertesi gün baba, eşyalarını tamirhaneden aldığı bir kamyonete yükledi. Kendileri de arabanın önüne yerleşip yola çıktılar.

Yağmurlu bir gün olduğu için ortalık karanlıktı. Ayşe arkadaşlarıyla vedalaşamadığını düşünerek sıkıntıyla içini çekti. Yağmur damlaları kamyonetin ön camlarına tıpırtılarla vururken Ayşe, heyecan ve merakla nasıl bir yere gideceklerini düşünüyordu. Acaba orada da arkadaşları olacak mıydı? Onu nasıl karşılayacaklardı? Yeni evleri nasıl bir yerdi? Annesi ne zaman gelecekti?

Ayşe, bu düşünceler içinde, arabanın nerelerden geçip nasıl bir yere geldiğinin ayrımına varmadı. Babası, arabayı durdurup; "Haydi çocuklar iniyoruz, geldik," dedi. Ayşe merakla, arabanın önünde durduğu eve baktı. Eski, ahsap, iki katlı bir evdi. Kapının önüne insanlar çıkmıştı.

"Hoş geldiniz. Buyrun," dedi orta yaşlı bir adam.

"Hoş bulduk. Çocuklar siz hemen arabadan inip eve girin."

Ayşe ve Aynur, kendilerine yol gösteren bir genç kızın ardından, evin parmaklıklı merdivenlerini çıkıp üst katta bir odaya girdiler.

Ayşe merakla çevresine bakındı. Odada, içinde bardaklar, parlak renkli süsler olan camlı bir büfe, oymalı koltuklar ve sehpalar vardı. Çocuklar kendilerine gösterilen yerlere çekinerek iliştiler. Biraz sonra kapı aralandı ve içeri iki küçük kız girdi. Biri Ayşe'den biraz küçüktü, ötekiyse dört-beş yaşlarındaydı. Ayşe ve Aynur ev sahibi küçüklere çekinerek baktılar. Kızlardan büyük olanı, sessizce onları süzüyordu. Sonunda Ayşe dayanamayıp sordu.

"Senin adın ne?"

"Arzu. Bu da kardeşim Serap. Senin adın ne?"

"Ayşe. Ablamınki de Aynur."

Aynur bütün bu olanları hiç sesini çıkarmadan izliyordu. Fazla girişken bir çocuk değildi. Onun için Ayşe kadar kolay arkadaşlık kuramıyordu. Kardeşiyle Arzu'nun konuşmalarını dinlemekle yetindi. Yalnız bir ara sıkıntıyla çevresine bakınıp; "Babam nerede kaldı?" diye söylendi.

"Arabayı boşaltıyorlar," dedi Arzu içtenlikle.

Aynur sesini çıkarmadı. Biraz sonra Ayşe ile Arzu koyu bir sohbete dalmışlardı. Ayşe soruları birbiri ardına sıralayıp duruyordu.

"Okula gidiyor musun? Okul yakın mı? Burada başka arkadaş var mı?"

"Pek yok. Bahçedeki evde kiracımız Hayriye hanımın çocukları var. Ama onlarla oynamama annem izin vermiyor. Çünkü onlar çingene..."

Ayşe, yolculuğun verdiği yorgunluk ve yeni bir çevre-

ye girmenin verdiği şaşkınlıkla bu çingene lafının üstünde fazla durmadı. Çevresini incelerken Arzu'yu yanıtladı.

"Artık hep birlikte oynarız."

"Oynarız. Senin bebeklerin var mı?"

"Var," dedi Ayşe buruk bir sesle, büfenin üstünde duran, tüllü elbiseler içindeki taş bebeğe bakmamaya çalışarak.

"Bebeğin ağlıyor mu?"

"Hem ağlıyor hem de mama istiyor," dedi Ayşe.

Aynur kardeşine ters ters baktı, ama sesini çıkarmadı. Ayşe'nin ağlayan bir bebeği yoktu. Anneannesinin hastayken bezden diktiği bir bebeği vardı. Ama Ayşe, annesinin ağlayan ve mama isteyen bir bebek getireceğine öylesine inanıyordu ki, onu gerçekten var sayıyordu.

"Göstersene bebeğini," dedi Arzu merakla, biraz da imrenerek.

"Olur, gösteririm. Evimize taşınalım. Eşyalar yerleşsin, o zaman..." Ayşe böylece zaman kazanacağını düşünüyordu. Aynur yine yüzüne ters ters bakıp bir şey söylemedi. Ama Arzu annesinin seslenmesi üzerine dışarı çıkınca öfkeyle söylendi kardeşine.

"Niye yalan söylüyorsun? Yalan söylemek kötü bir şeydir."

"Yalan söylemiyorum ki... Annem mektubunda ağlayan ve mama isteyen bir bebek aldığını yazıyordu," dedi Ayşe gözlerini şaşkınlıkla açarak. Ablasının niçin bu kadar kızdığını anlayamamıştı.

Aynur sesini çıkarmadı. Bu sırada kapı açılıp büyükler

içeri girdi. Eşyaları alt kattaki bir odaya yığmışlardı. Zaten eşyaları çok azdı.

Baba, kendisine gösterilen yere oturup ev sahibi Osman amcayla konuşmaya başladı. Arzu'nun ağabeyi sessizce onları dinliyordu. Bu sırada Melahat teyze ve büyük kızı Pervin, odaya girip çıkarak sofrayı hazırlamaya başladılar. Taşıdıkları tencerelerden mis gibi yemek kokuları geliyordu. Ayşe acıktığını duyumsadı; ama sofradan yana bakmadı. Biraz sonra, yer sofrasına kurulup mis gibi kokan ev yemeklerini iştahla yerken de göz ucuyla babasına bakıyor, yanlış bir şey yapıp yapmadığını anlamaya çalışıyordu.

Yemekten sonra babayla Osman amca, yeni yapılacak ev için gerekli malzeme listesini çıkardılar. Osman amcanın tanıdığı bir usta vardı.

"Sıkı çalışırsa evi iki günde bitirir," dedi.

"İş yerimden izin aldım. Ben de yardım ederim."

"Önemli olan belediyenin farketmemesi. Bunun için çok çabuk yapmak gerek," dedi Osman amca.

"Hava da yağışlı," dedi baba düşünceli düşünceli.

O gece, kendileri için hazırlanan yer yatağında yattılar. Heyecan ve taşınma telaşı herkesi yormuştu. Yabancı bir yatakta olmalarına karşın hemen uyudular.

Ertesi gün çocuklar uyandıklarında, babalarını yanlarında göremediler. Telaşla bakınırken kapı açıldı ve Arzu içeri girdi.

"Babam nerede?" diye sordu Aynur telaşla.

"Evi yapıyorlar."

Baba çok erken kalkmış; evin yapımı için gerekli keres-

te, çivi vb. malzemeyi alıp gelmişti. Osman amca da sözünü ettiği ustayı çağırmıştı. Şimdi üçü birlikte bir masanın başında oturmuş, hesap yapıyorlardı. Ustayla baba bir şeyler tartışıyorlardı. Sonunda usta kesin bir dille; "Daha ucuza olmaz," dedi.

Baba bir süre düşündü. Sonra ustaya kabul ettiğini bildirdi. Çocuklar daha fazla ortalarda kalmamalıydı. Üstelik karısı yakında gelecekti. Evin bir an önce yapılması gerekiyordu.

"Hava biraz durulur durulmaz hemen başlarım," dedi usta.

"Belediye görevlilerine dikkat etmek gerek," dedi Osman amca.

"Akşam üstü çalışırım. O saatte zabıtalar görevde olmazlar. Ben bu işleri bilirim. Siz merak etmeyin."

Çocuklar yapılacak inşaatı izlemek için can atıyorlardı. Ama evin o tarafa bakan bir penceresi yoktu. Hava yağışlı olduğu için dışarı çıkmalarına izin verilmiyordu. Yalnız bir ara Arzu, Aynur ile Ayşe'yi bahçeye çıkarmayı başardı. İçinde bir akasya, dut ve incir ağacı bulunan bir bahçeydi bu. Ahşap evin karşı tarafında tek katlı bir ev daha vardı. Arzu, bahçede çöplerin atıldığı genişçe bir boşluğu göstererek "İşte, evin yeri burası," dedi.

Aynur ile Ayşe birbirlerine baktılar. Burası bir çöplüktü. Neresine ev yapılacağını anlamamışlardı. Arzu onların bu düşüncelerini anlamış gibi konuşmasını sürdürdü.

"Burası temizlenecek. Çöpleri çöpçü alacak. Üstüne ilaç atılıp toprak örtülecek."

Çocuklar çevrelerine bakınmaya devam ettiler. Hafif bir yağmur yağıyordu. Bu sırada Pervin ablanın sesini duydular.

“Çabuk içeri girin. Üşütüp hastalanacaksınız.”

Bu çağrıdan sonra eve giren çocuklar, üç gün eve kapanmak zorunda kaldılar. Sonbahar yağmurları dinmek bilmiyordu. Bu arada usta, keresteleri ölçüp biçerek sürekli çalışıyordu. Çakma işini de akşama doğru yapıyordu. Bir ara aile büyük bir heyecan geçirdi. Komşulardan biri belediyeye “Gecekondu yapılıyor,” diye ihbarda bulunmuştu.

“Bir araştıralım dedik,” dedi kapıya gelen memur.

“Yok efendim. Hiç öyle şey olur mu? Burası benim bahçem. Fazla eşyalarımı koymak için bir baraka yaptırıyorum,” dedi Osman amca.

Görevli memurun inanmadığını görünce konuşmasını sürdürdü.

“Bahçeye gelip bakın isterseniz. Hiç çöplüğün üstüne ev yapılır mı?”

Memur, dosyasını koltuğunun altına alıp gittiğinde herkes rahat bir soluk aldı. Usta da çalışmasını sürdürdü. Evin kaba inşaatı üçüncü günün sonunda bitmişti. Baba, akrabalarına daha fazla yük olmak istemediği için bir an evvel taşınmayı düşünüyordu.

“Yarın eve taşınırız,” dedi Osman amcaya.

“Evet. Ama önce çatıya muşamba germe işini halletmen gerekir. Bu yağmurda içerisi sırılsıklam olur.”

“Sabah erkenden muşambayı alıp geleceğim. Usta da çerçeveyi takacak. Bir tek tavanın kaplanması ve camın takılması kalıyor. Onu da yarın bitiririz.”

“İnşallah. Ama ev içine girilecek hâle gelinceye kadar taşınmaya acele etme. Çocuklar üşür, hasta olur.”

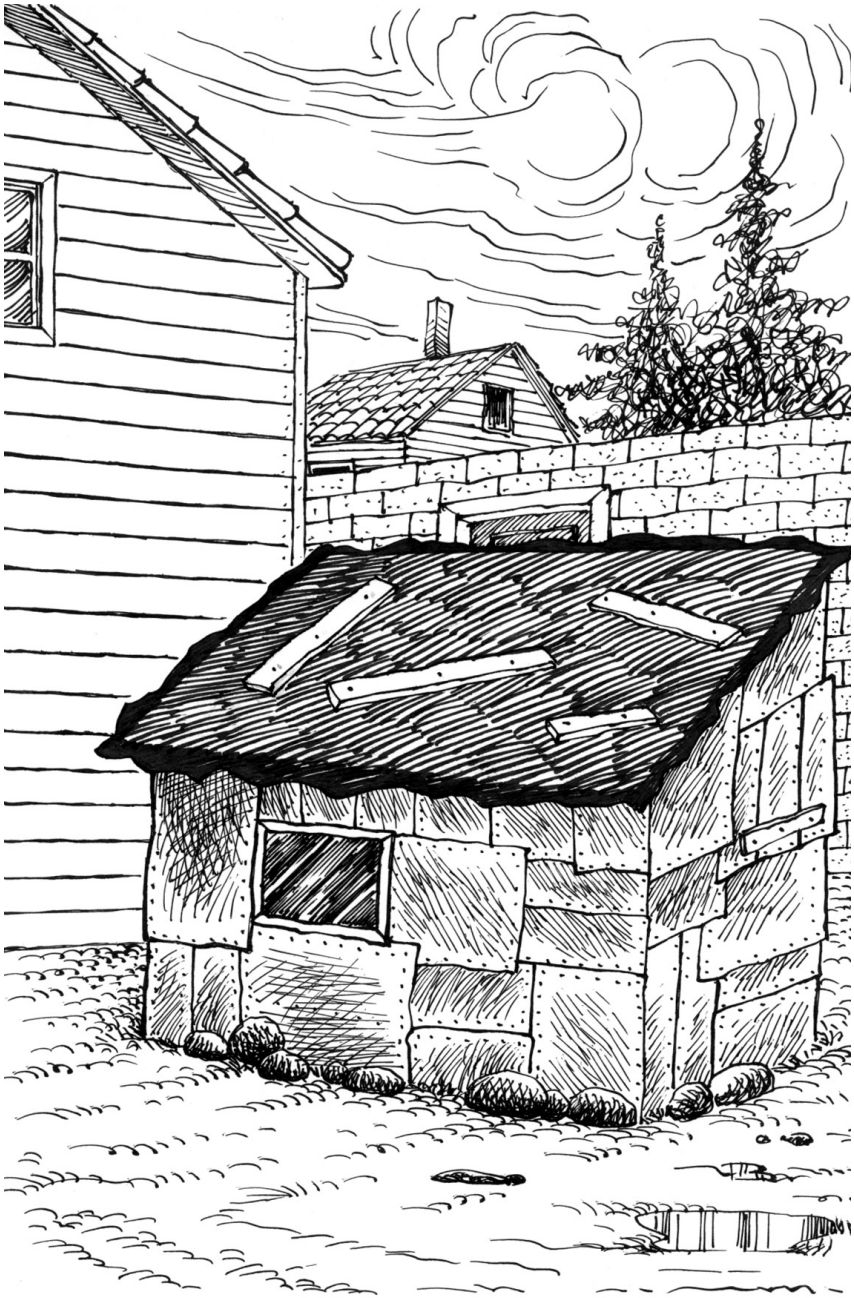
Ayşe, bunları söyleyen Osman amcaya sevgiyle baktı. Ne iyi insandı şu Osman amca. Onun hakkında fazla bir şey bilmiyordu. Yalnız babasının çok uzaktan akrabası olduğunu, şehirden bir kadınla evlendiğini duymuşlardı. Arzu da babasının bir hastanede aşçı olarak çalıştığını söylemişti. Bu evi çok eskiden almışlardı. Bahçede, içinde kalabalık bir ailenin yaşadığı bir ev daha vardı. Babası ev ararken Osman amcayla karşılaşmış, ona durumunu anlatmıştı. O da, eğer ev bulamazsa gelip bahçenin bir köşesine tek odalı bir gecekondu yapabileceğini söylemişti. Tabi, yer kirası olarak babası az bir para ödeyecekti. Bu düşünce babasının aklına yatmış ve buraya taşınmıştı.

Sonunda ev bitmişti işte. Dördüncü gün baba getirdiği ziftli muşambayla çatıyı kaplamış, usta da uçmasın diye tahtalar çakmıştı. Evin bahçeye bakan yüzüne bir de pencere yapılmıştı. Ev bu hâliyle oyuncak evlere benziyordu. Ayşe ve Aynur, giyeceklerinin bulunduğu torbayı alıp eve gittiklerinde akşam oluyordu. Yağmurlu, kapalı hava zaten ışıksız olan evi daha da karanlık hâle getiriyordu. Duvarları, tavanı ve tabanı tahtadan yapılan ev soğuktu. İçerisi ıslak tahta kokuyordu. Evin bir kenarında yatak dengi, iki bavul ve kap kacağın bulunduğu çuval duruyordu. Bir kenarda da babanın artan tahtalardan yaptığı sedir vardı.

Arzu da yeni eve onlarla birlikte gelmişti. Dayalı döşeli bir evde oturmaya alışkın olan çocuk bu evi yadırgamıştı.

“Bu ev çok küçük,” dedi.

“Olsun. Bize yeter,” dedi Ayşe. Ev sahibinin onları evden çıkardığı günden bugüne kadar yaşadıkları olaylar çocukları yormuştu. Ev bulamama korkusu, babalarından ayrı halalarında kalmaları, otobüs kaportasında geçirdik-

leri günlerden sonra kendilerinin olan bu tek odalı evi beğenmemek akıllarından bile geçmiyordu.

Bir süre sonra Arzu, annesinin çağrısıyla istemeye istemeye onlardan ayrıldı. İki kardeş karanlık, ıslak tahta kokan evde yalnız kaldılar. Tavan muşambayla kaplanmıştı, akmıyordu. Ama yan duvarlardaki tahtaların aralıklarından yağmur sızıyordu. Kapı çok iyi kapanmadığı için içeri rüzgâr giriyordu. Ayşe giderek kendine güvenini yitirdiğini seziyordu. Baba da nerede kalmıştı?

Kardeşler birbirlerine kaygılarını sezdirmemeye çalışırken kapı açılıp babaları içeri girdi. Ellerinde paketler vardı. Ortalık iyice karardığı için, öncelikle yeni aldığı lambaya gaz koyup onu yaktı.

Bu evde elektrik yoktu. Sonra eşyaların arasından tüpgaz ocağını ve tavayı bulup çıkardı. Babaları yemek hazırlarken çocuklar da onu izliyorlardı. Bir süre sonra, yere serdikleri kilimin üstündeki yer sofrasında, evlerindeki ilk yemeklerini yediler.

Yemekten sonra baba, yatak denklerini açıp eşyaları yerleştirdi. Tahta sedirin üstüne kendisi için bir yatak yaptı. Sedirin ayak ucuna fazla yatak ve yorganları yığdı. Bavul ve karton kutuları sedirin altına koydu. Odanın karşı köşesine de tüpgaz ocağını, tencere ve tabakları yerleştirdi. Bütün bu işleri çabucak yapmıştı. Tek odanın ve o kadar az eşyanın yerleşmesinden ne olacaktı ki? Çocuklar o gece babalarının kendileri için yaptığı yer yatağında deliksiz bir uyku çektiler. Ne yağmurun muşambaya vuran sesi, ne deliklerden giren rüzgâr onları etkiledi.

Ertesi gün çocuklar gözlerini güneşli bir güne açtılar. Babaları çoktan işe gitmişti. Kapının önünde, kovadan

aldıkları suyu birbirlerine dökerek yüzlerini yıkadılar. Babalarının ısıtıp bıraktığı süt ve zeytin ekmekle karınlarını doyurdular. Aynur, yer yatağını ucundan kıvırarak toplayıp duvara dayadı. Kahvaltı bulaşıklarını yıkadı. Ayşe, babasının yattığı sedirin üstüne uzanmış düşlere dalmıştı. Annesini ve getireceği armağanları düşünüyordu ki, evin çevresinde sesler duyarak irkildi. Aynur ile birlikte çekinerek dışarı çıktı. Bahçe, kızlı erkekli büyüklü küçüklü çocuklarla doluydu. Bunlar, karşı komşunun çocukları değildi. Üstleri başları temiz, giysileri yeniydi. Büyük bir merakla evin çevresinde dolaşıyor, Arzu'ya sorular soruyorlardı.

Evden çıkan Ayşe ile Aynur'u görünce bu kez ilgilerini onlara yönelttiler. Elbiselerini, ayakkabılarını bir güzel inceledikten sonra sarışın bir oğlan Aynur'a sordu:

"Siz buraya kamp mı kurdunuz?"

Aynur çocuğu yanıtlamadı. Onun yerine Arzu konuştu.

"Hayır. Bu onların evi. Burada oturacaklar."

"Aaa! Hiç böyle ev olur mu? Bu kulübe..."

"Evet. Kulübeden ev olur mu?"

Çocuklar sürekli konuşuyor ev hakkındaki görüşlerini bildiriyorlardı.

Sarı bukleli bir kız başını sallayarak arkadaşına "Bu kulübe, geçen yaz tatile gittiğimiz yerdeki kulübelere benziyor," dedi.

"Evet. Biz de geçen yaz kampa gitmiştik. Oradaki evler de böyleydi."

"Onlara ev değil bungalov denir," dedi saçları atkuyruğu yapılmış bir kız bilgiç bilgiç.

“Her neyse. Ama böyle evlerde yalnız tatilde oturulur. Devamlı oturulmaz ki,” dedi sarışın oğlan.

“Bunlar oturuyor demek ki,” dedi başka bir oğlan burun kıvırarak.

“Kamptaki evler boyalıydı,” dedi biri.

“Siz de evinizi kırmızı ve sarıyla boyasanıza,” dedi iri bir oğlan çocuğu gülerek. Ötekiler de gülüştüler.

Ayşe ile Aynur, bu konuşmalardan çok sıkılmışlardı. Kendilerinin sevinçle benimsedikleri bu evi, öteki çocuklar beğenmemişti ve alay ediyorlardı. Ayşe çevresine bakınınca bahçeli evin çevresindeki bütün evlerin dört, beş katlı apartmanlar olduğunu gördü. O yüksek, yeni evlerin yanında kendi evleri küçücük bir oyuncak gibi kalıyordu. Çocuklar da bu yeni, yüksek evlerin çocukları olmalıydı. O anda bu yeni mahalledeki çocuklarla arkadaş olamayacağını düşündü. Üzüntüyle içini çekti. İki kardeş yaşıtları olan o çocukların karşısında bir eziklik duygusuna kapıldılar. Ayşe, yeni ev ve arkadaşlar konusunda düş kırıklığına uğradığını düşünürken çocuklar, artık ilgilerini çekmeyen bu evden ve çocuklardan uzaklaşıp gittiler. Bahçede Ayşe, Aynur, Arzu ve bir de bütün bu olanları uzaktan izleyen kiracının çocukları kaldı.

SIRA ARKADAŞI

Yeni evlerine taşındıktan iki gün sonra, baba işyerinden izin alarak Ayşe ile Aynur'u çarşının içindeki okula götürdü. Önce müdüre çıkıp nakil için kayıtlarını yaptırdı, sonra da yeni sınıflarına gittiler.

Baba önce Aynur'u sınıfına bıraktı. Sonra da Ayşe'nin elinden tutup 4-B sınıfının kapısını çaldı. İçeri girdiklerinde herkes onlara bakıyordu. Ayşe, utancını yenip başını kaldırdığında masanın başında oturan öğretmenin çok güzel bir genç kız olduğunu gördü. Ona birden kanı kaynadı. Öğretmen de gülümseyerek ayağa kalkıp onları karşıladı. Babası durumlarını anlatırken sevgiyle Ayşe'nin başını okşadı. Ayşe çok heyecanlanmıştı. Aklına öteki okuldaki ilk günleri gelmişti. Öğretmenlerin ve arkadaşlarının kendisini istemediği o günler...

"Annesi Almanya'dadır öğretmen hanım. Ben çalışıyorum. Kendisini çalıştıracak kimsemiz yok. Ablası hem kendi derslerine bakıyor hem de ev işlerini yapıyor. Bu

yüzden ilginizi rica edeceğim. Zayıf ve dayanıksızdır, ama çalışkandır. Kızım size emanet."

Öğretmen babanın sözlerini sessizce dinledikten sonra hafifçe başını sallayıp gülümsedi.

"Siz kızınızı hiç merak etmeyin. O artık benim de kızım."

Ayşe kulaklarına inanamıyor, sevincinden havalara uçuyordu. Bir yandan da çok şanslı olduğunu düşünüyordu.

Babası gidince öğretmen, Ayşe'nin elinden tutup onu en öndeki sıralardan birine yerleştirdi. Sırada sarı kıvırcık saçlı zayıf bir kız oturuyordu. Kızın bembeyaz bir yüzü vardı. Öğretmen onun da başını okşayıp sevecen bir sesle konuştu:

"Nur, işte yeni sıra arkadaşın. Birlikte oturur, çalışırsınız. İyi arkadaş olacağınıza inanıyorum."

Ayşe, Nur ile gerçekten de iyi arkadaş oldu. Kısa sürede onun babasının olmadığını, annesi ve teyzesiyle iki katlı bir evde oturduklarını öğrendi. Nur'un babası ölmüş, annesi de bir daha evlenmemişti.

Nur da Ayşe'yi sevmiş, ona hemen yakınlık göstermişti. Ayşe, eski sınıfında yaşadıklarının olumsuz etkisi nedeniyle öteki çocuklarla arkadaşlık kuramamıştı. Yalnız Nur ile konuşuyor, ders aralarında hep onunla oynuyordu. Ayrıca taşınma, nakil işleri derken derslerden oldukça geri kalmıştı. Bu yüzden sürekli çalışıp arkadaşlarına yetişmeye uğraşıyor, ders aralarında da kitap okuyordu. Onun bu çabası, öğretmenin de gözünden kaçmıyordu. Dersleriyle ilgileniyor, yapamadığı bir şey olursa yardımcı oluyor ve onu yüreklendiriyordu.

Bir gün Ayşe sırada oturmuş kitap okuyordu. Öyküye

iyice dalmıştı. Bir el başını okşayınca irkilerek sıçradı.

Başını kaldırıp bakınca, öğretmeninin gülümseyen yüzüyle karşılaştı.

“Ne okuyorsun Ayşe?”

“Çizmeli Kedi öğretmenim.”

“Güzel mi?”

“Çok güzel. Çok heyecanlı. Sonuna yaklaştım.”

“İyi. Ayşeciğim senden bir şey isteyeceğim. Yapar mısın?”

Ayşe’nin yüreği ağzına geldi. Öğretmeni ondan bir şey istiyor, yapıp yapamayacağını soruyordu. Ayşe heyecandan konuşamadığı için başını “Olur,” anlamında salladı.

“Nur’u sevdiğini, iyi arkadaş olduğunuzu biliyorum. O çok iyi ve duygulu bir kız. Babasını çok küçükken yitirmiş. Birlikte ders çalışmanızın yararlı olacağını düşünüyorum. Lütfen ona yardımcı ol. Okul dışındaki saatlerde de birlikte çalışın.”

“Peki öğretmenim,” dedi Ayşe, sesindeki sevinci gizlemeye çalışarak. Öğretmeni ona güveniyor, onu seviyordu. Ne güzel!

Öğretmen, Nur ile de konuşmuş olmalıydı ki, birkaç gün sonra Nur onu evlerine çağırdı.

“Gelirsen çok sevinirim. Hem şu zor problemleri de birlikte çözeriz,” dedi.

“Babama sorayım. İzin verirse gelirim. Sen evinizi tarif et bana.”

“Tarifle olmaz. Adres yazayım. Bak, çok kolay bulacaksın”

Nur bunları söyleyerek bir küçük kağıda evlerinin adresini yazdı. Ayşe ondan bir de evlerinin bulunduğu yerin krokisini çizmesini istedi. Bu konuyu sene başında okumuşlardı.

Nur, kağıda bir de kroki çizdi. Sonra da nasıl gelineceğini anlattı.

"Seni bekliyorum, unutma," diye bağırdı bahçe kapısında ayrılırken.

O akşam çekinerek konuyu babasına açtı. Acaba babası kendisinin tanımadığı kimselerle görüşmesini, onlara gidip gelmesini nasıl karşılayacaktı?

"Öğretmenim söyledi babacığım. 'Ona derslerinde yardım et,' dedi. Düşünsene, benim çalışmamı beğeniyor."

"Peki, bakarız. Yalnız dönüşte çok geç kalma. Gidip gelirken de arabalara dikkat et. Sağa sola takılmadan dosdoğru git."

"Teşekkür ederim babacığım."

Ayşe, ertesi gün Nur'a o gün evlerine geleceğini bildirdi. Okuldan çıktıktan sonra çantasını bırakmak ve karnını doyurmak için eve gitti. Yanına, öğretmenin verdiği ödevleri yapacağı defter ve kitapları aldı. Nur'un tarifine göre ve krokiden de yararlanarak evi buldu. İki katlı ahşap bir evdi bu. Pencerelerinde kırmızı beyaz sarı sardunyalar, ıtır çicekleri vardı.

Ayşe, kapıyı çalarken heyecan içindeydi. Acaba Nur'un annesi ve teyzesi nasıl insanlardı?

Ayşe'nin fazla düşünmesine gerek kalmadan kapı açıldı. Karşısında zayıf, esmer bir genç kız duruyordu. Gülümseyerek, "hoş geldin Ayşe, içeri gir," dedi. Ayşe de ona çekinerek gülümsedi ve arkasından yürüdü. Kapı bir

sofaya açılıyordu. Yerlerde ve merdivenlerde el dokuması uzun yolluklar, kilimler seriliydi. Sofada aynalı bir büfe ve dört köşe bir masa vardı. Duvarın dibindeki divanda Nur ile annesi oturuyorlardı.

Nur onu görünce ayağa fırladı.

"Hoş geldin. Anne, bak Ayşe."

Divanın üstündeki zayıf, ince yüzlü kadın Ayşe'ye ilgiyle baktı. Onu tepeden tırnağa süzdü. Sonra sevecen bir sesle "Hoş geldin kızım. Gel otur," dedi.

Ayşe, divana oturmadan önce, kadının ince parmaklı zayıf elini öptü. Sonra gidip kendisine gösterilen yere terbiyelice oturdu. Nur'un annesi bir süre Ayşe'ye bazı sorular sordu. Kızın ailesini tanımak istiyordu. Ayşe dili döndüğünce durumlarını anlattı. Onlar konuşurken Nur'un teyzesi elinde bir tepsiyle içeri girdi. Pırıl pırıl parlayan tepsinin üstündeki bardaklarda mis gibi kokan çaylar ve tabaklara tepeleme yığılmış bisküviler vardı.

Çaylarını içip bisküvilerini yerken bir süre daha konuştular. Sonra Ayşe, Nur'a artık ders çalışmaları gerektiğini anımsattı. Öğretmeni kendisine bir görev vermişti ve Ayşe görevini çok önemsiyordu.

İki çocuk, masanın üstüne kitap ve defterlerini yayarak uzun süre çalıştılar. Zaman zaman Nur sıkılıyor, dersi yarıda kesmek istiyordu. Ama Ayşe ona engel oluyordu. Bu durum, Nur'un annesiyle teyzesinin çok hoşlarına gitti. "Ne akıllı, ne uslu bir kız," diye fısıldadı teyze anneye.

"Evet, böylece belki Nur'un da dersleri biraz düzelir."

"İnşallah. Bizimkinin aklı fikri oyunda. Bak, küçük kız geldiğinden beri bir kez olsun 'Oyun oynayalım, bana bebeklerini göster,' demedi."

Gerçekten Ayşe Nur'u çalıştırmak, bir an önce ödevlerini yapmak düşünceleriyle dolu olduğundan oyun oynamayı aklına bile getirmemişti. Bu arada zamanın nasıl geçtiğini anlamamışlardı bile. Sıra okuma ödevine geldiğinde gözü birden duvardaki saate ilişti. Saat beşti. Eyvah geç kalmıştı! Hemen toparlanıp izin istedi. Nur biraz daha kalması için üstelediyse de Ayşe kabul etmedi.

"Olmaz Nur. Babama, erken döneceğim diye söz verdim. Gitmem gerek."

Nur'un annesi ve teyzesi onu geçirirken ısrarla yine gelmesini söylediler. Nur'u çalıştırmasının ötesinde onu sevmişlerdi. Nur, Ayşe'yi sokağın başına dek geçirdi.

"Bak, evi öğrendin. Artık sık sık gel olur mu?"

Ayşe, Nur'un bal renkli gözlerine sevgiyle bakıp içtenlikle başını salladı.

"Olur, gelirim. Haydi hoşça kal."

Ayşe, eve geç kalmanın telaşıyla çabuk çabuk yürürken, arkadaşını evlerine çağıramamanın ezikliğini; yeni bir dost kazanmanın sevinci ve ona yardım etmenin verdiği güven duygusuyla bastırmaya çalışıyordu.

ANNENİN GELİŞİ

Okula başladıktan iki hafta sonra gelen bir telgraf, çocuklara çektikleri tüm sıkıntıları unutturdu. Telgraf annelerinden geliyordu.

"Çarşamba günü saat 18:00'de kalkan Frankfurt uçağıyla geliyorum. Karşılamaya gelmeyin. Ben evi bulurum. Hepinizi öperim," diye yazıyordu telgrafta.

O andan sonra büyük bir bekleyiş ve heyecan başladı. Telgraf salı günü gelmişti. Öyleyse anneleri yarın yanlarında olacaktı. Ayşe ve Aynur hiç durmadan bunu konuştular. Anneleri nasıldı? Gittiği yer neye benziyordu? Kendilerine neler almıştı? Zaman zaman yanlarına gelen Arzu da, bu söyleşilere katılıyordu.

O gece baba ve çocuklar heyecandan çok az uyudular. Ertesi gün de erkenden kalkıldı. Aynur ve Ayşe okuldan gelir gelmez ortalığı toplayıp evi süpürdüler. Baba da işten erken döndü. Gelirken pirzola, kıvırcık salata ve tulumba tatlısı almıştı. Yıkanıp traş oldu. Temiz gömlek giydi. Aynur, kendisinin ve kardeşinin saçlarını taradı. Temiz giy-

siler giydiler. Hava soğuk olduğu için annelerini bahçede bekleyemediler. Zorunlu olarak eve kapandılar. Hepsinin kulağı kirişteydi. Dışardan gelen en ufak ses, her araba kornası yerlerinden fırlamalarına yol açıyordu. Ama, taksiler gelip geçiyor, sesler uzaklaşıp gidiyordu. Sonunda çocuklar beklemekten yoruldular. Uyuklamaya başladılar. Baba, çabucak bir şeyler hazırlayarak onları doyurdu. O, bu ilk gecelerinde hep beraber bir akşam yemeği yiyeceklerini umuyordu. Ama anne gelmemişti. Çocuklar aç yatacak değildi ya.

Karınları doyan çocuklar, bir süre daha direnmeye çalıştılarsa da sonunda uykuya yenik düştüler. Baba onları kaldırıp yerlerine yatırdı, üzerlerini örttü. Sonra bir sigara yakıp beklemeye başladı. Karanlık gecede, yalnız dışarda yağan yağmurun sesi duyuluyordu. Ayşe, bir düş gördüğünü sandı. Annesi üzerine eğilmiş kendisini öpüyordu. Burnuna gelen kokudan, bunun bir düş olmadığını anladı.

"Anneciğim!" diyerek fırlayıp kalktı. Annesinin boynuna sarıldı. Bir süre onu bırakmadı. Bu sırada Aynur da onun sesine uyanmıştı. O da sarılıp annesini öptü. Anne bir süre onları okşayıp kokladı. Sevgi dolu sözler söyledi. Sonra babayla konuşmaya başladılar.

"Hava yağışlı olduğu için uçak rötarlı geldi. Zor bir yolculuk oldu. Bir ara öyle korktum ki! Uçak zangır zangır titriyordu. Bizim uçağımız işte n'olacak... Oysa Almanya'da bir uçaklar var. Yağ gibi kayıyor, gıcır gıcır. Bir dakika bile rötar yapmıyor... Zaten orada her şey çok güzel, çok başka..."

Anne, Almanya'ya ilişkin görüşlerini sıralarken Ayşe ilgiyle onu inceliyordu. Annesi çok değişmişti. Şişmanlamış, güzelleşmişti. Gözleri ve dudakları boyalıydı. Saçlarını

kıvırttırmıştı. Üzerinde, öğretmenininki gibi güzel bir takım elbise vardı. Annesi bu hâliyle Ayşe'ye oldukça yabancı gelmişti. Konuşmasının arasında da sık sık yabancı sözcükler kullanıyordu. Aynur ve baba da sessizce onu dinliyorlardı. Baba, oldukça düşünceli görünüyordu. Anneyse, onların bu şaşkınlığının farkında bile değildi ve durmadan Almanya'yı övüyordu.

Ayşe birden, annelerinin daha kendi durumlarının nasıl olduğunu, yokluğunda neler yaptıklarını hiç sormadığını farketti. Birden canı sıkıldı. Aklına, düşünde annesini elinden alan Alman çocuğu geldi. Bu sırada babası anneye yemek hazırlamak istedi. O, aç olmadığını uçakta çok güzel yiyecekler sunulduğunu anlattı. Baba sıkıntıyla çocuklara döndü.

"Haydi çocuklar geç oldu. Artık yatıp uyuyun. Annenizle yarın konuşursunuz," dedi.

Ayşe, aklı ve gözü annesinin duvarın dibinde duran bavullarına takılı olarak yatağına yattı. Aynur da onu izledi. Ayşe uykusunun arasında bir süre daha annesiyle babasının konuştuklarını duydu. Babasının sesi kızgın ve kırgın çıkıyordu.

Sabahleyin Ayşe, burnuna gelen nefis kokularla gözünü açtı. Annesi kalkmış onlara kahvaltı hazırlıyordu. Üzerinde kırmızı bir gecelik, sabahlık takımı vardı. Çok güzeldi. Daha önce Ayşe'nin yalnız vitrinlerde gördüğü sosis ve salam gibi yiyeceklerle, çeşitli Alman peynirlerinden oluşan bir sofra hazırlamıştı. Çocuklar sevinçle kalkıp ellerini yüzlerini yıkadılar ve iştahla kahvaltılarını yapmaya başladılar. Anneleri mutlulukla onların yemek yiyişlerini izliyordu. Baba çoktan işe gitmişti. Ayşe ile Aynur o gün okula gitmediler.

Anne, neşeyle bavullarını açıp içinden armağanları çıkarmaya başladığında, Ayşe içinde beliren korkuyu bastırmaya çalışıyordu. Babasıyla annesinin geceki tartışmaları çocuğu çok etkilemişti.

"Bu palto ve çizmeleriniz. Bu elbise ve çamaşırlar da sizin."

Anne, bir yandan konuşuyor, bir yandan da bavuldan çıkardığı renk renk naylon giysiyi çocuklara gösteriyordu. Ayşe ile Aynur, annelerinin çıkardığı her şeyi sevinçle alıp inceliyorlardı. Anne bavuldan, içinde yirmi dört tane boya bulunan ispirtolu boya kutuları, kokulu kalemler, silgiler ve daha bir sürü renk renk şeyler çıkardı. Ayşe, heyecanla bavuldan çıkanlara bakıyor, annesinin aldığını söylediği bebeği bekliyordu. Anne, onları en sona bırakmıştı. Bavuldan çıkardığı kocaman iki kutunun birini Aynur'a birini de Ayşe'ye verdi. Ayşe kutudakini görünce bir sevinç çığlığıyla annesinin boynuna sarıldı.

"Ay anne ne güzel! Tıpkı istediğim gibi!"

Sonra kutunun jelatinini açarak bebeğiyle oynamaya başladı. Bu, yatırdıkça ağlayan, gözleri açılıp kapanan bir bebekti. Mavi gözleri ve sarı sarı bukleleri olan bebeğin arkasındaki anahtarı kurunca, bebek ince bir sesle "Mama, mama!" diyordu. Ayşe, mutluluktan uçacak gibiydi. Annesi Aynur'a kocaman oyuncak bir dikiş makinesi getirmişti. Pille çalışan bu makine, gerçek bir dikiş makinesi gibi dikiyordu.

Öğleden sonra, Osman amcanın karısı ve çocukları anneye "Hoş geldin," demeye geldiler. Anne, onlara çikolata ikram etti. Almanya'daki yaşamını anlattı. Sonra bavuldan çıkardığı birkaç paketi onlara verdi.

“Kusura bakmayın. Çok acele oldu. Ancak dün alabildim,” dedi yavaşça.

Melahat teyze ve Pervin abla gözleri parlayarak paketleri açtılar. Melahat teyzeye naylon kombinezon, iç çamaşırı, Pervin ablaya boya, parfüm gibi şeyler almıştı anne. Küçük kızlara da büyük birer çikolata getirmişti. Arzu, çikolata paketini annesine verdikten sonra Ayşe’ye yanaştı.

“Haydi göster artık şu bebeğini. Evcilik oynayalım,” dedi.

O gün akşama kadar çocuklar bebekle, dikiş makinesiyle oynadılar. Ayşe bir ara ablasına heyecanla;

“Ablacığım, bebeğime giysiler dikersin değil mi?” diye sordu. Aynur sevecen bir sesle yanıtladı onu. “Tabi dikerim. Birlikte oynarız sonra...”

Ayşe çok mutluydu. Bebekle oynarken, annesinin getirdiği giysilerin birini çıkarıp öbürünü giyerken sevinç içindeydi. Annesinin yokluğunda yaşadığı bütün sıkıntıları unutmuş gibiydi. Ama o akşam sofrada annesinin bir hafta sonra gideceğini öğrenince, bütün sevinci bir anda sönüverdi. İçini yine kapkara bir duygu kaplamıştı. Üstelik bu kez annesiyle babası tartışmak için çocukların yatmasını da beklememişlerdi.

“Çocukları bu halde bırakıp nasıl gidersin? Ayşe çok zayıfladı. Ben hem çalışıp hem de çocuklara bakamıyorum,” dedi baba sıkıntıyla.

“Yok canım büyütüyorsun. Ben onu çok iyi buldum. Onlar büyüdüler artık. Kendilerini idare ederler. Hem zaten sizi oraya aldırmam an meselesi. Buraya gelirken ustabaşıyla yine konuştum. ‘Sen merak etme, istek yaparız,’ dedi. Bu kadar dayandınız. Biraz daha dişinizi sıkın,” dedi anne.

“Bir yıldır neler çektiğimizi, nasıl yaşadığımızı bilmiyorsun. Sen oralarda, gurbette üzülmeyesin diye yazmadım sana. Ev sahibi bizi evden çıkardıktan sonra kaldığımız yerleri bir görseydin...”

“Ben de zorluk çektim. Ama artık sonuna geldik. En kısa zamanda beraber olacağız.”

“Gittiğinden beri hep böyle söylüyorsun. Altı ay önceki mektubunda da böyle yazıyordun. Bizim oraya gideceğimiz yok. En iyisi sen buraya dön artık. Benim kazandığımla iyi kötü idare ederiz. Burada da otururuz.”

“Burada mı?” dedi anne hakarete uğramış gibi. “Sen buraya ev mi diyorsun? Duvarları delik deşik. Soğuğu, rüzgârı olduğu gibi içeri geçiriyor. Bir mutfağı, banyosu bile yok. Hayır. Ben böyle bir yerde oturamam. Neden doğru dürüst bir ev kiralamadın? Burada çocuklar hasta olurlar.”

Bir an buz gibi bir sessizlik oldu. Ayşe duyduklarına inanamayarak annesine baktı. Babası öfkeyle soludu.

“Çocukları düşünmek şimdi mi aklına geldi? Geldiğinden beri, bir yıldır ne yaptığımızı hiç sormadın. Durmadan Almanya’yı övüp durdun. Burada ne yaptığımız, nasıl yaşadığımız senin umurunda bile değil.”

“Kazandığım parayı gönderiyorum ya...” dedi anne.

Ayşe birden boğazına yumruk gibi bir şeyin tıkandığını duyumsadı. Lokmalar ağzında büyüyor, yutamıyordu. Gözlerinde biriken yaşları göstermemek için başını iyice önüne eğmişti. Anneleri onları sevmiyordu. Son sözü bunu iyice belli etmişti. Para göndermekle her şeyin çözümleneceğini sanıyordu. Sanki para, soğuk, yalnız gecelerde bir annenin sıcak kucağının yerini tutabilirmiş gibi. Annesi yanında olmadığından, okula bazen kirli, dağınık

saçla gittiği için öğretmenin kendisini azarladığını, arkadaşlarının küçümseyen gözlerle baktığını anımsayan Ayşe artık kendini tutamadı. Gözyaşları yanaklarından aşağı inip elinin üstüne damladı. Babası, onun bu durumunu görünce sinirli bir sesle;

"Çocukların yanında tartışmayalım. Sonra konuşuruz," dedi.

"Ağlayacak ne var kızım? Siz artık küçük değilsiniz ki... Herkes Almanya'da çalışıyor. Onların da çocukları burada kalıyor. Hem yakında sizi yanıma aldıracağımı söyledim ya..." Annesi bu tür sözlerle Ayşe'yi avutmaya çalışırken, Ayşe annesinin sözlerinin artık kendisine inandırıcı ve içten gelmediğini ayrımsadı.

Bir hafta çok çabuk geçti. Annesi, babasını bir kez daha razı etmişti. Zaten babanın yapabileceği fazla bir şey yoktu. Ev yapacağım, taşınacağım derken bir sürü borca girmişti. Parasızlık yüzünden karısının Almanya'ya dönmesine ses çıkarmadı. Ama olanlardan sonra herkes biraz buruk ve üzgündü. Ayrılık günü Ayşe ile Aynur okulda olduklarından annelerini geçirmeye gidemediler. Sabahleyin okula giderken anneleriyle vedalaştılar. Ayşe, son kez annesine sarılıp öptüğünde, sanki onu bir daha hiç göremeyecekmiş gibi bir duyguya kapıldı. Ablasıyla birlikte okul yolunda yürürken, aklına gelen kötü düşünceleri kovmaya çalışıyordu.

ORHAN

Nur ile arkadaşlığı Ayşe için çok değerliydi. Çünkü sınıfta başka hiç arkadaşı yoktu. Bu sınıftaki çocukların durumu da, eski sınıfındakilere benziyordu. Öğretmenin masasının karşısındaki sırada sınıfın en iyi giyimli, temiz çocukları oturuyordu. Bunların kimi öğretmen, doktor, avukat çocuğuydu. Kiminin de babası çok varlıklıydı. Onun yanındaki sırada memur, esnaf çocukları oturuyordu. Nur ile Ayşe'nin en önünde oturduğu sırada da babaları fabrikada, başkalarının işinde çalışan çocuklar vardı. Kapının yanındaki sıradaysa babaları seyyar satıcılık, kapıcılık vb. işler yapan ya da köyden nakil gelen çocuklar oturuyordu. Ayşe, önceleri bu durumun ayrımına varmamıştı. Ama zaman geçtikçe, ders aralarında duyduğu konuşmalardan, sınıftaki çocukların grup grup oyun oynamalarından durumu ayrımsadı. Nakil geldiği öteki sınıfta yaşadığı olaylar çocuğu kırmıştı. Gözlerine, içindeki sonsuz iyimserliği ve yaşama sevincini gölgeleyen bir anlatım yerleşmişti. Mahalleye yeni taşındıklarında, komşu apartmanlarda oturan çocukların tutumları da

onu çekingen ve içe dönük yapmıştı. Bu yüzden sınıfta Nur'dan başkasıyla konuşmuyor, oyunlarına girmeye bile çalışmıyordu.

Mahallede de aynı tutum içindeydi. Çocuklar, uzun bir süre evin çevresinde dolaşıp onlarla alay etmişler, onları incitmeye çalışmışlardı. Bir keresinde, evde tuvalet olmadığı için bahçedeki tuvalete gitmek isteyen Ayşe, çocukların bahçeden özellikle ayrılmamalarının sonucu, iki saat beklemek zorunda kalmıştı. Sonunda çocuklar beklemekten usanıp gidince, gözyaşları içinde tuvalete koşmuştu.

Ayşe, çocukların niçin böyle davrandıklarını bir türlü anlayamıyor, iyi havalarda bahçeye çıktığında duvarın dibinde durup onları gizlice gözleyerek anlamaya çalışıyordu. Bu gözlemleri sırasında, karşı apartmanda oturan çocukların alt kattaki küçük sarışın çocuğa da çok iyi davranmadıklarını farketti. Sık sık çocuğu ortalarına alıp çeşitli sözler söyleyerek ağlatıyorlardı. Ayşe, Arzu'dan yanaklarında çilleri olan mavi gözlü çocuğun adının Orhan olduğunu öğrendi. Orhan'ın babası ölmüş, annesi yeniden evlenmişti. Bazı günler, sabah koltuğunda kitaplarla evden çıkıp akşam geç vakit yine kitaplarla dönen asık yüzlü, kır saçlı adam Orhan'ın üvey babasıydı. Annesi Orhan'ı sık sık azarlayıp dövüyordu.

Ayşe, Orhan'ın durumunu öğrenince hemen onunla arkadaş olmaya karar verdi. Bunun için de çok beklemedi. Birkaç gün sonra okuldan dönerken köşebaşında Orhan ile karşılaştı. Çocuk evin önündeki kaldırıma oturmuş içini çeke çeke ağlıyordu. Çilli yanakları ve burnu kızarmış, masmavi gözleri iyice ortaya çıkmıştı. Ayşe'yi görünce ağlamasını kesti ve cebinden çıkardığı bir mendille gözlerini sildi. Sessizce Ayşe'nin geçip gitmesini bekliyordu. Ama

Ayşe gitmedi. Elinde çantası gidip Orhan'ın yanına oturdu. Gözlerini çocuğun yüzüne dikip sordu.

"Niçin ağlıyorsun?"

Orhan onun sorusunu yanıtlamadı. Yalnız omuzunu silkip başını salladı. Ayşe onun bu tutumu karşısında gerilemedi. Üsteledi.

"Bir nedeni olmalı ağlamanın. İnsan durup dururken ağlar mı?"

"Ben ağlıyorum işte..." dedi çocuk inatla.

"Öğretmen mi dövdü?"

"Cık."

"Zayıf mı aldın?"

"Hayır."

"Annen mi dövdü?"

Orhan'dan bu kez hiç ses çıkmadı. Dudakları titreyip yüzü kızardı. Gözleri doldu. Yine ağlamak üzereydi.

"İyi ama neden? Ne yaptın? Yaramazlık yaptın herhalde."

"Hayır."

"Bakkala mı gitmedin?"

"Hayır. Onun neden kızdığını anlayamıyorum. Bazen böyle sinirlenip beni dövüyor. Belki de babam yok diye..."

Orhan sözlerini tamamlayamadı. Yine gözleri dolmuş, dudakları titremeye başlamıştı. Ayşe onu avutmak istedi. Ama söyleyecek söz bulamadı. Bir süre sustu. Sonra yumuşak bir sesle konuşmaya başladı.

"Üzülme. Anne babalar insanı hem döver hem sever. Bak benim de annem burada değil. Almanya'da. Onu çok özlüyorum. Babam da... Onun için çok sinirli. Bazen bize

bağırıp çağırıyor."

Orhan Ayşe'nin anlattıklarını duyunca ağlamaktan vazgeçip onu dinlemeye başladı. Yarım saat sonra da neşesi yerine gelmişti. Ayşe ona eski mahallelerindeki günlerini, oyunlarını anlatmaya başladı. Orhan ve Hakan ile nasıl kızılderilicilik oynadıklarını, ağaçlara çıktıklarını, sebze, meyve sattıklarını anlattı bir bir. Orhan'ın mavi gözleri neşeyle parlıyordu şimdi.

"Benimle de oynar mısın o oyunları? Benim bu mahallede hiç arkadaşım yok..."

"Tabi oynarız. Bu mahallede benim de arkadaşım yok. Bunun için üzülme. Sen, ben ve Arzu birlikte oynarız."

"Yaşasın! Ben misketlerimi, topacımı, uçurtmamı getiririm. Görsen öyle güzel ki!. Sonra çelik çomak da oynarız."

Ayşe, onu gülümseyerek dinledi.

Oyuncaklarının ona çekici gelmediğini söyleyip neşesini kaçırmak istemedi. Üstelik o, oğlan çocuklarla, onların oyunlarını oynamaya alışıktı. Orhan ve Hakan ile oynarken de oyuncakları ok, yay, tavuk tüyleri, küfeler, sandıklar ve tahta kılıçlardan oluşuyordu. Misket, topaç ve çelik çomakla da oynayabilirdi.

"Benim de bir bebeğim var," dedi yalnızca, Orhan'a kız olduğunu anımsatmak için.

"Onunla da oynarız," diye bağırdı Orhan.

Ayşe sevinçle baktı arkadaşının yüzüne. Bir süre daha oyun ve oyuncaklar üzerine konuştular. Bir ara Ayşe'nin gözü Orhan'ın kucağındaki kitaba ilişti. Heyecanla bağırdı.

"Kitap okumayı sever misin?"

"Evet. Hem de çok."

“Ne iyi. Ben de çok severim. Benim bir sürü masal kitabım var. Seninkilerle değişiriz.”

Orhan bir ara duraksayıp sonra yanıtladı Ayşe’yi.

“Değişiriz tabi. Bizde çok kitap var. Ama kitaplar babamın. Onun için ona sormam gerek.”

“Tabi, izin verirse getirirsin...”

Bu sırada Orhan’ın annesinin sesini duydular.

“Orhan! Geç oldu, eve gel artık.”

“Geliyorum anneciğim.”

Orhan, üstünü başını silkeleyip kitaplarını topladı.

“Yarın oyun oynarız değil mi?” diye sordu Ayşe’ye.

“Tabi. Eğer hava güzel olursa.”

Orhan eve girince Ayşe de çantasını alıp evlerine yürüdü. Bir arkadaş daha kazandığı için çok sevinçliydi.

Ertesi gün ve onu izleyen günler yağmur yağdığı için çocuklar sokakta oynayamadılar. Okuldan gelir gelmez eve kapanıyorlardı. Ayşe, elindeki bütün kitapları okumuştu. Evde sıkıntıdan patlıyordu. Neyse ki, sıkıntısı uzun sürmedi. Bir süre sonra yağmur kesildi. Güneşli, ama fazla sıcak olmayan bir sonbahar günü Ayşe, ödevlerini bitirip sokağa çıktı. Çekingen bir tavırla Orhanların evine doğru yürüdü. Öteki çocukların kendisini görüp yine alay edeceklerinden korkuyordu. Neyse ki, ortalıkta kimsecikler yoktu Ayşe Orhanların penceresine baktı. Çocuk camdaydı. Ayşe’yi görünce hemen kapıya koştu.

“Gelsene içeri. Babamla konuştum, seni görmek istiyor.”

Ayşe, Orhan’ın ardından salona girdiğinde az kalsın küçük dilini yutuyordu. Salonun duvarları tavana dek raflarla doluydu. Raflarda da dizi dizi, cilt cilt kitaplar var-

dı. Orhanların evi, Ayşe'nin şimdiye dek gördüğü evlerin içinde en iyi döşenmiş olanıydı. Ancak Ayşe'nin gözü ne kadife koltukları, ne dantel örtülü mermer sehpaları, ne de büfedeki porselen takımları görüyordu. Büyülenmiş gibi raflardaki kitaplara bakıyor, bir an önce bu büyülü dünyanın içine girmeye can atıyordu. Çocuk kitaplarının dizildiği rafa yaklaşıp ilgiyle kitapları incelemeye başladı. Kitapların düş dolu dünyasına dalmak üzereydi ki, duyduğu bir sesle irkildi.

"Kitapları çok mu seviyorsun?"

Ayşe heyecanla dönüp baktığında karşısında Orhan'ın babasını gördü. Adam, kır düşmüş kaşlarının altından sevecenlikle bakıyordu kendisine. Onun hiç de korkulacak biri olmadığını düşündü Ayşe ve o da adama gülümsedi.

"Evet. Kitap okumayı çok seviyorum."

"Çok kitabın var mı?"

"Var. Ama sizinki kadar çok değil. Hem hepsini okuyup bitirdim."

"Bitirdin demek. Eh, o zaman okumak için yeni kitaplara gereksinimin var demektir. Bak ne diyeceğim, mademki kitapları ve okumayı bu kadar seviyorsun o zaman bu kitapları da okuyabilirsin."

"Oh! Gerçekten mi? Bunları okuyabilir miyim?"

Ayşe kulaklarına inanamıyordu. Heyecanla raftaki renk renk, cilt cilt çocuk kitaplarına baktı. Sevinçten ne yapacağını, ne diyeceğini bilemiyordu. Orhan'ın babası hiç sesini çıkarmadan ona bakıyor, hoşnutlukla onun sevincini izliyordu.

"Evet okuyabilirsin," dedi bir süre sonra. "Yalnız bir ko-

şulum var. Onları aldığın gibi tertemiz geri getirmeni istiyorum. Zaten ben senden bunu istemesem de sen öyle yaparsın. Mademki kitapları bu kadar seviyorsun, onlara zarar vermekten, onları yıpratmaktan kaçınırsın. İnsan sevdiği şeye zarar verir, onu yıpratır mı?"

"Hayır," dedi Ayşe güvenle. Sonra adamı kendisine yeterince yakın bularak, geldiğinden beri kafasını kurcalayan soruyu sordu. "Neden bu kadar çok kitabınız var? Hepsini okudunuz mu?"

Adam hoşgörüyle gülümsedi.

"Sen çok akıllı bir kıza benziyorsun. Hayır, bu kitapların hepsini okumadım. Ben yazarım. Bu kitapların birçoğunu okudum. Ama bazılarını başvuru kitabı olarak kullanırım. Örneğin, yazı yazarken bir konuda bilgi gerekirse bu kitaplardan araştırırım."

Ayşe heyecanla adamın sözlerini dinliyordu. Demek bir yazardı Orhan'ın babası. Ne değişik, ne ilginç bir iş.

"Orhan, ne şanslı bir çocuksun," dedi geldiğinden beri söze karışmayan çocuğa.

"Evet," dedi Orhan. Sonra iki çocuk raftaki kitapları incelemeye başladılar. Orhan'ın babası, bir süre onların konuşmalarını dinledikten sonra yeniden konuşmaya başladı:

"Pekala. İşte seninle tanıştık küçük kız ve işte kitaplar. Dediğim koşulu yerine getirirsen, onlardan dilediğin gibi yararlanabilirsin. Haydi, siz şimdi sokağa çıkıp oynayın. Benim çalışmam gerek."

Ayşe, o zaman salonun bir köşesindeki çalışma masasını ve üstündeki daktiloyu gördü. Yazı makinesine takılı kağıdın yarısı yazılmıştı.

“Kim bilir ne güzel bir iştir. Keşke ben de yazar olsam,” diye geçirdi içinden. Sonra hemen, adamın yalnız kalmak istediğini anımsadı. Teşekkür ederek, odayı çoktan terketmiş olan Orhan’ın peşinden dışarı çıktı. Orhan’ın yediği dayakların nedeni anlaşılıyordu. Yazmak çok dikkat isteyen bir iş. Orhan’ın ufacık bir hareketi, sesi babasının dikkatini dağıtıyor, yazısını yazamıyordu. Bu da adamın, dolayısıyla Orhan’ın annesinin sinirlenmesine neden oluyordu. Ayşe, aklına gelen bu düşünceleri hemen Orhan’a aktardı. Sonra heyecanlı bir sesle sürdürdü sözlerini:

“Onları anlamalısın. Tabi, annenin seni dövmesi doğru değil, ama seni sevmediklerini de hiç sanmıyorum. Aslında çok şanslı bir çocuksun. Sen en iyisi, baban çalışırken fazla ortalıkta dolaşma. Çünkü kitap yazmak, çok önemli ve çok zor bir iş.”

“Sen nereden biliyorsun?”

“Hiiç...”

Ayşe Orhan’a, ablasıyla birlikte masallar uydurup öyküler anlattıklarını söylemedi.

“Haydi, bizim bahçeye gel. Saklambaç oynayalım,” dedi.

Az sonra aralarına Arzu’yu da aldılar. Ayşe, oyuna başlamak için sayışma yaparken, gözleri yine, eski günlerdeki gibi sevinçle parlıyordu.

ZOR GÜNLER

Sonbaharın ılık, ara sıra güneşli günleri geride kalmıştı. Kış soğuk rüzgârları, bitip tükenmeyen yağmurlarıyla gelip çattı. Kışın gelmesiyle, küçük tahta kulübede yaşayan aile için zor günler başladı. İncecik ziftli muşambayla kaplanan tavan akıyordu. Yan duvarlardaki tahtaların aralıklarından rüzgâr ve yağmur içeri sızıyordu. İçerde sürekli bir ıslaklık vardı. Sobanın hiç durmadan yanması bile, bu durumu değiştirmiyor, yalnız biraz azaltıyordu. Baba, izin günlerinde elinde bir parça muşamba, keser ve çiviyle çatıya çıkıyor, akan yerleri onarmaya çalışıyordu. Ama, kısa süre sonra ince muşamba deliniyor, tavan yine akıyordu. Çocuklar, küçük odanın orasına burasına tencerelerle, tabaklar koyarak içerinin ıslanmamasına çalışıyorlardı. Ama yağmur sınır tanımıyordu.

Bir gece uyurken çocukların üstündeki bölüm de akmaya başladı. Ayşe, burnuna düşen yağmur damlasıyla irkilerek uyandı.

“Baba, tavan akıyor!” diye bağırdı. Onun sesine Aynur da uyandı.

Baba, yorgunluktan derin bir uykuya dalmıştı. Çocukların sesini duymadı.

“Onu uyandırmayalım,” dedi Aynur.

“Ne yapacağız? Yağmur üstümüze akıyor. Nerede yatacağız?”

Aynur el yordamıyla odada akmayan bir yer aramaya başladı. Nereye uzansa eline bir tencere, tepsi çarpıyordu.

“Her yer akıyor,” diye söylendi umutsuzca.

“Ne yapacağız şimdi? Babamı uyandıralım,” dedi Ayşe ağlamaklı bir sesle.

“Dur bakayım. Şurası akmıyor galiba. Yatağı biraz çekersek orada uyuyabiliriz. Haydi, tut ucundan çekelim.”

İki kardeş, birer ucundan tutup sürükleyerek yatağı az ileri çektiler. Ayşe yorulmuştu. Gözlerinden uyku akıyordu.

“Yağmuru hiç sevmiyorum. Bu evi de...”

Aynur hiç sesini çıkarmadı. İki kardeş kalın yorganın altında birbirlerine sarılıp yattılar. Birbirlerini ısıtmaya çalışıyorlardı. Soba sönmüştü. Yağmurun tıpırtıları dinmek bilmiyordu. Ayşe, uykunun kollarına atılmadan önce ne kadar mutsuz olduklarını düşündü. Mutsuz, yalnız, korumasız, annesiz. Ah, anneleri niçin gitmişti yine? Niçin gittiğinden beri yalnız bir tek mektup yollamıştı?

Anne gideli bir ayı geçmişti. Bu süre içinde ondan yalnız bir tek mektup gelmişti. Onda da yolculuğunun iyi geçtiğini, sağ salim yerine ulaştığını yazıyordu. Çocuklar mektupta umutla kendilerini çağıran satırları aradılar. Ama yoktu. O gece baba, geç saatlere dek uyuyamadı. Çocuklar, onun uyumadığını sık sık yattığı yerde dönmesinden, içini çekmesinden anladılar.

Çocuklar üzüntü içindeydiler. Hem kendileri hem de babaları için üzülüyorlardı. Babalarının yüzü hiç gülmüyor, her geçen gün biraz daha sinirli oluyordu. İzin günlerinde evin orasını burasını onarırken artık türkü de söylemiyordu. Kısa süre sonra ailenin başına yeni bir dert açıldı. Baba, rüzgârın sızmasını önlemek için yan duvarları karton ve gazete kağıdıyla kaplamıştı. Bir süre sonra küçük, pis kokulu hayvanlar evin her yanını sardılar. Uykularında ailenin kanını emerek onları rahatsız ettiler. Baba sık sık öfkeyle söyleniyordu.

"Ne olacak? Çöplüğe ev kurarsak, olacağı budur işte."

Çocuklar içten içe onun annelerini suçladığını seziyorlardı. Giderek çocuklarda da annelerine karşı bir öfke belirmişti. Gideli bir buçuk yıl oluyordu. Kendilerini niçin hâlâ Almanya'ya çağırmıyordu? O tertemiz, o "Sokaklarına bal dök yala," dediği ülkeye.

Çocuklar temiz, düzenli olan her şeye karşı büyük bir özlem duyuyorlardı. Çünkü ev, büyük bir düzensizlik içindeydi. Sürekli tavanın akması sonucu ıslanıp nemlenen yataklar, sık sık yıkayamadıkları giysileri kokuyordu. Bulaşık, yemek, çamaşır gibi işlerin hepsi bu tek odada yapıldığı için her yer karmakarışıktı. Tencereler, tabaklar ve kirli çoraplar iç içeydi. Hava soğuk olduğu için, evi havalandıramıyorlar; dağınıklık, pislik giderek artıyordu. Annenin Almanya'dan getirdiği o cicili bicili giysiler çoktan kirlenmiş, çocukların yıkaması sonucu kullanılamaz duruma gelmişti. Bir süre sonra pislik ve bakımsızlıktan çocuklar bitlendiler. Bu durumu ilk farkeden baba oldu. Bir izin günü birlikte yemek yerken birden Ayşe'nin ensesinde gördüğü bu küçük hayvancık babayı büyük bir dehşete düşürdü.

“Eyvah! Bir bu eksikti. Ne yapacağız şimdi? Hemen çaresine bakmalı. Yoksa sizi okula almazlar,” dedi heyecanla.

Ayşe, bit denen hayvandan niçin bu kadar korkulduğunu anlamadı. Çünkü artık tahtakurusu ve pirelerle bir arada yaşamaya alışmıştı. Ama babasının “Sizi okula almazlar,” sözüyle o da korkuya kapıldı. Öğretmeninin, arkadaşlarının gözünde küçük düşmek istemiyordu. Bu durumu öğrenince sınıf arkadaşlarının kendisiyle alay edecekleri düşüncesi Ayşe’yi sarstı ve babanın bitten kurtulmaları için bulduğu çareye hiç yakınmasız razı oldu. Baba, yakın çevrede çocuklarla ilgilenecek kimse olmadığı için gidip kız kardeşiyle konuştu. Ev sahibi Melahat teyze, tahtakurusu ve pireler yüzünden Ayşe ile Aynur’un kendi evlerine gelmesini yasaklamıştı. Arzu’yu da göndermiyordu.

İki kardeş, buz gibi soğuk havada her gün, okuldan çıktıktan sonra halalarına gidip gelmeye başladılar. Hala, ip sarılmış sık dişli bir tarağı gaza batırarak saçlarını tarıyordu. Böylece saçlarındaki sirkeler-bit yavruları-ipe takılıp kalıyordu. Haftada bir de halaları onları yıkıyordu. Ayşe, bu her günkü gidip gelişlerden yorulduğu, üşüdüğü halde dişini sıkıyor, bir an önce bit denen bu hayvandan kurtulmaya çalışıyordu. Bu arada halaları da yaptığı işten bıkmıştı. Çocukların saçını tararken artık ileri geri söyleniyordu.

“Anneniz de ne akla hizmet edip oralara gitti?”

“Bizi de aldıracak ama...” dedi Aynur.

“Ne zaman? Baksana, gideli ne kadar zaman oldu. Ne hallere düştünüz? Zavallı kardeşim, nasıl da zayıfladı. Ayşe de çok zayıf. Hastalanacak.”

“Annemin yanına gidince bir şeyimiz kalmaz,” dedi Aynur inatla. Bir gün, o temiz, o her şeyin bol olduğu ülkeye gideceklerine ilişkin inancını yitirmek istemiyordu.

“Kim bilir?” dedi hala dudağını bükerek. “Zaten oradan gelenler de anneniz hakkında çeşit çeşit sözler söylüyorlar.”

Ayşe ile Aynur merakla halalarına baktılar. Ama o, çeşit çeşit sözlerin ne olduğunu söylemedi. Anlamlı bir şekilde başını sallayıp Aynur’un saçını taramayı sürdürdü.

O akşam Aynur, babasına bir daha halalarına gitmek istemediğini söyledi. Baba hiç sesini çıkarmadı. Her şeyden bıkmış, bezmişti. Çocukların saçını inceledikten sonra bıkkın bir sesle;

“İyi. Pek bir şey kalmamış. Bu pazar Pervin ablanızla birlikte hamama gider yıkanırsınız. Tertemiz olursunuz,” dedi.

Baba, Melahat teyzeden, büyük kızının çocukları hamama götürmesini istediğinde, kadın dudağını büküp;

“Pek zamanı değil hamama gitmenin, ama Pervin götürsün,” dedi.

Ayşe, daha önce hiç hamama gitmemişti. Nasıl bir yer olduğunu çok merak ediyordu. Üstelik Pervin ablanın pikniğe gider gibi, iki gün önceden hazırlığa başlaması merakını iyice artırdı. Pervin abla sigara böreği ve zeytinyağlı dolma yaptı. Hamam bohçasını hazırladı.

Pazar günü erkenden yola çıktılar. Kızlar da yıkandıktan sonra giyecekleri temiz giysileri bir naylon torbaya koymuşlardı. Pervin abla yanına yalnız Arzu’yu aldı. Melahat teyze üşüyeceği gerekçesiyle küçük kızını göndermemişti. Gerçekten hava soğuk ve yağışlıydı. Melahat teyze, Pervin ablaya iyice kurumadan hamamdan çıkmamaları-

nı söyledi. Bir de kulağına "Çamaşırlarına dikkat et," gibi sözler fısıldadı. Kardeşler durumu sezmişlerdi. Aynur'un yüzü asıldı.

Yağışlı, soğuk, karanlık bir gündü. Ayşe, hamamdan içeri adımını atar atmaz yüzüne vuran sıcaklıktan çok hoşlandı. Pervin ablayla birlikte girdikleri küçük odada sırayla soyundular. Pervin abla, yanında getirdiği bir naylon torbayı uzatarak kirli çamaşırlarını oraya koymalarını söyledi. Çocuklar hiç seslerini çıkarmadan söylenileni yaptılar. Pervin abla, torbayı alıp kendi giysilerinden çok uzak bir yere koydu. Hamam bohçasını açıp kendine ve Arzu'ya peştemallar, mis gibi kokan bir sabun ve pırıl pırıl hamam tası çıkardı. Arzu'yu hazırladı. Kızlar onun hazırlıklarını ilgiyle izliyorlardı. Onlar da yanlarında getirdikleri iki küçük havluya sarındılar. Kurulanacak havluları kalmamıştı.

"Başka havlu getirmediniz mi?" diye sordu Pervin abla.

"Hayır. Bilmiyordum..." dedi Aynur.

Pervin ablanın canı sıkıldı. Çocukları ister istemez kendi havlularıyla kurulayacaktı.

Ayşe, Pervin ablanın ve ötekilerin ardından girdiği yıkanma bölümünde gördüğü her şeye şaşkınlıkla bakmaya başladı.

Tepesinde küçük yuvarlak pencereleri olan yüksek yuvarlak kubbe Ayşe'ye çok değişik gelmişti. Ortada mermerden büyük bir göbek taşı vardı ve üstü keselenen kadınlarla doluydu. Duvarların dibindeki mermer kurnalara sürekli su akıyor; çıplak, yarı çıplak kadınlar yıkanıyorlardı. Ayşe, annelerinin dizi dibinde oturan, başları sabunlanan, sularla oynayan kız-erkek çocuklara biraz ilgiyle, biraz imrenerek baktı. Onlara dalıp gitmişken ablasının sesini duydu.

“Ayşe, gelsene haydi... Ne bekliyorsun?”

Pervin abla, kapıya yakın bir yerde boş bir kurna bulmuş, onun başına yerleşmişti. Kızlar da onun çevresine oturdular. Ayşe, ayağındaki kocaman takunyelerle düşmemeye çalışarak onlara doğru ilerledi.

“Aman, yavaş yürü. Dikkat et!” diye bağırdı Pervin abla. Yerler akan sabunlu sular nedeniyle çok kaygandı.

Pervin abla, önce Arzu’yu sonra da Ayşe ve Aynur’u yıkadı. İki kardeşin saçları bakımsızlıktan iyice kirlenmiş, çitişmişti. Temizlenmesi için birçok kez sabunlayıp yıkaması gerekti. En son kendisi yıkandı. Giysilerinin olduğu küçük bölmeye gelip kurulandılar ve Pervin ablanın hazırladığı yemekleri yediler. Ayşe’nin içi yanıyordu. Pervin ablanın ve ablasının uyarılarına kulaklarını tıkayıp babasının verdiği harçlıkla hamamda satılan soğuk gazozdan alıp içti.

Hamamdan çıkarken başlarını sarıp paltolarını giydiler. Ama sokağa çıkar çıkmaz, kışın dondurucu soğuğu soluklarını kesti. Ayşe, hamamla ev arasındaki yolu nasıl yürüdüğünü bilemedi. Soğuktan zangır zangır titriyordu. Eve gelir gelmez Aynur, hamamda ıslanan havluları, yıkamaya çalıştığı çamaşırlarını sobanın çevresine astı. Sobaya bir kürek daha kömür attı. Ayşe, sobanın başına oturup ısınmaya çalıştı. Çok üşümesine karşın, yıkanıp temizlendiği için mutluydu.

“Pervin abla ne iyi insan değil mi?” dedi ablasına. Aynur hiç sesini çıkarmadı. Kendilerini hamama götürsün diye, onların parasını da babasının verdiğini biliyordu çünkü...

Hamama gitmelerinin üstünden bir kaç gün geçmişti ki, kötü olaylar birbirini izlemeye başladı. Önce Ayşe hastalandı. Her gün soğukta halasına gidip gelmek, zaten

zayıf olan vücudunu sarsmıştı. Sık sık ateşlenip hastalanıyordu. Hamamda terli terli soğuk gazoz içmesi, hastalığın artmasına yol açmıştı. Artık sürekli ateşleniyordu. Gözleri çakmak çakmak yanıyor, yanaklarındaki pençe pençe kızarıklıklar hiç geçmiyordu. Bir süre sonra öksürmeye başladı. Bakımsızlık ve iyi beslenememek yüzünden zayıflamıştı.

Ayşe halsiz ve ateşli olmasına karşın, derslerinden geri kalmamak için, hasta hasta okula gidiyordu. Öğretmeni onun durumunun ayrımına varmıştı. Birkaç kez babasını çağırttı. Fakat babası çalıştığı için öğretmenin çağrısına uyamadı. Geç saatlere dek çalışıyor, gittikçe artan sorunlar nedeniyle bunalıyordu. O yüzden, Ayşe'nin durumunun ayrımında değildi. İyice soğuk, sinirli ve çevreye karşı kayıtsız bir adam olmuştu.

Çocuklar, artık onun en küçük şeye sinirlenip bağırmasına alışmışlardı. Ayşe ile Aynur, babalarının "Almanya artık Türkiye'den işçi almıyormuş. Oradakileri de geri gönderecekmiş," sözlerinin yaygınlaşmasından sonra daha sinirli olduğunu biliyorlardı. Oraya gitmek yerine annelerinin geri döneceği düşüncesi çocukları biraz avuttu. Ama anneleri yakında gelen bir mektubunda hiç bu söylentilerden ve geri dönmekten söz etmiyordu. Yine beklemelerini ve sabırlı olmalarını yazıyordu. Bu mektuptan sonra babanın kötümserliği iyice arttı. Geceleri geç saate dek uyuyamıyor, sigara üstüne sigara içiyordu.

Bir akşam baba eve, Almanya'dan gelen bir akrabasını getirdi. Babanın hazırladığı yemekleri yediler. Aynur'un pişirdiği kahveleri içtiler. O arada uzun uzun konuştular.

Süleyman amca, Almanya'da durumların hiç iyi olma-

dığını söyledi. Ayşe, onların konuşmalarından pek bir şey anlamadı. Ama, annesinin çalıştığı fabrikadan çok sayıda işçi çıkartıldığını öğrendi. Süleyman amca, annelerinin işten çıkarılıp çıkarılmadığını bilmiyordu.

"Uzun süredir görmüyoruz onu," dedi.

Baba bir süre susup düşündükten sonra sıkıntıyla konuştu.

"Herhalde yakında mektup gelir. O zaman anlarız durumu."

O gece, Süleyman amca ile baba geç saatlere dek konuştular. Ayşe ile Aynur, onların konuşmasını sonuna dek dinleyemediler. Uyuyup kaldılar.

Ayşe o gece yine çok huzursuz uyudu. Kötü düşler gördü. Düşünde, kalabalık içinde annesini yitiriyor, bir türlü bulamıyordu. Korkuyla "Anne!" diye bağırarak uyandı birkaç kez. Yüreğini yine korku ve kaygılar kaplamıştı. Annesi neredeydi, ne yapıyordu? Acaba onu bir daha görebilecek miydi?

ÇORAPLAR

Bu sorular, uzun süre Ayşe'nin kafasını kurcaladı. Umutla, annesinden gelecek mektubu bekliyordu. Baba ve Aynur da aynı beklenti içindeydiler. Ama anneden ne mektup ne de her ay düzenli gönderdiği para geldi. Aile büyük bir kaygıya düşmüştü. Baba durumu öğrenmek için hem anneye, hem de oradaki akrabalarına mektuplar yazdı. Günler, kaygı ve bekleyiş içinde geçiyordu. Baba iyice sinirli ve hırçın bir hâle gelmişti. Ayşe ile Aynur onun yanında artık annelerinden söz edemiyor, ona hiçbir şey soramıyorlardı. Anneden gelen para da kesildiği için durumları iyice kötüleşmişti. Evde, hemen hemen hiç yemek yapılmıyordu. Çocuklar ekmek, yağ, zeytin, peynir gibi kuru şeylerle karınlarını doyurmaya çalışıyorlardı. Ayşe ile Aynur'un giysileri de çok kötü durumdaydı. Çorapları, yamalı ve yırtıktı. Para durumları iyi olmadığı için yenilerini satın alamıyorlardı.

Bir sabah okula hazırlanırken Ayşe giyecek çorap bulamadı. Ablasının akşam yıkadığı çoraplar kurumamıştı.

“Haydi çabuk hazırlan,” dedi Aynur, divanın altını karıştırıp duran Ayşe’ye.

“Çorabım yok.”

“Bul çabuk. Senin yüzünden geç kalacağım. Öğretmen kızacak.”

Ayşe telaş ve panik içinde bohçaları karıştırırken ablasının eski bir çorabını buldu. Ama çoraplar çok kötü durumdaydı. Eskiyen tabanlarının yerine yeniden taban geçirilmiş, fakat bunlar da ön tarafından sökülmüştü.

“Çok kötü bunlar,” dedi Ayşe.

“Giy canım. Ayağında kim görecek? Geç kalıyoruz,” dedi Aynur.

Ayşe, burunlarından sökük siyah çorapları giydi. Ama çoraplar ablasının olduğu için ayağına büyük geldi. Çorapları önlerinden kıvırıp parmaklarının arasına sokarak güçlükle ayakkabılarını giydi.

Okula hazırlanmak için epeyce oyalandıklarından sabah andına yetişememişlerdi. Ayşe, sınıfına merdivenlerden çıkarken yetişti. Soluk soluğa sıradaki yerini aldı. Sıra arkadaşı Nur ona gülümseyerek “Günaydın,” deyince Ayşe bütün üzüntüsünü ve çorapları unuttu. Çantasını açıp keyifle kitap ve defterlerini çıkardı.

Bir süre sonra öğretmenleri gülümseyerek içeri girdi. Ayşe’nin keyfi iyice yerine gelmişti. Öğretmen sınıfa girince kapıyı hemen kapamadı. Arkasından, elinde büyük bir tartı aletiyle hizmetli Hasan amca girdi. Çocuklar çok şaşırmışlardı. Tartı aleti sınıfa ilk kez giriyordu. Hasan amca, aleti getirip tahtanın önüne koydu. Tartı Ayşe ile Nur’un oturduğu sıranın tam karşısında duruyordu. Çocuklar, yavaş sesle kendi aralarında konuşmaya başladılar. Masa-

sında oturan öğretmen başını kaldırarak zorla sertleştirmeye çalıştığı bakışlarla sınıfı süzdü. Sonra sınıf dolabını açarak dolaptan çıkardığı incecik defterleri masanın üstüne yığmaya başladı. Tuncay, sınıf başkanı olduğu için ona yardım ediyordu. Çocuklar öğretmenin davranışlarını ilgiyle izliyor, onun yakınına sokulabilen Tuncay'a kıskançlık karışımı bir duyguyla bakıyorlardı. Öğretmenin sert bakışının etkisi unutulduğu için bazıları kendi aralarında yavaş seslerle konuşuyor, çeşitli yorumlarda bulunuyorlardı. Bir süre sonra öğretmen işini bitirdi ve çocukların meraklarını giderecek açıklamayı yaptı:

"Çocuklar, susun bakayım. Konuşmayın. Bakın sınıfımıza tartı aleti geldi. Bugün ağırlık ve boy ölçüleriniz alınacak. Hasan efendi sizi tartacak, ben de defterlerinize yazacağım. Bütün bunları yaparken sessizce oturmanızı istiyorum. Şimdi sırayla numaranızı okuyacağım. Numarası okunan kalkıp tahtaya gelecek, ötekiler de yerlerinde hazır bekleyecek. Bu süre içinde isterseniz bir şeyler okuyabilirsiniz."

Sınıfta ilk numara Aynur öğretmenin kızı Işıl'ındı. Işıl, numarasını duyunca yerinden kalktı ve kurula kurula tahtanın önüne geldi. Aletin üzerine çıkacağı sırada Hasan amca "Ayakkabını çıkar kızım," dedi. Işıl, kırmızı rugan ayakkabısını çıkararak tartı aletinin üzerine çıktı. Bir yandan da çorapları kirlenecek diye surat asıyordu. Kaygıyla, dizinin altına dek uzanan bembeyaz ponponlu, yeni çoraplarına baktı. Hasan amca, onun bu kaygısının ayrımına varmadı. Kendini işine iyice vermişti. Işıl'ın önce ağırlığını, sonra boyunu ölçtü. Işıl, pabuçlarını giyerken o da öğretmene ölçüleri söyledi.

"Boy 127 santim, ağırlık 30,5 kilo öğretmen hanım."

Öğretmen, masanın üstüne yığdığı ince defterlerden en üsttekini alarak birkaç sayfa açtı ve dolmakalemiyle bir şeyler yazdı. Artık sınıfta çıt çıkmıyor, çocuklar tartılan arkadaşlarını ve öğretmenin davranışlarını ilgiyle izliyordu.

Ayşe ile Nur, tahtanın karşısındaki sıranın en önünde oturdukları için hem tartı aletini hem de öğretmenin masasını çok iyi görüyorlardı. Ayşe'nin bakışları öğretmenden tartı aletine kaydı. Hasan amca, gelen çocukları birer birer tartıp ölçülerini öğretmene söylüyordu.

Ayşe, arkadaşlarını izlerken birden irkildi. Tartılmak için çıkan herkes ayakkabısını çıkarıyor ve tartı aletinin üzerine çoraplarıyla çıkıyordu. O an içini büyük bir sıkıntı kapladı. Aklına kendi çoraplarının durumu gelmişti. Sıranın altında gizlice ayakkabılarını çıkararak çoraplarına baktı. Siyah naylon çorabın söküklerinden, bembeyaz parmakları görünüyordu. Nur'a sezdirmeden eğilerek, çoraplarını öne doğru çekiştirip sökük ucu ayak parmaklarının arasına sıkıştırmaya çalıştı. Ama çoraplarının durumu çok kötüydü. Bütün uğraşmalarına karşın düzeltemedi. İçini çekerek ayakkabılarını giydi.

Kendisini gören olup olmadığını anlamak için çevresine bakındı. Bütün çocuklar tahtadaki arkadaşlarını izliyorlardı.

Zaman ilerledikçe Ayşe'nin kaygı ve sıkıntısı iyice arttı. Bir yandan da durumunu düşünüyordu. "Keşke ıslak da olsa öteki çoraplarımı giyseydim," diye geçirdi içinden. O çorapları da çok yeni değildi, ama yine de söküğü, yırtığı yoktu. Bu çoraplar temizdi, ama her ikisi de çok kötü durumdaydı. Okula geç kaldıkları için Ayşe onları öylece giymek zorunda kalmıştı. Bugün tartılacaklarını, tartılırken

ayakkabılarını çıkaracaklarını nerden bilecekti? Ablası da tam çorap yıkayacak zamanı bulmuştu. Ablası aklına gelince Ayşe üzüntüyle içini çekti. Hem evin işlerini yapıyor hem de okula gidiyordu. Kendisi gibi sokakta oynamaya bile çıkamıyordu.

Ayşe, kendisini düşüncelerine iyice kaptırdığı bir sırada, birden öğretmenin sesiyle irkildi. Öğretmen Nur'un numarasını okumuştu. Nur rahat bir biçimde yerinden kalktı. Ayşe, arkadaşına bakarken bir kez daha bu çoraplarla ayakkabısını nasıl çıkaracağını düşündü. Numarası arkalarda olduğu için daha ona sıra vardı. Ama her geçen dakika sırası yaklaşıyordu. "Keşke zil çalsa," diye geçirdi içinden. Kaygıyla pencereden dışarı baktı. Gökyüzü kararmış gibi göründü gözüne. Bulutsuz, güneşsiz, kapkara bir gökyüzü...

Ayşe'nin sıkıntısı her an biraz daha artıyordu. Hem öğretmeninin, hem de arkadaşlarının çoraplarını göreceği düşüncesiyle içi daralıyor, terliyordu. Bir ara yanında oturan Nur'a baktı. Nur, arkadaşının çektiklerinden habersiz tartılan arkadaşlarını izliyordu. Ayşe, umutsuzca içini çekti. "Belki o da benimle alay eder, bundan sonra benimle oyun oynamaz," diye düşündü. Bunları düşünürken gözleri dolmuştu. Bakışları öğretmenin masasının tam karşısındaki sıraya kaydı. O sırada, sınıfın en zengin öğrencileri oturuyordu. Onlar, yepyeni ütülü önlükleri, beyaz kolalı yakalarıyla sınıftaki öteki çocuklardan hemen ayrılıyorlardı. Hepsinin de ayakkabı ve çorapları yepyeniydi. Ayşe, kendi eskimiş ve biçimi bozulmuş ayakkabılarına baktı. Sıkıntıyla içini çekti. Ayakkabıları ona bir kez daha, yoksulluğunu ve çamurlu yollardan geçilerek gidilen evlerini anımsatmıştı. Ama şu anda ayakkabılarıyla sınıfın ortasına dikilmeye çoktan razıydı. Yeter ki, ayakkabılarını çıkarttır-

masınlar. Çoraplarının yamalı olduğunu, sökükten fırlayan ayak parmaklarını arkadaşları ve öğretmeni görmesin. Ayşe, bu düşüncelerle bunalırken yine yanındaki Nur'a baktı. "Belki Nur benimle alay etmez. O benim arkadaşım. Ama öğretmen görecek. Hele o şımarık Işıl ve yanındakiler kesinlikle alay ederler. Teneffüslerde oyun oynarken aralarına almazlar. Zaten bugüne dek Nur'un sıra arkadaşı olduğum için oynadılar, konuştular benimle."

Ayşe, kaygılar içinde sınıf arkadaşlarını izlerken öğretmen Yeşim'in numarasını okudu. Ayşe'nin kalbi küt küt atmaya başladı. Çünkü onun hemen arkasından kendisi kalkacaktı. Yeşim'in tahtaya gelişini, yepyeni ayakkabılarını çıkarışını, beyaz ponponlu çoraplarını sıkıntıyla izledi. Yeşim yerine giderken öğretmen Ayşe'nin numarasını okudu. Ayşe, sıkıntıyla ayağa kalktı. Ayakları geri geri gidiyor, avuçları terliyordu. Ama sırası tahtaya çok yakındı. Bunun için kendini bir anda sınıfın tam ortasında ve tartının önünde buldu. Belki dalgınlığına gelir de ayakkabılarını çıkarmadığını görmez diye tartının üzerine ayakkabılarıyla çıkmaya davrandı. Ama Hasan amca dalgın değildi.

"Ayakkabılarını çıkarsana kızım," dedi. Ayşe, titreyerek ve bütün vücudu ter içinde ayakkabılarını çıkardı. Siyah naylon çorabın söküklerinden beyaz parmakları görünüyordu. Çorapların burnunu çekiştirip parmakların arasına sıkıştırmasına karşın parmakların çıkmasını önleyememişti. Yanakları alev alev yanarak, utanç içinde tartıya çıktı. Tam bu sırada Işıl, Yeşim ve Oktayların oturduğu masada bir kahkaha patladı. Çocuklar öğretmenden çekinmeden gülmeye başlamışlardı. Ama Nur gülmüyordu. Sınıfın arka sıralarında oturan çocukların bazıları da öylece, sessizce bakıyorlardı.

Öğretmen sert sert, gülen çocuklara baktı, sonra bakışları tahtadaki Ayşe'nin üzerine kaydı. Onun yaması sökük, siyah çoraplarına ve sökükten dışarı çıkan parmaklarına baktı. Hiç sesini çıkarmadı. Doğrusu bu çocuğa acıyordu, ama elinden ne gelirdi ki? Boyu kısa ve çelimsiz diye onu sınıfın ön sıralarından birine oturtmuştu. Zaman zaman da özel olarak ilgileniyordu. Daha fazla ne yapabilirdi ki?

Ayşe, Hasan amcanın kendisini nasıl tarttığını, boyunu nasıl ölçtüğünü, öğretmene ne dediğini hiç duymadı, anlamadı. Donmuş gibiydi. Kulağına yalnızca gülüşmeler ve bazı sesler geliyordu. Bunlar, duymaktan korktuğu sözlerdi.

Oktay; "Ha ha ha, parmaklara bakın, çoraplardan nasıl çıkıyor," dedi.

Işıl;

"Ne biçim çorapları var? Böyle kişilerle aynı sınıfta okuyoruz," diyerek üzüntüsünü belirtti.

Ayşe, ağlamaklı bir yüzle sırasına döndü. Gözlerinde yaşlar birikmişti. Ama onların önünde ağlamamak için kendini zorluyordu. Hiç sesini çıkarmadan yerine oturdu. En yakın arkadaşı Nur'un bile yüzüne bakmadı. Yoksulluğunu, anasından uzaklarda oluşunu düşünerek kendisini için için yiyordu. Çevresine bakmadığı için Nur'un üzgün yüzünü, arka sırada oturan Ahmet'in Oktay'a kızgın kızgın bakışını göremedi. Hasan amca çocukları tartmayı sürdürüyordu. Sırayla Ahmet, Hasan, Emine, Sevim, Orhan ve ötekiler de tartıldılar. Ayşe, kendisinden sonra tartılan bu arkadaşlarının da kendisi gibi eski, biçimi bozulmuş ayakkabılar giydiğini gördü. Birçoğunun lastik ayakkabısı çamurluydu.

Ayşe, onların da kendisi gibi gecekonduda oturduğunu düşündü. Bu arkadaşlarının çorapları da kendisininki gibi

koyu renkliydi ve birçoğununki yamalıydı. Bazılarınınkiyse yıpranmış ve iyice incelmişti.

Ayşe birden, sınıfta yalnız olmadığını düşündü. Sıra arkadaşı Nur ile çok iyi anlaşıyorlardı. Ama sorunları ortak değildi. Onun ailesinin durumu iyiydi. Oysa Ahmet, Hafize ve sınıfın arkasında oturan öteki çocukların durumu Ayşe'ninkine benziyordu. Ayşe ise, yalnız kendisinin bu durumda olduğunu sanıyordu. Çorapları yamalı ve sökük olduğu için çok utanmış, yoksulluğu nedeniyle ezilmişti. Ama sınıftaki bazı çocukların dışında öteki arkadaşlarının durumu da kendisininkine benziyordu. Çünkü onların anne babaları da başkalarının işinde çalışan, geçimlerini alınterleriyle kazanan insanlardı. Oysa Yeşim'in babasının bir fabrikası vardı ve fabrikasında, Ayşe'nin babası gibi kişiler işçi olarak çalışıyorlardı. O yüzden onun ve öteki çocukların Ayşe'yi anlaması olanaksızdı. Ama onların sayısı çok azdı. Sınıfın çoğunluğunu, anne babası başkasının işinde çalışan, dar gelirli, emekçi insanların çocukları oluşturuyordu. Ayşe, onların kimseyle alay etmediklerini ve olabildiğince kendi aralarında yardımlaştıklarını anımsadı.

Yeni ayrımına vardığı bu gerçek, birden Ayşe'yi rahatlattı. Yalnız değildi. Dönüp en arka sıradaki arkadaşlarına baktı. Oktayların "Sırık!" ve "Tembel!" diye alay ettikleri Münevver, okul çıkışlarında simit satarak ailesine katkıda bulunan Ahmet ve öteki arkadaşları oradaydılar. Gülümsemeleri ve bakışları içtendi.

Ayşe, onlara gönül borcunu anlatan gözlerle bakarak gülümsedi. Artık sıkıntısı dağılmıştı. Bakışları, sınıfın penceresinden görünen gökyüzüne kaydı. Güneş yine parlak, gök masmavi, bulutlar bembeyazdı.

HASTALIK

Birkaç gün sonra Ayşe'nin hastalığı iyice arttı. Sınıftaki olay duygulu çocuğu çok sarsmıştı. Gerçi o, iyimserliği nedeniyle avunacak bir şeyler bulmuştu. Ama bu olayla annesinin yokluğunun acısını bir kere daha ve çok derinden duyumsamıştı. Aynur'a ve babasına bu olaydan söz etmedi. Ancak, öksürüğünün sıklaşması üzerine, öğretmen ısrarla babasını çağırınca artık her şeyi göze alıp durumu babasına açtı.

"Şey..." dedi yemekte. "Öğretmen seni istiyor baba..."

"Gelemem. Biliyorsun çalışıyorum."

"Mutlaka gelsin dedi de..."

"Neden? Yoksa bir yaramazlık mı yaptın?"

Ayşe babasının gözlerinde, boşuna o eski günlerdeki sevecen bakışları aradı.

"Bilmiyorum. Ben hiçbir şey yapmadım. Derslerime de çalışıyorum..."

Ayşe sözlerini tamamlayamadı. Yine bir öksürük nöbe-

tine tutulmuştu. Uzun süre kesik kesik öksürdü. Babası çok üzülmüştü.

"Al su iç biraz," dedi. Sonra sıkıntılı bir sesle sürdürdü sözlerini. "Yarın ustayla konuşur, öbür gün gelirim."

Aynur hiç sesini çıkarmadan onları dinliyordu. Ayşe, o gece biraz daha rahat uyudu. Ertesi gün de öğretmenine babasının geleceğini söyledi.

Babası, dediği gibi öğretmenle görüşmeye gitti. Öğretmen babasıyla yalnız görüşmek istediğini söylemişti. Ayşe merak ve heyecan içindeydi. Acaba, öğretmeni babasına ne söyleyecekti?

Babası, öğretmenler odasından çıktığında yüzü sapsarıydı. Elleri titriyordu. Ayşe'ye sınıfına girmesini söyleyip öğretmenle birlikte müdür odasına gitti. Bu durum, Ayşe'nin merakını iyice artırmıştı.

Ayşe'nin bekleyişi uzun sürmedi. Bir süre sonra öğretmen sınıfa girdiğinde Ayşe'yi yanına çağırdı.

"Çantanı topla. Baban seni bekliyor. Onunla gideceksin," dedi.

Ayşe'nin gözlerindeki soru dolu bakışı gören öğretmenine baktı. Öğretmeni onun merakını anlamıştı.

"Merak edilecek bir şey yok yavrum. Bir süredir hastasın. Biraz dinlenip tedavi görmeni istiyorum," dedi Ayşe'ye.

"Ama öğretmenim, derslerim..." diyecek oldu Ayşe. Öğretmen onu konuşturmadı.

"Sen akıllı, çalışkan bir kızsın. Derslerini evde çalışırsın. Hem arkadaşlarından ödevlerini alırsan sınıftan geri kalmazsın."

Sonra sevgiyle Ayşe'nin saçlarını okşadı. Ayşe, duy-

duklarından şaşkın, öğretmeni tarafından okşandığı için mutlu, çantasını alıp babasıyla birlikte eve gitti.

Öğlen yemeğinden sonra, babası Ayşe'ye hazırlanmasını söyledi. Ayşe paltosunu giydi. Başını sardı. Merak içinde babasının ardına düştü.

O öğleden sonra, babasıyla birlikte birçok yere gittiler. Önce muhtara uğrayıp oturma belgesi ve yoksul olduklarına ilişkin bir belge aldılar. Ayşe bir ara, babasının muhtara dert yandığını duydu.

"Annesi bıraktı gitti Almanya'ya... Kaldım bir başıma. Bir erkek ne yapabilir? Bakamadım çocuklara. Hastalandı çocuk..."

Ayşe, ateşin verdiği dalgınlık içinde olmasına karşın yine de kendisinden söz edildiğini anlamıştı. Hastaydı gerçekten. Ateşli, halsiz... Ama hastalığının ne olduğunu bilmiyordu.

Muhtardan sonra, ilkokul öğrencilerine ve öğretmenlere bakan bir sağlık kurumuna gittiler. Orada yaşlı, şişman bir doktor Ayşe'yi muayene etti. Kulaklarına taktığı bir aletin ucunu Ayşe'nin sırtına dayayarak, onun soluğunu dinledi. Aynı aleti göğsüne koyarak öksürmesini istedi. Doktor bütün bu işleri yaparken hiç konuşmuyordu. Yüzünde çok ciddi bir anlatım vardı. İşini bitirince, babaya çocuğu giydirmesini söyledi. Sonra sevecen bir yüzle Ayşe'ye bakıp sordu:

"Sen hiç yemek yemiyor musun?"

"Yiyorum," dedi Ayşe utanarak. Yanakları kızarmıştı. Zaten ateşin etkisiyle yanakları kırmızı, gözleri çakmak çakmaktı.

"Çocuğun çok iyi bakılması, beslenmesi gerek," dedi doktor babasına.

“Annesi burada değil. Almanya’da... Ben çalışıyorum. Onlara yeterince bakamıyorum.”

Doktor bir süre düşündükten sonra;

“Öyleyse onu bir prevantoryuma yatıralım,” dedi.

Baba ve doktor bir süre ne yapılması gerektiğini konuştular. Ayşe, bu sözlerden hiçbir şey anlamıyordu. Ama, durumunun pek de iyi olmadığını sezmişti.

Baba, doktorun yazıp imzaladığı kâğıtları cebine koydu. Ayşe’ye paltosunu giydirdikten sonra dışarı çıktılar. Hava çok soğuktu. Ayşe yorgun ve açtı. Üşüyordu. Ama babasına hiçbir şey söylemedi. Bir otobüse bindiler. Otobüste Ayşe biraz uyukladı. İnecekleri yere geldiklerinde Ayşe kendine gelemedi. Zaten iyice halsiz düşmüştü. Gözlerinin önünde yıldızlar uçuşuyordu. Babası onu kucağına alıp arabadan indirdi. Ama Ayşe yürüyemedi. Bunun üzerine babası onu sırtına aldı. Ayşe, babasına böylesine yük olduğu için çok utanıyordu. Bu yüzden acıktığını da söylemedi.

Baba, sırtındaki Ayşe ile birlikte büyük bir binaya geldi. Birtakım kapılardan geçtiler, merdivenlerden inip çıktılar. Birkaç doktor Ayşe’yi muayene etti. Bazı kâğıtları imzalayıp verdiler.

Hastaneden çıktıklarında Ayşe iyice kötü durumdaydı. Babası da yorgun ve üzgündü. Ayşe’yi yine sırtına aldı. Bir süre yürüdükten sonra babası Ayşe’ye;

“Acıktın mı?” diye sordu.

“Evet.”

“Azıcık sabret. Birazdan yiyeceğiz.”

Ayşe, bu sözlerden bir şey anlamadı. Çünkü evlerin-

den uzaktaydılar. Ama, az sonra babası bir evin kapısını çalınca ne demek istediğini anladı. Bu yakınlarda oturan akrabaları vardı.

Kapıyı şişman, güleryüzlü bir kadın açtı.

“Aa! Hoş geldiniz. Hayrola, çocuğa ne oldu? Hasta mı?”

“Evet.”

Bu sırada içerden bir ses duyuldu.

“Konukları alsana içeri. Niye kapıda ayakta tutuyorsun?”

İçeri girince yüzlerine tatlı bir sıcaklık çarptı. İçerde yaşlı bir adam vardı. Babası onu yere serilmiş şiltelerden birine uzattı. Ayşe hemen uyukladı. Odanın ortasında bir yer sofrası hazırlanmıştı.

“Hemen sofraya oturun,” dedi kadın. Babası Ayşe’yi güçlükle uyandırıp sofraya oturttu.

“Haydi kızım. Biraz ye. Doktor bol bol yemek yemen gerektiğini söyledi.”

“Nesi var çocuğun?” dedi yaşlı adam.

“Zafiyet geçiriyormuş. Doktor ‘İyi bakılması için hastaneye yatıralım,’ dedi. Bakılmazsa vereme yakalanabilirmiş.”

Baba, daha fazla konuşamadı. Gözleri dolmuş, lokmalar boğazına dizilmişti.

“Anneleri bırakıp gitti Almanya’ya, çalışacağım diye... Ben de bakamadım çocuklara. İnşallah geç kalmamışızdır. Yarın dedikleri hastaneye götürüp muayene ettireceğim. Saatlerdir doktor doktor geziyoruz. Çocuğu yatırabilmek için heyet raporu gerekiyormuş. Onları aldık.”

“Vah yavrum vah! Pek de güzel evladım.”

Yaşlı kadın bir yandan bunları söylüyor, bir yandan da

yemesi için Ayşe'yi zorluyordu. Tabağın boşaldığını görünce hemen tencereden yemek koydu.

Yemekten sonra babası ve yaşlı adam kahvelerini içerken Ayşe yeniden uykuya daldı. Evlerine giderken, kendini biraz topladığı için yürüdü.

Evde onları hoş bir sürpriz bekliyordu. Anneannesi, akrabalarıyla onlara bir sepet göndermişti. Sepet tatlı nar, ayva, elma, dut kurusu, ceviz, fındık gibi meyve ve yemişlerle doluydu. Sepette bulgur ve tarhana da vardı, ama onlar Ayşe'yi pek ilgilendirmedi. Babası sepeti görünce buruk bir ifadeyle gülümsedi.

"Neye yarar? Çocuk hastalandıktan sonra..." diye söylendi.

Ayşe babasının, kendilerine bakmadığı için anneannelerine kırgın olduğunu biliyordu.

Babası sepeti açıp yemesi için Ayşe'yi başına oturttu.

"Ye kızım. Meyvelerden bol bol ye..."

Akşam taze tarhanadan çorba yaptı. Sıcak çorbanın üstüne bulgur pilavını da yiyen çocuklar hemen uykuya daldılar. Ama baba uzun süre uyuyamadı. Acaba kızını o kötü hastalığa yakalanmaktan kurtarabilecek miydi?

PREVANTORYUM

Ertesi gün baba Ayşe'yi erkenden kaldırdı. Aynur da kalkmış, okula gitmek için hazırlanıyordu. Baba, işyerinden izin almıştı yine. Ayşe ile o çok uzakta olduğunu öğrendikleri hastaneye gideceklerdi.

Hava çok soğuktu. Babası bir atkıyla Ayşe'nin başını sıkı sıkı sardı. Uzun bir otobüs yolculuğundan sonra vapura bindiler. Çevresindeki her şey Ayşe için çok değişikti. Ama o, çevresini görecek durumda değildi. Deniz dalgalıydı. Vapurun sallantısı midesini bulandırdı. Babası onu hava alsın diye biraz dışarı çıkardı. Ayşe, güçlükle de olsa çevresine baktı. Bembeyaz kuşlar, köpükler saçarak giden vapurun peşinden geliyor, çığlık çığlığa bağırıp duruyorlardı. Ayşe, denizin tuzlu havasını içine çekti. Biraz rahatlamıştı.

Vapurdan inince yine bir otobüse bindiler. Otobüs bir süre sonra, şehrin o gürültülü kalabalığını ardında bırakarak şehir dışına çıktı. Buralarda da evler vardı, ama daha azdı. Her taraf yemyeşil ağaçlarla doluydu. Babası şoföre

gidecekleri yerin adını söylemişti. Ağaçlıklı bir yolun sonunda şoför babaya seslendi.

"Tamam kardeş. Burada ineceksiniz. Biraz yürüyün. Hastane karşınıza çıkar."

Gerçekten de otobüsten inince fazla yürümeleri gerekmedi. Yeşil bir tepenin eteğine kurulmuş hastane binaları duraktan görülüyordu zaten. Baba, hastanenin parmaklıklı kapısına gelince, kapıdaki bekçiye durumlarını anlattı. Bekçi eliyle bir yerleri işaret ederek gidecekleri yeri gösterdi. Hastane iki bölümden oluşuyordu; prevantoryum ve sanatoryum. Ayşe bu iki sözcüğün anlamını daha sonra öğrendi.

Onlar, ilk kontrol için prevantoryuma gideceklerdi. Eğer hastalık mikrobu bulunmazsa Ayşe orada kalacak, hastalığa yakalanmışsa sanatoryuma gidecekti. Baba, türlü üzüntü ve kaygılar içinde kıvranıyordu. Belli etmemeye çalışmasına karşın, Ayşe onun yüzündeki anlatımdan üzüntüsünü anlıyordu.

Prevantoryumun kapısındaki görevli onlara gidecekleri odayı gösterdi. Baba, kapıyı vurup içeri girdi. Ayşe, babasının konuşmalarından durumunun önemini kavramıştı. O da heyecan içinde bekliyordu. İçeri girdiklerinde, doktor çocuğun soyunmasını istedi. Ayşe'yi büyük bir dikkat ve titizlikle muayene etti. Birkaç kez üstüste öksürtüp soluğunu dinledi. Sonra küçük bir kaba balgamını tükürmesini istedi. Ayşe, kendisinden istenilenleri uysallıkla yerine getirdi. Sonuçta ne olacağını çok merak ediyordu.

Doktor balgam kabını içeri çağırdığı görevliye verdikten sonra babayla konuşmaya başladı.

"Öyle sanıyorum ki, korkulacak bir durum yok. Ama

buna ancak balgamı incelendikten sonra karar verebilirim. Mikrop bulunmasa bile, yine de hastanede yatması gerek. Çok zayıf. Hastalanmamışsa bile her an hastalanabilir. Onu biraz güçlendirmek gerek."

"Sağ olun."

"Siz şimdi, görevlilerden hastane için gerekli malzemelerin listesini alın. Yarın çocuğu getirip yatırın."

"Şey... Bugün perşembe. Ben işten yarın izin alamam. Acaba çocuğu pazartesi günü getirsem olur mu? Hem o zamana dek, gerekli şeyleri de alırdık."

"Tabi. O güne kadar tahlil sonucu da gelir. Ama pazartesi gününü geçirmeyin. Çocuğun durumu ihmale gelmez. Bir an önce yatıralım. Şimdilik bir ay kalmasını uygun görüyorum. Süreyi uzatıp uzatmayacağıma, bir ay sonunda karar vereceğim."

"Doktor bir ay çok değil mi?"

"Değil. Belki bu süre iki ay bile olabilir."

Baba, teşekkür edip dışarı çıkarken çok üzgündü. Ayşe, hiç sesini çıkarmadı. "Ben burada kalmam. Sizden ayrılmak istemiyorum," demek istiyordu, ama sustu. Ağlamaklı olmuştu yalnız.

Cumartesi günü Ayşe'ye pijama, terlik ve havlu alındı. Baba bu işleri yaparken çok üzgündü. Çocuğunu bu kadar uzun bir süre hastaneye yatırmak ona zor geliyordu. Onun üzüntüsü çocuklara da geçmişti. Aynur iyice suskun bir hâl almıştı. Belli ki, kardeşinin hastalığına o da çok üzülüyordu.

Sonunda istenmeyen gün gelip çattı. Baba, Ayşe'nin eşyalarını bir naylon torbaya koydu. Ayşe ablasını öperek

evden çıktı. Hastane yolu bu kez daha kısa geldi baba kıza. Ne kadar geciktirmeye çalışırlarsa çalışsınlar, sonunda ayrılık saati gelip çatmıştı. Baba, Ayşe'nin kâğıtlarını, eşyalarını görevlilere teslim ederken çok üzgündü. Görevli Ayşe'yi de götürmek isteyince "Onunla biraz konuşayım, izin verirseniz..." dedi.

Bahçeye çıktıklarında bir süre konuşmadılar. Konuşmaya başladığında babanın sesi titriyordu. Gözleri dolmuştu.

"Yavrum, burada kalıyorum diye üzülme. Bol bol yemeklerini ye. Dinlen, kitap oku. Bizi merak etme..."

Ayşe, artık kendini tutamadı. Gözlerinden yaşlar boşandı. Sessizce ağlıyordu. Onun bu hâlini görünce babası da ağlamaya başladı. Ama bir süre sonra kendini toplayıp Ayşe'yi avuttu.

"Ağlayacak ne var yavrum? Burada iyi bakılacaksın. Rahat edeceksin. Hem ben görüşme günlerini öğrendim. Perşembe ve Pazar günleri seni görmeye gelebilirmişim. Perşembe günleri belki gelemem, ama pazarları mutlaka gelirim. Haydi, şimdi yukarı çık. Uslu bir kız ol. Buradaki görevlileri üzme."

Baba, bunları söyledikten sonra Ayşe'yi öptü ve hemen arkasını dönerek hızlı adımlarla oradan uzaklaştı. O gidince, görevli Ayşe'nin yanına gelerek elinden tuttu.

"Gel yavrum, seni arkadaşlarının yanına götüreyim."

Birlikte merdivenlerden çıkıp bir koğuşa girdiler. Görevli Ayşe'ye yatağını ve dolabını gösterdi. Soyunup yatmasını söyledi. Koğuştaki çocuklar ilgiyle bu yeni gelen çocuğa bakıyorlardı. Belli ki konuşmak, onunla tanışmak istiyorlardı. Ama Ayşe o anda kimseyle konuşmak istemiyordu. He-

men giyinip yatağa yattı ve battaniyeyi başına kadar çekti. Çok üzgündü. Ağlamak istiyordu. Çocuklar duymasın diye yüzünü yastığa gömüp sessiz sessiz ağladı.

"Anne, bizi neden bıraktın? Neden ben hastalandım? Neden babam böyle mutsuz, sinirli bir adam oldu? Neden ablam sokakta oynayamıyor? Neden? Neden?..."

Ayşe, sessiz sessiz ağlarken omuzuna bir elin dokunduğunu duydu. Gözlerini silip burnunu çekerek başını kaldırıp baktı. Başucunda, bembeyaz giysili, başında kırmızı aylı kepi olan genç bir kız duruyordu. Elinde bir derece kabı vardı. Ayşe'nin yaşlı gözlerini ve kızarmış burnunu görünce onun ağladığını anladı.

"Ah, seni küçük yaramaz. Böyle ağlayıp kendini üzersen iyileşemezsin ki..."

Ayşe hiç sesini çıkarmadı. Hemşire derece kabından bir derece çıkarıp silkeledi.

"Al bunu, koltuğunun altına koy."

Ayşe, dereceyi alıp koltuğunun altına koydu. Öteki çocuklar sessizce onları izliyorlardı. Hemşire bütün yatakları dolaşıp çocuklara derece dağıttı. Sonra yine Ayşe'nin yanına gelip dereceyi aldı. Dereceye bakarak, Ayşe'nin dosyasına bir şeyler yazdı. Bütün çocukların ateşini ölçüp dosyalarına yazdıktan sonra çıkıp gitti. Ayşe, onun ardından tekrar battaniyesini başına çekti. Ama bu kez ağlamadı.

Hemşirenin ardından çocuklar yataklarından kalktılar. Gülüşüp konuşmaya, koridora çıkmaya başladılar. Ayşe onların davranışlarını şaşkınlıkla izliyordu. Çocuklar, tıpkı okuldaymış gibi davranıyorlardı. Birden kapıdaki çocuklar bağırarak yataklarına koştular.

“Öğretmen geliyor! Öğretmen geliyor!...”

Daha çocukların hepsi yataklarına giremeden kapıda esmer, uzun boylu bir öğretmen belirdi. Bakışlarını çocukların üstünde gezdirdi. Çocuklardan çıt çıkmıyordu. Suçlu suçlu önlerine bakıyorlardı. Öğretmen onlara bağırmadı. Tatlı sert bir bakışla süzdü hepsini. Gözleri, yatağında sessiz sessiz onları izleyen Ayşe’ye takıldı. Onun yanına yaklaştı.

“Yeni gelen sen misin? Adın ne?”

“Ayşe...”

“Benimki de Suna. Burada kaldığınız sürece sizinle ben ilgileneceğim.”

Öğretmen bunları söyledikten sonra Ayşe’ye tatlı tatlı gülümsedi. Ayşe de çekingen bir gülümsemeyle karşılık verdi. İşte Ayşe, Suna öğretmenle böyle tanıştı. Ondan sonra da çok iyi dost oldular. Hastanede kaldığı sürece Suna öğretmen, Ayşe’yi hep kollayıp gözetmeye çalıştı.

Suna öğretmen, yatakhanedeki çocuklara dinlenme sırasında yataktan çıkmamaları gerektiğini söyledi. Sonra saatine baktı.

“Yemek saati geliyor. Haydi hazırlanın. Ayşe, sen benimle gel. Yemekhanede oturacağın yeri göstereyim.”

Yemekhane, binanın alt katındaydı. Büyük bir salona masalar uzunlamasına dizilmişti. Çocuklar neşeyle yerlerine oturdular. Öğretmen Ayşe’yi kenardaki masalardan birine götürdü.

“Senin yerin burası. Bundan sonra burada oturacaksın,” dedi.

Ayşe salondaki kalabalıktan şaşkına dönmüştü. Sessizce kendisine gösterilen yere oturdu.

“Hoş geldin. Afiyet olsun,” dedi masanın başındaki büyükçe bir kız.

“Hoşbulduk. Size de afiyet olsun.”

Ayşe, çorbasını içerken kaçamak bakışlarla masadakileri tanımaya çalışıyordu. Masada büyüklü küçüklü on çocuk vardı. Herkes birbirini tanıyordu. Birbirlerine bir şeyler anlatıyorlardı. Çorbalarını içince, masanın başındaki kız tabaklarına başka bir yemek koydu. Yemeği görünce, sarışın mavi gözlü bir kız yüzünü buruşturup söylendi.

“Off. Yine mi ıspanaklı yumurta?”

Onun ardından küçüklerden birkaçı daha hoşnutsuzca söylendiler. Kara gözlü ufak bir oğlan;

“Ben bu yemeği yemem,” dedi.

Ayşe olanları şaşkınlıkla izliyordu. Bir önündeki yemeğe, bir çocuklara bakıyordu. Yemeğin nesini beğenmemişlerdi acaba? Çekinerek çatalıyla bir parça aldı. Yemeğin tadı çok güzeldi. Üstelik Ayşe evde sıcak yemekler yiyemiyordu. Buradaki yemekleri beğenmemek aklının ucundan bile geçmemişti. Ama çocuklardan da çekiniyordu. Ya, kendilerinin beğenmediği yemeği yediği için onunla alay ederlerse...

Ayşe, ne yapacağını düşünüp dururken masanın başındaki kız, çocuklara ters ters bakıp konuştu:

“Yemek çok güzel. Ispanaklı yumurta çok yararlı bir yemek. Burada yemek seçmek, beğenmemek olmaz. Önümüze ne konursa onu yiyeceğiz. Buraya iyileşmek için geldik. Yemek yemezsek kendimizi toplayıp iyileşemeyiz. Hastanede uzun süre kalmak istiyorsanız yemeyin...”

Ayşe, bu sözleri duyunca yemeğini rahatça yemeye başladı. Büyük kız da yiyordu. Ötekiler de bir süre düşünüp oyalandıktan sonra yemeye başladılar. Yemekten sonra kendilerine verilen meyveleri yediler. Koğuşlarının yanındaki lavabolarda ellerini yıkayıp dişlerini fırçaladılar. Öğretmen, yataklarına yatmalarını söyledikten sonra gitti.

Ayşe, battaniyesini başına çekip uyumak istedi. Ama yanındaki karyolada yatan kız onunla konuşmak istedi.

"Hemen uyuyacak mısın? Azıcık konuşalım da öyle uyu."

"Ya öğretmen gelirse..."

"Gelmez. Gelirse battaniyeni çekersin."

Ayşe, ürkek bir tavırla doğrulup yastığına dayandı. Bir süre yanındaki kızla konuştular. Onun adının Selma olduğunu, evdeki dört kardeşinin adlarını ve babasının seyyar satıcılık yaptığını öğrendi. Selma da kendisi gibi dördüncü sınıftaydı.

"Öğretmenin iyi mi? Onu seviyor musun?"

"İyi tabi. Onu çok seviyorum. Zaten buraya yatırılmamı da o sağladı. Beni muayenelere filan hep o götürdü. Babamın okuması yok. Böyle işleri bilmiyor."

Baba sözünü duyunca Ayşe'nin gözleri doldu. Sevgili, özverili babası. Kendisini sırtında bile taşımıştı. Ayşe, gözyaşlarını arkadaşına göstermek istemedi. "Artık uyumak istiyorum," dedi ve ona sırtını dönüp yattı.

Selma onun bu davranışını yadırgamıştı, ama yine de gücenmedi. Kendisi de ilk geldiği gün böyle yabancılık çekmişti. Ailesinden ayrıldığı için çok üzgündü, ama bir süre sonra yaşıtları arasında buraya alışmıştı.

Ayşe de alıştı. Artık yemeklere inerken, bahçeye çıkarken arkadaşlarıyla konuşup şakalaşıyordu. Buradaki

çocukların durumu birbirine benziyordu. Hepsi de dar gelirli, emekçi ailelerin çocuklarıydılar ve yetersiz beslenme nedeniyle zayıf düşmüş, hastalanmışlardı. Sınıfındaki bazı çocuklar gibi gösteriş meraklısı, başkalarını küçük gören çocuklar yoktu aralarında. Gerçi birbirlerine takılmıyor değillerdi, ama aralarında yalın bir sevgi ve dayanışma vardı. İlk geldiği günlerde kızlar biraz Ayşe'ye takıldılar. Erkekler koğuşundan bir çocuk Ayşe'ye fazla ilgi gösteriyordu. Kızlar bunu dillerine doladılar, ama Ayşe'nin hoşlanmadığını anlayınca takılmaktan vazgeçtiler. Ayşe, kızlardan mekik oyası, tığ işi yapmayı öğrendi.

Prevantoryumda yaşamları çok düzenliydi. Sabah kahvaltısından sonra bahçeye çıkıp hava alıyor, sonra yataklarında dinleniyorlardı. Her gün doktor kontrolünden geçiyor, sabah akşam ateşleri ölçülüyordu. Öğle yemeğinden sonra yataklarında dinleniyor, kitap okuyorlardı. Ayşe, burada birçok kitap okudu. Akşama doğru kız, erkek hep birlikte salona iniyorlardı. Burada kitap okuyor, öğretmenleriyle birlikte derslerini tekrarlıyor, grup oyunları oynuyorlardı. Akşam yemeğinden sonra, televizyondaki çocuk programını izleyip yatıyorlardı. Haftanın belirli günlerinde grup grup yıkanmaya gidiyorlardı.

Ayşe burada rahattı, ama babasını ve ablasını özlüyordu. Geleli iki hafta olmuştu. Babası bu süre içinde iki kez görmeye gelmişti onu. Ablasını getiremiyordu. Hafta içinde kendisi de gelemiyordu. Ayşe hafta içindeki ziyaret günlerinde, arkadaşlarından köşe bucak kaçıyordu. Alt kattaki salon, ellerinde meyve paketleriyle gelen anne, babalarla dolunca Ayşe saklanacak bir yer arıyordu. Ne kadar kendini tutmaya çalışsa da gözleri doluyordu. Bu

durumunu da kimsenin görmesini istemiyordu. Pazar günleri, bahçeye çıkmalarına izin verilince parmaklıklı kapıya kadar gidip babasını orada bekliyordu. Kapıdan sürekli birileri girip çıkıyor, Ayşe kalbi küt küt atarak kalabalığın içinde babasını arıyordu. Gelenlerin arasında onu göremeyince umudunu yitiriyor, gözleri doluyordu. Tam bu sırada da babası çıkıveriyordu karşısına. Birbirlerine ağlayarak sarılıyorlar, uzun süre konuşmuyorlardı. Sonra babasıyla bahçedeki sıralardan birine oturuyorlardı. Kötü havalarda alt kattaki büyük salonda görüşüyorlardı. Babası giderken getirdiği meyveyi bırakıyor, bir şey isteyip istemediğini soruyordu. Ayşe başını sallayıp bir şey istemediğini belirtiyordu. Sonra çekinerek annesinden mektup gelip gelmediğini soruyordu. Baba gözlerini, umutla kendisine diken çocuğun gözlerinden kaçırarak "Yok kızım, hiçbir haber yok," diyordu. O zaman Ayşe, başını öne eğip susuyordu. Ayrılırken, babası iki yanı ağaçlı yolda gözden kaybolunca ya dek ardından bakıyor, ağlamamak için kendini zor tutuyordu.

Görüşme günlerinin gecesinde yatağında gizli gizli ağlıyor, sanki bir daha eve dönemeyecekmiş gibi bir duyguya kapılıyordu. Zaman sanki hiç geçmiyor gibi geliyordu. Oysa geleli bir ay olmuştu. Bir ayın sonunda eve döneceğini uman Ayşe düş kırıklığına uğradı. Doktor dinlenmesini ve tedavisini yeterli bulmamıştı. Bir ay daha kalacaktı. Bunu duyunca Ayşe ve babası çok üzüldüler. Ama yapabilecekleri bir şey yoktu.

Babası;

"Derslerinden geri kalacak ama..." diyecek oldu.

Doktor;

“Karne tatili geliyor. Okula tatilden sonra gider. Biraz çalışırsa yetişir arkadaşlarına,” dedi. Sonra ekledi. “Eğer bu bir ayda da kendini toplayamazsa süreyi uzatabilirim.”

Baba kız, şaşkınlıkla birbirlerine baktılar. Yalnız kaldıklarında babası Ayşe’yi iyice sıkıladı.

“Bol bol yemek ye. Öğlenleri uyu. Kendini toplamaya bak. Yoksa yaza kadar burada kalacaksın.”

“Yiyorum baba.”

“Olsun. Kendine daha çok dikkat et.”

Ayşe, o günden sonra, kendini zorlayarak da olsa yemeklerini yemeye başladı. Tadını bilmediği, alışık olmadığı yemekleri bile yiyor, tabağında hiç artık bırakmıyordu.

Yılbaşı gecesi, hoş sürprizlerle geldi. Bugün için özel yemekler hazırlanmış, tatlılar yapılmıştı. Öğlen yemekhanede yemek yerken, salona bazı kişiler girdi. Süslü, gösterişli giysiler içindeki kadınlar masaları dolaşarak çocuklara küçük armağanlarını dağıttılar. Bir mendilin içine sarılmış mandalina ve elmadan oluşuyordu armağanları. Çocuklar meyvelerden çok mendillerle ilgilendiler.

Akşam salonda eğlence düzenlendi. Televizyondaki programı izlediler. Yatma saatleri gelince yine yattılar. Ondan sonraki günler hep aynı düzen içinde geçti. Birbirine benzeyen günler Ayşe’nin canını sıkıyordu. Havanın güneşli olduğu seyrek günlerde, bahçede dolaşmalarına izin veriliyordu. Yine böyle günlerden birinde, Ayşe Selma ile dolaşıyordu. Binaları çevreleyen çam korusu çok güzeldi. Ayşe’nin gözleri karşı tepedeki binaya takıldı.

“Gel biraz da şuraya gidelim,” dedi Selma’ya.

“Olmaz. Bizim oraya gitmemiz yasak. Onlar da bizim yanımıza gelemezler.”

Ayşe şaşkınlıkla baktı arkadaşına. Gözleri kocaman kocaman olmuştu meraktan.

“Ama neden?”

“Orası Sanatoryum. Orada verem hastalığına yakalanmış kişiler kalıyor. Eğer oraya gidersek bize de bulaşırmış.”

Ayşe hiç sesini çıkarmadı. Yüreği burkulmuştu. Orada kalan insanlar için çok üzüldü, ama kendilerinin henüz vereme yakalanmamış olmalarına da sevindi.

O akşam onları hoş bir sürpriz bekliyordu. Salonda toplandıklarında, Suna öğretmen neşeyle, bu akşam ödüllü bir yarışma düzenlediğini açıkladı. Yarışmayı kazanan üç kişiye ödül verilecekti.

Çocuklar ilgi ve heyecanla yarışmanın başlamasını beklediler. Suna öğretmen bir okuma yarışması düzenlemişti. Her çocuk sırayla kalkıp öğretmenin gösterdiği yeri okuyordu. Öğretmen saatine bakıyor, bir süre sonra okumayı durduruyordu. Herkesin adının karşısına da kaç sözcük okuduğu yazılıyordu. Yarışma, yaş ve sınıflara göre grup grup yapıldı. Sıra Ayşelerin grubuna gelmişti. Bazı çocuklar yazıyı rahat okuyor, bazıları takılıyor ya da yanlış okuyorlardı. Sırası yaklaştıkça Ayşe’nin heyecanı da artıyordu. Gerçi o, bu yarışmayı çok kolay bulmuştu, ama yarışma heyecanı ona da bulaşmıştı. Sonunda sıra ona da geldi. Kalkıp öğretmenin gösterdiği yeri okudu. Öğretmen onu durdurmamıştı, sayfayı çevirip öteki sayfadaki yazıları da okumaya başladı. Sayfanın yarısında öğretmen onu da durdurdu. Elindeki kağıda sonucu yazdı. Sonra sırayla öteki çocuklar

da okudular. Ama hiçbiri arka sayfaya geçememişti. Ayşe heyecanla sonucun açıklanmasını bekliyordu.

Bütün çocukların okuması bitince öğretmen elindeki notları gözden geçirdi.

"Şimdi sonuçları açıklıyorum. Birinci..."

Bütün çocuklar soluklarını kesip beklediler. Öğretmen gülen gözleriyle Ayşe'ye baktı. Ayşe'nin yanakları kıpkırmızı oldu.

"Ayşe Demir. Ayşe, ortaya çık kızım."

Ayşe, heyecanını bastırmaya çalışarak yürüdü. Sevinçliydi, ama böyle herkesin ortasına çıkmaya da utanıyordu.

Neyse ki, öğretmen ikinci ve üçüncüyü hemen açıkladı da, Ayşe ortada yalnız kalmaktan kurtuldu. Sıra ödül törenine gelmişti. Ödül kitaptı. Ayşe için bundan iyi ödül olamazdı. Öğretmen kitabın ilk sayfasına günün tarihini attı. Birincilik ödülü aldığı için Ayşe'yi kutladığını belirten bir cümle yazdı. Yanaklarını öperek Ayşe'ye kitabı verdi. Ayşe'nin sevinç ve mutluluğuna diyecek yoktu. Yerine oturduğunda kitaba ilgiyle baktı. Kurt Çocuk adlı bir çocuk romanıydı bu.

Ayşe o gece yatağına yatarken çok rahat ve mutluydu. Hastalığı yüzünden kapıldığı kötümserlik kaybolmuş, neşesi yerine gelmişti. Kendine olan güveni de artmıştı. Artık iyileşeceğine, yakında buradan çıkıp ailesine kavuşacağına inanıyordu. Uzanıp yastığının altındaki kitabı okşadı.

Prevantoryumdaki bu yarışma anısı, her zaman yüreğini ısıtan, iyimserlik duygularını canlandıran bir olay oldu.

EVE DÖNÜŞ

Ayşe umutlanmakta pek de haksız sayılmazdı. Günlük kontrollerde doktor onu her geçen gün daha iyi buluyordu. Ama yine de, bir ayın sonunda taburcu ederken güçlük çıkardı.

"Ayşe'yi burada biraz daha yatıralım. Bakın, iyi geldi," dedi doktor babasına.

Bu sözleri duyunca Ayşe'nin yüreği ağzına geldi. Burada bir ay daha mı kalacaktı? Babası hemen araya girdi.

"Artık kendini topladı. İyileşti. Biz de iyi bakarız. Eğer biraz daha okula gitmezse sınıfta kalacak."

Sonunda doktor, Ayşe'yi taburcu etmeye razı oldu ve çıkış kağıdını imzaladı. Hastaneden çıkacağı gün babası Ayşe'yi almaya geldi. Ayşe giysilerini bir naylon torbaya koydu. Ödül olarak kazandığı kitabı yerleştirdi. Arkadaşlarıyla, görevlilerle ve öğretmeniyle vedalaştı. İki aylık bir beraberlikten sonra onlardan ayrılmak zor gelmişti. Ama hastanenin kapısından çıktıklarında, eve döndüğünü düşünerek içini büyük bir sevinç kapladı.

Eve döndüklerinde Aynur onu sevgi ve özlemle kucakladı. “Şişmanlamışsın,” dedi. Ayşe, ablasına hastanede geçen günlerini anlatmak için sabırsızlanıyordu. Önce yarışmayı anlatıp ödül olarak kazandığı kitabı gösterdi. Buna ablası ve babası çok sevindiler. Babası, kitabın üstündeki yazıyı okuyunca gururlandı.

“Aferin benim akıllı kızım. Şimdi derslerine de iyi çalış ve arkadaşlarına yetiş,” dedi.

Ayşe’yi, öğretmeni ve sınıftaki arkadaşları da iyi karşıladılar. Ayşe, ders aralarında Nur’a prevantoryumu ve oradaki arkadaşlarını anlattı zaman zaman.

Okula başlar başlamaz, kendisi yokken anlatılan dersleri öğrenebilmek için var gücüyle çalışmaya başladı. Öğretmeni de ona yardımcı oluyordu. Ayşe, okumayı sevdiği için geçmiş konuları okuyarak arkadaşlarına yetişti. Yalnız matematik dersini okuyarak öğrenemiyordu. Onu da ders aralarında öğretmeni çalıştırdı. Öğretmeni Ayşe’ye yakınlık gösteriyor, onu seviyordu. Bu da Ayşe’yi çok mutlu ediyordu.

Bir gün, okul bir haberle çalkalandı. Aşı vardı. Ağlayan, bağıran, sözde sevinen, heyecanlı heyecanlı konuşan çocuklar yerlerinde duramıyorlardı.

“Ben aşıdan korkmam,” dedi Ayşe Nur’a.

Nur’un yüzü ağlamaklı bir hâl almıştı. “Aşı olmak istemiyorum,” diye sızlandı.

“Ama aşı bizi mikroplara karşı korur. Biz prevantoryumda hep iğne olurduk. Hiç acımıyor, korkma.”

Nur, Ayşe’nin bütün avutma çabalarına karşın yine de yatışmadıı. Yüzü sapsarı olmuştu. Bu sırada öğretmen sınıfa girdi. Ardından da aşıyı yapacak olan sağlık görevlileri. Çocuklar, beyaz giysili hemşireyle sağlık memurunun

çantalarını açıp araç gereçlerini çıkarışını soluklarını tutarak izlediler. Bazıları ağlayıp sızlanmayı hâlâ sürdürüyordu. Bir süre sonra ortalığı bir ilaç kokusu kapladı. Sağlık memuru, yaktığı bir ispirto ocağının üstünde iğne uçlarını kaynatmaya başladı. Öğretmen dolaptan yine o incecik defterleri çıkardı. Hemşire elindeki şırıngaya bir iğne takıp içine ilaç çekti.

Öğretmen ilk numarayı okudu. Çocuklar numara sırasıyla arka arkaya tahtanın önünde dizildiler. Numarası geldiği halde sıraya girmekte ayak direyen, ağlayıp bağıran çocuklara şaşkınlıkla bakıyordu Ayşe. Kendine sıra gelince, öğretmeni çağırmadan kalkıp sıraya girdi. Öğretmeni onu, ancak masanın önüne gelince farketti. Ayşe'nin omuzuna kadar sıvalı kolunu tutan hemşireye seslendi:

"Ayşe aşı olmayacak hemşire hanım."

Hemşire soran gözlerle öğretmene baktı. Öğretmen: "O geçen hafta prevantoryumdan geldi. Orada aşılarını oldu," diye açıkladı. Sonra Ayşe'ye dönüp "Otur yerine yavrum," dedi.

Ayşe, şaşkınlıkla ve biraz da sevinçle gidip yerine oturdu. Nur'u yüreklendirmek için gülerek kalkmıştı, ama yine de biraz korkuyordu. Eh, iğnenin battığı yer acıyordu ne de olsa. Üstelik öğretmenin kendisiyle böyle ilgilenmesi de çok mutlu etmişti onu. Yeşimlerin masasındaki çocuklar Ayşe'ye kıskançlıkla bakıyorlardı. Öğretmen Ayşe'yi iğneden kurtarmıştı! Şu işe bakın!

Ayşe aşı olmadı, ama iki günlük aşı tatilinden yararlandı. Evde bol bol dinlendi, kitap okudu. Bahçede Arzu ile oyunlar oynadı. Aşı tatilinde ve onu izleyen günlerde Ayşe derslerine çalıştı. Bir süre sonra, sınıf arkadaşlarının okudu-

ğu bütün konuları öğrendi. Prevantoryumda yatmış olduğu için Nurlara gitmiyordu pek. Daha doğrusu artık eskisi gibi sık sık çağrılmıyordu. Nur'un ailesi onun vereme yakalandığını sanıyordu herhalde. Zaten Ayşe'nin kendi derslerine çalışmaktan, başka bir şeye ayıracak vakti yoktu.

Bir yandan da umutla annesinden gelecek haberi bekliyordu. Anne gittikten sonra yalnız bir kez mektup ve para göndermişti. Bir daha ondan hiçbir haber alamamışlardı. Baba, hem ona hem akrabalarına durumu öğrenmek için mektup yazmıştı. Anneye giden mektup "Adreste bulunamamıştır," diye geri dönmüştü. Bu, ailenin iyice kaygılanmasına neden oldu. Birsüre sonra, akrabalarına yazdığı mektuba yanıt geldi. Anne, çalıştığı fabrikadan çıkarılmıştı. Kaldığı evden de ayrılmıştı. Kimse onun hakkında bir şey bilmiyordu. Nereye gittiğini, ne olduğunu bilen yoktu. Akrabalar, ileri geri konuşup dedikodu etmeye başlamışlardı. Bütün bu olanlar babayı çok üzüyordu. İyice sinirli ve hırçın olmuştu. Ayşe birkaç kez;

"Baba, annem ne zaman gelecek?" diye sormak istedi. Baba öfkeyle;

"Bilmiyorum! Bilmiyorum! Bana bir daha annenizi sormayın, ondan sözetmeyin!" diye bağırınca Ayşe bir daha soru soramadı babasına.

Aile, anne için çok fazla kaygılanıyordu. Acaba ona ne olmuştu? Başına kötü birşey mi gelmişti? Baba, ne yapacağını, kime başvuracağını bilmiyordu. Hem işi, hem çocuklar hem de parasızlık gidip onu aramasını önlüyordu. Günler, anne için kaygılanarak ve bekleyerek geçiyordu.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AYNUR'UN ÜZÜNTÜSÜ

Ayşe ve Aynur bütün zamanlarını ders çalışarak geçiriyor, böylece sıkıntılarını unutmaya çalışıyorlardı. Ayşe öğretmenin yardımıyla ve düzenli çalışmasının sonucunda arkadaşlarıyla arasındaki farkı kapattı. Yıl sonunda babasının çok korktuğu şey olmadı. Ayşe sınıfını geçti. Elinde karnesi, sevinçle eve geldiğinde ablasını çok üzgün buldu. Ayşe, onun çok çalışkan olduğunu bildiği için sınıfını geçtiğini kestirebiliyordu. Acaba ablası niçin üzülüyordu? Merakla ablasının yanına yaklaştı.

"Karneni aldın mı?" diye sordu.

Aynur onu asık bir suratla yanıtladı. Karnesini almıştı ve pekiyi dereceyle sınıfını geçmişti.

"Öyleyse niçin üzülüyorsun?"

"Hiiç... Sen anlamazsın."

"Niçin anlamayacakmışım? Sen söyle bir kere."

Aynur, bir süre önüne bakıp sustu. Sonra üzüntüyle konuştu.

“Öğretmen bugün beni yanına çağırdı ve seneye hangi okula gideceğimi sordu. Ben de bilmediğimi söyledim. Öğretmenim, derslerim iyi olduğu için beni parasız yazılı okul sınavlarına sokmak istediğini söyledi.”

“İyi ya işte, ne var bunda üzülecek? Tersine sevinmen gerek.”

“Babam göndermez beni o okula.”

“Nereden biliyorsun? Gönderir, niye göndermesin?”

“Göndermez. Geçenlerde Melahat teyzeyle konuşurken duydum. Melahat teyze ona ‘Kız çocuğunu okutup da ne yapacaksın? Hem bak anneleri de yok başlarında. Dikiş kursuna gönder de bir şeyler öğrensin,’ dedi. Babam da hiç sesini çıkarmadı.”

“Pis kadın n’olucak. Ona ne oluyor? Kıskanç, kendi çocukları tembel ya bizim de okumamızı istemiyor,” diye öfkeyle söylendi Ayşe, ev sahibinin evinden yana bakarak. Sonra ablasına dönüp gülümsedi.

“Sen ne üzülüyorsun? Babam onun lafına mı bakacak? Konuş bu akşam onunla. Göreceksin, düşündüğün gibi olmayacak.”

Aynur, kardeşine bakıp umutsuzca mırıldandı.

“Konuşacağım tabi. Ama beni okula göndereceğini sanmıyorum. Babamız eskisi gibi değil.”

Ayşe sesini çıkarmadı, ama içinden ablasına hak verdi. Babasının yaşadığı olaylar, Ayşe’nin hastalığı, geçim sıkıntısı onu iyice yıpratmış, sinirli ve anlayışsız bir insan yapmıştı. En küçük olayda parlayıp bağırmaya başlıyordu.

Akşam yemek yerken Aynur çekinerek konuyu açtı. Ama babası onu konuşturmadı bile.

“Olmaz. Paramız yok, seni okutamam,” dedi.

“Okul parasızmış baba. Yatılı okul. Masrafları devlet karşılayacakmış.”

“Olmaz. Sen yatılı okula gidersen ev işlerini kim yapacak? Biliyorsun kardeşin hasta, zayıf. Elinden bir iş gelmiyor. Onun bakıma ihtiyacı var.” Ayşe, büyük bir üzüntüyle önüne baktı. Ablasının okumasına engel olduğu düşüncesiyle suçluluk duydu.

Babasının bu kesin sözleri karşısında Aynur artık üstelemedi. Ama çok üzülmüştü. Gözlerinde biriken yaşları göstermemek için başını iyice öne eğdi. Bir süre sessizce yemeklerini yediler. Babası Aynur’un durumuna üzülmüştü. Bir şeyler söyleyip onu avutmak istedi.

“Okuyup da ne yapacaksın? Seni dikiş kursuna gönderirim. Terzilik öğrenirsin. Hem kendi dikişlerimizi dikersin, hem de elinde bir mesleğin olur.”

Aynur hiç sesini çıkarmadı. Ama içinden, tepki olarak dikiş kursuna gitmemeye karar verdi. Babasının aklına o düşünceyi soktuğu için Melahat teyzeye büyük bir öfke duydu.

O günden sonra, zaten sessiz ve çekingen bir çocuk olan Aynur iyice içine kapandı. Ayrıca ev işleri yaptığı için sokağa çıkamıyordu. Mahallede hiç arkadaşı yoktu. Yaşıtı olan çocuklar sokakta oynarken; o, küçücük elleriyle ev işlerini yapmaya çalışıyordu. Ayşe, ablasıyla birlikte oynayamadığı için üzülüyor, zaman zaman ona yardım ediyordu. Ama hastalıktan yeni kalktığı için, ablasıyla babası onun iş yapmasını istemiyorlardı. Ayrıca Ayşe, sık sık oyuna dalıp bu tür işleri unutuyordu.

Ayşe’nin oyun arkadaşları; Orhan, sokaktaki birkaç kız

ve öteki oğlanlardı. Onlarla koşturmaya, kovboyculuk, kızılderilicilik oynamaya, ağaçların en uç dallarına tırmanmaya bayılıyordu. Kızların durağan evcilik oyunları ona pek çekici gelmiyordu. Heyecan verici, değişik oyunlardan hoşlanıyordu.

Orhan, onu arkadaşlarının yanına götürdüğünde, oğlanlar Ayşe'yi aralarına almak istememişlerdi.

"Kızlarla oynamam ben," demişti büyükçe biri.

Bir başkası da, "Kızlar hemen ağlar," deyip ağlama taklidi yapmıştı.

Ayşe, kendisiyle alay eden çocuğa dik dik bakıp sertçe yanıtlamıştı onu.

"Ben ağlamam."

Oğlanlar onu gönülsüzce aralarına almışlar, ama düşüp dizleri kanadığında ağlamadığını görünce arkadaşlığa kabul etmişlerdi. Ayşe, gerçekten birçok oğlandan daha dayanıklıydı. Orhan en ufak bir çizikte, ters söz duyduğunda hemen ağlardı. Ayşe, hastalığının verdiği zayıflığa karşın çok güçlü ve gözü pekti. O ağaca çıkınca, komşu kadınlar başlardı bağırmaya:

"İn aşağı, düşüp bir yerini kıracaksın."

"Aman kardeş, ne biçim çocuk bu? Kız dediğin kız arkadaşlarıyla bebek, evcilik oynar. Oysa şuna bakın. Aaa!.."

Ayşe, bu sözlere güler geçerdi. Onları böye şaşırttığı, kızdırdığı için içten içe haz duyardı. Bir gün, bir rastlantı sonucu kızlara yakışmayan bir oyun -iş- daha keşfetti. Karşıdaki evde oturan çingene çocuklarını genellikle hiç görmezdi. Sabahları erkenden çıkar, akşam geç vakit gelirlerdi. Bir gün Orhan ile birlikte dolaşırken, komşu ma-

hallenin çöplüğünde gördü onları. Çöpleri karıştırıp cam, demir parçası, çivi ve kâğıt topluyorlardı. Ayşe onları görünce, Orhan'ın bütün karşı çıkışlarına aldırmayıp yanlarına yaklaştı. Orhan'a, o çocuklarla konuşmaması, oyun oynamaması öğütlenmişti.

Ayşe bir süre hiç konuşmadan onları izledi. Çocuklar, çöpleri karıştırıp işlerine yarayacak şeyleri torbalarına atıyorlardı. Ayşe dayanamayıp en sonunda çocuklara;

"Burada ne yapıyorsunuz?" diye sordu.

Oğlan hiç sesini çıkarmadı. Kızlardan biri tersledi.

"Sana ne? Sen kendi işine baksana..."

"Ama merak ettim. Merak etmek suç mu?"

Kardeşlerin en büyüğü olan oğlan, bulduğu kavanoz parçalarını torbasına atarken Ayşe'yi yanıtladı.

"Cam, demir, kâğıt topluyoruz. Görmüyor musun?"

"Onu görüyorum da, bunu niye yaptığınızı anlayamadım. Bunlar ne işe yarıyor?"

"Biz bunları eskiciye satıyoruz?"

"Satıyor musunuz? Bunların karşılığında para mı veriyor size?"

"Evet."

"O ne yapıyor peki?"

"Çok iyi bilmiyorum, ama o da bunları fabrikalara satıyormuş. Bunlardan yeniden cam, demir, kâğıt yapılıyormuş."

Ayşe, ilgiyle çevresine bakındı. Çöplük cam, demir ve kâğıt artıklarıyla doluydu. Ayşe bir anda kendini çok zengin olmuş gördü. Çöpten topladıklarını satıp kazanacağı

parayla alabileceklerinin düşleriyle kendinden geçti. Çikolatalar, bebekler, içinden artist resmi ya da oyuncak çıkan cikletler ve tabi kitaplar...

“Ben de sizinle gelebilir miyim?” diye bağırdı heyecanla.

Çocuklar şaşkınlıkla dönüp ona baktılar. Orhan’ın gözleri büyümüştü. Ama hiç sesi çıkmıyordu.

“Sen bizimle gelemezsin, annen baban kızar.”

“Benim annem burada değil. Babam da çalışıyor, haberi olmaz,” dedi Ayşe.

Orhan, çocuklardan korktuğu için hiçbir şey diyemiyor, ama durmadan kolunu çekiştiriyordu Ayşe’nin. Ayşe, yapacağı kârlı ticaretin hayalleri içinde terslendi Orhan’a.

“Ee, ne oluyorsun? Niye çekiştirip duruyorsun kolumu?”

Orhan yutkundu.

“Eve gidelim, geç oldu. Annem kızar,” dedi.

“Peki, ama biraz bekle. Şimdi gelirim.”

Ayşe, bunları söyleyip öteki çocukların yanına gitti. Onlarla, ertesi gün buluşmak için sözleşti. Oradan ayrılırken arkasına dönüp dönüp bağırıyordu.

“Beni bekleyin, olur mu? Mutlaka geleceğim.”

Orhan, oradan uzaklaşır uzaklaşmaz öfkeyle söylenmeye başladı.

“Sen deli misin? Hiç onlarla konuşulur mu? Onlar çingene...”

“Olsun, ne çıkar?”

“Onlar çok kötüdür.”

“Kim söyledi?”

“Annem, öteki çocuklar.”

Ayşe, umursamaz bir tavırla omuzunu silkti.

“Boşver. Benim eski mahallede, Rum ve Yahudi arkadaşlarım vardı. Öteki çocuklar onların da tehlikeli ve kötü olduğunu söylüyorlardı. Ama ben hiçbir kötülüklerini görmedim. Üstelik bazılarıyla çok iyi arkadaş olduk.”

“Ama bunlar çok pis.”

“İşte bunda haklısın. Ama çingene ya da bizden başka özellikler taşıyorlar diye onları küçük görmek hiç doğru değil. Yarın onlarla birlikte gideceğim. İstersen sen de gel.”

Orhan’ın duyduklarından tüyleri diken diken olmuştu. “Çingeneler çocukları kaçırıyormuş,” dedi ağlamaklı bir sesle.

“Ama Orhan, düşünsene onlar da bizim gibi çocuk. Bizi nasıl kaçırabilirler? Hem kötü bir şey olursa kaçarız.”

“Ben hızlı koşamam.”

“Sen bilirsin. Gelme. Ben de yalnız giderim.”

Ayşe, ertesi gün gerçekten çocuklarla sözleştikleri yere gitti. Ama yalnız değildi. Yanında ablası da vardı. Aynur, önce karşı çıkmış, ama Ayşe’ye söz geçiremeyince onu yalnız bırakmamaya karar vermişti.

Çocuklar akşama dek çöplük çöplük dolaşıp ellerindeki naylon torbaları cam, demir ve kâğıt parçalarıyla doldurdular. Akşam üstü de çarşının sonundaki hurdacı dükkanına gittiler.

Ayşe, hurdacının atık demirleri, camları tartışını heyecanla izledi. Sevinçle avucuna konan paraları saydı. Bu işi çok sevmişti. Çöplerden para kazanmak çok kârlı bir işti. Ama yine de, babasından gizli bir iş yaptığı için içten içe rahatsızlık duyuyordu.

Ayşe'nin bu kârlı ticareti ancak üç gün sürdü. Bir gün, semtin büyük çöplüğünde çöpleri karıştırıp bulduğu parçaları torbasına atarken duyduğu öfkeli bir sesle irkildi.

"Ayşe, Aynur! Burada ne yapıyorsunuz?"

Bu öfkeli ses babasınındı. Ayşe ve Aynur, onu hiç ummadıkları bir anda karşılarında görünce korkuyla irkildiler. Suçlu suçlu önlerine baktılar. Onların hiçbir şey söylemediğini gören baba çıkışmasına devam etti.

"Bu pisliğin içinde mikrop kapıp hastalanacağınızı hiç düşünmediniz mi? Ya sen Aynur, kocaman kız olduğun halde buradasın. Kardeşine göz kulak olacağın yerde onunla bu pis işleri yapıyorsun. Eğer sizi bir daha böyle bir şey yaparken görürsem bacaklarınızı kırarım."

Babanın bu sözleri arasında, Aynur'un kendini savunmak, amacını anlatmak için usulca söylediği sözler duyulmadı. Ayşe'den çok o suçlandı. Zaten hep böyle oluyordu. Ayşe yaramazlık yapar, başlarına böyle işler açar, sonunda Aynur azarlanırdı. Aynur, öfkeyle Ayşe'ye baktı.

Ayşe ise, kime öfkeleneceğini, ne yapacağını bilemiyordu. Başını öne eğip susmayı yeğledi. İçinden babasının onları nasıl bulduğunu çözmeye çalışıyordu. Ama, Ayşe'nin fazla merak etmesine gerek kalmadı. Evlerine döndüklerinde onları bahçede karşılayan Arzu; babalarının gelip onları bulamayınca annesine sorduğunu, annesinin de nerede olduklarını söylediğini anlattı. Ayşe, öfkeyle onların evinden yana bakarken Arzu ona öğüt vermeye başlamıştı.

"Böyle pis çocuklarla oynayıp pis işler yaparsan herkes sana pis çocuk der..."

Ayşe onu dinlemedi. Öfkeyle eve girdi. O çocuklar belki pisti, ama çok iyi arkadaştı. Üç gün boyunca, buldukları

parçaları Ayşelerle paylaşmışlar, bu yüzden az para getirdiler diye babalarından dayak yemişlerdi. Üç gün boyunca Ayşe, onların övündüğünü, başkalarını küçük gördüğünü duymamıştı. Arzu'ya o yüzden çok kızmıştı.

Baba, o akşam kızlarından –özellikle Ayşe'den– sözler aldı. Artık hiç yaramazlık yapmayacak, bahçeden dışarı çıkmayacak, oğlanlarla koşturmaca oynamayacaktı. Melahat teyze, demek ne var ne yok hepsini anlatmıştı babasına. Ayşe o gece, içinde Melahat teyze ve ailesine karşı büyük bir öfke duyarak ve içten içe kavga ederek uyudu.

İNCİR SAVAŞI

Ayşe, uzunca bir süre babasına verdiği sözde durdu. Oğlan çocuklarla koşturmaca, savaş oyunları oynamadı. Sokaktaki kızlarla yağ satarım bal satarım, istop, saklambaç gibi oyunlar oynadı. Onlarla evcilik oynamayı sevmiyordu. Çünkü hepsi de evcilik oyunlarına Arzununki gibi kıvırcık saçlı, ağlayıp konuşan pahalı bebeklerini; içinde ocağı buzdolabı olan mutfak takımlarını; koltuk ve sehpası olan oda takımlarını getiriyor, her fırsatta bunlarla övünüyorlardı. Ayşe'nin Almanya'dan gelen bebeği eskimiş, oyuncakları kırılmıştı. Zaten o, karton kutulardan ev, masa, tren yapmayı daha çok seviyordu. Düş gücünü ve el becerisini kullanarak kendi yaptığı basit bir oyuncak bile ona daha çekici geliyordu. Sonra, onun evcilik oyunlarında giyeceği eski topuklu ayakkabısı; şapka, çanta, uzun etek vb. gibi eşyaları yoktu. Belki bu yüzden, belki de evcilik oyunlarında anne, baba ve çocuklardan oluşan aileler canlandırıldığı için, Ayşe evcilik oynamayı sevmiyordu. Buna karşın uzun bir süre, babası kızmasın, üzülmesin diye onun sözünden çıkmadı.

Bir gün evde kitap okurken Orhan geldi. Yüzünden çok heyecanlı olduğu anlaşılıyordu. Yanakları kızarmış, çilleri iyice meydana çıkmıştı.

“Sana bir sır vereceğim,” diye fısıldadı heyecanla.

Ayşe merakla, “Gel bahçeye çıkalım,” dedi.

Bahçedeki incir ağacının gölgesine oturdular. Ayşe sabırsızca sordu.

“Ee, ne var? Söylesene haydi. Nasıl bir sır bu?”

Orhan, büyük bir titizlikle sağına soluna bakıp ağzını Ayşe’nin kulağına yaklaştırdı.

“Yarın büyük bir savaş var.”

Ayşe heyecanla yerinden fırladı.

“Nee? Savaş mı? Kimle, nerde?”

“Sus, bağırma. Herkes duyacak.”

“Ee, sen de anlat çabuk. Neler oluyor böyle?”

Orhan heyecanla, ertesi gün öteki mahalledeki çocukların, top oynadıkları arsayı ele geçirmek için kendilerine saldıracağını söyledi. Bunu önceden haber aldıklarından iyice hazırlanmışlardı. Ama savaştan haberli olduklarını ve hazırlık yaptıklarını öteki mahalledekilerin duymasını istemiyorlardı.

“Sen de ağzını sıkı tut emi,” diye sıkıladı Orhan Ayşe’yi.

Ayşe, ona şaşkınlıkla baktı. O sessiz, çekingen çocuk gitmiş, yerine başka bir çocuk gelmişti.

“Sen de içinde misin bu işin?” diye sordu dayanamayıp. Orhan gururla yanıtladı onu.

“Tabi. Onlara haberi getiren benim. Bizim çocuklar çok sevindiler. Bana bundan sonra güvenebileceklerini, benim

korkusuz bir çocuk olduğumu söylediler. Ne kadar sevindim bilemezsin...”

“Haberi nasıl duydun?”

“Dün annemi yine kızdırmıştım. Dövmesin diye kendimi sokağa attım. O hızla öteki mahalleye kadar koştum. Dinlenmek için bir duvarın dibine oturdum. Meğer duvarın öteki tarafı onların toplantı yeriymiş, onlar kendi aralarında konuşurken çok korktum. Ya beni farkederlerse diye. O yüzden nefes almaya bile korktum. Sonunda gittiler. Tabi, ben geç kaldığım için annemden yine dayak yedim. Ama bu sabah haberi Bülent’e söyleyip de onların güvenini kazanınca dayağın önemi kalmadı.”

“Ah, ne heyecanlı anlar yaşamışsın,” diye mırıldandı Ayşe imrenerek.

Orhan gözleri parlayarak sözlerini sürdürdü:

“Düşünsene, kullanacakları silahı bile öğrendim. Ne büyük başarı değil mi?”

“Neyle saldıracaklar peki? Ok ve yayla mı, yoksa kılıçla mı?”

“Hayır, hiçbiriyle değil. Tabancayla da değil. Bunlarla savaşın tadı çıkmıyor.”

Ayşe’nin aklı iyice karışmıştı.

“Neyle savaşacaklar peki?”

“İncirle...”

“Nee, incirle mi, nasıl?”

Orhan cebinden ucu yontulmuş, bir karış uzunluğunda bir tahta çubuk çıkardı. Yerden aldığı bir inciri çubuğun ucuna geçirdi. Sonra bütün gücüyle karşıya doğru çubu-

ğu salladı. İncir, karşı duvara çarpıp yere düştü. Orhan, gururla Ayşe'ye baktı.

"İşte silahımız bu, cephanemiz de bunlar," diyerek çubuğu ve ağacın altına dökülmüş ham incirleri gösterdi.

Ayşe'ye bu savaş yöntemi çok ilginç gelmişti. Heyecanla atıldı.

"Ben de katılabilir miyim savaşa?"

"Bilmem ki. Bu iş çok tehlikeli. Kızlara göre değil."

"Saçma. Biliyorsun ki ben hiçbir şeyden korkmam."

"Bülent ile konuş öyleyse. Savaşa kimlerin gireceğine, nasıl, nerede görev yapacağına hep o karar verecek. Dünden beri iyi bir savaş taktiği bulmak için uğraşıyor."

Yarım saat sonra Orhan ile Ayşe, Bülent'in karşısındaydılar. Bülent, evlerinin arka bahçesinde gizlice topladığı kurmay heyetine bir komutan tavrıyla görevler veriyordu. Heyecanla bir şeyler anlatıyor, elindeki çubukla toprağa şekiller çiziyordu. Orhan'ın yanında Ayşe'yi görünce kızmadı, sakin bir sesle;

"Haa, iyi ki geldin. Ben de seni çağırtacaktım. Geç şuraya ve dikkatle beni dinle," diye buyurdu.

Ayşe, uysalca istenileni yaptı. Az sonra o da ötekiler gibi savaşın ayrıntılarını öğrenmişti. Bu arada iş bölümü yapılmış; Orhan'a gözcülük, Ayşe ile Bülent'in kardeşi Zeynep'e cephane toplama görevi verilmişti.

"Bu akşam ve yarın sabah bulabildiğiniz kadar çok incir toplayıp torbalara dolduracaksınız. Herkes incir toplayacak, ama sorumlusu sizsiniz. Savaş sırasında da cephane biterse gidip yenisini getireceksiniz."

"Peki, ama biz savaşmayacak mıyız?" diye sordu Ayşe. Düş kırıklığına uğramıştı.

“Savaşa katılacaksınız tabi, ama cephane taşıyarak.”

“Ben de silah kullanmak ve savaşmak istiyorum,” diye diretti Ayşe.

Bülent kararlı bir sesle tartışmaya son verdi.

“Komutanın emirleri tartışılmaz. Haydi, herkes işbaşına. Yarın sabah erkenden burada toplanın. O zamana dek bulabildiğiniz kadar cephane toplayın.”

Ayşe, ertesi gün erkenden kalktı. Çabucak kahvaltısını yapıp bahçeye fırladı. Ablası onun bu davranışlarına şaşırmıştı, ama bir şey sormadı. Ayşe, akşamdan topladığı incirlerin yerinde durup durmadığına baktı. Çevrede biraz daha dolaşıp bulabildiği incirleri topladı. Gözüne kestirdiği bir çubuğu kırıp ucuna bir incir taktı. Tıpkı Orhan’ın yaptığı gibi kolunu hızla sallayıp inciri fırlattı. Eh, fena sayılmazdı. Hiç silahı olmamasından daha iyiydi kuşkusuz.

Çubuğu cebine koydu ve incir torbasını yüklenip buluşma yerine gitti. Çocukların birçoğu gelmişti. Erken olduğu için Orhan henüz sokağa çıkmamıştı. Bülent sık sık saatine bakarak, bir ileri bir geri bahçeyi adımlıyordu.

Sonunda çocuklar toplandılar ve öteki mahalleye doğru yola çıkıldı. Bülent’in taktiğine göre, düşman(!) kuvvetlerini kendi topraklarında kıstıracaklar, mahallelerine sokmayacaklardı. Ama buna olanak bulamadılar. Önde komutan ve kurmay heyeti, ellerinde birer incir yerleştirilmiş sopaları ve yedek çubuklarıyla büyük bir dikkatle ilerlerken, öteki mahallenin çocuklarıyla burun buruna geldiler. İki ordu, hemen savaş düzenine geçti ve savaş, Bülent’in “Hücum!” buyruğuyla başladı.

Ayşe, Orhan ve Zeynep gerilerde heyecanla savaşı izliyorlardı. Havada yağmur gibi incir uçuyordu. İncir yu-

muşak olduğu için çocuklara fazla bir zararı olmuyordu. Savaşı, cephanesi çok olan ve uzun bir süre sürdürebilen taraf kazanacaktı. Ayşe öncü hatlara cephane taşırken, bir yandan da daha çok inciri nasıl bulabileceğini düşünüp duruyordu. Zeynep ve Orhan ise, durmadan düşman tarafından kendilerine atılan incirleri yerden toplamaya çalışıyorlardı.

Kıran kırana bir mücadeleden sonra, Ayşelerin ordusu geri çekilmek zorunda kaldı. Çünkü, öteki mahallenin çocukları hem daha büyük hem de sayıca çoktu. Bülentler Ayşelerin bahçe duvarlarının gerisine dek çekildiler. Ama kahramanca savaşmayı sürdürdüler. Bir süre sonra cephaneleri iyice azaldı. Artık güçlükle dayanıyorlardı.

Ayşe, umutsuzca yerdeki delik deşik olmuş incirleri toplamaya çalışıyordu. Bu sırada, bir borazan sesi duyuldu. Ayşelerin komşusu olan çingene çocukları, çöp toplamaktan geliyorlardı. Öteki mahalledeki çocukların kendi mahallelerindeki çocukları kıstırdıklarını görünce, ellerindeki torbaları bırakıp yardıma koştular. Çocuklardan biri, iki elini ağzına götürmüş boru çalma taklidi yapıyordu. Ötekilerse yerden avuçladıkları incirleri, düşman kuvvetlerine(!) fırlatıp duruyorlardı. Sonunda, iki ateş arasında kalan öteki mahallenin çocukları tabanları yağlayıp kaçtılar. Giderken, dönüp dönüp çingene çocuklarına bağırıyor, yumruklarını sallıyorlardı. Ama çocuklar, bu korkutma çabalarından hiç etkilenmeyip onları mahallenin dışına dek kovaladılar. Geri döndüklerinde, Bülent ve arkadaşları arsada tozlarını silkeliyorlardı. Bülent çocuklara zoraki bir gülümsemeyle teşekkür etti. Kendilerine yardım etmişlerdi, ama onlar çingeneydi. Onların bu tavrına Ayşe çok içerledi. Çocukların yanına giderek ellerini sıktı. Yerden

torbalarını almalarına yardım etti. Hatırlarını sordu. Orhan ve Zeynep, dehşet içinde onun davranışlarını izliyorlardı. Bülent ve arkadaşları, savaşı bu çocukların yardımıyla kazanmanın burukluğuyla arkalarını dönüp gittiler. Zeynep de ağabeyinin peşinden yürüdü. Çingene çocuklarıysa, topladıklarını satmak için çarşıya doğru yola çıktılar.

Orhan ile yalnız kalan Ayşe, düş kırıklığıyla yerdeki incirlere ve boş arsaya baktı. Arkadaşlarının bu tavrına akıl erdirememiş ve çok kızmıştı. Oysa o, hep birlikte şenlik yapıp zaferi kutlayacaklarını ummuştu. Soru dolu gözlerle Orhan'a baktı. Orhan onun neyi sormak istediğini anlamıştı.

"Çocuklara kızma. Herhalde öyle davranmak zorundaydılar. Çünkü çingene çocuklarla oynarlarsa anneleri kızar. Eğer onlarla oynadığımı duysa annem beni döver."

Ayşe, hiçbir şey söylemedi. Yalnız başını sallamakla yetindi. Ama yine de annelerin bu davranışına akıl erdiremedi ve içinden ilk kez annesi yanında olmadığına sevindi.

YAZ TATİLİ

Çocukların incir savaşı yaptığı gün, Melahat teyzeler evde yoklardı. Bir minibüs kiralayıp akrabalarıyla birlikte denize gitmişlerdi. Melahat teyze akşam gelip de bahçenin hâlini görünce, öfkeyle bağırmaya başladı. Hele komşulardan, işin içinde Ayşe'nin de olduğunu öğrenince sesi iyice yükseldi.

"Nedir sizden çektiğim? Acıyıp yanımıza aldık. Başımıza bela oldunuz. Ben hasta bir kadınım. Sizin pisliğinizi mi temizleyeceğim?"

Ayşe, onun bu doğrultuda süren bağırış ve azarlamalarını uzun bir süre dinlemek zorunda kaldı. Sonra Aynur ile ikisi ellerine birer bahçe süpürgesi alıp bahçeyi süpürdüler. Süpürmeden önce bahçeye su atarak toz kalkmasını önlediler, ama yine de Melahat teyzeyi hoşnut edemediler. Üstelik bu çabaları, Melahat teyzenin Ayşe'yi babasına şikayet etmesini de önleyemedi.

Babası olanları duyunca son derece kızdı ve öfkelendi. Ayşe'yi uzun süre azarladı. Çok sıska ve hasta oldu-

ğu için başka bir ceza uygulayamıyordu. Ayşe, hiç sesini çıkarmadan onu dinlerken içinden Melahat teyzeye karşı büyük bir öfke duyuyordu. Niye hep kendileriyle uğraşıyordu bu kadın? Söylediği sözlerle babasının kafasına girip ablasının okumasını engellemişti. Şimdiyse durmadan Ayşe ile uğraşıyordu. Bakalım sonuçta onun başına ne işler açacaktı?

Ayşe'nin uzun süre beklemesine gerek kalmadı. Babası o akşam kararını bildirdi. Ayşe, Reşadiye'ye gidecekti. Hastalıktan yeni kalktığı için, babası, önceleri onu göndermeye pek taraftar değildi. Ama ona burada iyi bakamayacağını anlamıştı. Üstelik, Melahat teyzenin sürekli şikayetleri de bıktırmıştı onu. Bu yüzden güvenilir bir akrabasıyla Ayşe'yi göndermeye karar verdi.

Ayşe, bunu duyunca fazla sevinmedi. O, Reşadiye'yi seviyor; meyve ağaçlarına tırmanmaktan, bahçelerde özgürce koşup oynamaktan hoşlanıyordu. Ama bu kez oraya sanki cezalı gibi gönderilmesi sevinmesine engel olmuştu.

Ertesi gün tatildi. Babası, Reşadiye'ye giden olup olmadığını öğrenmek için; uzak bir akrabasının işlettiği kahveye gitti. Orada hemşehrileriyle görüştü. Akşam eve geldiğinde, sorunu çözmenin rahatlığı vardı üstünde. Hemen ertesi gün Ayşe'nin yol hazırlığı başladı. Ablası, Ayşe'nin çok fazla olmayan giysilerini yıkayıp temizledi. Söküklerini dikti. Eşyalarını bir naylon torbaya yerleştirdi.

Babası, yola çıkacaklarından bir gün önce Ayşe'yi ve ablasını alıp Dursun amcalara götürdü. O gece orada kaldılar. Büyükler biraz dertleştiler. Baba, uzun süredir karısından hiçbir haber alamadığını söyledi. Merak ediyor,

çok üzülüyordu. Dursun amca, babasına hem acıyor, hem de kızıyordu. Neden ailesini Reşadiye'den buraya getirmişti? Kendisi burada olduğu halde, onun karısı ve kızları köydeydi. İmam nikahıyla evli olduğu küçük karısını doktora göstermek için buraya getirmişti. Giderken tekrar götürecekti. Dursun amca babayı suçlayan sitemli sözlerini sürdürdü.

"Haydi İstanbul'a getirdin diyelim, niye kalkıp da tek başına bir de Almanyalara gönderirsin?"

"Böyle olacağını bilir miydim? Kader işte. Yoksulluğun gözü kör olsun. Benim kazandığım para yetseydi gönderir miydim?" diye mırıldandı baba üzüntüyle.

Dursun amca, bir süre de kızlarla uğraştı. Aynur'un ilkokulu bitirdiğini, Ayşe'nin sınıfını geçtiğini öğrendi. Kendisi kızlarını okutmamıştı. Bu yüzden babanın Aynur'u okula göndermeyeceğini öğrenince rahatladı.

"Kız kısmı, okuyup da ne olacak?" dedi.

"Dikiş kursuna göndereceğim. Hiç değilse terzilik öğrensin de elinde bir mesleği olsun."

"Amaan, olup da ne olacak. Maşallah büyümüş artık. Yarın öbür gün evlenir gider. Sen de yaptığın masrafla kalırsın. Boşver, anaları düşündü mü ki, sen de düşüneceksin."

Ayşe, Dursun amcanın bu sözlerine ve tavrına çok öfkelendi. Çok da şaşırdı. Nasıl bu kadar geri kafalı olduğunu bir türlü anlayamıyordu. Çünkü öğretmeni, her fırsatta Atatürk'ten, onun kadınlara tanıdığı haklardan söz ederdi. Kız-erkek herkesin okuması gerektiğini anlatırdı. Ayşe henüz, bu hakların pek çoğunun uygulanamadığını, eşitliğin sözde kaldığını bilmiyordu. Neden Dursun amcanın iki ka-

rısı olduğunu; kadınları niçin küçük gördüğünü anlayamıyordu. Kafası karmakarışık bir halde, bunları düşünürken babasının sesini duydu.

"Çocuklar yatsın. Geç oldu. Yarın yola çıkılacak."

Ayşe, babasının tavrından onun, çocukların yanında böyle şeyler konuşulmasından hoşlanmadığını sezdi. Babası, olanlardan dolayı son zamanlarda ne kadar sinirli, hoşgörüsüz olursa olsun yine de herkesten –özellikle Dursun amcadan– daha iyiydi.

Yere serilen yatakta ablasına sarılmış yatarken Ayşe bir süre daha uyuyamadı.

Yolculuk bu duygular içinde başladı. Ertesi sabah Ayşe, babasıyla ve ablasıyla kucaklaştı. Eşyalarının konduğu naylon torbayı alıp Dursun amcalarla birlikte yola çıktı. Artık kasabaya otobüsle gidiliyordu. Ayşe bu yolculukta o kadar çok uyudu ki, yolculuğun nasıl geçtiğini anlamadı bile.

Reşadiye'ye geldiklerinde otobüsün penceresinden bakarken anneannesini gördü. Karşılayıcılar arasında o da vardı. Otobüsten iner inmez Ayşe'yi kucaklayıp öptü. Dursun amca, babasının sözlerini aktararak Ayşe'nin kendi yanlarında kalacağını söyledi. İstediği zaman gelip Ayşe'yi görebileceğini de sözlerine ekledi. Anneanne, büyük bir düş kırıklığına uğramıştı. Ayşe'yi kendi yanına gönderdiklerini sanıyordu. Ayşe de çok şaşırmış ve üzülmüştü. O da anneannesinde kalacağını sanıyordu. Oysa şimdi, babasının akrabası olan hiç tanımadığı bir aileyle birlikte kalacaktı. Üstelik Dursun amcanın düşünceleri de, hiç hoşuna gitmiyordu. Belki de elbiselerinin eteklerini kısa bulup sokağa çıkmasına bile izin vermezdi.

Gerçekten de öyle oldu. Ayşe'nin korktuğu başına geldi. Dursun amca, ikide birde "Sen bize emanetsin, aman başına bir şey gelir," diyerek kapı dışına bile çıkarmıyordu onu. Ayşe bu durumdan çok sıkıldı. Bir süre evin yanındaki nar ağacıyla, ağaçtaki meyvelerle oyalandı. Karşı evlerin bahçelerini gözledi. Ama günler geçtikçe, sıkıntıdan patlayacak gibi oluyordu. O buraya, kırlarda koşup oynamaya, temiz hava almaya gelmişti. Birkaç kez Dursun amcanın kızlarıyla onların bağ evine gittiler. Orası çok güzeldi. Bahçe çiçekler içindeydi. Yemyeşil çayırların üstüne, meyve ağaçlarının yemiş yüklü dalları sarkıyordu. Evin önündeki çardakta iki çeşit üzüm vardı.

Bağ evinde Dursun amcanın hasta olan küçük karısı kalıyordu. İki çocuğu da onunla birlikteydi. Ayşe, fısıldaşmalardan onun çok hasta olduğunu ve yakında öleceğini öğrendi. Buna çok üzüldü. Hem kadın ona çok iyi davranmıştı, hem de Ayşe onun iki çocuğunun annesiz kalacağını düşünmüştü.

Ayşe, bağ evindeyken birkaç kez anneannesi onu görmeye geldi. Ayşe, gözleriyle kendisini buradan götürmesi için anneannesine yalvarıyordu sanki. Anneannesi bunu anlamış gibiydi.

"Babana mektup yazdım. Biraz da benim yanımda kalman için. Cevap gelir gelmez alacağım seni," dedi Ayşe'ye.

Ayşe biraz rahatlamıştı. İçinden o mektubun bir an önce gelmesini diliyordu. Sonunda bir gün babasından Dursun amcaya bir mektup geldiğini öğrendi. Babası, Ayşe'nin anneannesinin yanına gitmesini kabul etmişti.

Dursun amca, anneannesine haber gönderdi. Geldi-

ğinde, evin sofasında uzun uzun konuştular. Dursun amca, anneanneye kızından bir haber alıp almadığını sordu.

"Yok," dedi anneanne. "Hiçbir haber yok."

Yaşlı kadın çok üzgündü. Uzun bir süre Dursun amcayla konuşup dertleştiler. Ayşe duyduklarından sıkılmıştı. Dursun amca annesi hakkında ileri geri konuşmuş, bazı söylentilerden söz etmişti. Anneannesi de olanları bilmediği için fazla karşı çıkamamıştı. Ayşe, giysilerinin bulunduğu torba elinde, anneannesinin peşinden giderken sevinemedi bile. Konuşmalar, söylentiler anneannenin de canını sıkmıştı. Eve giderken ikisi de konuşmadılar

Ayşe'nin o yaz tatili, pek eğlenceli geçmedi. Eski arkadaşlarına rastlarsa oyun oynuyorlardı, hepsi o kadar. O yaz tatilinden aklında kala kala bir iki olay kaldı. Bunlar da hatırladıkça içini burkan tatsız anılardı. Hemen hemen her gittiği yerde, kadınların onu birbirlerine gösterip fısıldaşmaları, yüzüne bakıp "Vah, vah!" diye acımaları Ayşe'yi çok mutsuz etmişti. Öyle anlarda hep oralardan kaçıp gitmek geliyordu içinden. O yaz, kasabadan ve oradaki insanlardan iyice soğudu.

OKUL SEVİNCİ

Ayşe, okulların açılışına birkaç hafta kala Dursun amcalarla birlikte İstanbul'a döndü. Babasını ve ablasını çok özlemişti. Onları özlemle kucakladı. Her yanından rüzgâr alan, küçük tahta evleri bile ona çok sıcak ve sevimli geldi.

"Sizlere kavuştuğum için mutluyum, sizi çok özledim," diye sarıldı ablasına.

Ablası da sevgiyle kucakladı onu.

"Biz de seni özledik. Sen yokken ev boş gibiydi."

Ayşe, yolculuğun verdiği şaşkınlık ve yorgunluk geçince ilgiyle çevresine bakındı. Görünüşe göre durumda büyük bir değişiklik vardı. Melahat teyzeler iki katlı ahşap evi boşaltmış ve bahçenin öteki tarafındaki tek katlı eve taşınmışlardı. Ayşe ablasından, taşınma nedeninin ahşap evin yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya olmasından kaynaklandığını öğrendi. Ama tek katlı evde Hayriye hanınlar oturuyorlardı. Onlara ne olmuştu acaba? Ablasına merakla sordu:

"Hayriye teyzeler nereye gitti peki?"

“Ah, onları hiç sorma. Durumları çok kötü,” dedi Aynur içten bir üzüntüyle.

Ayşe soran gözlerini ablasının yüzüne dikince, Aynur anlatmaya başladı:

“Hayriye hanımın kocası, onları bırakıp gitti. O kadar çocuk kadıncağızın başına kaldı. Kiralarını zamanında ödeyemediler. Melahat teyzeyi biliyorsun; kavga, kıyamet attı onları evden.”

“Nereye gittiler peki?”

“Yukarı mahallede bir bodrum katına yerleşmişler. Ama durumları çok kötüymüş. Çöpten topladıklarını satıp karınlarını doyurmaya çalışıyorlarmış yalnızca. Hayriye teyze de evlere temizliğe gidiyormuş...”

Ayşe, duyduklarına çok üzülmüştü. Acıyla, sürekli horlanıp dışlanan, kendileri gibi okula bile gidemeyen o çocukları düşündü. Bazı şeylere akıl erdiremedi. Sonra yokluğunda neler olup bittiğini öğrenmek için çevreyi keşfe çıktı. Artık içinde oturulamayacağı için boşaltılan ahşap ev, kara bir hayalet gibi dikiliyordu karşısında.

“Eve fazla yaklaşma, tehlikeli...” diye uyardı ablası onu.

Ayşe bu kez yönünü, tek katlı eve doğru çevirdi. Melahat teyze ve çocukları dışarıya kurdukları masada kahvaltı ediyorlardı. Ayşe’ye “Hoş geldin,” dediler. Kahvaltıya çağırdılar, ama o, teşekkür edip oradan uzaklaştı. Babası, kimsenin sofrasına oturmamalarını, kendilerine arsız çocuk dedirtmemelerini söylerdi sık sık.

Ayşe’nin ilgisi bu kez bahçeye, ağaçlara yöneldi. Akasya ağacı çoktan o mis gibi kokan güzelim çiçeklerini açıp dökmüş, dut ağacında hiç meyve kalmamıştı. Ama incir ağacının uç dallarında, çatlamış kabuklarından çizgi çizgi

içi görünen kocaman ballı incirler Ayşe'ye göz kırpıyorlardı. Ayşe, Melahat teyzeyi düşünüp gözlerini başka tarafa kaçırdı. Bahçedeki ağaçların meyvelerini koparmaları yasaktı. Ayşe, önceleri buna üzülmüş, sonra aklına Reşadiye'deki meyve ağaçlarının bolluğu, onların meyvesini koparma konusundaki özgürlüğü gelince üzüntüsü kaybolmuştu.

Bahçenin dışına çıkıp, oyuna çağırmak üzere Orhanların evine doğru yürüdü. Pencerenin önünde oturup oyun oynayan çocukları izleyen Orhan, Ayşe'yi birden karşısında görünce sonsuz bir sevinçle haykırdı.

"Yaşasın, Ayşe gelmiş! Hoş geldin Ayşe. Ne zaman geldin, neler yaptın?"

Ayşe, Orhan'ın art arda sıraladığı soruları yanıtlamak için susmasını bekledi. Susunca, onun heyecandan kızaran yüzünde iyice belirginleşen çillerine sevgiyle bakıp konuştu:

"Biliyor musun, bu kez Reşadiye'de eskisi gibi eğlenemedim. Buradaki oyunlarımızı, sizleri özledim."

"Gerçekten mi?"

"Evet. O incir savaşını anımsıyor musun?" dedi Ayşe neşeyle.

"Anımsamaz olur muyum? Yaşamımın en heyecanlı, en güzel oyunuydu o. Zaten sen gittikten sonra da bir daha öyle bir oyun hiç oynayamadım."

"Neyse yine oynarız. Ama bu kez dikkat edelim de, sonuçta bizi yine azarlamasınlar. Sen de dayak yeme."

Dayak sözü geçince Orhan'ın yüzü bulutlandı. Burnu kızardı. Ayşe onun bu durumunu sezince hemen konuyu değiştirdi.

“Biliyor musun? Bu yaz topraktan fırın yapmayı öğrendim. Çok güzel oluyor. İstersen yarın seninle birlikte yaparız.”

Orhan’ın yüzü aydınlanmıştı.

“Gerçek fırın mı? Üstünde yemek pişiyor mu?”

“Gerçek fırın tabi. Biz üstünde bir şeyler pişirip yemiştik.”

“O halde yarın sabah erkenden yapalım fırını. Öğleye bir şeyler pişirelim,” dedi Orhan.

“Olur.”

Ertesi sabah erkenden buluşmak üzere sözleşip ayrıldılar. Okul tatil olduğu için, sabahları çok erken kalkmıyordu Ayşe. O kalktığında da babası çoktan işe gitmiş oluyordu. O sabah kalktığında evdekilerde bir gariplik sezdi. İş günü olduğu halde, babası işe gitmemişti. Canı sıkkındı. Aynur her zamanki gibi sessiz sessiz ev işleriyle ilgileniyordu. Ayşe, bütün dikkatini radyodaki konuşmaya veren babasını kızdırmamak için yavaşça ablasına sordu:

“Babam niye işe gitmedi?”

“Bilmiyorum, ama galiba sokağa çıkmak yasakmış...”

“Yasak mı, neden?”

“Bilmiyorum. Babam işe gitmek için hazırlanıyordu. O sırada radyodaki konuşmayı duydu. Gidip Osman amca ile konuştu. Sokağa çıkmak kesinlikle yasakmış. O da işe gitmedi...”

Ayşe bütün bu olanlardan hiçbir şey anlamamıştı. Yine de canı sıkıldı. Sokağa çıkmanın yasak olması hiç hoşuna gitmedi. Orhan ile sözleşmişlerdi. Oyun oynayacaklardı.

“Bahçeye çıkabilir miyim?” diye sordu babasına.

“Olur, ama bahçeden dışarı çıkma.”

Ayşe merakla kapıyı açıp bahçeye çıktı. Güzel bir eylül günüydü. Görünüşe bakılırsa, öteki günlerden hiçbir ayrımı yoktu. Güneş tatlı tatlı okşuyordu insanı. Kuşlar cıvıl cıvıl ötüyor, daldan dala uçuyordu. Ayşe kuşlara özendi bir an.

"Ne güzel, kimse onların sokağa çıkmasını, uçmasını yasaklamıyor," diye düşündü bir an. Bahçenin duvarına yaklaşıp merakla çevresine bakındı. Issız sokakta kimsecikler yoktu. Bazı çocuklar kapılarının önünde, bazıları da pencerelerdeydiler. Karşıdaki apartmana baktı. Pencereden bakan Orhan'ı gördü. Ayşe ona el salladı. Sonra bahçede dolaşmaya başladı. Birkaç kedi, hırlayarak birbirlerini kovalıyorlardı. Duvarların üstünden atlayıp sokağa çıktılar. Ayşe yine özlemle içini çekti. O sırada Osman amcalar bahçeye çıktılar. Kahvaltılarını bahçede yaptılar. Ayşe'nin babası, kahvaltıdan sonra Osman amcanın yanına gitti. Uzun uzun konuştular. Sürekli, radyodan haberleri dinlediler.

O gün Ayşe için çok sıkıcı geçti. Olanları pek kavrayamamıştı, ama konuşmalardan ülkede önemli olaylar olduğunu anlamıştı. Büyükler kaygılıydı. Meclis kapatılmıştı, ülke yönetimini askerler ele almıştı. Ayşe bütün bunların ne anlama geldiğini bilmiyordu. Bir süre sonra, günlük yaşam doğal akışına dönünce unutup gitti. Ama çarşıya gittiği zaman gördüğü askeri araçlar, silahlı askerler ve ürkünç gövdeleriyle tanklar içini korkuyla doldurdu. Daha sonraki günler, okulun açılışıyla birlikte, onları sık sık görünce alışır gibi oldu.

Okulun açıldığı gün, Ayşe çok heyecanlıydı. Artık beşinci sınıf öğrencisi olmuştu. Bu yıl ilkokulu bitiriyordu. Bu onu hem sevindiriyor hem de heyecanlandırıyordu. Ders-

leri ağırlaşmıştı. Sıkı çalışması gerekiyordu. Diplomasını pekiyi derece ile almak istiyordu.

Okul yolunda yürürken artık büyüdüğünü, bazı sorumluluklar yüklenmesi gerektiğini düşünüyordu. Okul bitince ne olacaktı? Ne yapacaktı? Babası onu okutabilecek miydi, yoksa Aynur gibi okumasına izin vermeyecek miydi? Eğer okutursa hangi okula gidecek, hangi mesleği seçecekti? Ayşe bugüne kadar ne olacağı konusunu hiç düşünmemişti. Öteki çocuklar gibi "Doktor, mimar, avukat olacağım," diyemiyordu kendisine sorulduğunda. Utangaç bir gülümseyişle susup başını eğiyordu. Çünkü yaşadıkları olaylar, gelecek üzerine iyimser düşler kurmasını engelliyordu. Ama artık beşinci sınıf öğrencisiydi ve bu yıl ilkokulu bitiriyordu. Kendisine bir yol çizmeli, bir amaç seçmeliydi. Peki ama babası izin verecek miydi okumasına?

Ayşe, omuzuna dokunan bir elin sıcaklığıyla düşüncelerinden sıyrıldı. Telaşla dönüp baktığında yüzü mutlu bir gülümsemeyle aydınlandı. Öğretmeni karşısında durmuş bütün güzelliği ve içtenliğiyle ona gülümsüyordu.

"Günaydın öğretmenim," diye fısıldadı sevinçle ve öğretmenini ne kadar özlediğini düşündü.

"Günaydın Ayşeciğim. Ne kadar da büyümüş ve güzelleşmişsin böyle. Tatil sana yaramış," dedi öğretmeni. Ayşe utandı, bir şey diyemedi. Yanakları al al oldu. Adımlarını öğretmenininkilere uydurmaya çalışırken bir yandan da onu inceliyordu. Öğretmeni açık bej renkli takım elbisesi, omuzuna inen dalgalı saçları ve ışıl ışıl gözleriyle çok güzeldi. Kendisine çok yakındı.

Öğretmeni yürürken Ayşe' ye sorular sormaya başladı.

"Görüyorum ki, artık iyileşmişsin. Tatilde ne yaptın?"

“Reşadiye’ye gittim öğretmenim. Dediğiniz gibi bol bol açık havada gezdim, yemeklerimi yedim. Bol bol uyudum ve kitap okudum.”

“Aferin. Ama bak, bütün bunlar sana yaramış. Toplamış, iyileşmişsin. Yüzüne renk gelmiş. Artık bundan sonra zayıf düşmemeye dikkat et.”

Ayşe başını “Olur,” anlamında salladı. Bir süre konuşmadan yürüdüler. Sonra öğretmeni ansızın sordu.

“Eee, bu yıl ilkokulu bitiriyorsun. Ne yapacaksın sonra? Ne olmak istiyorsun?”

Ayşe hiç düşünmeden yanıtladı.

“Sizin gibi öğretmen olmak istiyorum.”

Öğretmeni sevgiyle gülümsedi.

“Neden öğretmen olmak istiyorsun?”

Ayşe bocaladı, bunu hiç düşünmemişti. Zaten bu karara nasıl vardığını kendisi de bilmiyordu. Öğretmen sorunca öyle birdenbire ağzından çıkıvermişti. Kararsız bir şekilde öğretmeninin yüzüne baktı.

“Şey... Sizin gibi, çocuklara yardım etmek istiyorum,” diyebildi yalnızca.

Öğretmeni gülümseyerek Ayşe’nin saçlarını okşadı. Okula gelmişlerdi. Öğretmen, bahçedeki öteki öğretmenlere doğru yürüdü. Ayşe de, okula öğretmeniyle birlikte geldiği için, kendisine şaşkınlıkla, kıskançlıkla ya da gıptayla bakan arkadaşlarının arasına karıştı.

SARMAN

Sonbahar bütün güzelliği ve güçlükleriyle gelmişti. Çevredeki ağaçların sarı, kızıl yaprakları sonbahar güneşinin ışıkları altında parlıyor, doğaya ayrı bir güzellik katıyordu. Ayşe, yağmurdan sonra yıkanıp temizlenen, çarşaf gibi masmavi uzanan gökyüzüne bakarken mutlu olduğunu düşünüyordu.

Bir süre sonra, sert rüzgârlar ve şiddetli yağmurlar başladı. Küçük tahta kulübede yaşayan aile için yaşam yine güçleşmişti. Tavandan akan yağmur, tahta aralıklarından giren rüzgâr onları ıslatıyor, üşütüyordu. Bulutlarla yüklü gökyüzü, güneşsiz günler içlerini karartıyordu. Ara sıra yağmursuz, güneşli günler de yaşanıyordu kuşkusuz. Böyle günlerden birinde aileye katılan minik bir yaratık, onların yoksul, üzgün ve tekdüze yaşamlarına bir canlılık ve renk getirdi.

Ayşe, ılık bir sonbahar günü okuldan dönerken bahçe duvarının dibinde minicik bir kedi yavrusu buldu. Yavru çok küçüktü, yeni doğmuş olmalıydı. Sapsarı tüyleri, ela

gözleri, pembe ağzı ve minicik patileri vardı. Ayşe, onun minicik pembe ağzını açıp incecik bir sesle miyavlayıp ağlamasına dayanamadı. Yavruyu kucağına alıp tüylerini, başını okşayarak onu sevdi.

"Vah zavallıcık. Aç olmalısın. Ama üzülme sen. Ben şimdi senin karnını doyururum. Ağlama kedicik."

Ayşe, bir elinde çantası, kucağında kedi yavrusuyla kapıdan içeri girince ablası bağırmaya başladı.

"Ne yapıyorsun? Bırak o kediyi. Pire vardır tüylerinde, pistir. At çabuk dışarı. Zaten bu evin pisliği bize yetiyor. Çabuk götür onu dışarı. Hemen!"

Ayşe; "Ama abla, çok güzel. Zavallı üşümüş de..." gibi sözlerle ablasını razı etmeye çalıştı. Ama Aynur kararlıydı, kediyi pis olduğu için istemiyordu.

Ayşe, çantasını bırakıp kucağındaki kediyle birlikte dışarı çıktı. Ona hemen içi ısınmıştı, bir türlü bırakmak istemiyordu. Üstelik kedicik de ince ince miyavlayıp yalvaran gözlerle Ayşe'ye bakıyordu.

Ayşe, kucağındaki kediyle gidip incir ağacının altına oturdu. Kediyi eve kabul ettirecek bir çözüm bulmalıydı. Daldığı yoğun düşüncelerden Orhan'ın sesiyle sıyrıldı.

"Merhaba, bu senin mi? Ne güzel bir yavru."

Ayşe, kedinin başını okşayıp bir süre konuşmadı. Sonra yakınmalı bir sesle anlatmaya koyuldu.

"Benim tabi. Ama ablam onu eve almama izin vermiyor. Pis olduğunu söylüyor, pirelidir diyor."

"Pis olduğu için mi eve almıyor?"

"Evet."

"Eee, öyleyse sen de kediyi yıka."

“Yıkayayım mı? Olur mu?”

“Olur tabi. Neden olmasın? Biz yıkanmıyor muyuz?”

Orhan’ın önerisine Ayşe’nin de aklı yatmıştı.

“Hem de sabunla yıkayalım ki, pireleri de ölsün,” dedi işbilir bir tavırla. Sonra kediyi Orhan’ın kucağına verip evden sabun almaya gitti. Ablası işlerine daldığından onun ne yaptığını göremedi. Ayşe, yüz yıkamada kullandıkları kokulu tuvalet sabununu ve pencerenin pervazında duran tarağı alıp çıktı.

Orhan ile birlikte çeşmeye gidip yavruyu bir güzel yıkadılar. Kediciğin direnmesine aldırmayan Ayşe, su döküp sabun sürerek yavruyu yıkamaya başladı. Orhan ise, kaçmasın diye onu sıkı sıkı tutuyordu. Sonunda kedinin pislikten ve pireden arındığına karar verdiler. Ayşe, tir tir titreyen yavruyu kucağına aldı. Orhan ile birlikte bahçeye geldiler. Ayşe, kedinin sapsarı tüylerini taradı. Kapının önünde ablasını görünce neşeyle seslendi:

“Abla bak, kedimi yıkadım. Artık tertemiz oldu. Pire filan kalmamıştır. Onu eve getirebilirim artık değil mi?”

Aynur dehşet içinde, Ayşe’nin kucağında tir tir titreyen yavruya baktı.

“Ayşe ne yaptın? Hiç bu havada, bu yavru yıkanır mı? Ölür hayvancağız...”

Ayşe telaşla kediye baktı. Yavru gerçekten de donuyordu. Bu sırada evinin önündeki Melahat teyze de durumu görmüştü. Oturduğu yerden bağırmaya başladı:

“Siz ne yaramaz çocuklarsınız. Hayvandan ne istediniz? Öldüreceksiniz hayvancağızı...”

Orhan bu gürültü arasında hemen sıvışmıştı. Melahat

teyzenin, kendisini annesine şikayet etmesinden korkuyordu kuşkusuz.

Ayşe, Melahat teyzenin kendisini azarlamasından çok, kediciğin öleceğini düşünerek ağlamaya başladı. Bir yandan da ablasına yalvarıyordu.

"Ablacığım, ne olur bir şeyler yap. Kedim ölmesin."

Aynur, hem hayvana acıdığından hem Melahat teyzenin işe karışmasına sinirlendiğinden koşup evden eski bir havlu getirdi. Kediyi kucağına alıp iyice kuruladı. Sonra, Ayşe için alınan sütten birazını küçük bir kaba koyup kediye verdi. Yavrucuğun çenesi titriyordu. Titremekten sütü içemiyordu. Ama yine de sütün çoğunu içti. Aynur, bir bezle onun ağzındaki süt bulaşıklarını silip kediyi eski bir yün kazağa sardı. İki kardeş onu evin en kuytu yerine götürdüler. Aynur, içerisi ısınsın diye ocağı yaktı. Ablası bunları yaparken Ayşe'nin hiç sesi çıkmıyor, suçlu suçlu önüne bakıyordu. Hayvancağıza bilmeyerek de olsa kötülük etmişti. Şimdi içinden sürekli, onun yaşamasını diliyordu. Bir yandan da akşam babası gelince neler olacağını merak ediyordu. Melahat teyze, mutlaka söylerdi babasına. Babası kesinlikle çok kızacaktı Ayşe'ye. Bu düşüncelerle Ayşe, bütün bir öğleden sonrayı çok keyifsiz geçirdi. Can sıkıntısından kurtulmak için kitap okumaya çalıştı, ama okuyamadı. Kendisinin yüzünden kedinin öleceği düşüncesi bir türlü aklından çıkmıyordu.

Akşam olup da baba eve geldiğinde, işler hiç de Ayşe'nin korktuğu gibi olmadı. Baba, yün kazak içinde uyuklayan kediye baktı. Bir şeyler yiyip yemediğini sordu.

"İki defa azar azar süt içti," dedi Ayşe suçlu suçlu.

"Demek onu pirelerden kurtarmak istedin," dedi babası gülerek.

Ayşe hiç sesini çıkarmadan başını salladı. Sonra önüne baktı.

"Eğer iki gün iyi bakarsan kurtulur. Bu yüzden ceza olarak ona sen bakacaksın. Altına da bir gazete ser, pisliğini üstüne yapsın. Dikkat et, evin orasını burasını pisletmesin," dedi babası.

Babasının sözleri, Ayşe'nin içini rahatlatmıştı. Demek kedisi iyi bakılırsa yaşayabilirdi. Demek babası onu eve almasına kızmamıştı. Ayşe'nin gözleri dolu dolu olmuştu.

"Teşekkür ederim babacığım," diye fısıldadı. "Ona iyi bakacağım. Evi pisletmesine izin vermeyeceğim. Ablamı ve seni üzmeyeceğim."

Babası sesini çıkarmadı. Uzanıp Ayşe'nin yanaklarını okşadı. Bütün bunlara karşın Ayşe o gece pek rahat uyuyamadı. Kötü kötü düşler gördü. Gece birkaç kez uyanıp yavruya baktı. Ölmediğini görünce rahat bir soluk aldı.

Ayşe, gece pek iyi uyumadığından sabaha karşı uyuyup kalmıştı. Ablası, onu okula göndermek için güçlükle kaldırdı. Ayşe, kalkar kalkmaz kediye baktı. O, köşesinde uyuşuk uyuşuk yatıyordu. Ayşe içini çekip;

"Ölme, ne olur," diye yalvardı kediye.

"Haydi Ayşe, çabuk kahvaltını yap. Okula geç kalacaksın. Kedini merak etme. Sen yokken ben bakarım ona."

Ayşe sevgiyle ablasına baktı. Teşekkür etmek istedi, ama hiçbir şey söyleyemedi.

Okula giderken içi içini yiyordu. Acaba kedicik yaşayacak mıydı? Ayşe, bu düşüncelerle okula nasıl geldiğini, derslerin nasıl geçtiğini pek anlamadı. Hiç rahat değildi. Hep kedinin ölüp ölmeyeceğini düşünüyordu. Sonunda

bu konuyu bilgisine değer verdiği öğretmenine sormaya karar verdi. Öğretmen, sabahtan beri arpacı kumruları gibi düşünüp duran Ayşe' nin sonunda parmak kaldırdığını görünce ilgiyle ona baktı.

"Evet Ayşe, bir şey mi söyleyeceksin?"

"Öğretmenim, şey... Size bir şey sormak istiyorum..."

"Sor bakalım."

"Şeey... Acaba kediler yıkanınca ölürler mi?"

Ayşe, öğretmenin yüzüne yayılan gülümsemeyle rahatlamak üzereydi ki, Yeşimlerin masasında bir kahkaha koptu. Gene yanlış bir şey yapmıştı bu soruyu sormakla. Öfke ve utançtan yüzü kıpkırmızı olmuştu. Öğretmeni ilgiyle ona baktı.

"Ayşe, neden sordun bunu? Nerden aklına geldi? Yoksa böyle bir şey mi yaptın?"

Ayşe telaşla hemen karşı çıktı.

"Hayır öğretmenim. Hiiç, işte öyle aklıma gelmişti de, ondan sordum. Hem bağışlayın ben..."

Ayşe, sözlerini nasıl bitireceğini, ne diyeceğini bilemezken zil çaldı. Öğretmen sınıftan çıkarken Ayşe'nin başını okşadı. Çocuklar alaylı sözler söylediler. Ayşe onlara aldırmadı, telaşla çantasını toplayıp sınıftan dışarı fırladı. Nur, onun bu davranışına bir anlam veremedi. Her gün, yolun yarısına kadar birlikte yürüyüp konuşurlardı. Ayşe, bugün kendisini beklemeden çıkıp gitmişti. Nur, merakla onun ardından bakıp kafasını salladı.

Ayşe, okul ile ev arasındaki yolu bin bir kuşku ve kuruntuyla yürüdü. Eve gittiğinde kötü bir olayla karşılaşacağından korkuyordu. Eve yaklaştıkça heyecanı artıyor,

kalbi küt küt çarpıyordu. Kapıdan, yüreği bin bir kaygı ve pişmanlık duygularıyla dolu olarak girdi. Aynur, öğlen için yemek yapmaya çalışıyordu. Ayşe, kedinin bulunduğu köşeye koştu. Kedicik yine öyle tembel tembel uyukluyordu. Önündeki süt kabı boştu.

"Süt içti mi?" diye sordu ablasına merakla.

"İçti, içti. kedinin durumu şimdilik iyi. Merak etme. Böyle giderse kurtulur. Sen onu bırak da koş bir ekmek al."

Ayşe ablasının uzattığı parayı alıp fırına koştu. Şimdi biraz daha rahatlamıştı. Kedisi ilk günü atlatmıştı. İkinci günü de atlatırsa kurtulacaktı.

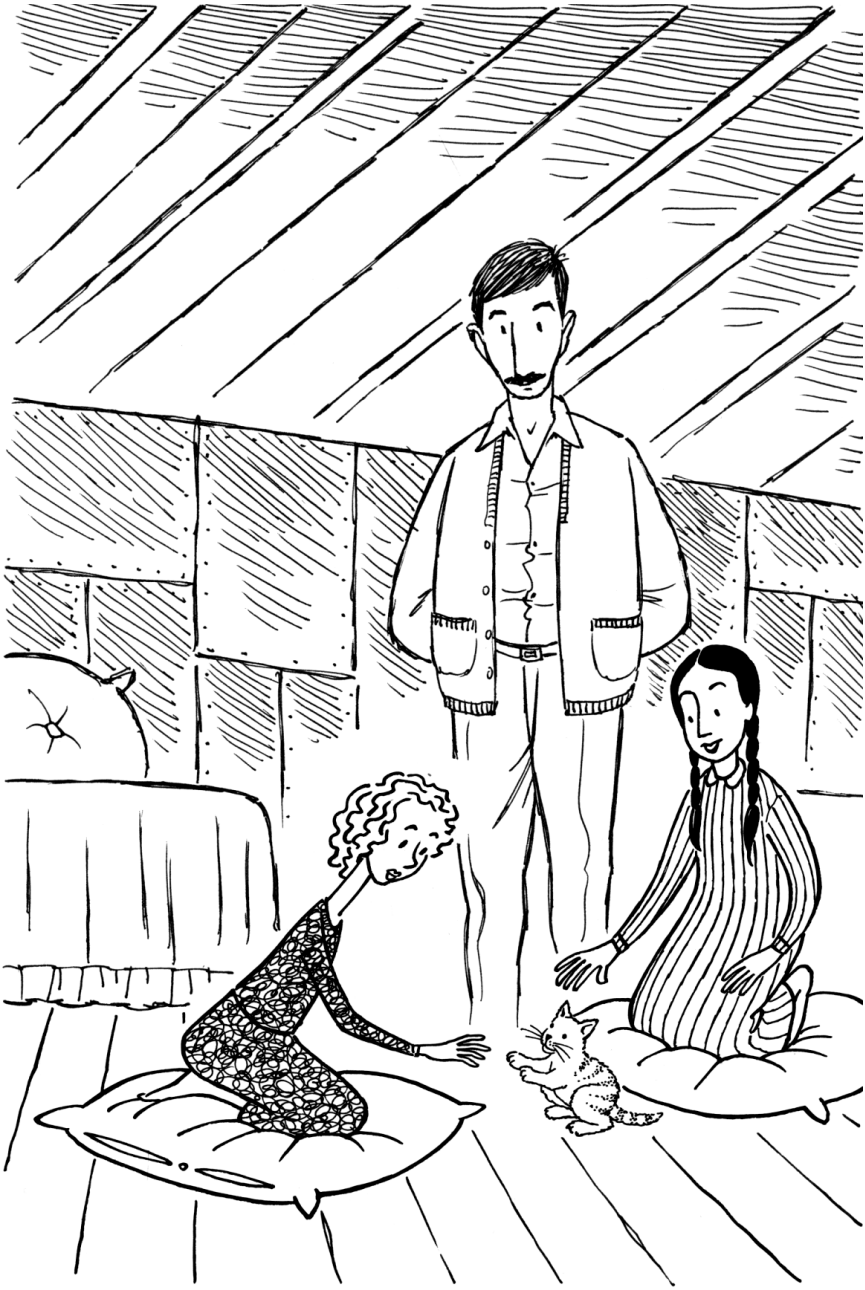
Kedi yavrusu, sıcak tutulup iyi bakıldığı için ölümden kurtuldu. İkinci günün sonunda canlanıp ayaklandı. Evin içinde dolaşmaya başladı. Ayşe onu öyle görünce sevinçten havalara uçtu. Kedi minik patileriyle Ayşe'ye vurarak onunla şakalaştı. Ayşe'nin bütün sıkıntısı hafiflemişti. Neşeyle şarkılar söylemeye, ablasına ev işinde yardım etmeye başladı.

O akşam kediciğe, sapsarı tüyleri nedeniyle baba tarafından; Sarman adı kondu. Ayşe bu adı çok beğenmişti. Yatmadan önce birkaç kez kedisini "Sarman, Sarman!" diye çağırdı. Adını bir an önce öğrenmesini istiyordu.

Sarman kısa sürede adına ve aileye alıştı. Okul dönüşü Ayşe'yi karşılıyor, miyavlayıp süt istiyordu. Ayşe, onun kendisiyle oynamasına bayılıyordu. Sarman yere yatıp yuvarlanıyor, patileriyle Ayşe'ye vuruyor, ayaklarına sürünüp mırıldanıyordu.

"Abla bak, benimle konuşmak istiyor. Şunun hâline bak. Maskara seni..." diye dile getiriyordu Ayşe sevincini.

Kedicik, Ayşe sokağa çıkınca da peşinden geliyor

“Oyuna beni de alın,” der gibi çevrelerinde dolanıyordu. Ayşe, ona evin içine pislememesi gerektiğini de öğretti. Bunun için epey çalıştı. Bıkmadan usanmadan onu izledi, evin içine gazete kâğıtları serdi. Bazen azarladı, bazen sevdi. Sonunda Sarman, bu işi evin dışına yapması gerektiğini öğrendi. Dışarı çıkmak isteyince kapıya gidiyor, arka ayaklarının üstüne dikilip kapıyı tırmıklıyordu. O zaman Ayşe, Aynur ya da babası kapıyı açıp onu dışarı yolluyorlardı. Sokaktan gelince de kapının önünde miyavlayarak geldiğini belli ediyordu.

Sarman’ın bu akıllı, sevimli tavırları hepsini mutlu ediyordu. Babası da kediye iyice alışmıştı. Onu çok seviyor, yaptıklarına şaşkınlıkla karışık beğeni duyuyordu.

“İnsan gibi bu hayvan yahu. Baksana şuna, her şeyi anlıyor,” diyordu sık sık.

Sarman, babayı da tıpkı Ayşe’yi karşıladığı gibi karşılıyor, ona türlü şaklabanlık ve oyunlar yapıyordu. Onun bu oyunları, kendi sorunlarıyla ve iş yorgunluğuyla bunalmış babayı eğlendiriyor, biraz olsun sıkıntılarını unutturuyordu.

Ayşe, onunla şakalaşırken babasının yüzünde beliren gülümsemeyi gördükçe çok mutlu oluyordu. Sarman, onların yaşamına neşe ve mutluluk getirmişti. Oysa o, bunlardan habersiz, ama durumundan hoşnut bir şekilde sobanın yanında düzenli mırıltılarla uyukluyordu.

MÜZİK ÖĞRETMENİ

Okullar açıldıktan bir süre sonra, okula yeni bir öğretmen geldi. Metin öğretmen, okuldaki bütün sınıfların müzik dersine giriyordu. Böyle bir uygulamayla ilk kez karşılaşan çocuklar, onun koridorlarda elinde mandolin ve nota kitabıyla dolaşan görüntüsünü önceleri yadırgadılar. Ama bir süre sonra alıştılar ve Metin öğretmeni çok sevdiler. Üstelik bu uygulamaya çok sevinmişlerdi. Çünkü Metin öğretmen gelinceye dek birçok sınıfta müzik dersi hiç yapılmıyordu. Müzik dersinde ya problem çözülür ya da test uygulanırdı. Oysa şimdi, Metin öğretmen sınıfa mandolini ve nota kitabıyla girip onlara güzel şarkılar çalıp söyletiyordu. Kısa sürede birçok şarkı ve halk türküsü öğrenmişlerdi.

Ayşe, Metin öğretmeni çok sevdi ve onunla iyi anlaştı. Öğretmenini çok sevdiği halde müzik derslerini iple çeker oldu. Müziğe karşı özel bir ilgisi vardı. Metin öğretmen, onun bu ilgi ve yeteneğini keşfetmekte gecikmedi. Öğrettiği şarkı ve türküleri mandoliniyle çalıp sınıfta bazı

çocuklara söyletiyordu. Ayşe de bunlardan biriydi. İncecik sesine, yaralı yüreğindeki duyguları da katarak türküleri çok güzel söylüyordu.

Müzik öğretmeninin Ayşe'yle böyle yakından ilgilenmesi, sınıf öğretmeninin de hoşuna gidiyordu. Ama Yeşim, Okan, Tanju ve Işıl, öğretmenlerin onda ne bulduğunu bir türlü anlamıyorlardı. Üstelik Müzik öğretmeni, sınıftan okul korosu için öğrenci seçerken yalnızca seslerinin iyi olup olmadığına bakmıştı. Sonuçta, Ayşe ile birlikte altı çocuk seçilebilmişti. Koroya seçilenlerin arasında Yeşimlerin masasındakilerin hiçbiri yoktu. Bu durum, onların müzik öğretmenine öfkelenmelerine yol açmıştı. Kendileri dururken müzik öğretmeni gidip o çocukları okul korosuna seçmişti. Sınıf öğretmenleri de buna hiç sesini çıkarmamış, hatta onaylamıştı.

Ayşe, koroya seçildiği için çok sevinçliydi, ama içini de bir kaygı kaplamıştı. Koro için özel giysi yaptırılması gerekebilirdi. Böyle bir masrafı karşılayacak durumda değillerdi. Bu kaygısını bir gün, dersten sonra müzik öğretmenine açtı.

"Sen üzülme Ayşe, ben öğretmeninle konuşur buna bir çözüm bulurum. Sen çalışmana bak," diye avuttu Metin öğretmen onu.

Gerçekten bir süre sonra Ayşe, onu öğretmeniyle konuşurken gördü. Tam olarak ne konuştuklarını duyamadı, ama kulağına çalınan bazı sözcüklerden kendisiyle ilgili konuşulduğunu anladı.

"Okul Koruma Derneği'nin yoksul öğrencilere yardım fonundan yararlanabiliriz," diyordu Metin öğretmen.

"Bence de iyi bir çözüm. Dernekteki arkadaşlara ve

müdür beye kabul ettirebiliriz sanıyorum. Ama dikkatli olmak gerek. Çok gururlu. Öteki öğrenciler farkederse, gururu kırılabilir."

Ayşe, sırasında kitap okuyormuş gibi yaparak bir süre onların fısıltıyla konuşmalarını dinledi. Artık başka şeyler konuşuyorlardı herhalde. Çünkü Ayşe, konuşulanlardan pek bir şey anlamıyordu. Müzik öğretmeni, başka bir sınıfın dersine girmek üzere kapıdan çıkarken Gülay öğretmene bir dergi verdi. Öğretmen, teşekkür edip dergiyi çantasına koydu.

Bu olaydan sonra, Ayşe'nin her iki öğretmene olan sevgisi iyice arttı. Onları üzmemek için derslerine çalışıyor, ödevlerini günü gününe yapıyordu. Gün geçtikçe okul korosunun çalışmaları da ilerliyordu.

"Böyle çalışırsanız, radyoda çocuk saatinde programa bile çıkabiliriz," dedi bir gün Metin öğretmen.

Onun bu sözleri sınıfta sevinç ve şaşkınlık yarattı. Ama koroya seçilemeyen bazı çocukların kıskançlıklarının artmasına da neden oldu. Çocuklarının böyle bir olanaktan geri kalmasını istemeyen Yeşim, Ayhan, Tanju ve Işıl'ın anneleri ertesi gün öğretmeni görmeye geldiler. Öğretmenden kendi çocuklarının da radyoya çıkarılmasını istediler.

Gülay öğretmen saygılı, ama kararlı bir sesle;

"Bu tamamen müzik öğretmeninin bileceği bir şey. Onun yaptığı seçime benim karışmaya hakkım yok. Bu konunun uzmanı o. Kararına saygı duymak gerek," dedi.

"Ama, öğretmen hanım, sınıf öğretmeni sizsiniz. O daha yeni geldi. Ne bilir çocukların yeteneklerini, derslerini, aile durumlarını filan..."

Öğretmen sakin bir sesle yanıtladı.

“Müzik bir yetenek işidir. Bakın ben, müzikten hiç anlamam. Bu yüzden bu konuda bir çalışmaya hiç ilgi duymadım. Müzik öğretmeninin, çocukları seçerken aile durumları, dersleri yerine yeteneklerine göre değerlendirmesi bence doğru. Düşünsenize, koroda çıkan tek bir çatlak ses bile bütün çalışmayı berbat eder.”

“Aman öğretmen hanım, aşkolsun. Bizim çocuklarımız çatlak sesli mi?”

“Canım, onu demek istemedim. Yanlış anlamayın. Demek istediğim, müzik öğretmeni titizlenmekte haklı. Hem siz niçin üzülüyorsunuz? Her çocuğun yeteneği ayrıdır. Ben öteki çocuklarımı başka etkinliklerde görevlendireceğim. Bir tek koro çalışmamız yok ki. Biliyorsunuz bu yıl beşinci sınıfız. Mezuniyet günümüz için gösteri düzenleyeceğiz. Piyes, folklor, şiir, pandomim ve daha birçok etkinliğimiz olacak. Ben öteki çocuklarımı da bu çalışmalarda görevlendireceğim.”

“Ama bu çocuklar radyoya çıkacaklarmış. Üstü başı dökülen bu çocuklar okul adına radyoya nasıl gönderilir?”

“Siz merak etmeyin. Üst baş konusuna bir çözüm buluruz. Hem canım radyoya çıkılacağı bile kesin değil. Kesin olmayan bir olay için ne diye şimdiden canınızı sıkıyorsunuz? Siz böyle yaparsanız çocuklar da sizden etkilenip üzülürler. Ben çocuklarımın üzülmesini istemem. Onların hepsi benim gözümde ayrı ayrı değerlidir.”

Öğretmen, bu sözlerle anneleri yatıştırıp tartışmayı bitirmek istiyordu. İstediği de oldu. Anneler, öğretmeni bu işe karıştıramayacaklarını anladılar. Bazısı razı oldu duruma, bazılarıysa sınıftan çıkarken aralarında konuşup homurdanmayı sürdürdüler. Özellikle Yeşim’in annesi müzik öğretmenini suçlayıcı sözler söylüyordu.

Ayşe, bütün bu konuşmaları başından sonuna dek duydu. Sınıf kitaplığındaki kitapları kaplıyor, yırtılanları onarıyordu koldaki öteki arkadaşlarıyla birlikte. Konuşmalar onu çok üzmüş, özellikle Yeşim'in annesinin giderken söylediği sözler beynine çakılıp kalmıştı. Müzik öğretmeni için adlandıramadığı bir korku, bir kaygı uyanmıştı içinde.

Bir süre sonra Ayşe, kaygı ve korkularının yersiz olmadığını anladı. Bu olaydan bir hafta sonra, soğuk bir kasım günü müzik öğretmeni derse gelmedi. Çocuklar, tahtayı silip müzik defterlerini çıkararak derse hazırlanmışlardı. Dersin sonuna dek, boş yere onun kapıdan girmesini beklediler. Ayşe, Metin öğretmenin elinde mandolini koltuğunun altında nota kitabıyla her an içeri gireceğini umarak gözlerini kapıdan ayırmadı. Ama müzik öğretmeni o gün derse gelmedi. Daha sonraki günler de gelmedi. Ayşe, kaygı ve kuşkular içindeydi. Öteki çocuklar da üzülmüşlerdi Metin öğretmenin gelmeyişine. Kendi aralarında toplanıp yorumlar yaptılar, görüşler ileri sürdüler. Ama hiçbiri gerçekte müzik öğretmenine ne olduğunu öğrenemedi. Müzik öğretmeninin ortadan kayboluşundan birkaç gün sonra, 2. sınıfları okutan Emine öğretmen telaş ve üzüntüyle sınıflarına geldi. Gülay öğretmenin yanına oturarak alçak sesle bir şeyler anlattı. Gülay öğretmenin yüzü sapsarı olmuş ve gözleri dolmuştu. Emine öğretmen de aynı durumdaydı. Onların bu durumu her olaydan, her konuşmadan bir ipucu yakalamaya çalışan Ayşe'nin gözünden kaçmadı. Hem üzüldü, hem de merakı iyice arttı. Zil çalıp da öğretmenler sınıftan çıkmayınca o da sınıfta kaldı. Sınıftaki birkaç çocukla birlikte sırasında oturup kitap okudu. Okuyunca üzüntüsü dağılıyordu. Kitabını değiştirmek için dolabın yanına gittiğinde, kulağına çalınan bazı sözlerden, onların Metin öğretmenden söz ettiklerini anladı.

“Öğretmen odasındaki dolabını bile aramışlar,” diyordu Emine öğretmen.

“Şimdi ona ne yaparlar ki?”

“Kim bilir?.. Bu durumda uzun süre hiç kimseyle görüştürmüyorlarmış.”

İki öğretmen bir süre sustular. Sonra Gülay öğretmen üzüntüyle konuştu.

“Ne kadar iyi bir insandı.”

“Evet,” diye başını salladı Emine öğretmen.

Ayşe, elindeki kitapla sırasına dönerken kafası karmakarışıktı. Kitabı okuyamadı. Dikkatini bir türlü yazılar üstünde toplayamıyordu. Üzüntü ve merak içindeydi. Acaba Metin öğretmene ne olmuştu? Öğretmenleri neden bu kadar üzülüyorlardı? Onu bir daha görebilecek miydi?

Uzun süre bu sorular kafasını kurcaladı durdu. Öğretmeninin üzgün hâli o gün ve sonraki günlerde de sürdü. Emine öğretmen sık sık sınıflarına gelip Gülay öğretmenle konuşuyordu. Öğretmenleri kendilerine bir şey söylemiyordu. Sonunda yine müzik dersi geldi. O gün Ayşe, artık dayanamayıp parmağını kaldırdı ve sordu:

“Öğretmenim, müzik dersi yapacak mıyız? Müzik öğretmenimiz gelecek mi?”

Gülay öğretmen başını kaldırıp Ayşe’ye baktı, sonra sınıfa dönüp ağır ağır konuştu:

“Çocuklar, müzik öğretmeniniz artık gelmeyecek. Müzik derslerini eskiden olduğu gibi yine birlikte yapacağız.”

“Öğretmenim, müzik öğretmenimiz niye gelmiyor?” diye üsteledi Ayşe.

Öğretmen hiç sesini çıkarmadı. Onlara yalan söylemek

istemiyordu. Gerçeği ise söyleyemezdi. Anlayıp anlamayacaklarını bilemiyordu.

Ayşe, sorusu yanıtsız kalınca sessizce yerine oturdu. Zil çalınca çocuklar, aralarında konuşup türlü türlü yorumlar yaptılar. Çocukların çoğu çok üzülmüştü. Koroya seçilemeyenler ise, artık koro çalışması olmayacağına ve kimsenin radyoevine gidemeyeceğine içten içe sevindiler.

O günden sonra çocuklar, müzik öğretmenini artık beklemediler. Müzik derslerine yine eskisi gibi sınıf öğretmenleri giriyordu. Ama Ayşe, okulun koridorlarında, elinde mandolini ve nota kitabıyla dolaşan müzik öğretmenini hiç unutmadı. Uzun bir süre, soğuk kış gecelerinde uykuya dalarken kulağında, onun mandolinle çaldığı ezgiler çınladı durdu.

KIŞ GÜNLERİ

Ağaçlar yapraklarını dökmüş, kuşlar çoktan sıcak ülkelere göç etmişti. Kış soğuk rüzgârları, şiddetli yağmurlarıyla bastırmıştı. Sürekli yağan yağmurlar tavandaki deliklerden, yan duvarlardaki aralıklardan içeri giriyor, ailenin yaşamını çok güçleştiriyordu. Aynur, sobayı sürekli yakıyor, bütün çabasıyla evi ısıtmaya çalışıyordu.

Baba sık sık, gözünü camdan dışarı dikip "Kar yağmasa keşke. Yine bütün muşamba çürür," diyordu. Ayşe geçen kışın büyük bir bölümünü prevantoryumda geçirdiği için bu sözlerden pek birşey anlayamadı. O karı çok seviyordu. Pencerenin kıyısına oturup karın yağışını izler, düşlere dalardı. Kar taneleri, gökten bazen iri pamuk parçaları gibi yavaş yavaş dökülür, bazen soğuk bir rüzgârla şiddetle savrularak, dönerek düşerdi yere. Bazı günler, bahçede ablasıyla ve Orhan'la kartopu oynarlardı. Bir kez hepsi birlikte kocaman bir kardan adam bile yapmışlardı. Kar Ayşe için güzellik, sevinç ve mutluluk demekti. Ama bir süre sonra, evin çatısında biriken karların muşambayı

çürütmesi ve eriyen kar sularının içeri akmaya başlaması sevincini gölgeledi.

Babası tatil günü gidip yine muşamba aldı. Yağışsız, soğuk bir günde çürüyen muşambaları çıkarıp yenisini döşedi evin çatısına. Bu işi geçen kış da yapmıştı. Ayşe o zaman, babasının niçin kar yağmasını istemediğini anladı ve çok sevmesine karşın kar yağarken eskisi gibi sevinemedi. Neyseki o yıl fazla kar yağmadı. Kış genellikle yağışsız, ama çok soğuk günlerle geçiyordu.

Ocak ayının sonuna gelmişlerdi. İlk dönem dersleri bitmiş, karne hazırlıkları başlamıştı. Bir sabah öğretmen sınıfa müdür yardımcısıyla birlikte girdi. Çocuklar merakla bakındılar. Acaba neden gelmişti müdür yardımcısı sınıfa? Öğretmenleri onları fazla merakta bırakmadı.

"Çocuklar biliyorsunuz, haftaya yarı yıl tatiline giriyoruz," dedi öğretmenleri. Sonra sözü müdür yardımcısına bıraktı.

"Çocuklar, okul idaresi ve koruma derneği, yatılı okul ve kolej sınavlarına girmek isteyen öğrenciler için tatilde bir test kursu düzenledi. Kurs paralıdır. Tatilde her gün ders yapılacak. Tatilden sonra da Cumartesi ve Pazar günleri dersler sürecek. Şu kâğıtları babalarınıza götürün. İncelesinler. Koşullarını kabul ederlerse yarın kaydınızı öğretmeninize yaptırın."

Müdür yardımcısı bunları söyledikten sonra Okan'ı çağırıp "Oğlum, şunları arkadaşlarına dağıt," dedi.

Okan sıraları dolaşıp kâğıtları çocuklara dağıttı. Ayşe merakla kağıda baktı. "Sayın veli..." diye başlayan uzun bir yazı vardı. Sınavlarda başarılı olmak için test kurslarının yararından söz ediyor, kursa katılma koşullarını sıralıyor-

du. Kurs için istenen parayı görünce Ayşe'nin gözleri açık kaldı. Onlar için çok büyük bir paraydı. "Babam bu parayı veremez," diye geçirdi içinden. Yine de öteki çocuklarla birlikte kağıdı katlayıp çantasına koydu.

O akşam, kağıdı babasına gösterip göstermeme konusunda bir ikircim yaşadı. Babasının üzüleceğini ya da kızacağını düşünüyordu. Sonunda, göstermesi gerektiğine karar verdi. Kağıdı çekinerek babasına uzattı.

"Şey... Bunu bugün öğretmen verdi. 'Babanız okusun,' dedi."

Babası kağıdı alıp sessizce okudu. Bir süre hiç sesini çıkarmadı. Sonra Ayşe'ye dönüp yavaş sesle sordu:

"Bu kurs ne işe yarıyormuş?"

"Sınavları kazanmak için gerekliymiş."

"Ne sınavıymış bu?"

"Yatılı okullara ya da kolejlere girmek için yapılan sınav."

Babası uzun bir süre düşündü, hiç konuşmadı. Sonra yavaş bir sesle;

"Kızım durumumuz uygun değil. Seni okutamayız. Baksana okula girmek için düzenlenen kurslar bile paralı..." dedi.

Ayşe sessizce dinledi babasını. Sonra çekine çekine konuştu:

"Yatılı okullar parasızmış, devlet okutuyormuş."

"Peki bu test kursları ne olacak?"

"Kurslara katılmam. Kendim çalışırım sınavlara," dedi Ayşe.

“Peki kızım çalış, sınavlara gir. Bir şansını dene bakalım. Eğer kazanırsan okursun. Yoksa seni okutacak durumumuz yok. Okumanı istiyorum. Çünkü zayıfsın, hastasın. Başka hiçbir iş yapamazsın. Okursan belki bir işin olur.”

Ayşe’nin yüreği sevinçle çarptı. Mutlulukla gülümsedi babasına. Heyecandan yüzü pembeleşmişti.

O gece yatağına girdiğinde uzun bir süre uyuyamadı. Düşünüp durdu. Kendi kendisine çok çalışıp başarılı olacağına sözler verdi. Çalışmak için planlar, programlar yaptı. Onun, yatağının içinde kıpırdanıp durması ablasını rahatsız etmişti.

“Ne dönüp duruyorsun öyle? Haydi uyu artık. Sabah okula gideceksin,” dedi Ayşe’ye.

Ayşe ablasına iyi geceler dileyip yorgana sarıldı. O gece yer yatağında çok rahat uyudu. Ertesi gün, öğretmen sınıfta test kursuna katılacakların adlarını yazdı. Sıra Ayşe’ye gelince, o fazla rahatsız olmadan kurslara katılmayacağını söyledi. Öğretmen hiçbir şey söylemedi. Dalgın dalgın Ayşe’nin yüzüne bakıp düşündü. Ayşe buna bir anlam veremedi. Ama fazla da üstünde durmadı.

Zil çalınca öğretmen onu yanına çağırdı. Çevresinde Ahmet, Hafize, Sevim ve Kaya da vardı. Hepsi merakla öğretmenlerinin yüzüne bakıyorlardı. Ayşe de kaygı ve merakla öğretmenin masasına yanaştı. Sınıfta onlardan başka kimse yoktu. Öteki çocuklar ders arasına çıkmışlardı. Öğretmen tatlı bir sesle konuştu:

“Çocuklar, sizlerin parasız yatılı okul sınavlarına girmenizi istiyorum. Ancak bu sınavlarda test uygulanıyor. Sizse bunu bilmiyorsunuz. Bazı arkadaşlarınız test kurslarına yazıldılar. Onlar orada öğrenecekler. Ben sınavlara sizin

de hazırlanmanızı istiyorum. Hepiniz akıllı, çalışkan çocuklarsınız. Bu yüzden sizi sınavlara ben hazırlayacağım. Karne tatilinde kendiniz çalışıp derslerinizi tekrarlarsınız. Tatilden sonra da haftada iki gün, birlikte çalışacağız. O günler, okuldan çıkıp yemeklerinizi yedikten sonra benim evime geleceksiniz. Sizi ben çalıştıracağım. Eğer düzenli olarak bu çalışmalara katılırsanız, derslerinize çalışırsanız sınavlarda başarılı olma şansınız artar."

Ayşe kulaklarına inanamıyordu. Öteki çocuklar da... Hepsinin yüzüne mutlu bir gülümseme yayılmıştı. Biraz sevinç ve biraz da utançtan yüzleri kızarmıştı. Öğretmen onlara bakıp konuştu:

"Bu akşam evde anne babalarınıza da söylersiniz. Tatilden sonra da hemen başlarız çalışmalara. Ben size, okulumuza gelen test dergilerinden de vereceğim. Onlarla çalışacağız. Haydi şimdi biraz dışarı çıkıp oynayın."

Ayşe ve arkadaşları merdivenlerden inerken ayakları yere basmıyordu. Hepsi de mutluluktan uçacak gibiydiler. Çalışkan ve akıllı oldukları halde, babaları kurs parasını ödeyemediği için kursa katılamamışlardı. Ama öğretmenleri bir melekti. O, kendi dinlenme saatlerinde, onları çalıştıracaktı. Onların böyle yüksek sesle, heyecan ve sevinç içinde konuşarak geldiğini gören ötekiler merakla yanlarına yanaştılar.

"Ne oldu?" dedi Nur Ayşe'ye. "Öğretmen ne söyledi size?"

Ayşe gurur ve sevinçle baktı arkadaşına.

"Öğretmenimiz bizi çalıştıracak, sınavlara hazırlayacak," dedi.

"Kendi evinde," diye ekledi Sevim.

Çocukların kimi kıskançlıkla, kimi gıptayla, kimi inanmazlıkla baktılar arkadaşlarına... Onlar da kulaklarına inanamıyorlardı.

“Parasız mı?” diye sordu Yeşim.

“Tabi ki parasız. Paramız olsa okuldaki kurslara katılırdık,” dedi Ahmet.

“Ben buna üzülmüyorum. Bizi öğretmenimizin çalıştıracağına öyle seviniyorum ki,” dedi Ayşe içtenlikle.

“Okuldaki test kursuna üç ayrı öğretmen katılıyor,” dedi Işıl burun kıvırarak. “Biri Fen Bilgisi, biri Sosyal Bilgiler, biri de Matematik testleri yaptıracak bize. Annem hepsini tanıyor.”

“Babam ayrıca bana evde de kurs verecek bir öğretmen tuttu,” dedi Yeşim.

“Bana da öğretmen tutuldu,” diye bağırdı Ayhan heyecanla.

Ayşe, şaşkınlıkla arkadaşlarının yüzüne bakıp bu davranışlarına bir anlam vermeye çalışırken zil çaldı. Ayşe Nur ile birlikte sınıfına doğru yürüdü.

Karne günü de Ayşe için ayrı bir mutluluk kaynağı oldu. Öğretmeni ona karnesini verirken başını okşayıp “Başarılarının sürmesini diliyorum,” demişti.

Ayşe sırasına oturup heyecanla karnesine baktı. Derslerinin hepsi pekiyi idi. Gözleri sevinç saçarak kafasını kaldırıp öğretmenine baktı. O, öteki arkadaşlarının karnesini dağıtmayı sürdürüyordu. Pencerenin dışından vuran ışıkla, kumral sarı saçları parlıyordu. Yüzü çok güzeldi. Altın gibi bir yüreği vardı. Kuşkusuz, o bir melekti.

“Haydi göstersene karneni,” diyen bir sesle irkildi

Ayşe. Nur bir yandan kolunu çekiştiriyor, bir yandan da beğeniyle öğretmeni izleyen Ayşe'ye sesini duyurmaya çalışıyordu.

Ayşe daldığı düşten sıyrılıp karnesini Nur'a verdi. Nur merakla okudu Ayşe'nin notlarını. O sırada Ayşe de onun karnesini okuyordu. Nur'un iki ortası, iki iyisi ve dört pekiyisi vardı. Temizlik ve davranış gelişimi bölümü de hep pekiyiydi. Nur karnesindeki ortalara üzülmüştü. Ayşe onu avuttu. "Birlikte çalışırız. İkinci dönem düzeltirsin," dedi. Nur buruk bir gülümsemeyle karşılık verdi ona:

"Evet. Hem kurslara da katılıyorum. Belki derslerime de katkısı olur kursların," dedi.

Ayşe, gözleri sevinç saçarak bir mutluluk yumağı gibi girdi evin kapısından içeri. Babası evde olmadığı için ablasına gösterdi karnesini.

"Çok iyi. Umarım hep böyle iyi gider derslerin. Sınavları da kazanırsın çalışırsan. Hiç değilse sen bari okuyabilirsin," dedi ablası.

Ayşe, okula gönderilmediği için ablasının ne kadar mutsuz olduğunu biliyordu. Bu yüzden yatılı okuldan, sınavlardan fazla söz etmedi. Karnesini alıp dışarı çıktı. Önce Orhan'a, sonra da Melahat teyzelere gösterdi. Orhan Ayşe'nin başarısına çok sevinmiş, kutlamıştı onu. Melahat teyzeler ise, Arzu'nun zayıf dolu karnesinin kızgınlığıyla doluydular. Kıskançlıkla okudular Ayşe'nin notlarını. Melahat teyze onun sıska bileklerine, solgun yüzüne, eski giysilerine bakıp içini çekti. Sonra öfkeyle Arzu'yu azarlamayı sürdürdü:

"Hiçbir şeyin eksik değil. Yediğin önünde, yemediğin arkanda. Elin çocukları senin gibi bakılmadıkları halde bak ne iyi notlar getiriyorlar," dedi hınçla.

Ayşe, oradan ayrılırken çok mutluydu. Babası akşam karnesini görünce böyle kendisine bağırmayacak, onunla gurur duyacaktı. Ah, bir de yatılı okul sınavlarını kazanabilseydi...

Ayşe'nin notlarının böylesine iyi olması babası için beklenmedik bir durumdu. Çok sevindi, mutlu oldu. Eliyle saçlarını okşayıp "Aferin," dedi. Küçücük bir güzellik bile, üzüntülü günler geçirmekte olan aileyi sevindirmeye, mutlu etmeye yetiyordu. Ayşe'nin başarısı da, o derme çatma kulübede güçlükler içinde yaşamaya çalışan aileye güç vermiş, soğuk kış günlerinde içlerini ısıtan bir olay olmuştu. O sırada Almanya'daki akrabalarından gelen bir mektup da iyimserliklerini artırmış, içleri yine umutla dolmuştu. Akrabaları mektubunda, annelerinin bir tanıdıkları tarafından görüldüğünü yazıyordu. Ama onunla konuşamamışlardı, annenin nerede, nasıl olduğu konusunda fazla bir bilgileri yoktu.

Annelerinin birileri tarafından görülmesi Ayşe ve Aynur'u sevindirmişti. İçlerinde yine bir umut ışığı belirmişti. Baba ise çok üzgündü. Annenin onlara hiç yazmaması, ne olduğuna ilişkin belirsizlik onu çok üzüyordu. Aklına bin bir türlü kötü düşünceler geliyordu. Yine de bu olay onun da umutlanmasına neden oldu. Hemen akrabalarına mektup yazıp daha fazla bilgi edinirlerse, adresini bulabilirlerse kendisine yazmalarını istedi. O günden sonra günler yine anneden gelecek iyi bir haberin beklentisiyle geçmeye başladı.

Gerek bu olay, gerek derslerinde başarılı olması ve öğretmeninin yakın ilgisi, Ayşe'nin kendine olan güvenini artırmıştı. Artık yaşamındaki kötü olayları, annesinin uzaklarda oluşunu unutmaya çalışıyordu. Yaşama daha iyimser

bakıyor, annesinden iyi bir haber alacağına inanıyor, en küçük bir güzellik bile onu mutlu etmeye yetiyordu. Eylül ayından beri, her sabah okula gidip gelirken gördüğü silahlı askerlerden bile eskisi kadar korkmuyordu. Okulun kapısının yanındaki çiçekçi kadının varlığı ona büyük bir sevinç veriyordu. Her sabah durup uzun uzun çiçeklere bakar, kokularını içine çekerdi. Yaşlı çiçekçi kadın da, onun her gün gelip kendisini, çiçekleri izlemesine alışmıştı.

Bir sabah, çiçekçiden öğretmeni için bir demet sümbül aldı. Bunu alabilmek için harçlıklarını biriktirmişti. Çiçeği görünce öğretmenini yüzünde beliren gülümseme Ayşe için en büyük ödül olmuştu.

Öğretmeniyle ilişkileri çok iyiydi. Karne tatilinden beri arkadaşlarıyla birlikte, haftada iki gün öğretmenin evine gidiyorlardı. Öğretmen onlara geçmiş konuları yeniden anlatıyor, anlamadıkları problemleri tekrar tekrar çözdürüyor, evde yapmak üzere alıştırmalar veriyordu. Zaman zaman da test uygulayarak, onları test tekniğine alıştırmaya çalışıyordu. Çocuklar test sorularını süresinde yanıtlamakta, test cevap kağıdını işaretlemekte güçlük çekiyorlardı. Öğretmen elindeki tek örnekten yararlanarak onları yetiştirmek istiyordu. Ayşe, öğretmeni dikkatle izliyor, anlattıklarını öğrenmeye çalışıyordu. Ama bir süre sonra, gelişen bazı olaylar nedeniyle çalışmaları aksamaya başladı.

Bir sabah okula gittiğinde öğretmeniyle ilgili güzel bir haber duydu. Henüz zil çalmamıştı. Çocuklar grup grup bahçede toplanmışlardı. Ayşe, Nur'un da içinde olduğu gruba doğru yürüdü. O zaman Aynur öğretmenin kızı Işıl'ın heyecanlı heyecanlı bir şeyler anlattığını gördü. Anlatılanlar ilgisini çekmişti. Yaklaşıp kulak kabarttı.

“Mavi ipekli bir elbise giymişti. Elbisesinin yakasında ve saçlarının arasında küçük mavi çiçekler vardı. Öyle güzeldi ki...”

Işıl’ın gözleri pırıl pırıldı, yanakları kızarmıştı heyecandan. Çevresindeki kızlarsa kendilerinden geçmiş onu dinliyorlardı. O sırada kızlar birbirlerini dürtüp fısıldaştılar:

“İşte geliyor...”

“Bak saçlarını yaptırmış...”

“Elbisesi ne kadar güzel...”

Ayşe merakla kızların baktığı tarafa döndü. Öğretmenleri geliyordu. Gerçekten üstündeki takım elbisesi ve yeni yaptırdığı kıvırcık saçlarıyla çok güzeldi. Ayşe, öğretmeni yaklaşınca parmağındaki nişan yüzüğünü ayrımsadı. O zaman öğretmeninin nişanlandığını, Işıl’ın da onun nişan töreninden söz ettiğini anladı. Ayşe, sevgiyle öğretmenine baktı. Bütün yüreğiyle onun mutlu olmasını diledi.

Öğretmeni, kendisine günaydın diyen çocuklara gülümseyip öteki öğretmenlerin yanına gitti. Çocuklar sınıfa girdiler. Ayşe, o gün hep Işıl’ın anlattıklarını düşündü, öğretmenini o giysilerle gözünde canlandırmaya çalıştı. Bu pek kolay olmuyordu. Çünkü daha önceden ne öyle bir giysi ne de küçük çiçeklerle süslü bir baş görmüştü. Ama o öğleden sonra çok hoş bir şey oldu. Ayşe, o gün öğretmenin evine arkadaşlarından önce gitmişti. Kapıyı öğretmenin annesi açtı. Ayşe’yi her zamanki gibi salona aldı.

“Otur bekle kızım. Öğretmenin çarşıya kadar gitti. Birazdan gelir,” dedi.

Ayşe oturup kitap ve defterini çıkardı. Bu arada gözüne bir albüm ilişti. Onun albüme ilgiyle baktığını gören yaşlı kadın anlayışla gülümsedi.

“İstersen beklerken resimlere bakabilirsin. Öğretmeninin nişanında çekildi.”

Ayşe, büyük bir sevinç ve heyecanla albümü aldı. Sayfaları yavaşça çevirmeye başladı. Nişanın yapıldığı salonda çekilmiş resimlerdi bunlar. Hepsinde de öğretmeni ve nişanlısı, değişik pozlardaydılar. Kimisinde yalnız, kimisinde başka kişilerin arasındaydılar. Ayşe, resimlere büyük bir mutlulukla baktı. Öğretmeninin saçını, giysisini, nişanlısının yüzünü inceledi. O arada grup resimlerinden birinde, Aynur öğretmen ve kızı Işıl’ı da gördü. Orada olabildiği için Işıl’a gıpta etti.

Resimlere iyice dalmıştı ki, telefonun sesiyle irkildi. Öğretmenin annesi salona girip telefonun alıcısını kaldırdı.

“Evet... Ayşe burada, ötekiler henüz gelmedi... Tamam canım, söylerim. Geç kalma...”

Öğretmenin annesi, telefonu kapattıktan sonra dönüp Ayşe’ye gülümsedi.

“Bugün ders yokmuş. Öğretmeninin işi uzamış, gecikecekmiş. ‘Beklemesinler, evde çalışsınlar,’ dedi.”

Ayşe, defter ve kitaplarını topladı, yaşlı kadına “Hoşça kal,” diyerek oradan ayrıldı. Yolda Sevim ile karşılaştı. Ona, öğretmenin evde olmadığını söyledi. Evleri yakındı. Birlikte döndüler. Ayşe, o gün evde kitap okuyarak geçirdi zamanını.

O günden sonra da dersleri, öğretmenin işleri olması nedeniyle sık sık aksadı. Çocuklar kendi olanaklarıyla kendilerini yetiştirmeye çalıştılar.

TİYATRO

Okuldaki test kurslarıyla birlikte, çocukların sınav hazırlıkları da bütün hızıyla sürüyordu. Çocuklar iyice yorulmuşlardı. Birçoğu daha şimdiden sınav heyecanına kapılmıştı. Ama o günlerde yaşadıkları güzel bir olay gerginliklerini azaltmış, hepsinin günlerini renklendirmişti.

Bir sabah öğretmen, yoklamayı yaptıktan sonra hemen derse başlamadı. Çocuklara bakıp;

"Size bir sürprizim var," dedi.

Sürpriz sözünü duyan çocuklar, hemen kulak kabartıp can kulağıyla öğretmenlerini dinlemeye hazırlandılar.

"Sizleri bu hafta sonu tiyatroya götürmek istiyorum. Anne, babalarınızla konuşun. Gelmek isteyenler yarın adlarını Tuncay'a yazdırsınlar ve bilet paralarını getirsinler."

Tiyatro, gezi sözünü duyan çocuklar sevinçle ellerini çırptılar. Sınıfın havası bir anda değişivermişti. Kimi öğretmene sorular soruyor, kimileri yüksek sesle kendi aralarında konuşuyorlardı. Bazıları tiyatroya daha önceden

gitmişti. Bazısıysa tiyatronun adını ilk kez duyuyordu. Ayşe ise, tiyatroya hiç gitmemişti ve onun ne olduğunu bilmiyordu. Ama arkadaşlarının coşkusundan ve öğretmenin sevinçli haber olarak nitelemesinden dolayı iyi bir şey olduğuna karar verdi. Çekingen bir şekilde parmağını kaldırıp bilet parasının ne kadar olduğunu sordu. Öğretmenin yanıtını beklerken içten içe korkuyordu. Çok pahalı olursa gidemezdi.

"Biletler pahalı değil," dedi öğretmen Ayşe'ye. "Şehir tiyatrosu olduğu için ucuz."

Ayşe birden rahatladı. Babası ona sabahları harçlık verirdi. O sabah aldığını henüz harcamamıştı. O haftaki harçlıklarını biriktirerek bilet alabilirdi.

Ayşe bu düşüncelerle sımsıkı tuttu cebindeki parasını. Okul çıkış manavın önünden geçerken yeşil eriklere ve çağla bademlere bakmamaya çalıştı. O gün öğleden sonra ders çalışırken, kitap okurken hep tiyatronun nasıl bir yer olduğunu düşünüp durdu.

Sonunda büyük gün gelip çattı. Öğretmen okul müdüründen, öğrenci velilerinden gerekli izinleri almıştı. Tiyatroya telefon edip yer ayırtmıştı. Sabah okulda toplandılar. Hepsi de çok heyecanlıydılar. Sıra olup yola çıktılar. Tiyatro binası fazla uzak değildi. Büyük camlı kapıları olan tek katlı geniş bir binanın önüne geldiler. Öğretmen çocukları girişte sıra yaptı ve kendisi gişeden bilet almaya gitti.

Ayşe, ilgiyle çevresine bakındı. Camlı kapıda ve duvarlarda renkli afişler vardı. Çeşitli oyunların adları ve oyunlardan görüntüler yer alıyordu afişlerde. Duvarlarda oyuncuların fotoğrafları asılıydı. Çocuklar gördükleri her şeye

ilgiyle bakıp fısıldaşıyorlardı. Bazı çocuklar oyuncuları tanıyorlardı. Evlerinde televizyonu olanlardı bunlar.

Ayşe için her şey çok yeni ve yabancıydı. Öğretmen onları sırayla geniş bir kapıdan geçirip içi koltuklarla dolu büyük bir salona aldı. Önceden yer ayırttığı için koltuklar sahneye yakındı. Çocuklar birer birer oturdular. Ayşe, beğeniyle ve ilgiyle karşıdaki geniş sahneye, sahnedeki kırmızı parlak kadife perdeye baktı. Perdenin ucundan yaldızlı püsküller sarkıyordu. Her şey çok değişik, çok güzeldi.

"Ne güzel bir yer," dedi Nur'un kulağına eğilerek.

O sırada gong çaldı ve ışıklar birer birer söndü, salon karardı.

"Sus, oyun başlıyor," dedi Nur.

Salona bir anda tatlı bir müzik sesi yayıldı ve perde yavaş yavaş açılmaya başladı. O andan sonra, Ayşe kendini bir düş dünyasının içinde buldu. Oyuncuların renk renk, çeşit çeşit parlak giysilerini, sahnede değişen dekorları soluğunu tutarak büyük bir beğeniyle izledi. Oyunun adı "Gülmeyen Prenses"ti ve görkemli sarayında canı sıkılan, gülmeyi unutan bir prensesin serüvenleri anlatılıyordu. Prensesin uzun sapsarı saçları, başındaki parlak taşlarla süslü tacı, ipekli kabarık uzun giysileri, oyunlar, şarkılar başını döndürmüştü Ayşe'nin. Kendisini oyuna öylesine kaptırmıştı ki, ışıklar yandığı halde oyunun bittiğini anlayamadı. Nur kendisini dürterek;

"Oyun bitti artık. Gidiyoruz," dedi.

Ayşe o zaman ayrımsadı oyuncuları alkışlayan arkadaşlarını. O da alkışladı coşkuyla Tiyatrodan çıktıklarında bile hâlâ oyunun, gördüğü o güzelliklerin etkisinden kurtulamamıştı. Dekorların, giysilerin güzelliğinin yanı sıra

oyuncuların her şeyi gerçekmiş gibi canlandırmaları çok etkilemişti onu. Oyuncular gözünde ulaşılmaz, çok büyük kişilerdi.

"Kim bilir oyuncu olmak ne güzeldir..." diye geçirdi içinden eve giderken. Ama kuşkusuz çok zor bir işti. Çünkü prenses durup dururken, –rolü gereği– ağlamaya başlıyor, bazen de kahkahalar atıyordu.

"Bunu yapmak çok zor olmalı," diye geçirdi içinden. Bir yandan da içten içe oyuncu olmak isteği girdi düşüncelerine. Kendisini bir oyuncu olarak, sahnedeki prensesi canlandırırken düşledi.

Tiyatroya gidiş, orada gördüğü güzellikler yaşamına bir yenilik, zenginlik katmıştı Ayşe'nin. Gördüklerini önce Aynur'a, sonra Arzu'ya ve Orhan'a tekrar tekrar bıkmadan anlattı. Ama oyuncu olmak isteğinden kimselere söz etmedi.

İlginç bir rastlantı sonucu, kısa süre sonra Ayşe'nin eline oyuncu olma olanağı geçti. Öğretmen, o yıl beşinci sınıf oldukları için bir yıl sonu gösterisi hazırlıyordu. Gösteri korodan, halk oyunlarından, şarkılı oyunlardan, kısa skeç ve oyunlardan oluşuyordu. Kısa oyunlardan birinin konusu da anneler günüyle ilgiliydi. Bir gün son derste öğretmen elindeki kitaba bakarak oyuncu seçmeye başladı. Oyunda anneyi oynayacak kızı bulmakta güçlük çekmedi. Sınıfın en uzun boylusu olan Emine'yi aradı gözleri. Emine oldukça uzun boylu ve iri yapılıydı. Ayrıca iki senelik olduğu için yaşça da büyüktü.

"Emine, sen tahtaya çık," dedi öğretmen.

Emine tahtanın önüne çıktı. Sözlü sınavların dışında tahtaya kalkmadığı için utanmıştı. Herkes ona bakıyordu.

Öğretmen sınıftaki çocuklara tek tek bakarak çocuk rolü için uygun öğrenciyi aradı. Derken Ayşe'nin üstünde durdu bakışları. Herkes merakla öğretmenin davranışlarını izliyordu. Ayşe de öğretmene bakıyordu. Bakışları karşılaştı.

"Ayşe, sen gel," dedi öğretmen.

Ayşe heyecandan yanakları kıpkırmızı bir halde tahtaya kalkıp Emine'nin yanında durdu. İkisi çok ilginç bir çift oluşturmuşlardı. Ayşe, Emine'nin yanında küçücük kalmıştı.

"Tamam," dedi öğretmen. "Şöyle bakınca anne-kız görüntüsü veriyorsunuz."

Ayşe o zaman oyunda rol almak üzere seçildiğini anladı. Onunla birlikte ötekiler de... Kendileri rol bekleyen çocukların kimi gıptayla kimi kıskanarak baktılar ikisine. Öğretmen oynayacakları oyunu ve oyundaki rollerini söyledikten sonra yerlerine oturttu çocukları. Sonra öteki oyunlarda rol alacakları ve şiir okuyacakları belirledi. Öğretmenin işi çoktu. Elinde kâğıtlar, listeler, oyun, şiir metinleri vardı. Her rol ya da şiire uygun çocuğu bulmak için büyük bir çaba harcıyordu. Bu arada sınıftaki her öğrencinin az da olsa etkinliklerde görev almasını sağlamaya çalışıyordu. Hiçbir öğrencinin üzülmesini istemiyordu.

Yoğun, yorucu bir çalışmadan sonra öğretmenin elinde görevli listeleri birikti. Halk danslarını oynayacak çocuklar belliydi. Onlar okulda düzenlenen kurslara katılmışlardı; giysileri vardı. Korodakiler de belliydi. Sene başında müzik öğretmeninin seçtiği çocuklardı. Müzik öğretmeninin öğrettiği şarkı ve türküleri söyleyeceklerdi. Ayşe koroda da görevliydi. Orada ne yapacağını biliyordu. Ama oyun-

daki görevi konusunda hiçbir bilgisi yoktu. Acaba o da tiyatrodaki oyuncu gibi ağlamak gerektiğinde ağlayabilir, gülmek gerektiğinde gülebilir miydi? Rolü uzun muydu? Sözlerini ezberleyebilir miydi?

Ertesi gün, eğitsel çalışma saatinde oyun provalarına başladılar. Böylece Ayşe'nin merakı da giderilmiş oldu. Oyunda, pazar yerinde annesini kaybeden bir küçük kız rolünü oynayacaktı. Kaybolduğunu anlayınca ağlayıp "Anne! Anne!" diye bağıracaktı. Hepsi buydu. Aslında çok da kolaydı. Uzun uzun söz ezberlemesi gerekmiyordu. Ayşe, öğretmeninin anlattıklarını dikkatle dinledi. Yapabileceğine inanıyordu.

"Haydi şimdi bir prova edelim," dedi öğretmen.

Emine ile Ayşe elele tutuşarak tahtanın ortasına geldiler, Emine'nin elinde bir pazar torbası vardı. Alışveriş yapmak için çevresine bakınıyordu. O sırada Ayşe'nin elini bıraktı. Sonra da alışverişe dalıp oradan uzaklaştı. Ayşe orada yapayalnız kalmıştı. Ağlayıp annesine seslenmesi gerekiyordu. Ama bunu yapamadı. Boğazına bir şey yumruk gibi tıkanmıştı. Konuşamıyordu. Çünkü annesi gittiğinden beri hiç "Anne!" diye seslenmemişti. O sözcüğü hiç kullanmamıştı. Onun duraksadığını gören öğretmeni, "Haydi kızım, anne diye bağır," dedi.

Ayşe bir kez daha çabaladı. Ama bütün çabasına karşın ağzından anne sözcüğü çıkmadı. Öğretmen, bir kez daha "Haydi kızım, anne diye bağırsana," dedi sabırla. Ama Ayşe anne diyemedi. Sınıfın ortasında düştüğü durum, annesinin yokluğunu yine anımsatmış, bir kez daha yaralamıştı onu. Başını kaldırıp öğretmenine baktı. Konuşamıyordu. Gözleri dolu dolu olmuştu.

Öğretmeni bir anda onun durumunu anımsadı. Kızı zorlamaktan vazgeçti.

“Peki kızım, otur. Bir başka arkadaşını koyarız yerine,” dedi.

Ayşe, yıkılmış bir halde oturdu sırasına. Ondan sonra da iyice içine kapandı. Yerine kimin seçildiğinin, sınıfta neler olduğunun ayırdına varmadan öylece oturdu sırasında.

Zil çalıp da eve giderken sınıfta yaşadığı olayın ezikliğini hâlâ üzerinde taşıyordu. Nur’un arkadaşlığı bile onu avutamadı. Ondan ayrıldıktan sonra, kırgın üzgün adımlarla evin yolunu tuttu. İçten içe annesine kızıyordu. Onun yüzünden öğretmenin kendisine verdiği o kolay rolü başaramamıştı. Öğretmeninin kendisine güvenini boşa çıkarmış, arkadaşlarının önünde küçük düşmüştü. Böylece, ilk oyunculuk denemesi de başarısızlıkla sona ermişti.

Ayşe’nin düş kırıklığı bununla kalmadı. Ertesi gün öğretmen onu şarkılı oyunlardan birine seçti. Oyun biri kız biri erkek beş çiftle oynanıyordu. Çiftler elele tutuşup, kolkola girerek şarkı söylüyor, dans ediyorlardı. Oyun çok güzeldi. Ayşe de provada oldukça başarılı olmuştu. Ama bu kez de karşısına başka bir engel çıktı. Öğretmen provadan sonra oyunda giyecekleri giysileri anlattı çocuklara. Kızlar, kırmızı üstüne beyaz puanlı kabarık bir etek ve beyaz fistolu bir bluz giyeceklerdi. Erkek çocukların giysisi ise lacivert şort ve beyaz gömlekten oluşuyordu.

Öğretmenin elindeki örnek giysiler, Ayşe’nin soluğunu kesti. Çok güzeldi. Hemen kendini o giysilerin içinde düşledi. Kabarık, geniş etek döndükçe açılıyordu. Altında fistolu bir iç etek vardı. Zilin sesiyle Ayşe kendine geldi. Nur da beğeniyle giysiye bakıyordu. Şarkılı oyunda o da vardı.

“Teyzem bunu diker,” dedi güvenle.

Ayşe içini çekip arkadaşına baktı. Sesini çıkarmadı. Ama o gün öğleden sonra öğretmenin evine gittiğinde öğretmenine giysi alamayacağını, oyundan çıkmak istediğini söyledi. Öğretmen ailenin durumunu biliyordu. Anlayışla karşıladı.

“Keşke elimden bir şey gelse. Senin de oyuna katılmanı istiyorum. Sen yine de babanla bir konuş,” dedi.

Ayşe babasıyla konuşmadı. Onu üzmek, kızdırmak istemiyordu. Aynur ile konuştu.

“Hiç söyleme,” dedi ablası. “Bugünlerde durumumuz çok kötü. Melahat teyzeler de kiraya zam yaptılar. Babamın canı sıkkın.”

Ayşe sesini çıkarmadan dinledi ablasını. Akşamüstü ablasıyla pazara çıktılar. Ayşe’nin gözü kumaşlardaydı. Ama hiçbir şey alamadılar. Ayşe arkasına baka baka döndü eve. Ertesi gün de öğretmenine giysiyi yaptıramayacağını söyledi. Öğretmen olur anlamında başını salladı, yerine bir başkasını seçti. Art arda gelişen bu olaylar Ayşe’yi üzdü. Uzun bir süre etkisinden kurtulamadı.

UMUT ÇİÇEKLERİ

İlkyaz, ağaç dallarında tomurcuklanan çiçekleri, parlak güneş ışıkları, kuş sesleri ve doğadaki bütün canlıların yenilenme çabalarıyla artık gelmişti. İlkyazla birlikte, soğuk günler ve üzüntüler geride kalmıştı. Ağaçlardaki pembe, beyaz çiçekler, kırlardaki papatyalar insanların yüreklerine sevinç salıyordu. Ayşe, sabahları parlak güneş ışıklarıyla uyanıyor, günü kuş cıvıltılarıyla karşılıyordu. Yaşadığı tüm acılı olaylara, karşılaştığı güçlüklere karşın yüreği umut ve iyimserlikle doluydu. Gelecekte iyi şeyler olacağına inanıyordu. Öğretmeninin sevgisinin ve yardımının bunda büyük etkisi vardı.

Babası ve ablası için yaşam o kadar da güzel ve umutlu değildi. Ablası istemediği halde, dikiş kursuna gönderilmişti. Bu yüzden pek mutlu değildi. Babası ise yaşadığı acı olaylar, düş kırıklıkları nedeniyle iyice içine kapanmış ve sinirli bir adam olmuştu. Sürekli, anneden iyi bir haberin gelmesini bekliyordu. Ama beklenen haber bir türlü gelmiyordu. Annenin bir kez görüldüğünü yazan akrabaları da, ondan bir daha söz edildiğini duymamışlardı. Bütün bu

olanlar babayı çok üzüyordu. Akrabalarının çevreye yaydığı söylentiler de canını sıkıyordu. Ama gidip karısını arayamıyordu. Bu çaresizlik, onu sinirli ve mutsuz bir adam yapmıştı.

Çektikleri sıkıntılar, Ayşe ile Aynur'un arasında güçlü bir dayanışma doğurmuştu. Yaşadıkları güçlüklerden sıyrılmak için, iki kardeş zaman zaman birlikte küçük öykü ve masallar anlatıyorlardı. Bu masalların sonu genellikle olumlu bitiyordu. Kardeşler böylece kendilerini avutuyorlardı belki de. Bir gün yine böyle bir masal anlattılar. Masaldaki yoksul kardeşler, kendi çabaları ve çalışmalarıyla evlerini temizleyip boyayarak çok güzel bir hâle getirmişlerdi. Masa ve sandalyeler yapıp boyamışlar, perdeler, örtüler, yastıklar dikmişlerdi. Pencerelerinin önüne çiçekler dikerek bahçelerini de güzelleştirmişlerdi. Daha güzel ve temiz bir yerde yaşadıkları için de mutlu olmuşlardı. Öykü sona erdiğinde Ayşe ablasına sordu:

"Biz de evimizi güzelleştiremez miyiz?"

"Bilmem ki, yapabilir miyiz?"

"Neden olmasın?"

"Nasıl yaparız? Bazı şeyler için para gerek..."

"Biz de para gerektirmeyen şeyler yapalım. Evdeki kumaşlardan minder, yastık filan dikelim."

"Evet, bunları yapabiliriz. Sonra, şu pencerenin önüne çiçek dikelim Hiç değilse dış görünüşünü güzelleştiririz evin. Melahat teyzelerden çiçek tohumu isteriz."

"Verirler mi ki?"

"Verirler tabi, niye vermesinler? Onlar ekiyorlar pencerelerinin önüne. Biz de ekersek bahçe daha güzel görünür. Onların da hoşuna gider..."

“Haklısın. Yarın cumartesi. Hava güzel olursa, pencerenin önünü kazıp hazırlayalım.”

Ertesi gün Ayşe sevinçle uyandı. Babaları işe gittikten sonra Aynur ile birlikte hemen bahçeye çıktılar. Melahat teyzeler kahvaltı ediyorlardı. Osman amca işe gitmemişti. Aynur çekinerek yaklaştı.

“Günaydın Melahat teyze, sizdeki çiçek tohumlarından bize de verir misiniz?”

Osman amca, çocuklara gülümseyip kahvaltıya çağırdı. Çocuklar tok olduklarını söylediler. Melahat teyze şaşkın şaşkın bakıyordu. Ayşe açıklamak gereğini duydu:

“Şu pencerenin önüne biz de çiçek dikmek istiyoruz...”

“Sahi mi? Bakabilecek misiniz peki?”

“Bakarız tabi. Böylece bahçe daha güzel olur.”

Osman amca kızların bu isteklerine memnun olmuştu. Zaten çok iyi yürekli bir insandı. Onlara gülümseyip;

“Siz çiçek dikmek istediğiniz yeri kazıp hazırlayın. Ben size tohum veririm,” dedi.

Ayşe ile Aynur içtenlikle teşekkür edip oradan ayrıldılar. Pencerenin önüne geniş bir dikdörtgen çizip küçük bir çapayla toprağı kazmaya başladılar. İki kardeş ortaklaşa çalışıyorlardı. Toprak yumuşak olduğu için çabucak kazıp hazırladılar. O sırada Osman amca yanlarına geldi.

“Tamam, iyi olmuş. Şimdi de şu eski evin yanındaki kırık tuğlaları bizim tarhlardaki gibi toprağa çakın. Böylece çiçek tarhınızın bir sınırı olur,” dedi. Sonra kendisi birkaç tuğla çakarak kızlara nasıl yapılacağını gösterdi.

Ayşe bu işten çok hoşlanmıştı. Hemen ablasıyla bir iş bölümü yaptılar. Ayşe tuğlaları taşıdı, ablası yerleştirdi. Henüz boş olan çiçeklikleri çok güzel olmuştu. Ayşe,

kabaran toprakla birlikte yeryüzüne çıkan böcekleri, solucanları izledi. Doğa canlanmıştı. Herkes kıpır kıpırdı. Mutlulukla çevresine bakındı. Bahçenin ortasındaki akasya ağacı da bembeyaz, mis kokulu çiçeklerle donanmıştı. Ayşe, bir an boş çiçeklikte renk renk çiçeklerin büyüdüğünü düşledi. Tam o sırada Osman amca, elindeki küçük kâğıt külahlarla yanlarına geldi. Peşinden Arzu ile küçük kardeşi izledi onu. Merakla Ayşe ile Aynur'un yaptıklarına bakmaya başladılar.

Osman amca elindeki kâğıt külahlardan bazı tohumlar aldı.

"Fazla bir çeşit yok. Biraz sarmaşık ve biraz da kadife çiçeği tohumu var. Biz ötekileri ekmiştik. Bunları ekin, sonra başka tohumlar da veririm size."

Sonra elindeki küçük çapayla toprakta çukurlar açarak tohumları attı ve üstlerini toprakla örttü. İşin nasıl yapılacağını gösterdikten sonra çapayı ve tohumları kızlara verip; "Haydi gerisini siz yapın artık. İş bittikten sonra da biraz su dökün," dedi.

Aynur büyük bir hevesle çapayı alıp tohumları toprağa gömdü. Ayşe evden sürahiyle su getirdi. Suyu elleriyle serperek toprağı suladı. Ortalığa ıslak toprak kokusu yayıldı. İki kardeş çok sevinçliydiler. İçlerine yaşama sevinci dolmuştu.

O gün, Ayşe ile Aynur, evdeki eşyaları dışarı taşıdılar. Havalandırdılar. Aynur, incir ağacının altına eski bir kilim serdi. Sonra evdeki kumaş parçalarını, küçülen giysilerini dışarı çıkardı. Kumaş parçalarını birleştirerek minderler, küçük sevimli yastıklar yaptılar. Aynur, dikiş kursunda dikiş dikmeyi öğrenmişti. Ayşe de ona yardım etti. Dikişleri bittikten sonra küçük tahta kulübeyi süpürüp sildiler. Eş-

yaları içeri taşıdılar. Minderleri serip küçük yastıkları duvara dayadılar.

Akşam babaları işten gelince gözlerine inanamadı. Eve birilerinin geldiğinden kuşkulandı. Ama kızlar bütün bunları kendilerinin yaptıklarını anlattılar. O ara, Osman amca gelip de kızların bütün gün arı gibi çalıştığını anlatınca kuşkuları dağıldı.

Pencerenin önündeki çiçek tarhını gösterdi Ayşe babasına.

"Sarmaşık ve kadife çiçekleri ektik," dedi.

"Çok iyi. Aferin çocuklar. Bundan sonra onu sık sık sulayın da tohumlar filizlensin. Ben de çiçek tohumları bulursam getiririm," dedi.

Babanın içinde buruk bir mutluluk uyanmıştı. Kızlarını sert toprakta filizlenmeye çalışan çiçeklere benzetti. Tüm güçlüklere karşın umutlarını yitirmiyor, yaşamaya çalışıyorlardı.

O günden sonra Ayşe ve Aynur, büyük bir merakla tohumların filizlenmesini beklemeye başladılar. Ayşe, her sabah kalkar kalkmaz çiçek tarhına bakıyor, tohumların filizlenip filizlenmediğini anlamaya çalışıyordu Bir süre sonra, çiçek tarhının üstünde minicik yeşil filizler belirdi. Ayşe onları görünce sevinçten havalara uçtu. O gün okula büyük bir mutlulukla gitti. Sevincini Nur ile paylaştı.

"Biliyor musun? Bizim bahçeye ektiğimiz çiçek tohumları filizlendi. İyi bakarsak çabucak büyüyüp çiçek açacağını söylüyor babam."

"Yaa, ne iyi. O zaman ben de bir gün gelip görürüm çiçeklerinizi," dedi Nur içtenlikle.

Ayşe bir an duraladı. Evlerinin durumundan dolayı ar-

kadaşını eve hiç çağıramamıştı. Ama ablasıyla birlikte bu aralar biraz düzeltmiş, güzelleştirmişlerdi evlerini. Hem havalar ısınmıştı, bahçede de oturabilirlerdi.

"Olur tabi," dedi güvenle. "Annenden izin alır gelirsin bir gün."

"Sınavlar bitsin de..." dedi Nur sıkıntılı sıkıntılı.

Sınav sözcüğü Ayşe'yi de heyecanlandırdı. İki gün sonra parasız yatılı okul sınavına gireceklerdi. Ondan sonra da karne ve diploma notlarını belirlemek için öğretmen sınıftaki sınavlara başlayacaktı. Kendilerini yorucu ve heyecanlı günler bekliyordu.

O gün öğretmen, sınavda nasıl davranacakları konusunda konuştu onlarla. Bazı çocuklar zaten biliyorlardı. Onlar kolej sınavlarına girmişlerdi. Ama Ayşe ve öteki arkadaşları bilmiyorlardı. Nur çok heyecanlıydı. Ayşe'ye dönüp;

"Beni sınava teyzem götürecek. Sen kiminle gideceksin?" diye sordu.

Ayşe bir an duraladı. Bu hiç aklına gelmemişti. Sınavın yapılacağı okulun nerede olduğunu bile bilmiyordu. Babası çalıştığı için götüremezdi. Annesi olsaydı onunla giderdi. Gözleri doluverdi bir anda. Onun durumunu gören Nur sorduğuna pişman oldu. Bir süre sustu, sonra birden sevinçle Ayşe'ye dönüp;

"Bak aklıma bir fikir geldi. Sınav günü çok erken kalkıp bize gel. Teyzem ikimizi de götürür," dedi.

"Götürür mü?"

"Götürür tabi. Neden götürmesin? Hem biliyorsun annem de teyzem de seni çok seviyorlar."

Ayşe arkadaşına sevgiyle baktı. Kendisi gibi sessiz ve gerçekte mutsuz olan kızın bembeyaz yüzünde gözleri sevgiyle ışıldıyordu.

Sınav sabahı Ayşe çok erken kalktı. Öğretmeninin "Yanınızda bulundurun," dediği kurşun kalem ve silgiyi alarak babasıyla birlikte yola çıktı. Babası onu Nurların evine bırakıp işine gitti. Nur da kalkıp hazırlanmıştı. Evde fazla oyalanmadılar. Hemen çıkıp otobüse bindiler. Epey yol gittikten sonra otobüsten indiler. Nur'un teyzesi sınavın yapılacağı okulu biliyordu. Fazla aramadan okula geldiler.

Okulun önü anne babalarla ve çocuklarla doluydu. Ayşe, kendini orada yapayalnız duyumsadı. Herkesin yanında anne babası ya da bir yakını vardı. Anne babalar çocuklarının elini tutuyor, kimisi saçlarını okşayıp heyecanlanmamasını söylüyordu. Ama herkes çok heyecanlıydı. Özellikle bazı anne babalar çocuklardan daha heyecanlıydılar. Kendi aralarında konuşup çocuklarını sınava nasıl hazırladıklarını anlatıyorlardı. İlgiyle çevresine bakınıp konuşmalara kulak kabartan Ayşe de çok heyecanlıydı. Acaba soruları bilebilecek miydi? Sınavı kazanabilecek miydi?

O sırada, görevli bir öğretmen kapıya gelerek çocukları içeri aldı. Anne babalar, içeri girerken çocuklarını öpüp başarılar dilediler. Ayşe kendini çok yalnız ve güçsüz duyumsadı. Nur ile birlikte kapıdan içeri girdiler. Sınavın yapılacağı sınıfta sıralara teker teker oturtuldular.

Bir süre sonra soru kitapçıkları dağıtıldı. Sorular test tekniğiyle hazırlanmıştı. Öğretmen çocuklara soruları nasıl yanıtlayacaklarını, cevap kağıdını nasıl işaretleyeceklerini anlattı. Sınavların süreli olduğunu belirtti ve sınav başladı. O andan sonra sınıfta çıt çıkmadı. Herkes hızla soruları okuyup yanıtlamaya başladı. Ayşe, ilk bölümün daha yarısına bile gelmemişti ki, sürenin dolduğunu belirterek kâğıtları topladı görevliler. Sonra sınavın ikinci bölümü, yani sayısal bölüm başladı. Bunları yanıtlamak daha da

zordu. Birçok işlem yaptıktan sonra, dört seçeneğin arasındaki doğru yanıtı bulmak gerekiyordu. Ayşe, bunun da süresine uyum sağlayamadı. Sorular üstünde düşünüp problemleri çözmeye çalışırken yine süre bitti. Görevli öğretmenler cevap kâğıtlarını topladılar. Sınavın bittiğini belirttiler. Ayşe şaşkınlık içindeydi. Her şeyin bu kadar çabuk olup biteceğini düşünmemişti. Gerçi öğretmenleri onları çalıştırırken sık sık bundan söz etmişti; ama ellerinde tek bir test dergisi olduğu için fazla alıştırma yapamamışlardı.

Ayşe yine Nur ve teyzesiyle birlikte otobüse bindiğinde bunları düşünüyordu. Nur'un teyzesi sınavın nasıl geçtiğini sordu.

"Soruları yaptım," dedi Nur.

"Ben de..." dedi Ayşe zayıf bir sesle. Karşılaştığı sınav tekniği onun için yabancıydı. Bu yüzden soruların bazılarını yapmaya zaman bulamamıştı, ama yine de belli belirsiz bir umut vardı içinde. Sınav sonuçları bir süre sonra belli olacaktı nasıl olsa. Ayşe içini çekip sustu.

Birkaç gün sonra, sınıftaki sınavlar başladı. Öğretmen, sırayla hepsini tahtaya kaldırıyor bütün yıl öğrendikleri konulardan sorular soruyordu. Sıra Yeşim'e gelince, Ayşe heyecanlandı. Onun numarası Yeşim'den sonraydı. Öğretmen, Yeşim'e sorularını sordu. Ayşe'nin içi içini yiyordu.

"Ah, ne kolay sorular," diye fısıldadı Nur'a. "Keşke bunları bana sorsaydı."

Nur hiç sesini çıkarmadı. O, soruları pek kolay bulmamıştı. Ayşe tahtaya çıkan bütün arkadaşlarının sorularını kolay buluyordu. Çünkü gerçekten çok iyi çalışmıştı. Ayşe, tahtanın önünde sallanıp duran Yeşim'e baktı. Onca test kursu, özel öğretmen bir işe yaramamıştı demek ki. Yeşim soruları yanıtlayamıyordu.

O sırada öğretmen Ayşe'yi çağırıp, "Sen yanıtla," dedi ona.

Ayşe, hemen anlatmaya başladı. Çok iyi bildiği bir konuydu. Öğretmen her ikisine de birer soru daha sordu. Şekil çizmeleri gerekiyordu. Ayşe, eline tebeşiri alıp tahtaya şekli çizmeye başladı. Boyu kısa olduğu için, ayak parmaklarının ucunda yükselmesi gerekiyordu. Öğretmeni onu sevgiyle izledi. Yeşim ise elinde tebeşir, düşünüp duruyordu.

"Oturun," dedi öğretmen; sonra eğilip not defterine bir şeyler yazdı. Ayşe büyük bir sevinç içinde oturdu yerine. Nur onu kutladı. O gün eve giderken Ayşe'nin ayakları yere basmıyordu. Aynur'a anlattı başarısını. Ablası da sevindi. Öteki derslerine de çalışmasını söyledi. Sınavlar süresince Ayşe çok çalıştı. Orhan ile oyun bile oynamadı. "Okullar kapanınca oynarız," diyordu.

O günlerde Ayşe'nin gözleri hiçbir şeyi görmüyordu dersten başka. Bir cumartesi günü, pencerenin önündeki çiçek fidelerinin oldukça büyüdüğünü gördü. Sarmaşıklar da pencerenin kenarına bağlanan ipe sarılıp tırmanmaya başlamışlardı. Ayşe çok sevindi. İçi gurur ve güvenle doldu. Ablasıyla birlikte çokgüzel bir şey yapmayı başarmışlardı.

Karnelerin dağıtıldığı gün mutluluğu daha da arttı. İlk karnede olduğu gibi, bütün derslerinden pekiyi almıştı. Öğretmeninin elini öpüp mutlulukla baktı yüzüne. Öğretmeni de ona sevgiyle gülümseyip;

"Bütün yaşamın boyunca böyle başarılı olmanı diliyorum," dedi.

Karnesini alan çocuklar sevinçle yerlerine oturuyor, arkadaşlarına karrnelerini gösteriyorlardı. Ayşe de Nur'a gösterdi karnesini. Nur'unkini okudu o da. İlk karnesine göre biraz daha iyiydi Nur'un notları.

Öğretmen herkesin karnesini dağıttıktan sonra, diploma töreni hakkında bilgi verdi. Diploma törenini, Yeşimlerin sinema salonunda yapacaklardı. Yeşim'in babası bunun için ücret almayacaktı. O gün için bir eğlence düzenlenmişti. Bazı çocuklar şiir okuyacak, koro şarkı söyleyecek, sınıfta hazırladıkları oyun ve gösterileri sunacaklardı. Öğretmen törenin gün ve saatiyle salonun adresini yazdırdı çocuklara. Sonra da diploma töreninde görev alacak çocukları belirledi. Ayşe'ye de ezberlemesi için bir şiir verdi. Ayşe şiir okuyacak, koroda şarkı söyleyecekti.

Diploma töreni unutulmaz anılarla dolu geçti. Ayşe şiirini çok güzel okudu. Boyu kısa olduğu için mikrofona yetişmeyince sahne görevlisi gelip mikrofonu boyuna göre ayarladı. Şiiri bittiğinde uzun uzun alkışlandı. Küçücük boyuna karşın, o uzun şiiri güzel okuması nedeniyle herkesin beğenisini kazanmıştı. Gösteri bitince okul müdürü diplomaları dağıttı. Fotoğraflar çekildi.

Eve, Sevim ile birlikte döndüler. O da kendisi gibi test kursuna katılamamış, öğretmenin evinde birlikte çalışmışlardı. Son günlerde onunla iyi arkadaş olmuşlardı. Ortak yönleri çoktu. Sevim altı çocuklu bir ailenin kızıydı. Babası kapıcıydı. Çalışkan ve akıllı olduğu için öğretmen onu da yatılı okul sınavlarına sokmuştu. Ellerinde diplomalarıyla eve dönerken ikisi de sevinç içindeydiler.

"Sınavların sonucu haftaya belli olacakmış," dedi Ayşe bir ara.

"Evet. Bakalım kazanabilecek miyiz?"

"Kim bilir... Ben bazı soruları okumaya bile zaman bulamadım."

"Ben de... Test kursuna katılsaydık belki daha iyi olurdu."

"Evet. Haklısın. Kursa katılan arkadaşlarımız daha şanslı."

“Doğrusu her konuda daha şanslılar. Yeşim’in pekiyi ile geçtiğini biliyor musun?”

“Nee? Pekiyi ile mi? Ama nasıl olur? Sınıftaki sınavlarda hep başarısızdı. Soruların birçoğunu bilemedi.”

“Evet. Sınıftaki sınavlarda başarılı olamadı, ama yine de pekiyi ile geçti sınıfını.”

“İnanmam. Hiçbir şey bilemedi sınavlarda. Hatta bir keresinde ona sorulan soruları bile ben yanıtlamıştım.”

“Evet, sen yanıtladın, ama notu o aldı.”

“Doğru değil bu. Öğretmenimiz böyle şey yapmaz.”

“Karnesini ve diplomasını gözlerimle gördüm,” dedi Sevim.

Ayşe bu sözlere karşı hiçbir şey diyemedi. Bir süre sessizce yürüdüler. Ayşe büyük bir düş kırıklığına uğramıştı.

“Öğretmenimizin böyle bir şey yaptığına hâlâ inanamıyorum,” diye mırıldandı bir süre sonra.

“Boşver, üzülme. O çok iyi bir insan. Bizi çalıştırdı. Hiç değilse bizim hakkımızı yemedi. Bak, notlarımız pekiyi. Yeşim’e gelince, kim bilir belki müdür filan istemiştir. Biliyorsun babası, diploma töreni için salonlarını vermişti. Belki okula bağış da yapmıştır.”

Ayşe’nin üzüntüsü geçmişti. Ama içinde hâlâ bir burukluk vardı. Öğretmenini çok seviyordu. Bu konunun üstünde durmamaya karar verdi.

“Ne yapacaksın bundan sonra?” diye sordu Sevim’e.

“Hiç bilmiyorum. Eğer sınavı kazanabilirsem, yatılı okula giderim. Kazanamazsam okuyamam. Babamın hiç okutacak durumu yok. Peki sen ne yapacaksın?”

“Ben de sınavı kazanırsam, yatılı okulda okuyacağım.

Ama kazanamazsam babam beni ortaokula gönderecek," dedi Ayşe.

"Ne iyi..." dedi Sevim.

"Ona da yeni karar verdi. Karnemi görünce 'Eğer böyle çok çalışıp başarılı olursan ortaokula gönderirim' dedi. Buna seviniyorum tabi. Ama umarım sınavı kazanırım. Çünkü benim babamın durumu da iyi değil. Ama ne olursa olsun, okula gidebileceğim için yine de çok seviniyorum. Böylece bir mesleğim olur. Kim bilir, belki de öğretmen olurum."

"Ne güzel. Ne kadar şanslısın. Keşke ben de okuyabilsem."

Evlerine yaklaşmışlardı, Ayşe Sevim'i evlerine çağırdı.

"Annemin haberi yok, merak eder. Sonra gelirim," dedi Sevim.

Ayşe arkadaşından ayrıldıktan sonra hızla eve doğru yürüdü. Elinde kırmızı kurdeleye sarılı diplomasıyla, bahçeye girerken sevinç içindeydi. Başarılı olması umut ve güvenini artırmıştı. O sırada evin kapısında kendisini sevinçle karşılayan ablasını gördü. Ablasının elinde bir mektup vardı.

"Annemden!" diye bağırdı gülerek.

Ayşe'nin birden kalbi çarpmaya, elleri titremeye başladı. Tutulup kalmıştı. Durdu, öylece baktı ablasına bir süre inanmaz gözlerle.

Aynur, son derece mutluydu. Gülerek bakıyordu Ayşe'ye... Hayır, ablası şaka yapmıyordu. Sonunda bekledikleri mektup gelmişti işte. Acaba ne yazıyordu içinde? Anneden iyi bir haber olabilir miydi?

Ayşe, daha fazla duramadı. Koştu ablasının yanına. Zarf açıktı. Ablası;

“Üstünde bizim adımız da olduğu için açıp okudum,” dedi gülerek.

Ayşe, elleri titreyerek mektubu alıp okumaya başladı:

“Sevgili ailem,

Bu kadar uzun süredir yazmayıp sizi merakta bıraktığım için beni affetmenizi istiyorum. Ama burada yaşadığım sıkıntıları yazıp sizi de üzmek istemedim.

Uzun süredir, burada işten çıkarmalar artmıştı. Bense, hâlâ sizi buraya aldırmayı umuyordum. O yüzden öyle yazdım mektuplarımda size hep. Oysa beklediğim gibi olmadı. Beni de işten çıkardılar. Çok üzülmüştüm. Sizler bana umut bağlamıştınız. Sizin umudunuzu boşa çıkarmak istemiyordum. O yüzden durumumu yazmadım. Hemen iş aramaya başladım. Ama işim çok zordu. Fabrikalar işçi almıyor, işçi çıkarıyordu. Çok uzun süre iş aradım. Bulamadım. Elimdeki para az olduğu için size de gönderemedim. Parayı idare etmek için kaldığım evden çıktım. Bir arkadaşımda kaldım. Çok sıkıntı çektim. Bakımsızlıktan hastalandım. Ama dayandım. Biliyorum, siz de orada sıkıntı çektiniz. Bu yüzden bütün sıkıntılara katlandım. Günlük, geçici işler bulup çalıştım. Sonunda, tam umudumu yitireceğim sırada bir konfeksiyon fabrikasında iyi bir iş buldum. Oradan da atarlar diye size yazamadım. Ama öyle olmadı. Şimdi uzun süredir orada çalışıyorum. Sürekli mesaiye kaldım. Çok çalışarak biraz para biriktirdim. Burada bütün yaşadıklarımdan ve gördüklerimden sonra şuna karar verdim; sizi buraya aldırmak yerine ben geriye döneceğim. Burada yaşamak bizler için çok güç. Sizden ayrı kaldığım sürede birçok şey gördüm, yaşadım. Sonunda az parayla da olsa kendi ülkemizde kalmamız gerektiğine inandım. Orada da birlikte çalışır, para kazanırız. Elimdeki parayla belki küçük bir ev alabiliriz. Ötesini

de birlikte çözümleriz. Yeter ki bir arada olalım, birbirimizden ayrılmayalım.

Oraya gelmek için gerekli başvuruları yaptım. Umarım yakında birbirimize kavuşuruz. Dönüş tarihi belli olunca yine yazarım. Sizleri çok özledim. Hepinizi sevgiyle kucaklıyorum... Hoşçakalın..."

Ayşe, inanmaz gözlerle mektubu tekrar tekrar okudu. Sanki annesiyle konuşuyordu. Doyamıyordu bir türlü okumaya. Oh, sonunda annesine kavuşacaktı. Ona sımsıkı sarılacak, sıcacık göğsüne dayayacaktı başını. Mutlulukla yumdu gözlerini. Öptü mektubu yavaşça.

"Babam da kim bilir ne kadar çok sevinecek," dedi neşeyle.

Aynur sevgiyle gülümseyip başını salladı. Ayşe, büyük bir mutlulukla bahçeye çıktı. Haberi arkadaşlarına da vermeliydi. Çevresine bakındı. Güneş pırıl pırıl, gökyüzü masmaviydi. Sarman kapının önünde uyukluyor, kuşlar bahçede rahatça dolaşıyorlardı.

Ayşe, temiz havayı ve çiçek kokularını içine çekti. Pencerenin önündeki kadife çiçekleri ve sarmaşıklar çiçek açmıştı. Yemyeşil yaprakların arasındaki sarılı, kahverengili kadife çiçekleri güneş gibi gülüyordu yüzüne. Artık iyice büyüyüp pencerenin kenarına tırmanan sarmaşıklarsa açık mavi çiçekler açmışlardı.

Ayşe sevinçle çiçeklere baktı. Yaşam, doğa güzelliklerle doluydu. Artık geleceğe daha bir güvenle ve umutla bakıyordu. Bahçede açan çiçekler gibi yüreğinde de umut çiçekleri tomurcuklanmıştı. Kadife çiçeklerini usulca okşayıp kokularını içine çekti ve bahçe kapısına doğru yürüdü.